

I S E M P R E V E R D E

GIOVANNI BOCCACCIO

Genealogie deorum
gentilium libri

ATHENA
EDIZIONI

Athena Edizioni ti regala questo libro in formato cartaceo, stampato e spedito gratuitamente a casa tua. Infatti per ogni libro acquistato dal sito potrai scegliere un libro della collana Sempreverde in omaggio. Visita edizioniathena.it per maggiori informazioni.

LIBER PRIMUS

In arbore signata desuper ponitur in culmine Demogorgon versa in celum radice, nec solum infra descripte progeniei sed deorum omnium gentilium pater, et in ramis et frondibus ab eo descendentibus describuntur eius filii et nepotes de quibus omnibus hoc in primo libro prout signati sunt distincte scribitur. Verum ex eis Ether solus excipitur, de quo et eius amplissima posteritate in libris sequentibus describetur. Fuerunt ergo Demogorgoni filii flieque VIII. Quorum primus Liti-gium, secundus Pan, III^a Cloto, IIII^a Lachesis, quinta Atro-pos, sextus Polus seu Pollux, septimus Phyton seu Phaneta, ottava Terra, nonus autem Herebus.

Summa cum maiestate tenebrarum arbore descripta, veteranus ille deorum omnium gentilium proavus, undique stipatus nebulis et caligine, mediis in visceribus terre perambulanti michi comparuit Demogorgon, nomine ipso horribilis, pallore quodam muscoso et neglecta humiditate amictus; terrestrem tetrum fetidumque evaporans odorem, seque miseri principatus patrem potius alieno sermone quam suo confessus verbo, me coram novi laboris opifice constitit. Risi, fateor, dum illum i<n>tuerer, memor stultitiae veterum qui illum a nemine genitum

eternum et rerum omnium patrem atque in terre visceribus delitescentem rati sunt. Sane quoniam minus hoc spectat ad opus, eum sinamus sua in miseria, procedentes eo quo cupimus. Huius igitur insipide credulitatis causam dicit Theodontius non a studiosis hominibus habuisse principium, quin imo a vetustissimis Arcadum rusticis. Qui cum mediterranei essent homines atque montani et semisilvestres et viderent terram sponte sua, silvasque et arbusta queque producere, flores, fructus et semina emittere, animalia alere cuncta et demum in se morientia queque suscipere, nec non et montes flammam evomere, ex duris silicibus ignes excuti, ex concavis locis et vallibus exalare ventos et illam sentirent moveri nonnunquam et etiam mugitus emittere eiusque ex visceribus fontes, lacus et flumina fundi, quasi ex ea ethereus ignis et lucidus aer exorti ac egregie potata ingentem illum oceani pelagum eminxerit, et ex collis incendiis evolantes in altum favillule solis luneque globos ediderint, summoque implicite celo in stellas sese infixerint sempiternas, stolidè credidere. Qui autem post hos secuti sunt paulo altius sentientes, non terram simpliciter rerum harum dixere autorem, sed illi mentem implicitam esse divinam intellectu et nutu cuius agerentur ista, eamque mentem in subterraneis habere sedem arbitrati sunt. Cui errori auxit fidem apud rusticos antra ac profundissimos terrarum abditus intrasse non nunquam in quibus cum in processu languescente luce silentium augeri videatur, subintrare mentes

cum nativo locorum horrore religio consuevit et ignaris presentie alicuius divinitatis suspicio quam a talibus suspicatum divinitatem, non alterius quam Demogorgonis existimabant, eo quod eius mansio in terre visceribus crederetur ut dictum est. Hic igitur cum esset apud vetustissimos Arcades in honore precipuo, rati taciturnitate sui nominis divinitatis eius augeri maiestatem, seu existimantes indecens esse tam sublime nomen in buccas venire mortalium, vel forte timentes ne nominatus irritaretur in eos, consensu publico vetitum est ne impune nominaretur a quoquam. Quod quidem testari videtur Lucanus ubi Erictum manes invocantem describit dicens: Paretis, an ille Compellendus erit, quo nunquam terra vocato Non concussa tremit qui Gorgona cernit apertam Verberibusque suis trepidam castigat Erinem etc. Sic et Statius ubi cecum senem Tyresiam iussu Ethioclis belli Thebanorum exitum perscrutatur dicit: Scimus enim et quicquid dici noscique timetis Et turbare Hecatem, ni te, Tymbrée, time-rem Et triplicis mundi summum quem scire nephastum; Illum sed taceo etc. Hunc, de quo duo poete loquuntur nomine non espresso, Lactantius insignis homo doctusque super Statium scribens liquido dicit esse Demogorgonem summum primumque deorum gentilium. Et nos etiam satis sumere possumus, si verba carminum ponderare velimus. Dicit enim apud Lucanum femina malefica et gentilis ad preminentiam atque subterraneam huius mansionem demonstrandam terram tremere eo vocato, quod nunquam alias facit nisi concussa. Subsequenter hoc idem,

quia videt Gorgonem, id est terram apertam, id est ad plenum eo quod in visceribus habitet terre, nos autem respective ad eum superi superficiem tantum videmus. Vel videt apertum Gorgonem, monstrum illud vertens aspicientes in saxa, nec propterea in saxum vertitur, ut appareat preeminentie eius signum aliud. Tercio potentiam eius ostendit etiam circa inferna, dum eum dicit castigare verberibus Erinem pro Erinas, id est Furias, eas scilicet potentia sua et reprimendo et irritando. Hunc autem cognosci a superis ideo dicit Statius, ut illum et subterraneum et cunctorum demonstret principem, et invocatum posse cogere manes in desideria mortalium, quod ipsi nollent. Eum autem cognosci ideo nephas dicit, quia scire secreta dei non spectat ad omnes; nam si cognita sint, in vilipensionem fere veniet potentia deitatis. Huic preterea ne tedio solitudinis angeretur, liberalis et circumspecta vetustas, ut ait Theodontius, socios dedit Eternitatem atque Chaos, et inde filiorum agmen egregium; VIII enim illi inter mares et feminas fuisse voluere, ut infra apparebit distinctius. Erat hic locus detegendi, si quid fuisset poetica fictione reconditum. Sed cum nudus sit huius deitatis erronee sensus, explicare quid nomen eius horridum sonare videatur tantummodo superest. Sonat igitur, ut reor, Demogorgon grece, terre deus latine. Nam demon deus, ut ait Leontius, Gorgon autem terra interpretatur. Seu potius sapientia terre, cum sepe demon sciens vel sapientia exponatur. Seu, ut magis placet aliis, deus terribilis, quod de vero Deo qui in celis habitat legitur: Sanctum et terribile

nomen eius. Verum iste aliam ob causam terribilis est, nam ille ob integritatem iustitiae male agentibus in iudicio est terribilis, iste vero stolidè existimantibus. Postremo, antequam de filiis aliquid, de sociis pauca videnda sunt.

CAP. I.
De Eternitate.

Sequitur de Eternitate, quam ideo veteres Demogorgoni sociam dedere, ut is qui nullus erat videretur eternus. Que quid sit suo se ipsa pandit nomine, nulla enim temporis quantitate mensurari potest, nullo temporis spatio designari, cum omne contineat eum et contineatur a nullo. Quid enim de ea scripserit Claudius Claudianus, ubi heroico carmine Stilliconis laudes extulit, libet inserere. Dicit enim sic: Est ignota procul nostreque impervia menti, Vix adeunda diis annorum squalida mater, Immensi spelunca evi, que tempora vasto Suppeditat revocatque sinu; complectitur antrum Omnia quo placido consumit numine serpens Perpetuum(que) viret squamis, caudamque reducto Ore vorat tacito, relegens exordia lapsu. Vestibuli custos vultu longeva decoro, Ante fores natura sedet cunctisque volantes Dependens membris anime; mansura verendus Scribit iura senex, numeros qui dividit astris, Et cursus stabilesque moras quibus

omnia vivunt Ac pereunt fixis cum legibus. Ille recenset etc. An-
tro demum sic descripto subsequitur idem: Hic abitant vario fa-
cies distincta metallo Secula certa locis, illic glomerantur aena,
Hic ferrata rigent, illic argentea candent; Eximia regione domus
etc. Hec ille; ex quibus reor, serenissime regum, possis advertere
quam suavi stilo quamque accurata atque explicita oratione quid
Eternitas et que intra Eternitatem contineantur poeta describat.
Qui ut eius ostendat omnium temporum excessum, dicit spelun-
cam ispius, id est gremii profunditatem incognitam atque procul
stantem, et nedum mortalibus, sed vix adeundam diis, id est bea-
tis creaturis que in conspectu dei sunt; eamque demum dicit tem-
pora suppeditantem atque revocantem, ut appareat intra eam
omne tempus initium sumpsisse ac sumere et sumpturum esse,
et ultimo in finem devenire suum. Et ut appareat quo ordine de-
scribit serpentem perpetuo viridem, id est quantum ad eam nun-
quam in senium tendentem, eumque dicit revoluta in caudam
ore eam devorantem, ut ex hoc actu percipiamus temporis cir-
cularem lapsum. Nam semper anni unius finis principium est se-
quentis, et sic erit durante tempore. Quo exemplo usus est, eo
quod per illud fuerit olim Egiptiis, antequam licteras suscepis-
sent, consuetudo describendi annum. Subsequenter autem hoc
fieri tacite dicit eo quod non advertentibus nobis paulatim labat-
ur tempus. Naturam autem animarum circumvolantium plenam
eo quod assidue multis animantibus animas infundat, ideo ante
fores Eternitatis describit ut intelligamus quod quicquid intrat

Eternitatis gremium, seu parum mansurum seu multum, natura rerum agente intrat, et sic quasi ianitrix hic est, et est intelligendum de natura naturata. Nam quod natura naturans immittit nunquam egreditur. Senem autem, qui in antro numeros stellis dividit, Deum verum credo, non quia senex sit, non enim in eternum cadit etatis ulla descriptio, sed mortalium loquitur more, qui longevos etiam immortales senes dicimus. Hic numeros stellis dividit ut intelligamus quia eo agente et ordinante per certum et constitutum ab eo syderum motum nobis tempora distinguantur, ut puta per solis totius celi circuitum habemus annum, sic per eandem lune circumvolutionem mensem, et per integram octave spere revolutionem diem. De seculis autem, que ibidem esse dicit, infra ubi de Eonis satis late scribetur.

CAP. II.

De Chaos.

Chaos, ut Ovidius in principio maioris sui voluminis asserit, fuit quedam omnium rerum creandarum inmixta et confusa materia. Dicit enim sic: Unus erat toto nature vultus in orbe Quem dixere Chaos, rudis indigestaque moles Nec quicquam nisi pondus iners congestaque eodem Non bene iunctarum discordia semina rerum etc. Hunc seu hanc tam speciosam forma certa ca-

rentem effigiem voluere non nulli, alias insignes phylosophi, sociam atque coeternam fuisse Demogorgoni, ut si quando in mentem illi venisset creaturas producere, non deesset materia; quasi non posset qui poterat rebus variis formam dare, materiam ex qua daret producere. Ridiculum est, sed iam neminem redarguere professus sum.

CAP. III.

De Litigio primo Demogorgonis filio.

His premissis ad inclitam prolem primi dei gentilium veniendum est. Cuius primum filium voluere Litigium, eo quod primum eum ex Chaos pregnantis utero, ex incerto tamen patre eductum velint. De cuius educatione talis a Theodontio recitatur fabula. Dicit enim a Pronapide poeta in Prothocosmo scribi quod semel residente Demogorgone, ut quiesceret in Eternitatis antro, sensit in utero Chaos tumultuari, quamobrem commotus extensa manu Chaos ventrem aperuit, et evulso Litigio tumultum faciente, eo quod turpem et inhonestam haberet faciem, abiecit in auras. Qui confestim evolavit in altum; non enim poterat ad inferiora descendere, cum omnium rerum inferior is esse videretur, qui illum ex utero matris exemerat. Ast inde Chaos acri fessa labore, cum non haberet quam invocaret Lucinam, madens tota in sudorem videbatur resolvi debere, ignita exalans infinita

suspiria, insistente forti manu Demogorgone, ex quo factum est ut iam divulso Litigio, tres Parcas et Panem educeret una cum eis. Inde autem cum illi Pan rebus gerendis videretur ceteris aptior, eum domui prefecit sue et sorores illi dedit pedissequas. Chaos autem liberata pondere, iussu Panis, Demogorgonis cessit in sedem. Litigium vero, quod nos vulgatori vocabulo Discordiam dicimus, ab Homero in Yliade Lis vocatur, et Iovis dicitur filia, quam ipse ait, eo quod a Iunone per eam lesus fuerit circa nativitatem Euristei et Herculis de celo in terras eiectam. Theodontius autem de Litigio plura insuper recitat, que ubi decentius in processu ponenda videbuntur, apponam, que hic de eo ad presens omittantur. Habes, rex inclite, ridiculam fabulam, verum eo ventum est, ubi oportuno sit a veritate amovere fictiones corticem, sed prius respondendum est persepe dicentibus, quid poete dei opera vel nature vel hominum hoc sub fabularum velamine tradidere? Non erat eis modus alter? Erat equidem, sed uti non equa facies omnibus, sic nec animo rum iudicia. Achilles arma preposuit ocio, Egisthus desidiam armis, Plato philosophiam omissis ceteris secutus est, statuas celte sculpere Phydias, Apelles pinnaculo ymagines pingere. Sic ut reliqua hominum studia sinam, poeta delectatus est tegere fabulis veritatem, cuius delectionis Macrobius super Somnio Scipionis scribens satis apte causam videtur ostendere dum dicit: De diis autem dixi ceteris, et de anima non frustra se, nec ut oblectent ad fabulosa conver-

tunt, sed quia sciunt inimicam esse nature apertam undique expositionem sui, que sicut vulgaribus hominum sensibus intellectum sui vario rerum tegmine operimento subtrahit, ita a prudentibus arcana sua voluit per fabulosa tractari. Sic ipsa misteria fabularum cuniculis operiuntur, ne vel hoc adeptis nudam rerum talium natura se prebeat, sed summatibus tantum viris sapientia interprete, veri archani consciis contenti sunt reliqui. Hec Macrobius, quibus etsi multo plura dici possent, satis responsum arbitrator exquirentibus. Insuper, rex precipue, sciendum est his fictionibus non esse tantum unicum intellectum, quin imo dici potest potius polisenum, hoc est multiplicium sensum. Nam sensus primus habetur per corticem, et hic licteralis vocatus est; alii per significata per corticem, et hi allegorici nuncupantur. Et ut quid velim facilius assumatur, ponemus exemplum. Perseus Iovis filius figmento poetico occidit Gorgonem, et victor evolavit in ethera. Hoc dum legitur per licteram hystorialis sensus prestatur. Si moralis ex hac lictera queritur intellectus, victoria ostenditur prudentis in vicium, et ad virtutem accessio. Allegorice autem si velimus assummere, pie mentis spretis mundanis deliciis ad celestia elevatio designatur. Preterea posset et anagogice dici per fabulam Christi ascensum ad patrem mundi principe superato figurari. Qui tamen sensus etsi variis nuncupentur nominibus, possunt tamen omnes allegorici appellari, quod ut plurimum fit. Nam allegoria dicitur ab allon, quod alienum latine

significat, sive diversum, et ideo quot diversi ab hystoricali seu lic-
terali sint sensu, allegorici possunt, ut dictum est, merito vocitari.
Verumtamen non est animus michi secundum omnes sensus
enucleare fabulas que sequuntur, cum satis arbitrer unum ex plu-
ribus explicasse, esto aliquando apponentur fortasse plures.
Nunc autem quid Pronapidem sensisse putem, explicabo paucis.
Videtur etenim michi Pronapidem mundi creationem designare
voluisse, secundum erroneam eorum opinionem, qui rati sunt
deum ex materia preparata produxisse que creata sunt. Nam sen-
sisse Demogorgonem tumultum fieri in utero Chaos, nil aliud
reor quam divinam sapientiam, aliqua eam movente causa, ut
puta maturitatem ventris, id est temporis propositi horam adve-
nisse, et sic cepisse velle creationem et que immixta erant certo
ordine segregare, et hic extendisse manum, id est operam volun-
tati dedisse, ut ex informi colluvie formosum atque ordinatum
produceret opus, et ante alia evulsis ex utero laborantis, id est
laborem confusionis patientis Litigium, quod totiens aufertur a
rebus quotiens amotis discordantie causis illis debitus imponitur
ordo. Patet igitur hoc ante alia fecisse, disgregasse scilicet que
inter se erant elementa confusa, calida enim frigidis, sicca humi-
dis, et levia gravibus repugnabant. Et cum primus dei videretur
actus a discordantibus ordinando subtraxisse Litigium, Demo-
gorgonis primus filius dictus est. Eum abiectum ob turpem fa-
ciem, quia turpe sit ut plurimum litigare; evolasse ad sublimia
potius videtur fabuloso ordini prestare decorem, quam aliud

velle significare. Preterea eiectum quo se efferret ni in altum tenderet non habebat, cum in inferioribus iam producti orbis partibus in lucem constet eum fuisse productum. Quod a superis in terras demum deiectum sit, scribit Homerus ob id factum, quod opere suo ante Herculem Euristeus natus sit, ut suo narrabitur loco. Verum quantum ad intrinsecum sensum, hoc ego sentio, quod a motu superiorum corporum apud mortales persepe oriantur litigia. Insuper dici potest illud in terras eiectum a superis, cum apud superos omnia certo et perpetuo agantur ordine, ubi apud mortales vix inveniatur aliquid esse concorde. Demum cum dicit sudore madefactam Chaos et ignita emittentem suspiria nil aliud intelligat reor quam elementorum segregationem primam, ut per sudorem sentiamus aquam, per ignita vero suspiria aerem atque ignem, et que desursum sunt corpora, et per grossitiem molis huius terram, que Panis consilio confestim creatoris sui domus et sedes facta est. Eductum autem Pana post Litigium credo ratos veteres ea in separatione elementorum naturam naturatam habuisse initium et evestigio domui, id est orbi, Demogorgonis prepositam, quasi eius opere sic volente deo omnia producantur mortalia. Parcas autem eodem partu productas et pedissequas fratri datas ideo fictum existimo, ut intelligatur naturam his cum legibus productam ut procreet seu gignat, nutriat et in finem nata deducat. Que tria sunt Parcarum officia, in quibus continuum nature prestant obsequium, ut latius in sequentibus apparebit.

CAP. IV.

De Pane secundo Demogorgonis filio.

Pana Demogorgonis fuisse filium iam satis supra monstratum est. De quo talem Theodontius recitat fabulam. Dicit enim eum verbis irritasse Cupidinem et inito cum eo certamine superatum, et victoris iussu Syringam nynpham Archadem adamasse, que cum satyros ante lusisset, eius etiam sprexit coniugium. Pan autem cum illam urgente amore fugientem sequeretur, contigit ut ipsa a Ladone fluvio impedita consisteret, et nynpharum auxilium precibus imploraret, quarum opere factum est ut in palustres calamos verteretur. Quos cum Pan motu ventorum sensisset dum invicem colliderentur esse canoros, tam affectione puelle a se dilecte quam delectatione soni permotus, calamos libens assumpsit, et ex eis septem disparibus factis fistulam, ut aiunt, composuit, eaque primus cecinit, ut etiam testari videtur Virgilius: Pan primus calamos cera coniungere plures Instituit etc. Huius preterea poete et alii insignes viri mirabilem describere figuram. Nam ut Rabanus in libro De origine rerum ait: Is ante alia fronti habet infixam cornua in celum tendentia, barbam prolixam et in pectus pendulam, et loco pallii pellem distinctam maculis, quam nebridem vocavere prisci, sic et manu virgam atque septem calamorum fistulam. Preterea inferioribus membris yrsutum atque hysspidum dicit, et pedes habere capreos et, ut addit Virgilius purpuream faciem. Hunc unum et idem cum

Silvano arbitrabatur Rabanus, sed diversos esse describit Virgilius dicens: Venit et agresti capitis Silvanus honore, Florentes ferulas et grandia lilia quassans. Et illico sequitur: Pan deus Arcadie venit. Et alibi: Panaque Silvanumque senem nymphasque sorores etc. His igitur premissis, ad intrinseca veniendum est. Et quoniam supra Pana naturam naturatam esse dictum est, quid sibi voluerint fingentes eum a Cupidine superatum, facile reor videri potest. Nam quam cito ab ipso creatore natura producta est, evestigio cepit operari, et suo delectata opere illud cepit amare, et sic a delectatione irritata amor succubuit. Siringa autem quam aiunt a Pane dilectam, ut dicebat Leontius, dicitur a syren grece, quod latine sonat deo cantans, et sic poterimus dicere Siringam esse celorum seu sperarum melodiam, que ut Pictagore placuit ex variis inter se motibus circulorum sperarum conficiebatur, seu conficitur, et per consequens tanquam deo et nature gratissimum a natura conficiente diligitur. Seu volumus potius Siringam esse circa nos agentibus supercelestibus corporibus nature opus tanto organizatum ordine, ut dum in certum et determinatum finem continuo deducitur tractu, non aliter quam faciant rite canentes armoniam facere, quod deo gratissimum fore credendum est. Cur autem hanc nympham Arcadem fuisse dixerint et in calamos versam, ideo dictum puto quia, ut placet Theodontio, Arcades primi fuere, qui excogitato cantu emittentes per calamos longos et breves spiritum, quatuor vocum invenere discrimina,

et demum addidere tria, et ad postremum quod permultos faciebant calamos, in unam contraxere fistulam, foraminibus oriflantis proximis, et remotioribus excogitatis. Macrobius vero hoc repertum dicit Pictagore, ad ictus malleorum gravium atque levium. Iosephus vero in libro Antiquitatis Iudaice dicit longe vetustius iubal inventum fuisse ad tinnitum malleorum Tubalcayn fratris sui, qui ferrarius faber fuit. Verum quoniam fingentibus verius visum est Arcades invenisse, eo quod illo forsitan ceteros excederent fistula, Arcadem nympham fuisse voluere. Syringam autem luisse satiros et Pana fugientem, atque a Ladone moratam et ninpharum suffragio in calamum versam, circa nostros cantus iudicio meo aliquid bone considerationis abscondit. Hec enim spretis satyris, id est ingeniis rudibus, fugit Pana, id est hominem natura aptum natum ad musicalia; nec equidem actu fugit, sed existimatione cupientis, cui in dilatione videtur cessari quod optat. Hec tunc a Ladone sistitur donec instrumentum ad emittendam meditationem perficitur. Est enim Ladon fluvius in ripa nutriens calamos, in quos versam Syringam aiunt, ex quibus postmodum confectam fistulam novimus; ex quo summere debemus uti calamorum radix terre infixam est, sic et meditatio musice artis et compertus exinde cantus tam diu latet in pectore inventoris, donec emittendi prestetur organum, quod ex calamis suffragio humiditatis a radice emissis conficitur; quo confecto, sonus premeditatus emittitur suffragio humiditatis spiritus emittentis. Nam si siccus esset, nulla sonoritatis dulcedo sed mugitus

potius sequeretur, ut videmus ex igne per fistulas emisso contingere; et sic in calamos versa videtur Syringa, eo quod per calamos resonet. Possibile preterea fuit a compertore fistule calamos ad hoc primo fuisse compertos Ladonem secus, et sic a Ladone detento. Restat videre quid sensisse potuerint circa Panis ymaginem, in qua ego arbitror veteres universale nature corpus tam scilicet agentium quam patientium rerum voluisse describere, ut puta sentientes per cornua in celum tendentia supercelestium corporum demonstrationem, quam duplici modo percipimus arte scilicet, qua discursus syderum investigantes cognoscimus et sensu quo eorum in nos confusiones sentimus. Per ignitam autem eius faciem ignis elementum, cui annexum aerem voluere, summendum reor, quos sic iunctos Iovem dixere non nulli. Per barbam autem, per quam virilitas demonstratur, virtutem activam horum duorum elementorum sic iunctorum intelligi voluisse existimo, et eorum opus in terram et aquam, dum demissam illam in pectus et ad partes inferiores traxere. Eum autem maculosa pelle tectum describere, ut per illam ostenderetur octave spere mirabilis pulchritudo crebro stellarum fulgore depicta, a qua quidem spera, sicuti pallio tegitur homo, sic omnia ad naturam rerum spectantia conteguntur. Per virgam autem nature regimen intelligendum reor, quo omnia et potissime ratione carentia reguntur, et in determinatum finem in suis operibus etiam deducuntur. Fistulam vero ad armoniam celestem designandam illi apposuerunt. Quod illi circa inferiora sit hispidum corpus et

hirsutum, terre superficiem montium et scopulorum gibbosam et silvarum virgultorum et graminum tectam intelligo. Alii vero sensere aliter. Solem scilicet per hanc ymaginem designari, quem rerum patrem dominumque credidere, quos inter fuit Macrobius. Et sic eius cornua volunt lune renascentis indicium, per purpuream faciem aeris mane seroque rubescentis aspectum, per prolixam barbam ipsius solis in terram usque radios descendentes, per maculosam pellem celi ornatum a solis duce derivantem, per baculum seu virgam rerum potentiam atque moderamen, per fistulam celi armoniam a motu solis cognitam etc. prout supra. Credo, rex magnifice, videas quam summotenus exponendo transeam, quod duplici de causa facio. Primo quidem quia confido, quoniam tibi nobile sit ingenium, quo possis quantumcunque parvis datis iudiciis, in quoscunque profundissimos sensus penetrare. Secundo quia sequentibus cedendum est. Nam si omnia que ad expositionem huius fabule possent induci describere vellem, ipsa sola fere totum excogitatum volumen occuparet. Et ut redeam ad ommissa, hunc Pana, seu quod in processu eundem cum Demogorgone arbitrarentur Arcades, ut Theodontio visum est, seu quod illo neglecto in istum totos verterent animos, sacris etiam horrendis, ut puta humano, imo natorum illi litantes sanguine, precipue coluere, eumque dixere Pana a pan, quod totum latine sonat, volentes ob hoc quod omnia quecunque sint in nature gremio concludantur, et sic ipsa totum sit. Iuniores inde, eo quod innovata placent, Pana Liceum vocaverunt. Alii adempto

Panis nomine Liceum tantum dixere. Et non nulli Iovem Liceum existimantes nature seu Iovis opere lupos a gregibus amoveri quibus ipsi fere vacabant omnes, et sic a lupis fugatis cognomen meruisse videtur; grece enim lupo dicitur lycos. Augustinus vero, ubi De civitate dei scribit, dicit non ob hoc contigisse Pana Liceum vocari, quin imo propter crebram mutationem hominum in lupos, que in Arcadia contingebat, quod nisi divina operante virtute fieri non posse arbitrabantur. Hinc propterea videtur Macrobius sumpsisse Pana non Iovem, sed solem esse, eo quod sol omnis mortalis vite sit pater, eoque surgente consueverint lupi dimissis insidiis adversus greges in silvas abire, et sic ob istud beneficium eum dixere Liceum.

CAP. V.

De Cloto, Lachesi et Atropu filiabus Demogorgonis.

Cloto, Lachesis et Atropos, ut supra, ubi de Litigio, filie fuere Demogorgonis. Cicero autem has Parcas vocat, ubi De naturis deorum scribit, et filias Herebi Noctisque fuisse dicit. Verum ego ideo Theodontio potius adhereo, qui illas cum rerum natura creatas dicit, quod longe magis veritati videtur conforme, eas scilicet nature rerum esse coevas. Has easdem ubi supra vocat Tullius in singulari Fatum illudque Herebi Noctisque filium dicit, quod ego longe magis quam Parcas habito respectu ad id quod

de Fato scribitur, ut post sequetur Demogorgonis filium dicam. Seneca vero, has in epistulis ad Lucilium Fata vocat, dato Cleanthes dictum dicat, dicens: Ducunt volentem Fata, nolentem trahunt. Circa quod non solum eorum describit officium, eas scilicet sorores omnia ducere, sed etiam trahere, non aliter quam si de necessitate contingat omnia. Quod longe apertius sentire videtur in tragediis Seneca poeta tragicus, et in ea potissime cui titulus est Edipus, ubi dicit: Fatis agimur, credite Fatis. Non sollicite possunt cure Mutare rati stamina fusi. Quicquid patimur mortale genus Quidquid facimus venit ex alto, Servatque sua decreta colus Lachesis dura revoluta manu, omnia septo tramite vadunt Primusque dies dedit extremum. Non illa deo vertisse licet, Que nexa suis currunt causis. It cuique ratus prece non nulla Mobilis ordo, multis ipsum Timuisse nocet, multi ad fatum Venerere suum dum Fata timent etc. Hec ille Quod etiam Ovidius sensisse videtur dum in maiori suo volumine dicit in persona Iovis Veneri: Tu sola insuperabile fatum, Nata, movere putas? In tres dicet ipsa sororum Tecta trium, cernes illic molimine vasto, Ex ere et solido rerum tabularia ferro, Que neque concursum celi neque fulminis iram, Nec metuunt ulla tuta atque eterna ruinas. Invenies illic incisa adamante perenni Fata tui generis etc. In quibus preter iam damnatam opinionem summi potest has tres sorores esse Fatum et Fata quantumcunque Tullius in Parcas et Fata distinxerit, volens potius, ut reor, diversitate nominum

diversitatem officiorum quam personarum ostendere. Nos autem de his tribus redigendis postremo in unum, quid non nulli senserint videamus. Has supra diximus servitio Panis dedicatas a patre, et causas demonstravimus. Fulgentius vero ubi de Mythologiis, dicit eas attributas obsequio Plutonis inferorum dei, credo ut sentiamus actiones istarum circa terrena tantum versari, et Pluto terra interpretatur. Et ait idem Fulgentius, Cloto interpretari evocationem, eo quod suum sit, iacto cuiuscunque rei semine, illud adeo in incrementum trahere, ut aptum sit in lucem emergere. Lachesis autem, ut idem dicit interpretatur protractio seu sors, eo quod id quod a Cloto compositum est in lucem evocatum a Lachesi suscipiatur et protrahitur in vitam. Atropos autem, ab a, quod est sine, et tropos, quod est conversio, absque conversione interpretatur, eo quod omne natum evestigio, quod in terminum sibi presignatum venisse cognoverit, demergat in mortem, a qua nulla retro naturali opere conversio est. Apuleius vero Medaurensis non mediocris autoritate philosophus, de his in libro quem *Cosmographiam* cognominat, scribit sic: Sed tria Fata sunt numero cum ratione temporis facientia, si potestatem earum ad eiusdem similitudinem temporis referas. Nam quod in fuso perfectum est, preteriti temporis habet speciem, et quod torquetur in digitis, momenti presentis indicat spatia, et quod nondum ex colo tractum est subactumque cure digitorum, id futuri et consequentis seculi posteriora videtur ostendere. Hec illis conditio et nominum eiusdem proprietatem contingit, ut sit

Atropos preteriti temporis fatum, quod non deus quidem faciet infectum, et futuri temporis. Lachesis autem a fine cognominata, quod etiam illis que futura sunt finem suum deus dederit; Cloto presentis temporis habet curam, ut ipsis actionibus suadeat ne causa solers rebus omnibus desit. Hec Apuleius. Sunt insuper qui volunt Lachesim eam esse, quam fortunam nuncupamus, et ab ea omnia mortalibus contingentia agitari. Nunc autem quid de Fato sentiant veteres, dato non multum a precedentibus differant, videntum est. Dicit ergo de Fato sic Tullius in libro quem De divinatione scripsit: Fatum id appello quod Greci imarmenidem, id est ordinem seriemque causarum, cum causa causam gignat, ea est ex omni eternitate fluens veritas sempiterna. Quod cum ita sit, nichil est futurum, cuius non causas id ipsum efficientes natura contineat. Ex quo intelligitur ut Fatum sit non id quod superstitiose, sed id quod philosophice dicitur, causa eterna rerum cur et ea que preterierint facta sunt, et que instant fiant et que sequuntur futura sint. Hec Cicero. Boetius autem Torquatus, vir disertissimus atque catholicus, ubi De philosophica consolatione scripsit, cum diffuse de hac materia cum philosophia magistra rerum altercetur, dicit inter alia de Fato sic: omnium generatio rerum cunctusque mutabilium naturarum progressus et quicquid aliquo movetur modo, causas, ordinem, formas ex divine mentis stabilitate sortitur; hec in sue simplicitatis arce composita, multiplicem rebus gerendis modum statuit. Qui modus cum in ipsa divine intelligentie puritate conspicitur,

providentia nominatur. Cum vero ad ea que movet atque disponit refertur, Fatum a veteribus appellatum est. Hec ille. Poteram et apponere quid Apuleius de Fato in Cosmographia determinet, et aliorum sententias, sed quoniam satis dictum reor, cur Demogorgonis aut Herebi Noctisque Parce seu Fatum vel Fata dicantur filie, breviter describam. Cum sepe eventurum sit in sequentibus et iam in precedentibus contigerit, quod causatus causantis dicatur filius, possumus ad presens dicere has tres sorores variis nuncupatas nominibus dei filias tanquam ab eo causatas, qui prima causarum est, ut satis per verba supra proxime Ciceronis atque Torquati videri potest. Hunc deum, ut dictum est, veteres Demogorgonem dixere. Quod autem ex Herebo et Nocte, ut dicit Tullius, nate sint, talis oratio reddi potest. Est Herebus, ut apperebit latius in sequentibus, terre profundissimus et absconditus locus, quem allegorice possumus accipere pro profunditate divine mentis, in quam mortalis oculus penetrare non potest, et cum divina mens videns tanquam se ipsam, intelligens quid actura esset, et inde has actu cum natura rerum produceret satis ex Herebo, id est ex arcano et profundissimo divine mentis penetranti, natas dicere possumus. Noctis autem filie dici possunt quantum ad nos, quia omnia in que acies oculorum nostrorum penetrare non potest, obscura dicimus et noctis luce carentis similia, et sic cum ad intrinseca divine mentis intellectu transire nequeamus, mortali offuscati caligine, cum in se ipsa splendidissima sit, et vive atque indeficientis lucis corusca, vicium illi

nostre hebetudinis nominando attribuimus noctem perennem diem nuncupantes, et sic Noctis erunt filie; seu volumus dicere, quia nobis incognite sunt dispositiones earum, eas obscuras et Noctis filias vocitamus. De nominibus propriis predictum est, de appellativis dicendum. Vocat igitur has Tullius Parcas, ut reor per antiphrasin, quia nemini parcant; nulla enim apud eas est acceptio personarum, solus deus potest pervertere earum vires et ordinem. Fatum autem aut Fata a for faris tractum nomen est, quasi velint, qui id imposuere nomen, quod ab eis agitur a deo quasi irrevocabile dictum sit seu previsum, ut per verba Boetii satis assumitur, et etiam sentire videtur Augustinus, ubi De civitate dei. Sed abhorret ipse vocabulum admonens, ut si quisquam voluntatem dei seu potestatem nomine Fati appellet, sententiam teneat, linguam coerceat.

CAP. VI.

De Polo sexto Demogorgonis filio.

Aiunt insuper Polum Demogorgonis fuisse filium, et hoc in Prothocosmo asserere Pronapidem, talem ex hoc fabulam recitantem: quod dum secus undas in sede sua consisteret Demogorgon, et ex exili limo sperulam composuisset, eam nuncupavit Polum. Qui, spretis patris cavernis et inertia, evolavit in altum, et eo quod adhuc mollis esset, in tam grande corpus evolans

conflatus est, ut omnia que a patre fuerant ante composita circumdaret. Verum nondum sibi aliquis erat ornatus, cum fabricanti patri lucis globum assistens, videretque ignitas plurimum ad ictum mallei fabrilis hinc inde favillulas evolare, omnes sinu facto collegit, et in domum suam detulit, eamque ex illis ornavit omnem. Haberm, rex inclite, quid riderem, videns compositi orbis tam ineptum ordinem, sed ante testatus sum nil velle mordere; huius tamen fictionis tenue satis velum est. Sequitur enim ut in ceteris Pronapides opinionem volentium ex terra a mente divina terris inclusa cuncta fuisse producta, dum Polum, quem ego celum intelligo, ex terra extensibile factum ait, et in maximum ac circumplectens omnia corpus eductum. Quod autem ex favillulis ex luce prodeuntibus domum ornaverit suam, hoc ideo dictum reor, quia solis micantibus radiis stelle in celo composite natura sua luce carentes lucide facte sint. Polus autem dicitur, ut arbitror, a quibusdam potioribus suis partibus. Constat enim, ut venerabilis Andalo preceptor meus et veteres astrologie autores asserunt, celum omne super duos polos circumflecti, quorum alterum nobis propinquiorem articum vocant, oppositum autem antarticum; hunc tamen aliqui Pollucem vocant, causam ego non video.

CAP. VII.

De Phytone septimo Demogorgonis filio.

Phyton Pronapidis testimonio Demogorgonis filius fuit et terre, ex nativitate cuius talem ipse recitat fabulam. Dicit enim Demogorgonem continue caliginis affectum tedio Acroceraunos conscendisse montes, et ex eis ingentem nimium et ignitam evulsisse molem, eamque primo rotundasse forcipibus, deinde in Caucaso monte malleo solidasse; post hec ultra Taprobanem detulisse, et globum illum lucidum sexies undis mersisse, totidemque circum rotasse per auras, et hoc ideo ne ulla unquam posset circumitione diminui, aut evi labefactari rubigine, et ut agilis ferretur undique. Qui confestim se tollens in altum, domum intravit Poli, patrisque sedem omnem complevit fulgore. Ex immersionibus autem eius, aque ante dulces amaritudinem sumpsere salsedinis, et aer ad percipiendos lucis radios ex rotationibus aptus affectus est. Orpheus vero, qui fere poetarum omnium vetustissimus fuit, ut Lactantius in libro Divinarum institutionum scribit, opinatus est Phytone hunc primum maximum et verum deum esse, et ab ipso cuncta fuisse producta atque creata. Quod forsitan hoc in opere locum illi primum quessisset, tanto asserente teste, ni ipsemet Orpheus, minus advertens reor, seu quia nequiret animo concipere quenquam fuisse ingenitum, scripsisset: Prothogonos Phyton perimetheos neros iyos. Quod in latinum versum sonat: Principio genitus Phyton longo aere natus. Et sic non primus ut dixerat, si aere genitus est.

Hunc preterea Lactantius ubi supra Phaneta vocat. Sed iam sumptus expetit ordo ut videamus quid contegat fictio, quod explicato sensu nominum fere apparebit liquido. Ugucio in libro vocabulorum dicit, Phytone[m] solem esse, et hoc illi quesitum nomen a Phytone serpente ab eodem superato. Sic et Paulus, in libro quem Collectionum intitulat, dicit: Phanos seu Phanet idem esse quod apparitio. Sic enim Phytone[m] hunc Lactantius vocat. Quod quidem nomen Soli optime competit, ipse enim est qui surgens apparet, eo autem cessante, nulla erit ceterarum creaturarum apparitio mortalium, seu etiam syderum. Ergo solis creationem vult ostendere Pronapides. Circa quam ut eorum sequatur opinionem qui ex terra omnia volunt condita, inducit deum seu terre divinam mentem ex Acroceraunis montibus sumpsisse materiam, ratus ignitam terram ad componendum lucidum corpus aptiorem. Quod autem hanc mole[m] forcipibus rotundasset intelligo divinam artem, qua a deo solis globus adeo spericus factus est, ut nulla superfluitate eius superficies gibbosa sit. Equo modo et malleus dici potest summi artificis intentum, quo in Caucaso monte, id est in celi summitate adeo corpus illud solidum formavit ut nulla ex parte dissolvi aut minui videatur. Inde dicit eum delatum ultra Taprobanem, ut ostendat ubi creatum opinetur; est enim Taprobanes orientalis insula hostio Gangis fluminis opposita, qua ex parte nobis in equinoctiis sol oritur: et sic in Oriente compositum videtur velle. Mersum tamen ibi sexies undis dicit, imitatus fabrilis actus qui ad durandum ferrum

illud fervidum aquis immergunt. Et in hoc arbitror Pronapidem voluisse perfectionem et eternitatem corporis huius designasse, est quidem sex perfectus numerus se ex suis partibus omnibus conficiens, ex quo vult intelligamus et artificis et artificiatum perfectionem. Quod autem sexies rotatum sit, puto per numerum perfectum rotationis, voluerit eius circularem et indeficientem motum describere, a quo nunquam exorbitasse aut destitisse compertum est. Quod ob ingentis et igniti corporis demersionem, aque primo dulces amare facte sint, non ob aliud dictum puto, nisi ut ostendatur quod ob continuam radiorum solis ferventium percussione aquarum maris aque superficiei tenus salae facte sint, ut approbant physici.

CAP. VIII.

De Terra ex filiis Demogorgonis octava, que ex incognitis parentibus quinque genuit filios: quorum primus Nox, secundus Tartarus, tertius Fama, quartus Taigetes, quintus Antheus.

Terra, ut supra patet, Demogorgonis fuit sedes et filia, de qua Statius in Thebaide scribit sic: o hominum divumque eterna creatrix, Que fluvios silvasque animarum semina mundi Cuncta Prometheasque manus Pyrreaque saxa Gignis, et impastis que prima elementa dedisti Mutastique viros, que pontum ambisque

vehisque: Te penes et pecudum gens mitis et ira ferarum Et volucrum requies; firmum atque immobile mundi Robur inoccidui, te velox machina celi Aere pendente vacuo, te currus uterque Circumit, o rerum media indivisaque magnis Fratribus! ergo simul tot gentibus alma, tot altis Urbibus ac populis subterque et desuper una Sufficis, astriferumque domos Athlanta supernos Ferre laborantem nullo vehis ipsa labore etc. In quibus profecto carminibus satis terre opus et laudes ostenduntur, de cuius generatione quoniam supra ubi de Litigio dictum est reiterandum non censeo. Eam tamen veteres Titanis dixere coniugem, eamque ex patris concubitu, ut premonstratum est quosdam suscepisse filios; et ex Oceano nepote atque ex Acheronte infernali fluvio, nec non ex aliis incognitis, ut decenti demonstrabitur loco. Vocavere eam preterea multis nominibus, ut puta Terram, Tellurem, Tellumonem, Humum, Arridam, Bonam deam, Matrem magnam, Faunam et Fatuam. Habet et preterea hec cum quibusdam deabus communia nomina. Dicitur enim Cibeles, Berecinthia, Rhea, Opis, Iuno, Ceres, Proserpina, Vesta, Ysis, Maia et Medea. Sed quid circa predicta theologi voluerint veteres, videndum est. Dicunt eam Titanis, qui sol est, coniugem, eo quod in eam sol agat tanquam in dispositam materiam ad producendum animantia quecunque atque metalla et preciosos lapides et huiusmodi. Non nulli volunt Titanum hominem ingentis potentie fuisse et terre virum dictum eo quod multum terre possideret, et filios suscepisset tanta prestantes fortitudine et corporis mole

ut non ex muliere sed ex ingentiori corpore, ut puta terra, suscepti viderentur. Et ut ad nomina veniamus, dicit Rabanus in libro de Originibus rerum, eam terram nuncupari eo quod teratur, quod ad superficiem solam spectat. Tellus autem, ut idem testatur Rabanus, dicta est quia fructus ex ea tollamus. Servius autem dicit eam terram esse que teritur, tellurem vero deam. Et alibi dicit: Tellurem deam esse, terram autem elementum; sed quandoque tellurem pro terra poni, sicut pro igni Vulcanum et Cererem pro frumento. Tellumonem vero, ut ego coniectura possum percipere, eam terre partem dixere que nec teritur nec radicibus graminum aut arborum usui est, eo quod longe sit tellure inferior. Humus vero, ut asserit Rabanus ea pars terre dicitur que plurimum habet humiditatis, ut puta palustris et propinqua fluminibus. Aridam autem terram vocavere non quia sic illam a creatione creator nuncupaverit, ut eius veram complexionem ostenderet, sed eo quod aretur. Bona autem dea, teste Macrobio Saturnaliorum ideo dicta est quod nobis omnium bonorum ad victum causa sit cum ipsa germinantia nutriat, fructus alat, escas avibus et pabula brutis exhibeat, ex quibus et ipsi nutrimur. Matrem autem magnam, ut ait Paulus, vocari voluere qui arbitrati sunt eam rerum omnium creatricem. Ego equidem arbitror quia tanquam pia mater et maxima sua ubertate nutriat cuncta mortalia et suo gremio morientia cuncta suscipiat. Cur autem Faunam dixerint Macrobius Saturnaliorum libro describit, dicens: quod omni usui faveat animantium, quod adeo manifestum est

ut licet explicari non egeat. Fatuam vero a fando dictam dicit idem Macrobius veteres voluisse, eo quod infantes partu editi non prius vocem habeant vel emittant quam ipsam contigerint. Que vero ex nominibus cum aliis communia sunt, ubi de illis mentio in sequentibus fiet intelligenda dicentur, et ad explicandum de filiis quos ex incerto patre genuisse dixerunt veteres veniemus.

CAP. IX.

De

Nocte prima Terre filia.

Ex incerto patre dicit Paulus Noctem Terre fuisse filiam, de qua talem Pronapides in Prothocosmo fabulam scribit. Eam scilicet a Phanete pastore dilectam cui petenti cum mater vellet copulare connubio, dixit se ignotum habere hominem, nec unquam vidisse, audisse tamen illum suis adversum moribus et ideo mori malle quam illi nubere. Quam ob rem indignans Phanetes ex amatore hostis factus dum illam occisurus sequeretur, illa se copulavit Herebo, non ausa ubi Phanetes esset apparere. Dicit insuper Theodontius huic a Iove concessam quadrigam eo quod illi fautrix fuisset, dum ante lucem accederet ad Alcmenam. Hanc insuper quantumcunque fusca sit picta ornaverunt clamide. Et in eius laudem, et ut eius pro parte demonstra-

ret effectus Staius hos in Thebaide cecinit versus: Nox que terrarum celique amplexa labores Ignea multivago transmittis sydera lapsu, Indulgens reparare animum, dum proximus egris Infundat Titan agiles animantibus ortus etc. Sed nunc quid sibi fabule veri tegant videamus. Dicunt igitur ante alia eam absque cognito patre terre filiam; quod ob id arbitror dictum, quia terra densitate sui corporis operatur ut radii solares nequeant in partem oppositam penetrare. Et sic causam dante terra umbra tam grandis efficitur quantum spatii a dimidio corporis terre occupatur. Que quidem umbra nox dicitur et sic tanquam a terra et non ab alia re causata absque cognito patre Noctis tantum filia arbitratur. Quod autem a Phanete pastore dilecta sit, hoc modo intelligendum reor. Phanetem ego solem puto ideo pastorem dictum quia suo opere viventia cuncta pascantur. Eum autem adamasse Noctem fictum existimo quia tanquam dilectam sibi videre cupiens rapido cursu sequitur, et illi videtur appetere copulari. Illa vero renuit, nec minus volucris passu fugit quam sequatur; eo quod sibi mores adversos habeat cum illuminet ille, ipsa autem obscurum faciat, nec frustra se si illi iungatur morituram dicit; cum sol luce sua omnem dissolvat obscuritatem, et sic eius hostis efficitur. Demum Nox Herebo iungitur, id est inferno in quem cum nunquam solares penetrent radii, Nox viget atque segura consistit. Quod autem Iovi faverit fabula manifestat, ut patet per Plautum in Amphytrione; nam cum accessisset in diluculo Iuppiter ad Alcmenam, Nox ut illi prestaret

obsequium tanquam a crepusculo nocturno inchoasset, perseveravit in longum ex quo quadrigam meruit, per quam circum-
tionem terre continuam quam facit intelligo. Per quattuor au-
tem rotas ex quibus quadriga constat, quattuor arbitror signifi-
cari noctis tempora solum nocturne quieti servientia. Dividitur
autem nox a Macrobio in libro Saturnaliorum in septem tem-
pora, quorum primum sole intrante incipit, et dicitur crepuscu-
lum a crepero, quod est dubium, eo quod dubitari videatur diei
preterite, an venienti nocti attribuendum sit, et hoc non deservit
quieti. Secundum autem, cum iam obscurum sit, fax prima di-
citur, eo quod tunc faces accendantur, nec hoc quieti accom-
modum. Tercium vero, cum iam nox densior sit, nocte concu-
bia nuncupatur, eo quod quieturi vadamus concubitum. Quar-
tum nox dicitur intempesta, eo quod nulli operi tempus aptum
sit. Quintum autem gallicinium vocitatur, eo quod a medio sui
nocte in diem tendente, galli cantent. Sextum vero dicitur con-
ticinium iam aurore proximum, et ideo sic dictum, eo quod tunc
videatur ut plurimum grata quies et ob id omnia conticescunt
et hec quattuor quieti prestantur. Septimum appellatur dilucu-
lum a die iam lucente, in quo solertes assurgunt operi, quod
minime somno aptum est. Et sic totidem rote sunt currui Noc-
tis quot in ea sunt tempora quieti tantummodo servientia. Seu
volumus more nautarum et castrensiū vigiliū noctem in par-
tes quattuor dividere, in primam scilicet et secundam et terciam

atque quartam vigiliam, et sic quadrigae rotas quattuor ex totidem vigiliis componemus. Quod autem picta palla amicta sit, facile videri potest illam celi ornatum significare quo tegitur. Nox autem, ut ait Papias, ideo dicitur quia noceat oculis; aufert enim illis videndi officium, cum nil nocte cernamus. Nocet insuper quia male agentibus apta est, cum legamus: Qui male agit odit lucem; ex quo sequitur ut tenebras amet tanquam malo operi aptiores. Et dicit etiam Iuvenalis: Ut iugulent homines surgunt de nocte latrones. Omerus preterea in Yliade eam dormitricem deorum vocitat, ut sentiamus quoniam nocte magnanimes ingentia pectoribus versant, tamen nox minime talibus apta ebullientes opprimit spiritus, eosque tanquam domitos in lucem usque coercet. Fuerunt insuper huic tam ex viro quam ex aliis filii plures ut in sequentibus describetur.

CAP. X.

De Fama secunda ex filiis Terre.

Virgilio celestis ingenii poete placet Famam Terre fuisse filiam, dum dicit in Eneide: Illam Terra parens, ira irritata deorum Extremam, ut perhibent, Ceo Encheladoque sororem Progeniuit etc. De hac ut appareat originis sui causa talis a Paulo recitatur fabula. Quod cum ob regni cupidinem bellum inter Titanos gigantes, Terre filios, et Iovem esset exortum, eo itum est ut omnes

Terre filii qui Iovi adversabantur occiderentur a Iove, et diis aliis. Quo dolore Terra irritata et vindicte avida, cum sibi adversus tam potentes hostes arma deessent, ut illis quibus poterat viribus aliquid mali ageret, coacto utero, Famam emisit scelerum superum relatricem. Huius autem incrementum et formam describens, Virgilius ait sic: Fama malum quo non aliud velocius ullum Mobilitate viget viresque acquirit eundo. Parva metu primo mox sese attollit in auras Ingrediturque solo et caput inter nubila condit. Et paulo post hec ait: Pedibus celerem et pernicipibus alis. Monstrum horrendum ingens cui quot sunt corpore plume, Tot vigiles oculi subter mirabile dictu Tot lingue totidem ora sonant tot surrigit aures. Nocte volat medio celi terreque per umbram Stridens nec dulci declinant lumina somno. Luce sedet custos aut summi culmine tecti Turribus aut altis et magnas territat urbes, Tam ficti pravique tenax quam nuntia veri. Sentis, optime rex, quanto verborum ornatu, quanto lepore, quam succipleno, quanque industriosa fictione Virgilius quid sit Fama, quid eius augmentum, quid eius opus conetur ostendere et ostendat? Sentis equidem, sed ut qui te preter lecturi sunt ampliuscule videant, libet explicare paululum, premissis tamen quid velit fabula Pauli. Dicit ergo primo irritatam terram ira deorum. Circa quod pro iratis diis, syderum opus circa quedam intelligo. Sydera enim seu supercelestia corpora procul dubio in nos agunt potentia eis a creatore concessa secundum dispositiones suscipientium eorum influentias; et hinc fit ut puer vel adolescens augetur eorum

opere, cum diminuatur senescens et cum nunquam a ratione gubernatoris optimi separentur, non nunquam aliqua faciunt que mortalium repentino falsoque iudicio tanquam irata fecisse videntur, ut puta dum iustum regem, dum felicem imperatorem, dum strenuum militem in finem suum deducunt. Et ideo iratos dixit deos Paulus, quia occiderint illustres viros, quos perpetuandos rebantur homines. Sed quid ex hoc sequitur, irritatur ab hoc opere, quod deorum iram vocant, Terra, id est animosus homo, nam terrei sumus omnes; et ad quid irritatur? Ut pareat Famam ultricem future mortis, id est ut id agat propter quod Fama sui nominis oriat, ut dum deorum ira ceciderit illius nomen agente meritorum Fama superstes sit, etiam nolentibus his, qui homines occidendo eum omnino auferre conati sunt. Ad quod nos idem hortatur Virgilius dum dicit: Stat sua cuique dies breve et irreparabile tempus Omnibus est vite sed Famam ostendere factis Hoc virtutis opus etc. Hanc autem Famam ideo malum dixit Virgilius quia non equo passu ad eam perquirendam tendimus omnes. Nam per fraudes ut plurimum summa occupari sacerdotia cernimus, dolo victorias obtineri, principatus possideri violentia, et ea quecunque per fas et nefas que nomina solent in lumen extollere. Nam si per virtutem agatur tunc non malum iure dicitur Fama. Verum in hoc inproprie locutus est autor usus pro infamia vocabulo Fame, cum si fictionem inspiciamus, seu potius fictionis causam satis advertemus ex ea infamiam non Famam secutam. Hanc insuper dicit metu primo parvam et sic est; nam

quantumcunque grandia sint facinora ex quibus oritur a quodam tamen audientium metu videtur incipere; movemur quidem auditu primo rei alicuius, et si placet eam falsam esse timemus, si vero displicet equo modo ne vera sit extimescimus. Mox sese tollit in auras, id est in ampliationem locutionis gentium evolat, seu mediocribus miscetur viris; et inde se solo infert hoc est in vulgus et plebeios, et tunc caput inter nubila condit cum se ad reges atque maiores effert. Pernix etiam est, id est velox, nil enim ut ipsemet dicit velocius est. Monstrum autem ingens asserit et horrendum ratione corporis quod illi describit, volens in hoc quod omnes eius plume, cum avem dicat propter eius celerem motum, habeant hominis effigiem; ad hoc ut per hoc intelligatur unumquenque de aliqua re loquentem pennam unam addere Fame, et sic ex multis cum multe sint avium penne non ex paucis Fama conficitur. Seu potius monstrum horrendum hanc vocant quia fere nunquam superari potest. Nam quanto magis quis illam conatur opprimere tanto magis exinde sit maior quod monstruosum est. Dicit insuper omnes eius oculos vigiles esse, eo quod non nisi a vigilantibus personet fama; nam si in somnium tendet locutio evestigio fama vertitur in nichilum. Nocte eam medio celi volitantem, ob id dicit quod sepiissime contigisse compertum est sero scilicet factum aliquid, et mane etiam in remotissimis partibus cognitum non aliter quam si nocte volaverit. Seu id dicit ut ostendat vigilantiam gerulorum. In die autem eam sedere dicit custodem, ut ostendat quod ob eius relata custodes

portis territarum urbium apponantur, et in turribus ad excitandum vigiles vel ad speculandum a longe. Et cum inter veritatem et mendacium non distinguat, contenta est pro veris quaecunque audita referre. Huius preterea domum in maiori suo volumine sic describit Ovidius: Orbe locus medio est inter terrasque fretumque Celestesque plagas, triplicis confinia mundi, Unde quod est usquam, quamvis regionibus absit, Inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad auras. Fama tenet summaque locum sibi legit in arce Innumerosque aditus ac mille foramina tectis Addidit, et nullis iuclisit limina portis: Nocte dieque patet, tota est ex ere sonanti, Tota fremit vocesque refert iteratque quod audit. Nulla quies intus nullaque silentia parte; Non tantum est clamor sed parve murmura vocis, Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis Esse solent, qualemve sonum, cum Iuppiter atras Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt. Atria turba tenet: veniunt, leve vulgus, euntque Mixtaque cum veris pariter coniuncta vagantur. Milia rumorum confusaque verba volutant. Ex quibus hi vacuas replent sermonibus aures. Hi narrata ferunt aliis mensuraque ficti Crescit, et auditis aliquid novus adicit autor. Illic credulitas, illic temerarius error, Vanaque letitia est, consternatique timores, Seditioque recens, dubioque autore sussurri. Ipsa quid in celo rerum pelagoque geratur Et tellure videt, totumque inquit in orbem etc. Satis hec etiam minus erudito patentia sunt et ideo quid sibi velit Paulus dum addidit, fabule famam genitam ut turpia deorum facta narraret vidisse super est quod nil aliud autumo

propter quod, cum minores in maiores nil viribus possint illata verbis maioribus infamia conantur ulcisci. Terre autem ideo filiam voluere, quia non aliunde quam ex gestis in terris fama sit. Quod autem patre careat non absurde dictum est, cum ut sepiissime rerum a fama gestarum que ut plurimum falsissime sunt ignoretur autor, qui compertus patris loco describi posset.

CAP. XI.

De Tartaro III° Terre filio.

Tartarum asserit Theodontius absque patre Terre fuisse filium. Hunc Barlaam dicit inertem atque torpentem matris adhuc in utero iacere, eo quod invocata Lucina favere partui noluisset ob id quod Famam in deorum ignominiam peperisset. Figmentum hoc ab effectu causam sumpsit; non erat enim Lucina non nascituro seu partui non futuro prestatura favorem; arbitrati sunt quidam veteres circa terre centrum locum esse concavum et in eodem sontium anime penis affligi, ut satis in descensu Enee ad inferos ostendit Virgilius. Hunc Tartarum dici volunt, et hoc secundum Ysidorum ubi De ethimologiis a tremore frigoris dictum; nam ibi nec solis umquam potuit penetrare radius nec aeris motus est aliquis, confricatione cuius calefieri possit. Quod autem in utero matris torpeat satis apparet, non enim ad superiora potest ascendere, et si ascendat non erit amplius Tartarus. Terre

autem filius improprie dicitur; nam quantumcunque conceperit mulier, nisi in lucem conceptus venerit, iure filius dici non poterit. Dicitur autem absque patre conceptus, eo quod credamus terre corpus concavitates habere, non tamen satis certi sumus an a creatione an a secuto post creationem eventu habuerit. In testimonium autem predictorum dicit Virgilius: Tartarus ipse Bis patet in preceps tantum tenditque sub umbras, Quantus ad ethereum celi suspectus Olimpum etc. Nec multo post ait: Hic genus antiquum Terre Titania pubes Fulmine deiecti fundo volvuntur in imo etc.

CAP. XII.

De Tagete IIII° Terre filio.

Tages, ut asseruere gentiles et potissime Tusci, absque cognito genitore, Terre filius habitus est. De quo refert Paulus Perusinus: quod cum apud Etruscos in agro Tarquiniensi aliquantulum tellus intumisset, is villicus cuius erat agellus novitate rei permotus avidusque videre quid esset ostenti monstratura turgiditas aliquandiu expectavit, tandem impatiens more, ligone sumpto, locum cepit sensim effodere, nec multum effodit, et ecce ex glebis prosilivit infantulus. Quo monstro perterritus rudis homo vocavit affines, nec diu et is qui modo infans erat, etate proventus visus est, et inde senex, et cum incolas aruspicinam

docuisset repente nusquam comparuit. Auditores autem arbitrati numen et terre credidere filium et nominavere Tagetem, quod idem olim lingua sonabat etrusca, quod latina deus; eumque postea loco summi numinis coluere. Ysidorus vero ab aratore gleba vomere sumnota infantem compertum dicit, nec amplius una die ab Etruscis visum, et in illa eos aruspicinam docuisse et ex ea libros etiam reliquisse, quos postea Romani in linguam propriam transtulere. Huius figmenti talem fuisse sensum existimo. Quendam scilicet esse potuisse qui diu studens circa aruspicinam, et ob contemplationis commodum consortio hominum aspernato doctus repente unde minime credebatur comparuit, et quia forsitan ex antro aliquo exire visus est, Terre puerperium fictum est, vel in oculos agrum colentes inopinatus affuit, quasi prodisset ex glebis a rudi vulgo Terre filius dictus est, et ideo absque patre quia incognita eius fuerit origo. Consuevere preterea veteres externos ignotos terrestri itinere ad se venientes Terre filios vocitare, uti Neptuni qui adveherentur navigio. Infans autem dictus quia novus et confestim proventus et senex, eo quod eruditus et prudens, quod senum est, compertus sit. Quod in agro Tarquiniensi contigerit, seu quia aut sic fuit ibidem scilicet Tagetem primo cognitum, seu quia Etrusci aruspicina clarissimi fuere. In brevi autem termino more designatur affectio grandis incolarum ad eum. Nam dilecte rei mora etiam si longissima sit, diligenti videtur brevissima. Eum autem deum habitum ob id contigisse puto, ut doctrinam quam summe colebant deo autore

nobilitarent.

CAP. XIII.

De Antheo V^o Terre filio.

Antheum omnes terre dicunt filium, et quia nemo illi patrem designat, inter genitos incerto patre eum apponere necesse fuit; de quo sic scribit Lucanus: Nondum post genitos tellus effeta gigantes Terribilem Libicis partum concepit in antris. Nec tam iusta fuit terrarum gloria Thyphon, Aut Titios Briareusque ferox celoque pepercit, Quod non Flegreis Antheum sustulit arvis. Hoc quoque tam vastas cumulavit munere vires Terra sui fetus que cum tetigere parentem, Iam defeta vigent renovato robore membra. Hec illi spelunca domus; latuisse sub alta Rupe ferunt, epulas raptos habuisse leones. Ad somnos non terga fere prebere cubile Asserunt non silva torum viresque resumpsit, In nuda tellure iacens, periire coloni, Arvorum Libie pereunt quos appulit equor, Auxilioque diu virtus non ausa cadendi Terre spernit opes. invictus robore cunctis Quamvis staret erat etc. Apparet ergo per Lucani carmen quam grandis quamque fortis et ferus fuerit Antheus, ad quem ut idem testatur Lucanus, ut cum eo luctam iniret accessit Hercules laborum victor, et cum in agone essent eumque sepius prostratum robustiorem resurgentem cerneret, advertens quod a terra vires recuperaret, iam fessum ulnis

in altum extulit, tanque diu tenuit donec spiraret. Fabule huius sensus duplex est, hystoricus et moralis. Videtur enim Pomponio Mele in libro *Cosmographie* placere, hunc regem in extremis Mauritanie fuisse, asserens apud Ampelusiam promontorium in oceanum Athlanticum tendens esse specum Herculi sacram et ultra eam Tingem oppidum pervetustum ab Antheo, ut ferunt, conditum et in testimonium ostenditur ab incolis parma ingens ex elephante et ob magnitudinem nulli nunc habilis quam ab eo gestatam asserunt et summe colunt. Nec non monstratur ab eisdem collis modicus resupini hominis iacentis habens ymaginem, quem eius tumulum fuisse confirmant. Adversus hunc dicit Theodontius Dionisium Thebeum qui ob insignem eius virtutem Hercules appellatus fuit, bellum habuisse, et qui cum advertisset eum sepius in Mauritania prostratum et evestigio exercitus restaurantem, ficta fuga eum ad se persequendum in Libiam usque traxit, ubi vero eum superavit et occidit. Leontius vero dicebat hunc Herculem fuisse Nyli filium, quem ego unum et idem cum superiori puto. Eusebius autem in libro *Temporum* dicit hunc Anthem palestrice artis fuisse doctissimum et quorumcunque certaminum que exercentur in terris, et ob id ostendit se arbitrari fictum quod Terre fuerit filius, et quod viribus restauraretur ab ea. Fulgentius quidem moralem sensum fictioni subesse demonstrat, dicens Anthem de terra natum libidinem esse que sola ex carne nascitur, qua tacta et si fessa sit in vires

resurgit, verum ab homine virtuoso carnis denegato tactu superatur. Hunc fuisse dicit Augustinus regnante Argis Danao; Eusebius autem regnante Athenis Egeo; Leontius regnante apud Argivos Argo.

CAP. XIV.

*De Herebo VIII° Demogorgonis filio, cui fuerunt filii
XXI. Quorum primus Amor, II^a Gratia, III^{us} Labor, IV^a
Invidentia, V^{us}, Metus, VI^{us} Dolus, VII^a Fraus, VIII^a
Pertinacia, VIII^a Egestas, X^a Miseria, XI^a Fames, XII^a
Querela, XIII^{us} Morbus. XIII^a Senectus, XV^{us} Pallor,
XVI^a Tenebra, XVII^{us} Somnus, XVIII^a Mors, XVIII^{us},
Caron, XX^a Dies, XXI^{us} Ether.*

Expeditis Terre filiis ad Herebum stilus revocandus est, qui, ut Paulus ait a Crisippo traditum, filius fuit Demogorgonis et Terre. Hunc ego arbitror unum et idem cum Tartaro, cum eum veteres omnes existimare videantur in remotissimis terre visceribus esse, et in eodem, uti de Tartaro diximus, suppliciis soutes puniri. De hoc tamen multa scribuntur ab antiquis et potissime a Virgilio in VI° Eneide libro, que sub compendio pertransibo, eo quod fere de omnibus fiet in sequentibus prolixior mentio.

Dicit ergo Virgilius quod in faucibus huius sunt terribiles visu he forme scilicet Luctus et ultrices Cure, Morbi pallentes, et tristic Senectus atque Metus et Fames Egestasque terribilis et horribiles visu Letum Laborque, Sopor et mala mentis gaudia, Bellumque letiferum ac Eumenis et Discordia et ulmus somniorum sedes, Centauri, Scille, Briareus, Lerneusque serpens et flammis armata Chimera una cum Gorgonibus, Arpiis et tricorporeo Gerione et trifauce Cerbero limina servante Ditis. Preterea hunc Herebum quattuor rigari fluminibus, Acheronte scilicet, Flegetonte Stigeque atque Cocito; et Acherontis nautam dicit esse Caronem, morientium animas ad profundiora Herebi transferentem. Insuper Minoem, Radamantum Eacumque versantes urnis merita intrantium inesse describit, et prostratos fulminibus Tytanas, Gigantes et Salmeonem ac Tityon discerptum a vulture; Ysiona perpetua circumvolutum rota, nec non et Sysiphum in altum ingentia pectore impingentem saxa, ac Tantalum inter undas et poma siti fameque pereuntem, et Theseum perpetuo damnatum ocio, aliosque; et hos omnes intra Ditis ferrea menia sub ultrice Thesiphone cruciari. Similiter et hunc idem preter Herebum multis vocavere nominibus ut puta Tartarum, Orcum, Ditem, Avernum, Baratrum et Infernum. Sic et eundem multorum filiorum patrem faciunt. Ceterum his premissis ad detectionem ascondite veritatis veniendum est. Volunt igitur eum Demogorgonis et Terre filium, eo quod Demogorgonem rerum Omnium creatorem arbitrati sunt; Terre autem quia ut patet eius in utero

conditus est. Verum eum locum esse penarum non solum gentiles sed non nulli illustres christiani existimavere hac forte ducti ratione. Nam cum summa bonitas deus sit, et qui peccatum committit, quod malum est, et sic malus effectus sit, ut a deo tanquam a suo contrario remotissimus sit, necesse est; nos autem deum in celis habitare credimus, et a celo nulla remotior pars est centro terre, et ob id tanquam in loco a deo remotissimo, ibidem penas luant impii, forsitan non inepte creditum est. De hoc tamen Tullius ubi de questionibus Tusculanis aperte truffatur, ex quo satis existimari potest aliud eruditos veteres sensisse; et ideo cum voluerint duplicem esse mundum, maiorem scilicet et minorem; maiorem eum quem generaliter mundum dicimus, minorem autem hominem, asserentes omnia in minore esse que in maiori describuntur ab eis, credo eos hunc Herebum et hos cruciatus intra minorem mundum, id est hominem esse existimasse, ac voluisse illas horribiles formas quas in vestibulo Herebi describit Virgilius esse causas exteriores, per quas introrsum illa suplicia causantur; seu ea que ab intrinsecis causata apparent extrorsum quem longe meliorem sensum existimo. Deinceps quidem ut predictorum seriem exponendo prevertam necesse est. Fictum igitur puto in profundum huius Herebi Ditem esse ferream civitatem, ut per eam intelligamus profundam obstinati cordis partem, in qua vere pertinaces non nunquam sumus et ferrei. Tytanes, id est homines terrenis dediti, et Gygantes, id est superbi prostrati, ideo vexari dicuntur, ut cognoscamus circa hoc

anxiari terreos et superbos homines animo, qui dum semper extolli cupiunt, ceco suo iudicio deprimi et vilipendi arbitrantur et ex excelso deiciuntur aliquando, quod illis est acre tormentum. Per Tytion autem descryptum a vulture mens cuiuscunque laborantis ut ea que ad eum non spectant agnoscat, accipienda est, seu illius qui in cumulandis thesauris continua cogitatione agitur. Ysion autem perpetua circumvolutus rota circumagitationes optantis regnum ostendit. Sic et Sysiphus saxa revolvens in efficacibus ac laboriosis conatibus vitam ducentis declarat. Per Tantalum autem inter undas et poma fame pereuntem, avarorum hominum curas et angores circa infamem parsimoniam intelligere debemus. Theseus autem ociosus temerariorum frivolos conatus ostendit, quibus misere cruciantur. Dicunt autem hos sub infestatione vexari Thesiphonis, quod sic reor accipiendum. Interpretatur enim Thesiphon irarum nox, et sic patet qui a talibus cruciantur in se ipsos irasci, et irarum voces nonnumquam emitte. Per illos autem tres iudices, hoc intelligo, tres enim personas male agendo ledere possumus, deum, proximum et nos ipsos, et sic a triplici conscientie iudicio redarguimur et damnamur. Per ianitorem autem Tricerberum canem, cuius officium est volentes intromittere, et exitum intransibilibus prohibere, tres intelligendas causas puto rodentes acri morsu deceptorum mentes, letales scilicet assentatorum blandicie, falsa felicitatis opinio et inanis glorie fulgor, que quidem continue novis decipulis detrahentes igna-

ros, miseras curas augent, et minuere auctas non permittunt. Circuitur seu inundatur Herebus a quattuor fluminibus, ut per hoc sentiamus, quia hi qui se ratione deiecta ab inceptis concupiscentiis trahi permittunt, primo recti iudicii perturbata letitia Acherontem transeunt, qui carens gaudio interpretatur, et sic pulsa letitia ut eius occupet mestitia locum necesse est, ex qua ob bonum letitiae perditum persepe vehemens nascitur ira, a qua in furorem impellimur, qui Flegeton est, id est ardens, ex furore etiam in tristitiam labimur, que Stix est, et ex tristitia in luctum et lacrimas, per quas Cocitus accipiendus est quartus Inferni fluvius. Et sic miseri mortales angimur ceca concupiscibilis appetitus opinione seducti, intraque gerimus quod in visceribus terre a poetis stolidi arbitrantur inclusum. Nunc autem quid sibi velint nomina videamus. Herebus enim dicitur, ut ait Ugucio, quia nimis hereat illi quem capit. Dis autem dicitur a Dite rege suo, qui apud poetas divitiarum dicitur deus, et hoc ideo quia dives sit, id est abundans locus iste, eo quod, in eum descendant ut plurimum hodie morientes, olim omnes. Tartarus autem dicitur a torтура, quia torqueat quos absorbet. Verum Tartarus est profundissimus infernorum locus ex quo, ut opinari videtur Ugucio, Christus neminem eduxit, Orcus enim dicitur quia obscurus. Baratrum vero a forma dictus creditur; est autem Baratrum vas ex viminibus confectum a parte superiori propatulum, ab inferiori autem acutum, quo utuntur agrestes Campani, dum ex vitibus

arboribus annexis vindemiantes uvas colligunt, et hoc ideo dictum ut intelligamus infernum amplissimas fauces ad suscipiendum damnatos habere, ad eos vero servandos altissimum locum atque profundum. Infernus autem dicitur quia omnium terre partium inferior sit. Avernus autem ab a, quod est sine, et vernos quod est gaudium, dicitur, eo quod gaudeo careat et tristitia luceat sempiterna.

CAP. XV.

De Amore primo Herebi filio.

Ex filiis Herebi primus occurrit Amor, quem ab eo ex nocte susceptum ubi de Naturis deorum Tullius asserit. Quod forsan, regum serenissime, videretur tibi monstruosum, ni verum monstraretur ratione possibili. Antiquorum sententia fuit amorem esse animi passionem, et ideo quicquid optamus id amor est. Verum quoniam in diversum nostre affectiones feruntur finem ut amor non idem circa omnia sit, necesse est, et ob id in parvum numerum redactis mortalium desideriis, triplicem illum maiores dixere. Et ante alios Apuleio teste, eo in libro quem De dogmate Platonis scripsit, asserit Plato tres non amplius amores fore. Quorum primum dixit esse divinum, cum incorrupta mente et virtutis ratione convenientem. Alterum degeneris animi corrupteque voluntatis passionem. Tertium ex utroque permixtum.

Post quem auditor eius Aristotiles mutatis potius fere verbis quam sententia eque triplicem voluit; primum dicens propter honestum, secundum propter dilectabile, tertium propter utile moventem captos a se. Sane quoniam nec is de quo sermo divinus aut propter honestum est, nec ex duobus aliis permixtus, aut propter delectabile, verum degeneris animi, et propter utile, merito eum iuxta sententiam Ciceronis, filium Herebi noctisque dicemus, id est cece mentis et obstinati pectoris. Ab hoc enim in execrabilem auri famem impellimur. Ab hoc in cupidinem imperii inexplebilem. Ab hoc in stolidum periture glorie desiderium. Ab hoc in funestam amicorum cedem. Ab hoc in periclitationes urbium, furta, fraudes, violentias et dolosa consilia miseri trahimur. Hac peste afficiuntur gnatonici, histriones, assentatores et huiusmodi perniciosa manus hominum ridentem insipientium sequentes fortunam, et eo utuntur ad enudandos blanditiis et falsis laudibus milites gloriosos. Eum igitur rite pensatis omnibus non amorem, quin imo odium rectius vocaremus.

CAP. XVI.

De Gratia Herebi et Noctis secunda filia.

Herebi et Noctis Gratiam esse filiam scribit Tullius, ubi de Naturis deorum. Ego tamen alibi legisse memini Gratias seu Iovis et Auctonoi, seu Liberi patris ac Veneris fuisse filias. Verum

ut habeamus quid in hoc senserint qui finxerunt, est sciendum, gratiam esse quandam liberalem mentis affectionem maiorum potissime in minores, qua nullo precedente merito indulgentie beneficia et obsequia aliquando etiam non poscentibus impenduntur. Harum tamen multiplices esse species reor. Alie quidem dei sunt immortales, quibus amotis nulli sumus. Alie vero hominum inter se, et he in bonum possunt tendere et in malum, quamquam semper in bonum sonare videatur gratia. Has omnes Herebi et Noctis filias variatis tamen parentum sensibus possemus ostendere, sed ut ad hanc omissis in suum tempus reliquis veniamus; reor ego hanc eam gratiam esse que ob aliquod infandum facinus, vel turpes alicuius hominis mores in perverso aliquo ac detestabili viro causatur, et sic Herebi, id est obstinati pectoris, et Noctis, id est cece mentis, erit filia Gratia talis.

CAP. XVII.

De Labore tertio Herebi filio.

Labor a Cicerone Noctis et Herebi scribitur filius, cuius quiditas ab eodem huiusmodi designatur. Labor est functio quedam vel animi vel corporis gravioris operis vel muneris. Qua inspecta, merito Noctis et Herebi filius dici potest, is scilicet qui damnosus est et merito reprobandus. Nam uti in Herebo et Nocte perpetuasontium est inquietudo, sic et in secretis cordium penetrabilibus

eorum qui ceca tracti cupidine circa superflua et minime oportuna cogitatione agitantur continua, et quoniam cogitationes tales in obscuro causantur pectore, merito Labor talis filius dicitur Noctis et Herebi.

CAP. XVIII.

De Invidentia seu Invidia IIII^a Herebi filia.

Invidentiam dicit Tullius Herebi et Noctis fuisse filiam. Qui ubi de questionibus Tusculanis hanc ab Invidia differentem facit, dicens: Invidentiam ad invidum tantummodo pertinere, cum Invidia ad eum etiam cui fertur pertinere videatur, et de ea concludens dicit: Invidentiam esse egritudinem susceptam propter alterius res secundas que nil noceant invidenti. Huius enim habitationes et mores sic describit Ovidius: Protinus Invidie nigro squalentia tabo Tecta petit: domus est imis in vallibus huius Abdita, sole <carens>, non ulli pervia vento, Tristis et ignavi plenissima frigoris, et que Igne vacet semper, caligine semper abundet. Et paulo post: concusse patuere fores, videt intus edentem Vipereas carnes, viciorum alimenta suorum, Invidiam, visamque oculis avertit. At illa Surgit humo pigre, semesarumque relinquit Corpora serpentum, passuque incedit inerti; Utque deam vidit formaque armisque decoram, Ingemuit, vultumque dee ad suspiria duxit Pallor in ore sedens, macies in corpore toto, Nusquam

recta acies, livent rubigine dentes, Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno; Risus abest, nisi quem visi fecere dolores, Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis, Sed videt ingratos, intabescitque videndo, Successus hominum, carpitque et carpitur una, Suppliciumque suum est etc. Hos versus si quis plene considerabit, et eam esse Invidentiam quam nos ampliori licentia Invidiam dicimus, et Herebi Noctisque filiam absque difficultate cognoscet.

CAP. XIX.

De Metu Vº Herebi filio.

Metus, ut sepe dictus asserit Tullius, filius Herebi fuit et Noctis. Est enim metus, ut idem ait Tullius, rationi adversa cautio. Hunc ego horum parentum filium dictum arbitror, quia ex remotis a cognitione nostra nostris in pectoribus oriatur. Eum tamen duplicem reor, et qui indiscretum virum iure cadere possit, ut metuisse tonitrua, et qui nulla rationabili causa impellente, non aliter quam mulierculas non nullas exanimat. Hic sub vocabulo pavoris unus ex ministris Martis est, ut demonstratur a Statio dicente: Inde unum dira comitum de plebe pavorem Quadrupedes ante ire iubet non aliter hanelos Insinuare metus animumque avertere veris Aptior, innumere monstro vocesque manusque, Et <facies> quecumque libet bonus omnia credi Autor

et horrificis liphare incursibus urbes. Si geminos soles ruituraque suadeat astra Aut nutare solum aut veteres descendere silvas. Ah miseri vidisse putant etc. Possem, rex optime, multa verba facere huius carminis explicando partes, ut mores metus aperirem, sed adeo tenuia sunt figmenta, ut plura dicere superflua ratus sim. Huic preterea ascribit Tullius in Tusculanis questionibus non inadvertenter plures subesse ministros, ut puta: pigritiam, pudorem, terrorem, timorem, pavorem, exanimationes, conturbationem et formidinem. De quibus omnibus ibidem seriose legitur

CAP. XX.

De Dolo Herebi filio VI°.

Est et Dolus, ut Tullio placet, filius Noctis et Herebi. De quo referre consueverat Barlaam, quoniam ad troyanum bellum cum Grecis ivisset, et cum minus armis iretur in votum, consultantibus quibusdam ex primatibus de agendis, ab Ulixē, cui familiarissimus erat, eum in consilium fuisse deductum. Qui cum elatos animos et iactationes atque consilia quorundam audisset atque aliquandiu secum risisset, rogatus sententiam dixit, que etsi non honesta eo quod oportuna videbatur, assumpta est, et eidem cum Epoo fabricandi equi, negocium evestigio commissum est, quo postmodum eo perventum, ut optato, iam fessi potirentur

Greci. Satis tenue fictionis est velum, et ideo cur Herebi et Noctis dicatur filius videamus. Quod meo iudicio sacris ostenditur licteris. Quibus docemur ab Herebo forma serpentis assumpta humani generis hostem in terris venisse, et parentum nostrorum mentes dolosis suggestionibus offuscasse nocte tartarea, et inde tanquam incultum agrum semen iniecisse letiferum, cuius fructus cum in legem egissent, extemplo venit in lucem; et sic dolus nondum in terris cognitus ab initio manavit ex Herebo, et in utero cece mentis conceptus, nostra morte et exilio regni celestis palam facto, ostendit liquido se filium Noctis et Herebi. Sane quia quod gentiles non noverant finxisse non poterant, arbitror eos pro Herebo intimum cordis humani recessum intellexisse, ibi enim cogitationum omnium sedes est, et ideo si eger sit animus, virtute neglecta, ut ad optatum deveniat, si desint vires, illico dirigit ad artes ingenium; et quoniam facilius dolo capiuntur amentes, eo cogitationibus pessimis fabricato, et quos capit, et se ipsum letifero alligat laqueo, et sic ex nocte, id est mentis cecitate, per quam ea via, qua minime decet, in desiderium suum tendit, et egri pectoris ignominiosa concupiscentia ferventis, dolus creatur et nascitur, et ut plurimum non ante visus in lucem, quam is in precipitium venerit in quem struitur.

CAP. XXI.

De Fraude VII^a Herebi filia.

Fraus et merito Herebi et Noctis a Cicerone ubi de Naturis deorum dicitur filia, letalis quidem et infanda pestis, et inique mentis execrabile vicium. Inter hanc et dolum vix noscitur esse discrimen, quod si quid interest hoc esse videtur, dolum scilicet quandoque in bonum operari posse, fraudem nunquam preter in malum. Seu potius adversus hostes dolo agimus, amicos fraude decipimus. Huius autem formam noster Dantes Aligerii Florentinus eo in poemate quod florentino scripsit ydiomate, non parvi quidem inter alia poemata momenti sic describit: Eam scilicet iusti hominis habere faciem, corpus reliquum serpentinum variis distinctum maculis atque coloribus, et eius caudam terminari in scorpionis aculeum, eamque Cociti innare undis adeo ut illis excepta facie totum contegat horridum corpus, eamque Gerionem cognominat. In placida igitur et simili iusti hominis huius facie sentit autor extrinsecum fraudolentium habitum; sunt enim vultu et eloquio, mites, habitu modesti, incessu graves, moribus insignes et spectabiles pietate; operibus vero miserabili sub gelu iniquitatis tectis, versipelles sunt, et astutia callidi, et maculis respersi scelerum, adeo ut omnis eorum operum conclusio pernicioso sit plena veneno; et inde Gerion dicta, quia regnans apud Baleares insulas Gerion miti vultu, blandisque verbis et omni comitate consueverit hospites suscipere, et demum sub hac benignitate sopitos occidere. Cur autem Herebi noctisque filia dicta

sit, eadem que de Dolo ratio est.

CAP. XXII.

De Pertinacia Herebi VIII^a filia.

Pertinacia, insipientum exitiale crimen, secundum Tullium Herebi Noctisque filia est, nec causam videre difficile est. Nam quotiens indigestus mortalium ignavie rigor, rationibus validis, et calori divini fervoris interposita offuscata intellectus caligine molliri non potest, obstinationem seu pertinaciam oriri necesse est, imo iam exorta est, ignorantie certissimum argumentum. Ergo bene Pertinacia Herebi, quem sepe gelidum diximus, et Noctis quam sepe caliginem mentis esse monstravimus, filia est.

CAP. XXIII.

De Egestate Herebi filia VIII^a.

Egestas Herebi Noctisque filia non ea est quam plurimi arbitrantur, oportunis scilicet carere. Hanc enim viri fortes tolerantia superavere ut in arenis Libicis Cato. Sed ea est potius cui abundantes falso tracti iudicio succumbunt, ut auri custos Mida Frigum rex, qui dum omnia que tangebat iuxta votum verterentur

in aurum, fame peribat. Hec est ergo vere Herebi filia, id est gelidi cordis et ignavi, ac etiam Noctis, id est ceci consilii, extimantis optimum divitias augere, ut usu careamus earum.

CAP. XXIV.

De Miseria Herebi X^a filia.

Placet insuper Tullio Miseriam Herebi Noctisque fuisse filiam. Hec enim adeo extremum infortunium est, ut possit prospectantes in misericordiam commovere. Quod quidem nos ipsi nobis facimus dum neglecto veritatis lumine perituras res abeuntes quocunque modo non aliter ingemiscimus quam si perpetuas perderemus, et sic ab offuscato mentis iudicio concussum pectus suspiriis lacrimisque miseriam emittit in publicum, ut inde filia Noctis et Herebi dici possit.

CAP. XXV.

De Fame XI^a Herebi filia.

Famem dicit Paulus iuxta Crisippum Herebi Noctisque fuisse filiam. Hec autem aut publica est, ut olim premonstrata Pharaoni, aut privata ut Erisithonis. Publica ex universali frugum penuria consuevit contingere. Cuius rei aut divina ira causa est, vel

diuturnum bellum, seu adversa supercelestium corporum dispositio, seu vermes subterranei rodentes semina, seu locuste iam sata nascentia devorantes. Ex quibus causa prime a nemine mortalium nosci potest, et sic dici poterit Herebi Noctisque filia, sed non Herebi in visceribus terre latentis, aut in egris hominum pectoribus residentis; quin imo in profundo divine mentis arcano sanctissime vigilantis, quem intellectus hominum mortalitatis caligine offuscatus intueri non potest, nec etiam noctis divine mentis in qua nil unquam fuit obscurum, verum suo semper lumine cuncta clarificat, sed nostre imbecillitatis erroris. Ceteras cause huius species asserunt mathematici suis artibus etiam prevederi posse. Quod utrum verum sit, tu serenissime princeps, cum in talibus apprime te instructum audiverim, optime nosti. Si autem sic est, talis fames nec Herebi nec Noctis filia esse posset. Si autem non sic, tunc ut de deo diximus cum in arcano nature antro repositum videri non possit, linquetur ut talis fames filia sit Noctis et Herebi ratione iam dicta. Privata autem fames, aut ex penuria ciborum continget ut plurimum, aut aliquando ex fastidio stomacantium. Si ex penuria, aut inertia, atque desidia patientis aut egestatis crimine contingit. Si ex inertia vel desidia, ut quandoque videmus quosdam lasciviis potius et ineptiis atque ocio vacare quam rei familiaris curam genere. Hec profecto Herebi Noctisque filia est, eo pacto quo superiores sunt ceteri. Si egestatis crimine dum modo non ob intemperantiam sit egenus qui patitur, nec hanc Herebi Noctisque filiam puto, nisi ob id

dixerim quia ab intrinseco stomachi esurientis procedit. Si vero ob ciborum fastidium fames sit, ut non nunquam quibusdam discoloris atque prava consuetudine nauseantibus contigisse novimus, quibus nisi exquisita edulia, et pulmenta accurate composita, seu regum tucceta et preciosa vina atque forensia apponantur, adeo vulgaria spernunt et respuunt, ut prius se inedia torqueri permictantur quam comedant; nulli dubium quin et hec nata sit Herebi atque Noctis. Huius autem mansionem et formam sic describit Ovidius: Quesitamque Famem lapidoso invenit in agro Unguibus et raris vellentem dentibus herbas. Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore, Labra incana situ, scabre rubigine fauces, Dura cutis per quam spectari viscera possent, Ossa sub incurvis extabant arida lumbis, Ventris erat pro ventre locus, pendere putares Pectus et a spine tantummodo crate teneri. Auxerat articulos macies genuumque rigebat Orbis, et immodico prodibant tubere tali. Hanc procul ut vidit etc.

CAP. XXVI.

De querela Herebi filia XII^a.

Querelam dicit Tullius fuisse filiam Noctis et Herebi. Quod facile concedetur si quid sit sane mentis oculo prospectetur. Est enim morbus male secum convenientis animi, ob hoc insanum

veniens pectus, quia aut subtrahi quod sibi debetur autumat inconsultus homo, aut egre fert sibi non dari quod optat, vel non posse quod cupiat. Et sic quod suum crimen est alienum lumine mentis privatus existimat. Hinc queritur lascivus amans, hinc auri cupidus, hinc honorum avidus, hinc sanguinis sitibundus et alii plures malum quod introduxerunt ipsi, et prudentes eiecisse poterant flentes.

CAP. XXVII.

De Morbo XIII° Herebi filio.

Est et Morbus Herebi Noctisque filius, ut placet Tullio et Crippio. Hic autem mentis et corporis potest esse defectus, et uti in corpore ab humorum discordantia, sic in mente a morum inconvenientia causatur, et tunc merito huiusmodi parentum, id est cecitatis intrinsece filius nuncupatur, et quoniam in mortem salutis tendere videatur, morbus, ut placet pluribus, appellatur.

CAP. XXVIII.

De Senectute Herebi XIII^a filia.

Senectus etatum ultima et morti contermina solo contingit

corpori, cum rationalis anima tendat viriditate perpetua in eternum. Hec, ut ait Tullius, Herebi fuit Noctisque filia. Quod quidam facile concedi potest, cum illi sit in complexione conformis, frigida scilicet et sicca, et filii similes consueverunt esse parentibus. Est insuper Herebus iners et tremulus a quibus non degener est senectus, cum, ut cernimus, tremula sit et tarda. Porro quia hebetes offuscatosque sensus habet corporeos, non incongrue illi Noctem dixere matrem. Attamen hoc habet insigne, quia quantum illi subtrahitur virium tantum menti augetur consilii; ex quo fit ut veneranda sit, et eius cani iuvenum preponantur laceratis.

CAP. XXIX.

De Pallore Herebi filio XV°.

Pallor faciei atque totius corporis exsanguis est color, exhausti sanguinis seu egri seu repentini timoris certissimus testis. Hic Noctis et Herebi filius est teste Crisippo. Et hoc ideo quia quicquid a luce solis non cernitur aut a minus bona vegetatione nutritur pallore facile occupatur; et supra dictum est quia neque solem videat neque calorem sentiat Herebus, et ob id ubi, ista contingunt frigescere sanguinem, et adversa digestionem corrumpi et per consequens oriri pallorem necesse est, ut satis videmus in eis qui diu ceco carcere clausi in lucem veniunt, aut

qui ab egritudine corporea fatigati resurgunt, vel subito correpti pavore pallescunt.

CAP. XXX.

De Tenebra XVI^a Herebi filia.

Herebi Noctisque filiam esse Tenebram nullo interveniente teste credetur. Sane ne idem mater et filia videantur, in hoc differunt. Nocte aliqualis luminosa res cernitur, ut luna et sydera seu ignis aliquando. In tenebra autem nil unquam apparet luminis, et si appareat usquam, desistet esse tenebra.

CAP. XXXI.

De Somno Herebi filio XVII°.

Somnus secundum quosdam est intimi ignis coertio et per membra mollita et labore relaxata diffusa quies. Secundum vero alios est quies animalium virtutum cum intensione naturalium. De hoc sic scribit Ovidius: Somne, quies rerum placidissima, Somne, deorum, Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris Fessa ministeriis mulces reparasque labori etc. Sane longe plenius somni commoda describit Seneca poeta in tragedia Herculis furentis dum dicit: Tuque o domitor Somne Malorum, requies

animi, Pars humane melior vite, Volucer matris genus Astree,
Frater dure languide mortis Veris miscens falsa, futuri Certus et
idem pessimus autor, Pater o rerum, portus vite, Lucis requies,
noctisque comes, Qui par regi famuloque venis. Placidus fessum
lenisque fove Pavidum leti genus humanum Cogis longam dis-
cere mortem Preme devictum etc. Huic preterea Ovidius descri-
bit talamum satis aptum dormiendi cupido, dicens: Est prope
Cimmerios longo spelunca recessu, Mons cavus, ignavi domus
et penetralia Somni, Quo nunquam radiis oriens mediusve ca-
densve, Phebus adire potest, nebule caligine mixte Exalantur
humo dubieque crepuscula lucis. Non vigil ales ibi cristati canti-
bus oris Evocat Auroram nec voce silentia rumpunt Solliciteve
canes canibusve sagacior anser Garrula nec Progne stertentia
pectora mulcet, Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humaneve sonum reddunt convicia lingue. Muta quies habitat,
saxo tamen exit ab imo, Rivus aque Lethes, per quem cum mur-
mure labens Invitat somnos crepitantibus unda lapillis. Ante
fores atrii fecunda papavera florent, Innumereque herbe, qua-
rum de lacte soporem Nox legit, et spargit per opacas humida
terras. Ianua ne verso stridorem cardine reddat, Nulla domo tota
est, custos in limine nullus. In medio thorax est ebano sublimis
in antro, Plumeus unicolor pullo velamine tectus, Quo cubat ipse
deus membris languore solutis. Hunc circa passim varias imitan-
tia formas Somnia vana iacent totidem, quot messis aristas, Silva

gerit frondes, eiectas litus harenas etc. Hunc tam spectabili thalamo atque cubiculariis decoratum deum dicit Tullius Herebi et Noctis fuisse filium; cuius rei causa videnda est, et inde videre poterimus de ministris, cum satis sensus appareat descripti thalami. Filius ergo Herebi Noctisque dicitur Somnus, quia a vaporibus humidis e stomacho surgentibus et opilantibus arterias, et quieta obscuritate causetur. Si autem de mentali somno velimus intelligere, non difficilius parentum talium dabitur causa. Nam calore caritatis perduto et omissa rationis via ut necessarium sit in letiferum ire somnum satis apertum est. Nunc autem de assistentibus videamus, quae somnia sunt multiplicium specierum, ex quibus quinque tantum super Somnio Scipionis ostendit Macrobius. Harum prima vocatur phantasma, quae numquam se mortalibus miscet nisi lente, dum se incipit somnus immittere, existimantibus nobis adhuc vigilare, affertque hec horribiles visu formas, et ut plurimum a natura specie et magnitudine discrepantes, certamen noxium, aut mirabile gaudium, tempestates validas, ventosque sonoros et huiusmodi. Huius in genere dicit Macrobius esse etiam emactes seu ephyactes vel ephyaltes, quem communis persuasio existimat quiescentes invadere et suo pondere pressos sentientesque gravare. Et huius causam opinantur multi stomachum nimio cibo vel potu gravatum, seu longo ieiunio vacuum, et nonnunquam aliquem ex humoribus ceteris predominantem. Sunt qui superaddant hesitationes, dicantque Virgilium intellexisse Didonem vidisse phantasmata dum sorori conquesta

est dicens: Que me suspensam insomnia terrent. Et illud insomnia pro phantasmate licentia poetica improprie positum. Secunda insomnium nuncupatur a premeditatione causatum, ut Tullius affirmare videtur in libro Reipublice dicens: Fit enim sepe ut cogitationes sermonesque nostri pariant aliquid in somno, quale de Omero scribit Emnius, de quo videlicet sepiissime vigilans solebat cogitare et loqui etc. In hac igitur specie somnii amans dilectam sibi puellam in amplexus eius occurrentem aspiciet, aut fugientem miserrimus exorabit. Nauta tranquillum mare navemque pansis velis sulcantem, aut tempestate periclitantem aspiciet. Sic et agricola frustra letabitur letas arvis intuens segetes, depastasque plorabit. Ingurgitator pocula exhauriet; ieiunus cibos aut optabit, aut faucibus vacuis devorabit appositos. De premeditatis autem a Didone saucia, visa quidam volunt, eo quod videatur a Virgilio ostensam premeditationem dum dicit: Multa viri virtus animo multusque recursat Gentis honos, herent infixi pectore vultus Verbaque etc. Et sic tamquam ex premeditatione perveniens videtur esse insomnium. Verum quoniam ex affectione procedunt una cum somno in auras evanescunt, ut ipse idem Virgilius dicit: Sed falsa ad celum mittunt insomnia manes. Somnium species tertia appellatur, per quod placet Macrobio certa somniari, sed sub velamine, ut teste Moyse in Pentateuco, vidit Ioseph manipulos fratrum suum adorantes, et, ut ait Valerius, Astiages vitem et urinam ex genitalibus filie prodeuntem. Hoc autem fieri volunt homine existente sobrio, ut

plurimum sumus propinquante die. Quarta vero species visio nominatur, nullas pre se ferens ambages, quin imo quod futurum est liquida patefactione demonstrat, ut vidit Arterius Rufus romanus eques dormiens Syragusis se scilicet, dum gladiatorum munus inspiceret, retiarii manu transfodi, quod die sequenti cum multis nuntiasset secutum est. Quinta et ultima somniorum species oraculum veteres vocavere, quod Macrobius esse vult, dum sopiti parentes maioresque nostros, gravem hominem aut pontificem, seu ipsum deum, aliqua dicentem seu premonentem nos cernimus, ut in somnis Ioseph ab Angelo premonitus est, ut acciperet puerum et matrem eius et cum eis secederet in Egyptum. Sane non nulli ex priscis, ut ex verbis Porphyrii philosophi satis percipi potest, omnia per quietem visa vera esse arbitrati sunt, sed ut plurimum minime intellecta, et ob hoc videtur Porphyrium, longe aliter quam multi alii faciant, sentire, quod per Omerum primo, deinde per Virgilium dictum est, et quoniam familiare magis Virgilii quam Omeri carmen est, illud deducamus in medium. Dicit enim Virgilius: Sunt gemine somni porte, quarum altera fertur Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris, Altera candenti perfecta nitens elephanto, Sed falsa ad celum mittunt insomnia manes etc. Per hos versus vult Porphyrius somnia omnia vera esse, sentiens quod anima, sopito corpore, tanquam paululum solutior in suam divinitatem nitatur, et in latens humanitatem, verum aciem omnem dirigat intellectus, et non nulla videat et discernat, et plura videat quam discernat, seu

longius abdita sint, seu densiori tegmine occultata, et hinc fit ut quod discernit, esto non plene, nebula caligantis mortalitatis obistente, dictum sit per corneam emitti ianuam, cum cornu huius nature sit, ut extenuatum pervium sit intuitu et tanquam dyaphanum corpus in se recondita videre permittat. Quod autem obsistente carnis caligine videre non potest, id elephanto contactum dicimus, cuius quidem os a natura adeo condensatum est, ut in quantumcunque tenuitatem redigatur, videre supposita non permittat, que ideo falsa dicit Virgilius, quia minime intellecta sunt, ut ait Porphyrius. Nunc autem superest de ministris videre, qui etsi forte multi sint nomina trium tantum esse cognoscimus. Quorum primum Morphea dictum volunt, quod interpretatur formatio, seu simulacrum, cuius domini iussu officium est quoscunque hominum vultus fingere, verba, mores, voces et ydiomata, ut scribit Ovidius, dicens: At pater e populo natorum mille suorum Excitat artificem simulatoremque figure Morphea, non illo iussos solertior alter Exprimit incessus vultumque sonumque loquendi, Adicit et vestes et consuetissima cuique Verba, sed hic solus homines imitatur etc. Secundum autem Ytathona seu Phabetora quorum ego nominum significatum ignoro; huius tamen officium hoc in carmine dicit Ovidius: Alter Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens. Hunc Ytathon superi, mortale Phabetora vulgus Nominat etc. Tertium vero dixere Panthum, quasi totum, cuius officium est insensibilia fingere, Ovidio teste, dum ait: Est etiam diverse tratus artis

Panth[as]os: ille in humum saxumque undamque trabemque
Queque vacant animo fallaciter omnia transit etc. Quasi ex his
velint que cernimus dormientes ab exteriori potentia nobis allata
sint. Verum utrum sic sit videant alii.

CAP. XXXII.

De Morte XVIII^a filia Herebi.

Mors, ut voluere Tullius et Crisippus filia fuit Noctis et Herebi, quam ultimum esse terribilium testatur Aristotiles. Ab hac enim omnes ab ea ipsa die, qua miseri mundum intramus, sensim adeo, ut non advertamus continue carpimur; et cum cotidie moriamur, tunc vulgato sermone mori dicimur, cum mori desinimus. Hanc, et si mille modis miseri rapiamur, aut violentam aut naturalem voluere priores. Violenta est que ferro vel igne, vel casu alio fugienti vel etiam postulanti infertur. Naturalis autem secundum Macrobius super Somnium Scipionis ea est, qua non corpus ab anima, sed a corpore anima derelicta est. Vocavere insuper veteres senum mortem maturam seu meritam, iuvenum immaturam, puerorum autem acerbam dixere. Nec non et aliis multis nominibus appellata est, ut Atropos, Parca, Letum, Nex et Fatum. Huius etiam dirum opus sic breviter describit Statius: Stigiis emissa tenebris, Mors fruitur celo bellatoremque volando Campum operit nigroque viros invitat hyatu. Nil vulgare legens,

sed que dignissima vita, Funera precipuos annis animisque cruento Angue notat etc. Sed iam que pauca ficta sunt detegamus. Herebi illam dicunt filiam quia ab Herebo emissa sit, ut in prescripto carmine Statius, Stigiis emissa tenebris, seu quia calore careat, ut caret Herebus; Noctis autem ideo filia dicta est quia horribilis et obscura videatur. Mors autem dicta est, ut dicit Ugucio, quia mordeat vel a morsu parentis primi, per quem morimur, vel a Marte qui interfector est hominum, vel mors quasi amaror, quia amara sit; nil enim hominibus creditur amarius morte, eis exceptis de <quibus> dicit Iohannes in Apocalipsi: Beati qui in Domino moriuntur. Hec ut placere videtur Servio, ab Atropu de qua supra differt, quia per hanc violentam debemus intelligere mortem, ut satis etiam colligitur proximo supra ex carmine Statii. Per Atropon autem vult intellegi naturalem rerum dissolutionem. Atropos autem dicta quia non convertitur. Parcam vero eam per antiphrasim dixere, eo quod nemini parcat. Sic et letum, cum sit mestissima rerum. Necem autem illam proprie arbitror qua aqua, vel laqueo seu modo alio spiritus intercluditur. Fatum autem dicta est, eo quod divina providentia premonstratum sit, qui nascuntur omnes mori debere.

CAP. XXXIII.

De Carone Herebi filio XVIII°.

Charon, Acherontis nauta, Herebi et Noctis filius dicitur a Crisippo. De quo sic ait Virgilius: Portitor has horrendus aquas et flumina servat Terribili squalore Charon cui plurima mento Canicies inculta iacet, stant lumina flamma. Sordidus ex humeris nodo dependit amictus. Ipse ratem conto subigit velisque ministrat Et ferruginea subvectat corpora cimba, Iam senior sed cruda deo viridisque senectus etc. <Charon>, quem Servius devolvit in cronon, tempus est. Herebus autem hic pro intrinseco divine mentis consilio intelligendus est, a quo tempus et cetera omnia creata sunt, et sic Herebus Caronis pater. Nox autem illi ob id mater data est, quia ante creatum tempus nulla fuit sensibilis lux, et ideo in tenebris factum est, et ex tenebris productum videtur. Apud inferos vero ideo positus est Caron, quia superi tempore non indigent, ut nos mortales, qui ab illis sumus inferi, indigemus. Quod autem Charon corpora deferat ex una in alteram Acherontis ripam, ideo fictum est ut intelligamus, quoniam tempus confestim ut nascimur suo nos sumit in gremio, et in ripam defert oppositam, id est in mortem, que quidem est nativitati contraria, cum illa deducat in esse, et hec corporibus auferat esse. Vehimur preterea a Charone per Acherontem fluvium, qui absque gaudio interpretatur, ut advertamus, quoniam a tempore trahimur per vitam labilem et miseriis plenam. Eum preterea di-

cit Virgilius senem, sed robusta viridique fultum senecta, ut cognoscamus tempus annositate vires non perdere, hoc idem hodie potest quod potuit dum creatum est. Sordidus autem illi amictus est, ut appareat quia circa terrena, que sordida sunt, versetur.

CAP. XXXIV.

De Die Herebi XX^a filia.

Dies Herebi Noctisque fuit filia, sic, ubi de Naturis deorum, scribente Tullio. Hanc dicit Theodontius Etheri fratri suo coniugio copulatam. Quod Herebi filia sit et Noctis talis ratio redditur a quibusdam. Herebum enim a parte totum summentes pro universo terre corpore sumi voluere, ex extremo cuius quod orizzonta vocant Greci, non est dubium adventu solis cedente nocte diem consurgere, et <eam> Herebum ex Nocte produxisse. Eam autem Etheri coniunctam connubio ideo dicunt, quia Etherem intelligunt ignem, qui claritate carere non potest, et ob id cum dies clara sit, nil aliud volunt quam claritatem igni coniunctam ostendere. Hec autem ab antiquis, postquam adeo dictum est, vespere et mane facta est dies una, huius magnitudinis designata est, ut id tempus, quod labitur a surgente sole et mundum omnem circumeunte atque in eodem loco, unde surrexerat, redeunte, ea cum nocte que includitur, dies dicatur una, et hec na-

turalis, quam in XXIII^{Or} equas partes divisere, et has oras nuncupavere. Deinde, prout eisdem visum est, artificialis est superinducta dies, que in diem et noctem divisa unicuique partium, diei scilicet et nocti XII horas, esto inequales, esse concessere, et artificialem ab artificio excogitantis eam dixere, qua in suis iudiciis ut plurimum utuntur astrologi. Inde medici creticam invenire diem, eaque circa egritudinum observationes utuntur. Dierum vero naturalium initium non eque a naturalibus omnibus summitur. Romani autem, ut ait Marcus Varro, a nocte media incepisse et in sequentis noctis medium terminasse voluerunt, quam dimensionem adhuc servant Ytali, et potissime in iudicialibus causis. Athenienses autem olim a solis occasu incipientes diem in occasum diei sequentis finiebant. Babiloni vero ab ortu faciebant, quod ab occasu Attici. Umbri qui et Etrusci sunt, a meridie illi fecere principium, et in sequentis diei meridiem terminabant. Que consuetudo adhuc ab astrologis observatur. Est preterea dies naturalis secundum varias eius qualitates variis distincta nominibus. Nam, ut Macrobius Saturnaliorum asserit, ab initio diei Romanorum incipiens, primum tempus diei dicitur medie noctis inclinatio, eo quod nox in diem incipiat declinare. Deinde a galli cantu gallicinium nuncupatum. Tertium conticinium, eo quod sopita omnia conticescere videantur. Quartum diluculum dicitur, eo quod diei lux apparere videatur. Subsequenter quintum tempus sole iam surgente, mane vocari voluere, seu quia a manibus exordium lucis emergi visum sit, seu ab

omine boni nominis, nam Lanubini mane pro bono dicunt. Sextum autem dixere meridiem, hoc est diei medium, quod nos meridiem dicimus. Ab hac autem hora tempus in noctem tendens, quod septimum est, vocatur occiduum quia cadere videatur. Octavum vero suprema tempestas nuncupatum est, eo quod diei sit novissimum tempus, ut in XII tabulis est espressum: solis occasus suprema tempestas esto. Deinde nonum tempus dicitur vespera, quod a Grecis tractum est. Illi enim speran a stella hespero, que in occasu solis apparet, dicunt. Decimum autem tempus, quod est noctis initium, dicitur prima fax, eo quod tunc stelle incipiant apparere, seu ut aliis placet, quia tunc, luce cessante diei, incipimus faces accendere, ut tenebras noctis vincamus lumine. Tempus vero undecimum nox concubia dictum est, eo quod ea hora post aliqualem vigiliam cubitum consueverint ire mortales. Duodecimum quidem diei tempus, quod noctis est tertium, intempestum dicitur, eo quod nullis gerendis rebus videatur accommodum. Cuius finis est circa principium eius, quod diximus, medie noctis inclinatio. Insuper cum humana solertia respectu habito ad septenarium numerum, quem quibusdam ex causis veteres voluere perfectum, disposuerit omne tempus per septimanas dierum efflui, et dies illas septimane nominibus variis nuncupare, consuevere nonnulli nominum talium exquirere causas; quas ego has puto, cum a planetis apud nos quinque denominentur, sexta sabbatum ab Hebreis dicta, a chris-

tianis postea immutata non est, eo quod requiem dicant significare latine, ut appareat cum creavisset omnia Deus in sex diebus, eum septima ab omnibus operibus suis quievisse. Dominica autem dies, que nobis christianis est septima, sic eo dicta est, quia ea die Christus Dei filius, non solum ab omnibus laboribus suis quievit, verum victor surrexit a mortuis et sic illam a domino nostro patres incliti vocavere dominicam. Alii volunt a sole denominatam, eo quod ipse sit planetarum princeps et inde dicatur dominus, et quia eiusdem diei hore prime principatum habeat ob id illam denominari dominicam. Sed cum longe alius sit ordo planetarum quam in nominibus dierum habeatur, est sciendum secundum planetarum ordinem successive unicuique diei hore dari dominium, et ab eo cui contingit prime hore diei dominium habere, ab eo dies illa denominata est, ut puta si diei dominice Veneri secundam horam tribues, que Soli immediate subiacet, et Mercurio terciam, qui subiacet Veneri, et Lune quartam, que subiacet Mercurio, quintam autem Saturno, ad quem convertendus est ordo cum in Luna defecerit, sextam Iovi, et sic de singulis XXIIII^{Or} horis diei <dominice>, sub nomine vel dominio Mercurii invenietur hora XXIIII^a, et XXV^a que prima est diei sequentis sub nomine vel dominio Lune, et ideo ab ea secundus denominatus ebdomade dies, seu potius primus, ut dies dominica septima sit ebdomade et quietis dies. A qua prima diei Lune

hora, si eodem modo computaveris vigesimamquartam eius horam invenies sub Iovis imperio constitutam, et vigesimam quintam sub Martis dominio, a quo et ipsa secunda dies Martis denominata est, quia prime eius hore Mars imperet. Et sic successive de singulis donec ad ultimam deveneris sabbati, que Marti subest, et subsequitur prima diei <dominice> ascripta Soli, a quo dies ut ante diximus dicta est. Dies autem naturalis cum ex die constet et nocte, a die tota tanquam a digniori parte denominata est, et dies a diis vocitata, nam dyos grece, latine dicitur deus; nam uti dii mortalibus opinione veterum adiutores sunt, sic et adiutrices sunt dies, et a diis ipsis etiam eam ob causam denominate sunt. Postquam e subterraneis latebris in diei lucem prestante Deo devenimus, supererat nobis, ut eque de omnibus Herebi filiis dixissemus, etiam de Ethere, quem eiusdem filium volunt, quid senserint veteres, descripsisse. Sane quoniam omne eius masculinum genus hoc excepto filio sterile est, et huius non est parva posteritas, et in longum satis volumen protractum est, eum in secundum servandum honestius ratus sum, et primo finem imponere.

Genealogie deorum gentilium liber primus explicit.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUN-
DUM JOHANNEM BOCCACCIIUM DE CERTALDO
LIBER SECUNDUS INCIPIT FELICITER.**

In arbore autem signata desuper, in celum versa radice, ponitur in culmine Ether filius Herebi et Noctis; eiusque in ramis et frondibus, cum Etheri duo tantum fuerint filii Juppiter scilicet primus et Celi seu Celum, Jovis primi solum prosapia designatur omnis; Celi seu Celi prole in sequenti reservata volumine.

Prohemium.

E cavernis Herebi fere omnem prolem eduximus, gratia Dei nostri omnipotentis et veri opitulante, et, quo concessum est ingenio, amotis figmentis nudam in precedenti volumine coram apposuimus lectoribus, equidem non absque ingenti labore inter Stigis fumos et nebulas vacillantis hinc inde navicule. Sane postquam in patentiorem orbem ventum est, forsán, minus ambigue flexus varios, reciprocosque superabimus Euripos, quorum superbientes in celum undas, ni fallor, aspicio. Nam inter alios arduus Ether e visceribus Herebi in sublime delatus, primus impetu occurrit suo, non magna tamen prole fecundus, sed spectabili quidem. Ex qua, si satis recte conspicio, primus Juppiter

unus est, tam conspicui nominis gloria quam longa successione refulgens. Quam si describere velim omnem in Egyptum usque litus et Syrium, regnumque tuum Cyprum ut evehar impellente fluctu necesse est. Que cum tanto sit celsitudine tue, o rex inclite, notior quanto mihi longinquior navigatio, queso per tui nominis insigne decus errores meos equo animo feras, et pii more principis emendari potius iubeas quam dentibus invidorum lacerari permittas. Ipse enim, tenso velo, ex Orci faucibus iter arripio, orans, ut ille illud dirigat qui, naufragantibus in mare Genezaret discipulis, ventis imperavit et undis.

CAP. I.

De Ethere Herebi et Noctis XXI° filio, qui genuit Jovem primum et Celum seu Celum.

Ether, ut placet Tullio in libro De naturis deorum, filius fuit Noctis et Herebi. Qui quidem et si quandoque pro Celo summatur proprie, tamen ignis elementum videtur existimari a multis. Sic enim testatur Ugucio. Sic velle videtur Ovidius ubi in principio maioris sui voluminis dicit: Hec super imposuit liquidum gravitate carentem Ethera nec quicquam terrene fecis habentem etc. Hunc rerum omnium causam credidere quidam, ut supra dictum est, et eum similiter Demogorgonis filium fictione sua Pronapides ostendit, dum dixit Chaos ignita exalasse suspiria,

sed visum est Ciceroni cedendum. Quem quantumcunque sterilem multi faciant, ipse tamen eum scribit fuisse secundum, et Jovem genuisse primum et Celium, e quibus emanavit omnis numerosa deorum prosapia.

CAP. II.

De Jove primo Etheris filio qui XIII inter filios et filias genuit. Quorum prima Minerva, secundus Apis, III^{us} Sol, IIII^{us} <Diana>, V^{us} Mercurius, VI^{us} Tritopatreus, VII Ebuleus, VIII Dyonisius, VIII Hercules, X Proserpina, XI Liber pater, XII^{us} Epaphus, XIII Scithas.

Jovem primum dicit Theodontius fuisse filium Etheris et Diei. De quo quidem Jove quantumcunque preclaro sit insignitus nomine, legisse nichil, audisse tamen perpauca esto laudabilia memini. Referebat enim Leontius, grecus homo, et talium abundantissimus, hunc ante quesitum maius nomen Lysaniam nuncupatum, hominem Arcadem, et profecto nobilem, et ex Arcadia Athenas ivisse, et cum esset ingentis ingenii, vidissetque rudi in seculo rudi et fere bestiali ritu viventes Atticos, ante omnia compositis legibus illos publico instituto vivere docuit, et qui feminas fere communes habebant, primus matrimonia celebrare monstravit, et cum iam ad humanos redegisset mores, monuit eos deos colere, et eis aras et templa atque sacerdotes instituit et

multa insuper illis ostendit utilia. Que dum mirarentur silvestres Attici atque commendarent, eum rati deum, Jovem vocavere, regemque suum fecere. Quem et Cicero antiquissimum dicit Atheniensium fuisse regem. Hec michi de isto sunt. Nunc vero viso cur Etheris et Diei illum finxerint filium, et quoniam celeberrimum fuit apud gentiles Jovis nomen, eius significatum videbimus et que potuerit esse impositionis causa et deificationis perscrutabimur. Dicunt ergo eum Etheris filium, seu ut eum nobilitatem patre generoso, putabant enim primam rerum causam ignem, et sic illi nobiliorem patrem dare non poterant, seu quod eum celestem putarent hominem, seu deum, et a celo venisse ratione profunditatis ingenii, seu quia illi igneam naturam viderent, more ignis semper ad alta tendentem, ut de eo dici possit virgilianum illud: Igneus est illis vigor et celestis origo. Diei vero filium ideo illum dictum puto, quia esto nascatur quis aptus ad maxima, non tamen evestigio quod natus est, ea potest ad que natus est agere, oportet ut in dies augeantur vires, et animus in fervorem agere deorum excrescat, et demum ipse operetur, cuius opera, quoniam in die visa et cognita sunt, a die novo videtur editus partu, ut de talibus dici possit, quod Valerius dicit de Demostene: Itaque alterum Demostenem mater, alterum industria enixa est. Sic et alterum peperit Lysaniam mater, et alterum dies operum testis. Vocatus est insuper Lysanias iste ab Atheniensibus Juppiter, nomen eo usque nemini concessum mortalium, nec ipsi etiam deo adhuc fuerat a gentilitate impositum, nec unde

sumptum sit ab imponentibus satis scitur. Arbitror ego tamen id nominis huius causam dedisse, quod et de aliis etiam planetis multis contigisse comperimus, a similitudine scilicet operationum conformium huius hominis ipsi Jovi. Dicit enim Albulinus in suo maiori introductorio, Jovem planetam natura calidum esse et humidum, aereum, temperatum, modestum atque honestum, laudabilem plurimum et patientie observatorem, ac in periculis post patientiam audacem, liberalem misericordem, cautum, amatorem verum, magistratum avidum, fidelem, multiloquum, bonorum amicum, malorum vero hostem, amatorem principum et maiorum, et alia plura de eo scribit, quibus annectit eum significare naturalem animam, vitam, pulchritudinem, sapientes viros, legum doctores, iustos iudices, divinum cultum, religionem, victoriam, regnum, divitias, nobilitatem, gaudium et huiusmodi. Quibus consideratis, et demum huius hominis ponderatis moribus, adeo eum cum Jove convenire discernemus, ut non incongrue Jovem nuncupatum dicamus, et hanc convenientiam tanti nominis illi causam fuisse credamus. Sane nomen hoc, postquam ab antiquis planete et Lysanie concessum est, non nullis aliis a recentioribus etiam attributum legimus, ut puta Jovi secundo Celi filio, qui et Archas homo fuit, et Atheniensium rex. Nec non et Jovi tercio, homini Cretensi et Saturni filio. Sic eque et Pericli Atheniensi principi, quem multi Jovem Olympium vocavere. Preterea poete ignem elementum, et non nunquam ignem et aerem sub Jovis nomine suis fictionibus inseruere.

Adeoque in sublime conscendit, ut a prudentioribus etiam summo et vero Deo ascriberetur, nec immerito, ipsi quippe soli tam egregium competit nomen, quod nec abhorreret christianus considerato nominis significato nisi gentilium, fuisset inventum. Volunt enim aliqui et graves viri quod idem Juppiter sonet quod iuvans pater, quod soli vero Deo convenit. Ipse enim vere pater est et ab eterno fuit et erit in sempiternum, quod de alio nemine dici potest, similiter et iuvans est omnibus et nulli nocens, et in tantum iuvans est, ut si suum retrahatur iuvamen periclitentur confestim omnia necesse sit. Insuper hoc nomen Juppiter grece dicitur zephs, quod latine vita sonat. Et quis alter rebus et creaturis omnibus vita est nisi Deus? Ipse enim de se ipso dicens testatur: Ego sum via, veritas et vita; et profecto sic est. Illi enim et per eum et in eo vivunt omnia, extra eum preter mortem et tenebras nichil. Hunc, et si non rite coluerint, veteres Romani Jovem optimum maximum vocavere, conati per hec pauca verba ostendere, quoniam magnitudine et potentia ceteros excedat deos, et quod ipse solus summum sit bonum et quod ab eo vita sit et adiutorium universis. Multa preterea poteram hic apponere Jovi a poetis attributa, ut puta armigeram avem, quercum, bella, Junonem coniugem et alia, sed quoniam ista videntur recte spectare ad ea que de Jove Cretico ficta sunt, illi censui reservanda. Porro, rex inclite, non satis certum est, utrum Athenienses Jovem hunc in deum habuerint, aut fecerint, si autem fecerunt sciendum est antiquis consuetum fuisse ad augendam originis

nobilitatem, conditores civitatum suarum certis suis infaustis ceremoniis numero deorum inserere, et sacris templisque colere. Sic et parentes suorum principum sic et ipsos principes ob aliquid ab eis susceptum beneficium, ut se gratos ostenderent, et alios ad bene agendum ob cupiditatem tam splendide glorie animarent. Scribunt insuper veteres multos fuisse Jovi filios, ex quibus arbitror vere non nullos Jovis fuisse filios, sed cuius Jovis primi, secundi vel tertii de aliquibus non satis constat, sic et alios plures ob insignem virtutis preminentiam et ad gloriam generis extollendam a theologis gentilium Jovi similiter attributos, quos ego illi attribuiam Jovi, cui magis videbuntur contemporanei.

CAP. III.

De Minerva prima, primi Jovis prima filia.

Minerva, vulgato fere poetarum omnium carmine, Jovis fuit filia, de ortu cuius talis fertur fabula. Quod cum videret Juppiter Junonem coniugem suam non ferentem filios, ne omnino absque filiis esset, percusso cerebro suo armatam emisit Minervam. Quod Lucanus firmare videtur dicens: Hanc et Pallas amat patrioque vertice nata est. Et in nativitate huius dicit Claudianus: Auratos radiis imbres nascente Minerva Indulsisse Jovem perhibent etc. Insuper hanc natam dicit Servius luna quinta sicuti re-

liqui qui steriles fuere. Huius preterea compertum volunt lanificium ante eam incognitum, sic et texturam, et ob id placet Ovidio. Huic cum Aragne Colophonia de textura fuisse certamen et victoriam. Sic et cum Neptuno de impositione nominis civitatis Athenarum. Eam preterea non nulli armatam fingunt et arcis Athenarum presidem. Illi insuper Titus Livius attribuit numerorum inventionem et eorundem figuras, cum ante loco numeri signis uterentur antiqui. Recitatur de hac et alia fabula, quod cum esset huic perpetue virginittatis servande propositum et Vulcanus in desiderium sui venisset, Jovi patri suo petiit loco muneris factorum a se fulminum in gigomantia Minerve matrimonium. Cui Juppiter voti nate conscius, si obtinere possit concessit, et Minerve si illum aspernaretur versa vice concessum est, ut se viribus tueretur, et sic dum totis conatibus in eam ivisset Vulcanus et ipsa in contrarium niteretur, actum est ut emissio a Vulcano semine in terram nasceretur puer, et ipsa linqueretur in pace. Triplici etiam illam indutam veste dixerunt, eique peplum pictum consecraverunt et eius in tutelam cornice pulsa noctuam posuere, ac pluribus eam nuncupavere nominibus, ut Minervam, Palladem, Athenam et Tritoniam. His explicitis, exquirebat ordo sumptus ut detegeretur quid: sensisse sub figmentis potuissent antiqui. Verum hic advertendum est, quoniam non omnia hic apposita figmenta ad hanc spectant Minervam, illa quippe nominis identitas non curantibus ex hoc poetis implicuit; nam nec

arma, ut Leontius asserit, ad hanc spectant, nec Neptuni certamen, quin, imo eius sunt Minerve que Jovis secundi fuit filia, et ideo illis omissis detegemus cetera, et quedam historialia apponemus. Voluerunt igitur Minervam, id est sapientiam, ex cerebro Jovis, id est dei natam; volunt enim physici omnem intellectivam virtutem in cerebro tanquam in arce corporis consistere. Hinc Minervam, id est sapientiam, ex cerebro natam fingunt, id est ex cerebro dei, ut intelligamus, quoniam ex profundo divine sapientie arcano omnem intellectum, omnem sapientiam infusam esse, quam Juno, id est terra, quantum ad hoc sterilis dare non poterat neque potest; nam, teste sacra pagina, omnis sapientia a domino Deo est. Et ipsamet in eadem dicit: Ego enim ex ore altissimi prodivi. Et sic eam profecto industrie, non ut nos gignimur, sed ex Jovis cerebro natam finxere, ut ostenderent eius singularem nobilitatem ab omni terrena spurcitie feceque semotam. Virginitas inde illi attribuitur perpetua et inde sterilitas, ut per hoc noscatur quia sapientia nunquam labefactatur aliqua contagione mortalium, quin imo semper pura, semper lucida, semper integra et perfecta est. Et quantum ad temporalia sterilis est, cum sapientie eterni sint fructus. Quid per certamen illius senserint et Vulcani infra ubi de Ericthonio, ex certamine hoc nato, scribetur. Triplici autem veste ideo tegitur, ut intelligatur verba sapientum et potissime fingentium multiplicem habere sensum. Illique ideo peplum pictum sacrum est, ut intelligamus sermones sapientie ornatos, floridos, lepidos et summa venustate decoros. Noctua

autem ideo illi attributa est pulsa cornice, ut ostendatur sapientem premeditatione in obscuris seposita noscere uti et noctua videt in tenebris, et loquacitate atque garrulitate repulsa ut opere agat, loca tempusque respicere. Minerva enim dicitur ut ait Albericus, a min quod est non, et erva quod est mortalis, ut resultet esse sapientiam immortalem. Pallas et Athene, ad alias spectant Minervas, et ideo ubi de illis mentio fiet exponentur. Tritona autem dicta est a loco seu a lacu quem penes primo comparuit, qui triton in Affrica computatus est. Fictionibus igitur sic expositis ad hystoriam veniendum est et sciendum Minervam fuisse virginem quandam, cuius incognita fuit origo, ipsa vero cum ingentis esset ingenii, ut Eusebius ait, regnante Argivis Phoroneo, primo apud Tritonam paludem seu lacum Affrice comparuit, ignorantibus cunctis quibus venisset ab oris. Dicit tamen Pomponius Mela in Cosmografia, quod incole arbitrabantur eam ibidem genitam et fabule fidem faciunt, quia quam natalem illi putant diem ludicris virginum inter se decertantium celebrant. Hec autem cum lanificium et texturam et alia multa artificiosa comperisset, celebris dea habita est, et quoniam omnia eius inventa ex vi ingenii atque sapientie procedere videbantur, locus fabule adinventus est, ut ex cerebro Jovis genita videretur. De hac enim dicit Augustinus in libro De civitate dei, quod, Ogigio in Actica regnante, eam in virginali etate apparuisse apud lacum Tritonis, ut dictum est, et cum multorum operum esset inventrix tanto proclivius dea credita est, quanto minus origo eius cognita; nec

ab Eusebio differt Augustinus in tempore, nam contemporaneos fuisse Phoroneum et Ogigium idem ostendit Eusebius, et ob hoc ego hanc Jovi primo filiam ascripsi, eo quod illi magis quam cum reliquis videatur convenire tempore.

CAP. IV.

De Api Argivorum rege, primi Jovis secundo filio.

Eusebius in libro Temporum dicit Apim, qui postea rex Argivorum, filium fuisse Jovis et Niobis, filie Phoronei, cui idem Eusebius scribit Jovem primo quam alteri mortalium immixtum; et sic primus fuit Juppiter cum tempore longe inferiores sint alii. Leontius autem dicit hunc Phoronei et Niobis, sororis et coniugis sue fuisse filium, eique in regnum Sicioniorum heredem successisse; verum postea ab Egyptiis et deum et Jovis filium factum. De hoc Api multa narrantur, nam ut referunt aliqui cum aliquandiu Argis post Phoronei mortem imperasset, cupiditate glorie et amplioris regni ad Egyptios transfretavit, et obtento regno, cum rudes homines multa docuisset et potissime vini usum, loco dei haberi ceptus est, iam Yside sibi copulata coniugio. Eusebius vero eum Sycionorum scribit fuisse regem, et ut ab eodem traditum est, de tempore eius varie sensere scriptores annalium. Nam quidam dicunt tempore Abrahe ab eo Greciam Apiam appellatam. Alii autem dicunt nato iam Jacob eum apud Egyptios

deum habitum. Beda vero, eo in libro quem De temporibus scripsit, dicit, tempore Jacob ab Api in Egypto Menphim conditam. Eusebius preterea dicit secundum alios eum regem fuisse Argivorum, et regnasse post centesimum annum Jacob, et ibidem dicit, Apim, cum Egyaleum fratrem regem prefecisset Achaye, in Egyptum transfretasse et Menphim condidisse civitatem. Eum autem in Egyptum abisse et Ysidem habuisse coniugem satis ab omnibus creditur, verum uti de tempore eius ambigitur, sic et de morte eius varia etiam recitantur. Nam alii volunt eum apud Egyptios mortuum et sepultum; de quo in libro De civitate dei sic ait Augustinus: Rex argivorum Apis navibus transvectus in Egyptum, cum ibi mortuus fuisset, factus est Serapis omnium maximus Egyptiorum deus. Nominis autem eius, cur non Apis etiam post mortem, sed Serapis appellatus sit, facillimam rationem Varro reddit. Quia enim arca in qua mortuus ponitur, quam omnes iam sarcophagum vocant, soron dicitur grece, et ibi venerari sepultum ceperant prius quam templum eius esset exstructum, unde Soron et Apis Sorapis primo, deinde, una lictera commutata, ut fieri assolet, Serapis dictus est. Alii autem dixere eum a Typheo fratre occisum atque membratim discerptum diuque ab Yside coniuge quesitum et postremo compertum et in vanno eius membra collecta, quod postmodum in religionem versum est, in sacris scilicet febris intervenire vanum. Ysis autem ultra paludem Stigiam, que in Affrica est, in

semotam insulam collecta detulit, et ibidem recondidit. Volun-
tque qui hoc verum arbitrantur a longa Ysidis exquisitione exor-
tum, quam Egyptii fecere diu, non ante desistentes quam album
taurum comperissent, compertoque applaudentes eum vocabant
Osirim, et quoniam singulis annis id fiebat, dixit Juvenalis. Et
nunquam satis quesitus Osyris. Ceterum quodocunque in
Egyptum iverit, seu qualitercunque occubuerit, aut quocunque
sepultus sit Apis, in tanta fuit apud Egyptios veneratione, ut eo
iretur ab eis ad hoc ut nulla humanitatis infectione posset illius
labefactari divinitas, ut caverent instituto publico ut, si quis illum
fuisse hominem diceret, capite puniretur, et ob id in quibus-
cunque templis erat eius simulacrum digito labiis impresso ad-
monebat silentium. Huius insuper tauri, quem Serapim arbitra-
bantur Egyptii, caput dicit Rabanus delirantes Judeos in heremo,
loco Dei coluisse. Hunc preterea Apim dicit Macrobius in libro
Saturnaliorum apud Alexandriam Egypti civitatem una cum
Yside mirabili cultu venerari, seque Soli venerationem illam im-
pendere affirmare, et sic Apim Solem esse videtur arbitrari.

CAP. V.

De Sole primo, primi Jovis filio III°.

Solem primum, primi Jovis fuisse filium scribit Tullius ubi De
naturis deorum, nec tamen dicit ex qua matre susceptum. Sunt

qui velint hunc Apim fuisse, eo quod loco Solis ab Egyptiis, ut paulo supra dictum est, cultus sit. Ego autem quis aliter fuerit comperisse non memini, hominem tamen fuisse certus sum, et si alius fuit ab Api, credendum est eum insignem atque splendidum fuisse hominem et ingentis atque regii animi preditum, et eo modo quo supra de Jove dictum est tam claro nomine decoratum.

CAP. VI.

De <Diana> prima, primi Jovis III^a filia.

Diana prima filia fuit Jovis primi et Proserpine, ut in, libro quo supra Tullius idem asserit. Hanc ego reor veram huius Jovis fuisse filiam et non ascriptitiam, et cum satis sit nomen illud mulieribus usitatum, possibile etiam est fuisse proprium non appositum. Verum qualiscunque fuerit, non ea est quam poete insignem virginitate perpetua voluere, cum legatur hanc ex Mercurio, Liberi et Proserpine filio, pinnatum concepisse Cupidinem.

CAP. VII.

De Mercurio primo, primi Jovis V^o filio.

Primi Jovis et Cylenis nynphe Arcadis asserit Leontius filium

fuisse Mercurium. Hunc deorum nuntium seu interpretem fore poete describunt, eumque variis ornamentis insigniunt, ut per illa intelligatur eiusdem officiorum varietas. Scribit enim de eo sic Virgilius: Primum pedibus talaria nectit Aurea que sublimen alis sive equora supra Seu terram rapido pariter cum flamine portant. Tum virgam capit hac animas ille evocat Orco Pallentes alias sub tristia Tartara mittit. Dat somnos adimitque et lumina morte resignat. Illa fretus agit ventos et turbida tranat Nubila etc. Insuper et Oratius de eo sic scribit in Odis: Mercuri facunde nepos Atlantis, Qui feros cultus hominum recentum Voce formasti cantus ed decore Mere palestre etc. Illi insuper Statius galerum addidit dicens: Obnubitque comas et temperat astra galero etc. Sane quanquam legamus plures et homines fuisse Mercurios, his inspectis que supra proximo de eo poete describunt, dato possint et ad hominem referri, de Mercurio planeta scripta potius presumemus, et potissime si inspexerimus qualiter cum his que ab astrologis scripta sunt poetarum dicta convenient. Albumasar autem maxime inter antiquos autoritatis homo, asserit Mercurium adeo flexibilis esse nature, ut evestio ad naturam eius cui adheret et ipse suam naturam convertat, et hoc propter temperamentum eius siccitatis et frigoris. Venerabilis autem Andalo, preceptor meus, eum complexione dicit calidum et siccum eumque significare concubinarum delectationes, claritatem, et oracula vatum, eloquentiam, et hystoriarum memoriam, credulitatem, pulchritudinem, bonitatem discipline, et acumen ingenii,

prescientiam futurorum, arismetricam et geometriam atque astrologiam, et hinc descriptionem tam celestium quam terrestrium rerum omnium; preterea auguria, dulcedinem prolationis, velocitatem, et principatus desiderium, et ob illum laudem atque famam, et insuper come tonsuram, scriptores et libros, mendacium et testimonium falsum, speculationem semotarum rerum, paucitatem gaudii, et substantie desolationem, negociationes et emporia, furta, contentiones, calliditates et consilii profunditatem, modulationes carminum et fistularum, colorationes multimodas, obedientiam, concordiam, pietatem, paupertatem, amicitie retentionem, artificia manuum, et alia multa, et ut ipse idem asserit Andalo, cum masculis masculus et cum feminis femineus est. Ex quibus facile comprehendere possumus cum tam convertibilis sit nature, de eo in prescriptis carminibus intellexisse poetas, esto illud idem de hominibus mercurialibus dici possit et dicatur, ut in sequentibus apparebit. Sane libet intentum poetarum explicare latius ut, quantum cum astrologis conveniant, manifestetur apertius. Dicunt igitur, ut a capite summamus exordium, eum tectum galero, ut per hoc sentiamus, quia sicut qui galero tegitur imbres fugit et radios, sic et Mercurius solaribus tectus radiis, quibus fere semper vinctus est, fugit aspici a mortalibus; rarissime quidem videtur, et paucis notus est, et mercurialis homo calliditate suum tegit consilium. Alata enim habere talaria, velocitatem eius non solum in motu, qui illi circa epici-

clum velocissimus est, sed ob celerem aliorum corporum super-
celestium proprietatum assumptionem atque traditionem, ex qua
mercurialium etiam hominum velox versipellisque circumflexio
denotatur. Virga autem illi ascripta est propter dimensiones cor-
porum se sibi iungentium, secundum quas et ipse illico suos dis-
ponit effectus, et mercurialis homo circa quodcunque opus
suum metitur obsequium. Quod ab Orco animas revocet virga,
id est potentia sua, est hic acutius attendendum. Fuere quidam
qui arbitrati sunt omnes hominum animas a principio simul
fuisse creatas et demum conceptis hominibus immissas, eas mo-
rientibus nobis ad Inferos descendere, ibique cruciari donec in
vita commissa purgarentur, et inde transitum facere ad Elisios
campos, ac inde post mille annos a Mercurio deduci ad Lethem
fluvium, ut eo potato obliviscerentur presentis vite labores; et sic
desiderarent iterum redire ad corpora, ad que Mercurius revoca-
bat. Quam ridiculam opinionem optime tangit Virgilius dum di-
cit: Quisque suos patimur manes, exinde per amplum Mittimur
Elisium et pauci leta arva tenemus. Donec longa dies perfecto
temporis orbe Concretam exemit labem purumque relinquit
Ethereum sensum atque aure simplicis ignem. Has omnes, ubi
mille rotam voluere per annos, Letheum ad fluvium deus evocat
agmine magno, Scilicet immemores supera ut convexa revisant
Rursus et incipiant in corpora velle reverti. Hoc autem officium
revocandi animas ad corpora ideo Mercurio attributum volunt,
quia dicunt eum preesse fetui in utero matris existenti in mensi

sexto, in quo opinantur multi rationalem animam infundi concepto, et hoc Mercurii predominantis opere, et sic ab Orco, id est ab inferiore loco, revocatur anima in corpus nascituri a Mercurio. Quod autem ad Tartara mittat physicum est, quia deficiente per frigidum et siccum, que est Mercurii complexio vera, calido et humido radicali, anima separatur a corpore et iuxta veterum opinionem tendit ad Inferos. Somnos adimere et dare idem est cum eo quod dictum est in vitam educere nascentes, quod est somnum adimere, et in mortem solvere, quod est somnum dare. Ventos agere Mercurii est, ipse enim non nunquam frigore suo suscitatur illos, quibus suscitatis eis impellentibus feruntur huc illuc nubes. Volunt eum preterea deum eloquentie, deum mercatorum, deum furum, et alia quedam esse, de quibus omnibus, infra protensius, ubi de mercuriis hominibus dicitur. Eum autem Jovis fuisse filium, ideo fictum est, quia dei creatura est, Cylenis autem ad colorandam fictionem dictum est, seu eo quod apud Cylenem montem Archadie primo cultus est.

CAP. VIII.

De Tritopatreo VI° et Ebuleo VII° et Dyonisio VIII°, Jovis primi filijs.

Tritopatrem, Ebuleum et Dyonisium dicit Cicero ubi De naturis deorum antiquissimi Jovis, id est primi, Atheniensium regis

et Proserpine fuisse filios, et Athenis Ariarches appellatos esse. Quos, et si nil de illis comperiam, arbitror insignes fuisse viros, cum Ariarches sonet armorum principes; nam Aris grece, Mars latine sonat, et archos princeps, ergo bellorum seu armorum principes fuere. Quod ea tempestate et etiam hodierna permaximum est. Leontius vero dicit quod, cum Ebuleus ad famam tractus Anthei Terre filii ad ineundam cum eo luctam accessisset, eo superato Herculis meruit cognomen, quod ante eum nemo meruerat. Ego autem credo longe antiquiorem Ebuleum Antheo. Similiter et Dyonisium dicit ad Yndos coactis in militiam mulieribus intulisse bellum, et obtenta victoria Nysam urbem ibidem condidisse, et cum victoriosus reverteretur primum pompam excogitasse triumphi ac etiam vini usum Athenienses docuisse, eumque ab eisdem Liberum appellatum, et patrem, eo quod sese liberos eo vivente arbitrarentur, quasi sub optimi patris tutela servatos. Que quidem sic esse potuisse non nego, sed tamen longe potest fuisse existimo.

CAP. IX.

De Hercule primo, VIII° primi Jovis filio.

Placet insuper Tullio primi Jovis ex Lysico primum et antiquissimum Herculem fuisse filium. Et huic asserit cum Apolline

de tripode fuisse certamen, in quo quoniam obtinuerit dicit Paulus, cum Dyonisius vocaretur, Hercules meruit appellari. Quod quidem et Leontius affirmat, sed causam non ostendit, et ideo quid credam non habeo. Certamen autem tripodis credo de divinatione fuerit. Nam Phebi tripodas dicit Paulus speciem esse lauri, cui tres tantum sunt radices, et has ob id in Libris pontificum tripodas dictas, et Apollini ob id sacras, quia cum ipse divinationis deus sit huiusmodi lauri eandem videantur habere virtutem, cum legatur si frondes huius speciei lauri dormientis capiti supponantur vel alligentur, eum procul dubio vera visurum somnia.

CAP. X.

De Proserpina prima, X^a primi Jovis filia.

Ex Proserpina Jovem non nullos suscepisse filios ostendit Tullius, et inde illius etiam fuisse filiam; quod quidem possibile est honestate servata, et Proserpinam habuisse coniugem, et ex hac eadem vel ex alia muliere Proserpinam habuisse filiam, quam Liberi fratris sui fuisse coniugem idem videtur testari Tullius, cum de ea nil aliud legisse meminerim.

CAP. XI.

De Libero primo, XI° primi Jovis filio, qui genuit Mercurium secundum.

Liberum primum primi Jovis fuisse filium Cicero ubi De naturis deorum testatur liquido. Hunc unum et idem cum Dyonisio superiori Leontius arbitratur, eumque preceteris fratribus insignem fuisse virum conatur ostendere, tamen Eusebius seu de hoc seu de alio, quod ego magis arbitror, longe post hec tempora fuisse describit. Huius autem Proserpinam et sororem et coniugem non nulli volunt, eumque ex ea Mercurium secundum suscepisse filium.

CAP. XII.

De Mercurio secundo Liberi et Proserpine filio, qui genuit Cupidinem et Auctolium.

Mercurius alter a superiore Liberi et Proserpine fuit filius, ut Theodontius dicit et Corvilius. De quo talis a Theodontio recitatur fabula. Quod cum, vidente nemine preter Bathum quendam, Apollinis vaccas furatus fuisset, Batho ut hoc nemini revelaret unam concessit ex vaccis, demum in faciem alteram transformatus experturus Bathi fidem ad eum rediit promisitque ei taurum si sublatas sibi vaccas ostenderet; Bathus autem omnia

que viderat revelavit, quam ob rem turbatus Mercurius eum mutavit in saxum quod indicem vocavere priores. Nos autem paragonem vulgo dicimus. Tandem cum divinitate sua fretus hoc cognovisset Apollo, sumpto arcu voluit Mercurium sagittis occidere, sed Mercurius prestigio invisibilis factus ledi non potuit. Postremo inter eos inita concordia citharam a se compertam Mercurius concessit Apollini. Apollo autem virgam concessit eadem. Dicebat insuper Paulus, se alibi legisse quod Mercurius iram precogitans Apollinis, ne ledi posset ab eo, clam illi pharetram evacuaverat, quod cum advertisset iratus Apollo, miratus eius astutiam risit, et in concordiam secum venit ut supra. Leontius circa hanc fabulam dicebat hunc Mercurium filium fuisse Dyonisii qui proxime supra Liber vocatur, et eum a nativitate vocatum Nysum, eo quod apud Nysam Yndie paulo ante a patre conditam natus sit, et cum adolevisset tanta pedum velocitate valuit, ut coevos suos ceteros cursu superaret, quam ob rem omisso nomine primo Stilbon appellatus est, quod velox latine sonat; demum cum illusiones magicas didicisset et latrociniis delectaretur summe, armenta rapuit Phoronidis sacerdotis Apollinis Delphici, qui ea tempestate mirande autoritatis habebatur, et ea post lapideum tumulum quendam cui Bathos nomen erat seduxerat. Verum cum taurus unus, ex improvise segregatus a reliquis, socios vagus repeteret, forte conscendit tumulum illum mugiens, mugitu cuius respondentibus aliis ab exquirentibus armenta comperta sunt, et tumulus ex Batho dictus est index.

Stilbon autem cum suis artibus Phoronidis irati impetum effugisset, amicus eius tandem effectus est. Verum cum in talibus perseveraret non ob avaritiam sed nature, ut aiebat, impulsu, cum alias esset et formosus homo et eloquentissimus et circa omnia manualia opera celeberrimi ingenii Mercurius nuncupatus est et furum deus. Quod ut idem asserebat Leontius et si a ioco habuerit initium, convaluit tantum apud Atticos et Archades inceptum, ut post eius mortem illi templa dedicarentur et sacra, quibus sibi propitium conabantur facere ii quibus furto aliquid erat subtractum, asserentes numine suo et servata multa ac etiam recuperata, eumque aiebat sicuti et ceteros insignitum. De quibus insignibus, quoniam infra ubi de III° Mercurio late dicturus sum, hic aliquid scribere non curavi.

CAP. XIII.

De Cupidine primo, secundi Mercurii filio.

Cupido primus, ut ait cum Tullio Theodontius, secundi Mercurii et <Diane> prime fuit filius, quem aiunt fuisse pinnatum. Circa quod duo potuere sensisse fingentes; primum circa nomen, eo quod speciosissimus fuerit puer ad instar Cupidinis filii Veneris, quem puerum et pulcherrimum semper pinxere pictores, quasi alter Cupido dictus est. Pinnatum autem ob id cognominatum reor, quia velocissimus cursu fuerit adolescens.

CAP. XIV.

De Auctolio secundi Mercurii filio, qui genuit Synonem primum.

Auctolius, ut Ovidio placet, Mercurii et Lychionis fuit filius. Qui Ovidius de origine eiusdem talem recitat fabulam. Dicit enim Lychionem Dedalionis speciosissimam fuisse filiam, adeo ut Apollini et Mercurio placeret; quibus poscentibus, una et eadem die uno tamen de altero ignorante eius, in sequenti nocte concubitum cum promississet, a Mercurio non expectata nocte virga tacta est et in somnum soluta, et sic cum ea concubuit. Apollo autem nocte accessit ad eam. Ex quibus cum geminos concepisset, peperit Mercurio Auctolium, Apollini vero Phylemonem. Verum Auctolius inter fures evasit clarissimus, adeo ut non videretur degenerare a patre. Phylemon autem cytharista factus se Apollinis filium demonstravit. Huic ego fictioni causam dedisse varium geminorum fratrum exitum, et sic uterque eorum illi deo attributus est filius, cuius imitatus est mores, et forsan Auctolii nascentis fuit significator Mercurius, et sic eius dictus est filius, et Apollo eandem ob causam Phylemonem lucratus est.

CAP. XV.

De Synone primo Auctolii filio, qui genuit Syssimum et

Auctoliam.

Synon Auctolii fuit filius, ut placet Paulo, et hunc idem dicit Servius insignem fuisse furem; seque ad exercenda latrocinia in diversas species adeo trasformantem, ut facile quos vellet falleret. Genuit autem Syssimum et Auctoliam matrem Ulixis, et habuit dominium penes Parnasum, ut per Omerum patet in Odyssea, ubi recitat qualiter Ulixes apud Parnasum ab apro in tybia vulneratus sit.

CAP. XVI.

De Syssimo filio primi <Synonis et patre> secundi.

Syssimus, ut dicit Servius, filius fuit primi Synonis, nec de eo aliud legisse memini, nisi quia pater fuit secundi Synonis, qui fraude sua Troianos in extremam deduxit perniciem.

CAP. XVII.

De Auctolia Synonis primi filia et Ulixis matre.

Auctolia, ut Servio placet, Synonis primi fuit filia. Hec cum nupsisset Laerti Ytachie regi, ut quibusdam placet, a Sysipho latrone ad virum vadens intercepta est atque oppressa, et ex eo

concubitu sunt qui dicant eam concepisse Ulixem, et sic pregnantem ivisse in nuptias Laertis, et quem ex Sysipho conceperat Laertis filium esse dixit. Quod Ajax Thelamonius apud Ovidium in questione de armis Achillis illi obicit dicens: Quid sanguine cretus Sysiphio furtisque et fraude simillimus illi etc. Hec autem, ut fertur, cum audisset falso nuntio apud Troiam Ulixem occisum, doloris impatiens laqueo vitam abiecit. Quam postea et apud Inferos, ut in Odissea scribit Omerus, Ulixes comperit et agnovit et de multis perquisivit ab ea et predoctus est.

CAP. XVIII.

De secundo Synone filio Syssimi.

Secundus Synon, testimonio Servii, filius fuit Syssimi et a Synone primo avo suo denominatus. Hic cum Grecis, ut per Virgilium patet, ad excidium Troianum accessit, et iam minus succedentibus rebus, a Grecis fingentibus reditum subornatus, volens a Troianis captus et ad Priamum regem deductus est, apud quem mira sagacitate primo se extulit, et demum fallacibus verbis in perniciosam credulitatem de recessu Grecorum regem Troianosque reliquos ad suscipiendum equum intra menia civitatis impulit. Quid ex illo deinde secutum sit nescio. Scribit tamen Plinius in libro De hystoria naturali huius inventam fuisse significationem speculariam, ex quo satis patet eum non minimi

momenti fuisse hominem.

CAP. XIX.

De Epapho primi Jovis XII° filio, qui genuit Lybiam et Belum.

Postquam primi Liberi patris Jovis primi filii prolem omnem expeditivimus, retro trahendus est sermo ad Epaphum Egyptium eiusque amplissimam progeniem. Qui quidem Epaphus, ut testatur Ovidius, ex Yone filia Ynachi, Jovis fuit filius. Theodotus vero et Leontius eque eum Jovis fuisse filium dicunt, sed ex Yside Promethei filia, ut ubi infra, dum de Yside latius patebit. Eusebius autem in libro Temporum dicit eum filium fuisse Thelegoni, cui post mortem Apis nupsit Ysis. Gervasius quidem Teliberiensis, in libro Ociorum imperialium, scribit Epaphum Heleni et Ysidis fuisse filium, et Babiloniam Egyptiam condidisse, quod opus fuisse Cambisis Persarum regis certiores auctores affirmant. Et sic de patre et matre huius inter se discrepant auctores; ego autem vulgatiorem secutus famam Jovis et Yonis filium dicam, ex cuius conceptione fabula infra ubi de Yone scribitur integre referetur. Huius dicit Lactantius Cassiopiam fuisse coniugem, non eam que socrus fuit Persei, sed longe antiquiorem, et ex ea quosdam suscepisse filios, ut postea apparebit. De tem-

pore eius non minus quam de patre et matre discordes sunt veteres, nam, Eusebio ubi De temporibus referente, aliqui dicunt Jovem Yoni Ynachi filie mixtum, regnante Athenis Cecrope, qui regnavit circa annos mundi m̄d̄c̄xl̄v̄ii, cum constet Ynacum regnasse usque ad annum mundi m̄ccc̄xc̄v̄ii, et secundum hos oportuit aliam esse Yonem quam Ynachi filiam. Idem autem Eusebius paulo post predictam dicit Yonem in Egyptum profectam anno xliii regni Cicropis, qui mundi fuit annus m̄d̄cc̄x, et ibidem Ysidem nuncupatam, et Thelegono cuidam nupsisse, et ex eo Epaphum concepisse. Ego autem, discordantiis omissis, Jovis primi Epaphum filium dixi, eo quod eius tempus videatur convenire magis cum Yone Ynaci filie, et Yside Promethei, ex quibus quis potest quam malit illi matrem ascribere.

CAP. XX.

De Lybia filia Epaphi.

Lybia Epaphi et Cassiopie coniugis sue, ut Lactantio placet, fuit filia. Que cum in Neptuni venisset concubitum, id est alieni hominis ab Egypto, ex eo concepit et peperit Busiridem, immanem postea tyrannum. Hec ut dicit Ysidorus, ubi de Ethimologiis, eius partis Affrice regina fuit que ex suo nomine Lybia dicta est.

CAP. XXI.

De Belo prisco Epaphi filio, qui genuit Danaum, Egistum et Agenorem.

Belus, quem priscum cognominant veteres, Epaphi, secundum Paulum, fuit filius, et post eum in superiori Egypto regnavit, ubi, ut aiunt, celestis discipline inventor doctorque factus, meruit ab Egyptiis, ut idem Paulus asserit, templum quod illi in Babilonia fuit constructum, et Jovi Belo consecratum. Theodontius vero dicit templum hoc longe post Belum factum Cretensis Jovis astutia, qui captatis cum principibus amicitiiis, quasi ad eas conservandas, templa in regnis eorum edificari et suo et amici titulo insigniri plura fecit, qua astutia summe nomen eius et deitas ampliata est. Alii sunt qui dicant templum hoc non Belo prisco edificatum, nec in Babilonia Egyptia, sed Belo patri Nini regis Assyriorum in Babilonia Caldeorum, eumque ibi diu sub nomine Saturni sacris et cultu vario honoratum. Fuere preterea Belo prisco filii quidam, sed ex quibus mulieribus non constat.

CAP. XXII.

De Danao Beli prisci filio, qui quinquaginta genuit filias,

ex quibus Ypermestra et Amimon atque Bona tantum nomine cognoscuntur.

Danaus Beli prisci fuit filius, ut asserit Paulus, et illud idem confirmat Lactantius, qui etiam ante Paulum Orosium dicit Danaum Beli filium ex pluribus coniugibus quinquaginta filias habuisse. Quas cum Egystus frater eius, cui totidem erant melioris sexus filii, postulasset in nurus, Danaus, oraculi responso comperto, se manibus generi periturum, volens evitare periculum, consensis navibus in Argos venit. Asseritque Plinius in libro Naturalis historie eum primum navibus seu navi trasfretasse, cum ante ratibus inventis ab Eritra rege in mari Rubro navigaretur. Esto sint, ut idem scribit Plinius, qui credant Misos et Troianos in Hellesponto priores excogitasse dum adversus Tracas transirent. Egistus autem quod spretus esset indignans, ut illum sequerentur filiis imperavit, lege data ne unquam domum repperent, ni prius Danaum occidissent. Qui cum apud Argos oppugnarent patrum, ab eo diffidente fraude capti sunt. Spopondit enim se illis iuxta Egysti votum filias daturum in coniuges, nec defuit promisso fides; subornate enim a patre virorum intravere thalamos singulis cultris clam omnes armate, et cum vino letitiaque calentes iuvenes facile in soporem ivissent, obediens patri virgines, captato tempore, iugulaverunt viros, unaqueque suum; Ypermestra excepta Lyno seu Lynceo viro suo miserto pepercit. Hunc Danaum dicit Eusebius, cui et Armais nomen

fuit, anno mundi m̄dcccxvi apud Egyptios regnare cepisse. Ast inde Egypto pulsus, Argos veniens prius Stelenum Argivorum regem, cum annis regnasset xi, regno expulit, et inde Gelanorem successorem eius Argivi ab imperio expulere et Danaum susceperere. Qui aquis eos abundare fecit. Nam, ut ait Plinius in libro De historia naturali, puteos primus ex Egypto in Greciam fodiendos ostendit; et eisdem fere temporibus asserit eius opere a filiabus quinquaginta Danaï filios quinquaginta Egysti fratris sui preter Lynum seu Lynceum occisos. Tandem ipse cum quinquaginta annis regnasset a Lynceo occisus est.

CAP. XXIII.

De quinquaginta filiabus Danaï in generali.

Filie Danaï fratricide propriis fere nominibus incognite sunt, cum nomina trium tantum ad nos usque pervenerint; et sicuti nomina perdidimus, sic et fortunas post scelestum facinus perpetratum. Finxere tamen poete has apud Inferos esse damnatas, et hoc assidue agitari supplicio ut aurientes aquas urnas absque fundis conentur implere, ut dicit Ovidius: Molirique suis letum patruelibus ause Assidue repetunt, quas perdant Belides undas etc. Et Seneca tragicus in Hercule furente: Urnasque frustra Danaïdes plenas ferunt. Hoc ego illis iniunctum supplicium reor ut

mulierum singularis cura describatur, que dum suam formositatem lautitia nimia augere conantur, laborem perdunt et minuitur quod intendunt inani solertia augere. Vel potius monstratur qualis sit fluxorum atque effeminatorum hominum labor, qui, dum sepe repetito coitu credunt adimplere quod cupiunt, non obtento voto se ipsos evacuasse comperiunt.

CAP. XXIV.

De Ypermestra una ex quinquaginta filiabus <Danai>.

Ypermestra, ut in Epistolis ostendit Ovidius, filia fuit Danai, et sola ex quinquaginta sororibus, neglecto patris imperio, Linceo viro suo pepercit, et ob id, ut idem dicit Ovidius, carceri tradita est. Hanc, ut dicit Eusebius in libro Temporum, non nulli putarunt Ysidem esse, attamen, Danao patre Argis regnante, sacerdotio functa est.

CAP. XXV.

De Amimone una ex quinquaginta filiabus <Danai>.

Amimon, ut ait Lactantius, filia fuit Danai ex quinquaginta sororibus una. Hec, cum studiose in silvis iaculo venaretur, inadvertenter satyrum percussit, qui cum illi vim vellet inferre, Ami-

mon Neptuni auxilium imploravit. Neptunus autem, fugato satyro, quod ab illo virgo pati noluerat, a maiori deo passa concepit et peperit ex Neptuno Nauplium. Quid autem de fictione sentiendum sit, infra ubi de ortu Nauplii apponetur.

CAP. XXVI.

De Bona una ex quinquaginta filiabus <Danai>.

Bona, dicit Ditis Cretensis, ubi de expeditione Grecorum contra Troianos scribit, filia fuit Danai, que ut ipsemet asserit Atlanti nupsit et ex eo Eletram peperit, que postea ex Jove Dardanum edidit.

CAP. XXVII.

De Egysto Beli prisci filio, qui genuit quinquaginta filios ex quibus Linceus.

Egystus Beli prisci fuit filius et Danai frater, ut supra satis monstratum est. Huic quinquaginta fuere filii, quibus cum quesisset Danai fratris sui filias in coniuges, ab eisdem, Danai iussu, occisi sunt omnes nuptiarum nocte preter Linceum, ut predictum est.

CAP. XXVIII.

***De Linceo ex quinquaginta filiis Egysti uno, qui genuit
Abantem et Jasium et Acrisium.***

Linceus, quem Lynum appellat Ovidius, filius fuit Egysti, et solus ex quinquaginta fratribus misericordia Ypermestre coniugis evasit a morte. Hic, ut placet aliquibus, Danao patruo pulso, pro eo regnavit apud Argos. Alii vero dicunt, eo occiso. Sed qualitercunque fuerit, ut Eusebius ostendit in libro Temporum, postquam Danus annis quinquaginta regnasset, Linceus eidem successit in regno, cumque regnasset annis xli, Abante et Jasio et Acrisio filiis derelictis, diem clausit.

CAP. XXIX.

De Abante filio Lyncei, qui genuit Pritum.

Abas, ut asserit Barlaam, filius fuit Lyncei ex Ypermestra coniuge, esto Paulus dicat eum Beli prisci fuisse filium. Hic autem bellicosus homo et acerrimi ingenii fuit, Lynceoque patri successit in regno, annisque xxiii, ut dicit Eusebius, imperavit Argivis et mortuus est.

CAP. XXX.

De Prito filio Abantis, qui genuit Meran et sorores.

Pritus seu Pretus, ut Lactantio placet et Servio, filius fuit Abantis Argivorum regis. Huic, ut fere omnes asserunt, coniux fuit Stenoboe, Omerus autem dicit Anthiope, ex qua tres sustulit filias, que iam adulte, eo quod formosissime essent, elate templum Junonis intrantes, se pretulere Junoni; quam ob rem turbata Juno, illis furorem immisit talem, ut se vaccas arbitrarentur, et aratra timentes silvas optarent, ut ait Virgilius: Pretides imple-
runt falsis mugitibus agros. Ovidius aliam refert insanie causam, dicens has in Cea insula se vaccas creditas, eo quod furto facto ex armentis Herculis prestitissent consensum. Sed quacunque causa factum sit, egre tulit infortunium Pretus, proposuitque regni partem, et quam ex eis mallet in coniugem, ei qui illas in pristinam mentem revocasset. Cuius premii cupiditate tractus Melampus Amithaonis filius curandas assumpsit, et, ut ait Vitruvius in libro Architectonice, eas apud Clitorim Arcadie civitatem duxisse, ibidem enim spelunca est ex qua profluit aqua, ex qua si quis biberit fit abstemius et ob id apud eam in lapide epygrama grecis carminibus scriptum est, testificans aquam non esse ydoneam ad lavandum, et vitibus inimicam. Ibi autem, peractis sacris, eas purgavit et pristinae restituit menti, et sic regni partem et coniugium unius consecutus est. Pretus autem, secundum Eusebium, annis xvii regnavit, eique successit Acrisius frater. Huius ego filias, si medelam Melampodis intueor, vino fuisse ultra

quam deceat mulieres avidas arbitror et, potate non nunquam, se patri regi preferre ausas; quam ob rem Junonis iram, id est regnantis patris, meruere, et castigate in partem alteram instigante vino muliebriter in furiam verse, se vaccas, id est servas et iugo subditas clamitabant. Quod cum forsán sepius contigisset vexatus infortunio Pretus eas tradidit Melampodi curandas; qui cum eas aqua predicta potasset, hostes vini fecit et furor abiit consuetus.

CAP. XXXI.

De Merane Preti filia.

Mera, dicit Leontius, filia fuit Preti et Anthie filie Amphianaste, que cum venationibus dedita Dianam per nemora sequeretur, a Jove visa atque dilecta est, et ab eo Diane sumpta ymagine viciata. Que tandem cum ob pudorem patrati sceleris, et timens ne iterum deciperetur, vocanti eam Diane obsequi noluit, et ob id Diana commota illam sagittis occidit. Hanc dicit Paulus Stenoboe fuisse filiam sicut et relique, et post susceptam sanitatem obsecuturam Diane venisse. Qua fictione dicit idem Leontius monemur, ypocritas sepe credulos dolis in eam, quam dissuadent, deduxisse perniciem, a qua, dum verax homo aliquando lopsos relevare conatur, decepti semel et omnia timentes, incre-

duli facti, oblatam respuentes salutem, in mortem perpetuam dilabuntur.

CAP. XXXII.

De Acrisio Abantis filio, qui genuit Danem matrem Persei.

Acrisius Abantis fuit filius, ut dicit Lactantius et, ut Eusebius in libro Temporum scribit, Preto fratri successit in regno. Hic, ut idem Lactantius asserit, nec ab hoc discrepat Servius, unicam habens filiam Danem, ab oraculo in responsis habuit, se manu eius, qui ex filia nasceretur, moriturum. Qui ad effugiendam prenentiam mortem, filiam in turri quadam seposuit servarique iussit, ne quis homo ad eam posset accedere. Contigit igitur ut audita formositatis eius fama, illam concupisceret Juppiter, qui, cum ad eam accessum alium non videret, versus in auri guttam ex tegulis in gremium eius se cadere permisit, et sic pregnans effecta est. Quod egre ferens Acrisius eam capi iussit, et in arcam poni atque in mari proici. Quod cum ministri fecissent, in litus usque Apulum arca delata est, et casu a piscatore capta, in qua cum comperisset Danem et parvulum filium quem enixa fuerat, eam ad Pyllumnum regem detulit. Qui cum genus eius cognovisset et patriam, illam libenter sibi coniugio copulavit. Filius autem eius, cui Perseus nomen fuit, cum excrevisset et Gorgoni caput absque

tulisset, in Argos veniens Acrisium transmutavit in saxum. Que quidem permutatio secundum Eusebium sonat: quod cum ren- gnasset Acrisius apud Argos annis xxxi a Perseo nepote suo non sponte tamen occisus est, et in lapidem, id est in frigiditatem perpetuam, versus. Quod autem fictionis superest infra ubi de Dane declarabitur.

CAP. XXXIII.

De Dane filia Acrisii

Danes Acrisii filia, ut supra proximo dictum est, in mare pre- gnans a patre demissa, cum in Apuliam impulsa venisset, Py- lumno regi Apulo nupsit, et inde ad Rutulos abiere, et constructa ibidem Ardea civitate, Daunum Pylumno peperit. Sane quod su- pra omissum est, Jovem aurum fluxisse per tegulas intelligen- dum est auro pudicitiam virginis viciatam, et cum non esset adul- tero iter permissum per ianuam, clam tectum conscendisse, et exinde se in thalamum virginis dimisisse. Dicit tamen Theodon- tius quod cum Danes amaretur a Jove, et se ob timorem patris sciret perpetuo damnatam carceri, ut posset evadere et fugam arripere, occulte cum Jove auro concubitum mercata est, et pa- rata navi et cum his quas potuit deferre divitiis, fugam arripuit pregnans ex Jove.

CAP. XXXIV.

***De Jasio Abantis filio, qui genuit Athlantam, Amphyonem
et Thalaonem.***

Fuit, ut Theodontio placet, Jasius iste Abantis filius. De quo nisi quod sepiissime inter Argivos reges numeratus est, et quod quosdam habuerit filios, nil legi.

CAP. XXXV.

De Athlanta filia Jasii et matre Parthenopei.

Athlanta, ut dicit Lactantius et Theodontius, iunior fuit filiorum Jasii. Que cum speciosa virgo ex sociis esset Diane, ad aprum calidonium perimendum una cum cetera Achaye nobilitate iuvenum a Meleagro vocata venit, et in venatione prima aprum sagitta percussit, et ob suam formositatem a Meleagro dilecta; occisa belua ab ea eiusdem honorari capite meruit, ex quo eius in amicitiam venit et amplexus ipsius passa, ei Parthenopeum peperit.

CAP. XXXVI.

De Amphyone Jasii filio, qui genuit Clorim.

Amphion, alter ab illo qui Thebas clausit muro, filius fuit Jasii

et regnavit, ut dicit Leontius, in Orcomeno Minio et in Pylo, vocatus alias Argus, cui unica fuit filia nomine Cloris.

CAP. XXXVII.

De Clori filia Amphyonis et Neley coniuge.

Cloris, ut supra dictum est, filia fuit Amphyonis et, ut in Odissea testatur Omerus, Neleo nupsit, eique peperit Nestorem et alios plures filios.

CAP. XXXVIII.

De Thalaone Jasii filio, qui genuit Euridicem, Flegeum et Adrastum.

Thalaon, dicit Paulus, filius fuit Jasii, et apud Argos regnavit. Quod quidem, iudicio meo, sane intelligendum est, dum huiusmodi homines reges appellant veteres. Nam, cum in catalogo regum non reperiantur, existimandum est eos de stirpe regia fuisse, et aliquam regni portiunculam tenuisse, et appellatos reges magis ob decus stirpis, quam ob possessum a talibus regnum. Ex quibus Thalaonem hunc et Amphyonem et Jasium puto.

CAP. XXXIX.

De Euridice Thalaonis et Amphyarai coniuge.

Euridices, ut asserit Theodontius, fuit filia Thalaonis, et Amphyrao vati iuncta coniugio, cui peperit Amphylocum et Almeonem. Cumque Adrastus, Pollinici generi sui causam adversus, Ethyoclem et Thebanos sumpsisset, bellumque pararet, vidissetque Amphyraus oraculi responso se non rediturum si iret in bellum, latibulum petiit, uxoriq̃ sue tantum suas patefecit latebras. Qui cum ab Adrasto aliisque quereretur, nec comperiretur usquam, contigit ut videret Euridices Argie coniugi Pollinici monile, quondam a Vulcano donatum Hermioni coniugi Cadmi, illudque desideraret diceretque Argie, si monile illud illi concederet, se ostensuram Amphyraum, et sic factum est. Quam ob rem in bellum vadens Amphyraus a terra absorptus est. Euridices autem postea ab Almeone filio, cui vadens Amphyraus vindictam sue mortis iniunxerat, occisa est.

CAP. XL.

De Flegeo filio Thalaonis.

Flegeus, ut dicit Theodontius, filius fuit Thalaonis, et iuvenis moriens, nil memoratu dignum reliquit.

CAP. XLI.

De Adrasto rege filio Thalaonis, qui genit Deyphylem et Argiam.

Adrastus Argivorum rex, ut ait Lactantius, fuit filius Thalaonis et Eurimones, cui cum due essent filie Deyphyles et Argia, audissetque ab oraculo se nuptui daturum alteram apro, alteram leoni, circa futurum infortunium filiarum affligebatur, et ecce casu factum est, ut Pollinices Thebanus ex composito exul in tempesta nocte Argos appelleret, imbresque fugiens regiam subintraret porticum. Nec mora et Tydeus, ob homicidium Calydoniam fugiens, ibidem deveniret, et in certamen post iurgium hospitii causa consurgerent, quam ob rem percitus senex Adrastus ad eos descendit et verbis et autoritate sua iuvenum iras composuit eosque deduxit in regiam. Et cum vidisset alterum pelle leonis tectum, Pollinice scilicet, qui regius iuvenis insigne illud in testimonium virtutis Thebani Herculis ferebat, et alterum cute apri, qui ob occisum a Meleagro patruo <aprum> in decus prolis ea tectus incedebat, responsi ambiguitate intellecta, cognovit hos sibi generos esse transmissos. Quos postquam novit, affinitate contentus, Tydeo Deyphylem et Pollinici Argiam dedit uxores. Et cum iuxta promissum regnum ab Ethyocle Pollinici non restitueretur, contractis viribus, adversus Thebanos bellum movit, et cum iam duces omnes sui morte occubuissent cecidissentque mutuis vulneribus Pollinices et Ethyocles, ipse in fugam

versus repetiit Argos, nec quis illi fuerit finis inveni.

CAP. XLII.

De Deyphyle Adrasti filia et Tydei coniuge.

Deyphyles, ut dicit Statius, filia fuit Adrasti regis et coniunx Tydei Calidonii, cui peperit Dyomedem.

CAP. XLIII.

De Argia Adrasti filia et coniuge Pollinici.

Argia, secundum Statium, Adrasti regis fuit filia et Pollinici coniunx, que cum illi peperisset Thessandrum, audissetque eum a fratre occisum, ab Argo Thebas veniens, ut extremas lacrimas et officium funerale cadaveri viri impenderet, eo quod id faceret adversus imperium Creontis, una cum Anthigona Pollinici sorore capta et, iussu Creontis, occisa est.

CAP. XLIV.

De Agenore III° Beli prisci filio, qui genuit VII filios,

quorum prima Taygeta, II Polidorus, III Cilix, IIII Phenix, V Europa, VI Cadmus, VII Labdacus.

Post explicatas successiones Danaï et Egysti filii Beli prisci, ad ampliorem prolem Agenoris Phenicum regis, eiusdem Beli filii, ut Theodontius dicit et Paulus, stilus revocandus est. Et esto a predictis dicatur quod hic Agenor fuerit Beli filius, sunt tamen qui dicant eum Beli fuisse filium, sed non Egyptiis, quin imo Phenicis, avumque huius Agenoris Agenorem etiam nuncupatum, eumque Agenorem primum, Ninia apud Assyrios regnante, cum ingenti multitudine peste coactus patrias sedes, quas circa extremam meridionalem Egyptum habuerat, liquisse, et duce peregrinationis Nylo in litus Syriacum devenisse navibus, et illud, pulsus veteribus incolis, occupasse, ibique regnasse sibiue Belum filium successorem liquisse, quem huius Agenoris patrem volunt; alii vero nepotem ex Phenice filio. Ex quibus comprehendendi potest a similitudine nominis et forsan temporis exortum errorem, ut qui Beli Syriaci filius fuerit, creditus Beli Egyptiaci. Sed ex quocumque Belo natus sit, mens michi est hic Theodontii et Pauli opinionem sequi, cum de superiori non satis certus appareat autor. Hunc igitur dicunt ex Egypto in litus Syrium abiisse et Phenicibus imperasse et amplissima atque generosa prole claruisse.

CAP. XLV.

De Taygeta, prima Agenoris filia.

Taygetam dicit Ditis Cretensis Agenoris fuisse filiam, eamque Jovi placuisse et in eius venisse concubitum, et cum concepisset, Lacedemonem peperisse, dato sint qui eum ex Semele natum dicant.

CAP. XLVI.

De Polidoro, II° Agenoris filio.

Polidorus, ut testatur Lactantius, filius fuit Agenoris, de quo preter nudum nomen haberi nil puto, esto Theodontius de isto levem faciat mentionem, sed longe antiquiorem isto Agenore illum dicit.

CAP. XLVII.

***De Cilice, III° Agenoris filio qui genuit Lampsacium et
Pigmaleonem et Pyrodem.***

Cilix, secundum Lactantium, filius fuit Agenoris. Hunc dicit Theodontius hominem acris ingenii et robusti corporis fuisse, et cum superiores sibi fratres sperneret, et de successione regni

etiam desperaret, vilipenso superiorum iugo, parte copiarum sumpta, sedes haud longe a suis sibi occupavit, et regionem a suo nomine Ciliciam nuncupavit, ibique duos sibi filios supertites dereliquit, Lampsacium scilicet et Pigmaleonem. Sunt qui dicant provinciam hanc a Cadmo occupatam antequam quesiturus Europam mitteretur a patre, eamque postea a Cilice possessam, Cadmo non redeunte.

CAP. XLVIII.

De Lampsacio Cilicis filio.

Lampsacius, ut dicit Theodontius et post eum Paulus, filius fuit Cilicis, eique successit in regno, nec ex eo aliud ulterius invenitur.

CAP. XLIX.

De Pigmalione, primo Cilicis filio et Cypriorum rege, qui genuit Paphum.

Pigmalion, ut dicit Theodontius. filius fuit Cilicis, de quo refert, quod cum iuvenis esset, et gloria maiorum suorum, quos ad Occiduum usque penetrasse et Affricum litus etiam occupasse audierat, infestaretur, collecta Cilicum manu, et convocatis ex

Phenicibus classeque parata, in Cyprum tuam, serenissime regum, transvexit exercitum, et inde veteres Syros, qui ibidem, Agenoris vetustissimi viribus ex antiquis pulsi sedibus, confugerant, expulit et occupavit omnem atque tenuit insulam et regnavit in ea. Sane quod etiam testatur Ovidius in maiori volumine, cum ibi scelestissimas comperisset mulieres, et omnino libidini obsequentes, vicio offensus, vitam celibem ducere disposuerat. Attamen quia valebat ingenio, et artificiosas haberet manus, finxere poete eum sibi ex candidissimo ebore femineam sculpsisse ymaginem, eamque iuxta desiderium suum lineamentis atque decore oris contraxisse per omnia. In qua, cum ingeniosus homo et artem miraretur suam, et venustatem ymaginis commendaret, in dilectionem eius incidit, et fervore maximo cupiebat eam esse feminam oravitque Venerem ea tempestate celeberrimam insule deam, ut animaret eandem et suorum faceret amorum sensibilem, nec effectum caruere preces, femina vera facta est. Quod advertens Pigmalion, gaudio plenus, quoniam voti compos esset, eius usus est concubitu, et evestigio gravida facta est, eique peperit filium quem Paphum ipse postea nominavit, eumque sibi morienti reliquit heredem. Nunc quid sibi eburnea velit ymago ingenio potius poetico quam viri artificio fabrefacta videndum est. Arbitror enim, cum Pigmaleoni suspecta provectorum etate virginum pudicitia esset, eum sibi virgunculam elegisse etate suspicione carentem, candore atque mollitie ebori similem, quam cum suis aptam fecisset moribus,

excrevit ante etatem puellule concupiscentia eius, cepitque desiderare atque exposcere precibus ut cito efficeretur matura viro, qua tandem facta, in votum devenit suum.

CAP. L.

De Papho Pigmaleonis filio, qui genuit Cynaram.

Paphus, ut dicit Theodontius, filius fuit Pigmaleonis ex eburnea matre. Qui cum Pigmaleoni successisset in regno, Cyprum insulam Paphum ex suo nomine nuncupavit. Paulus, autem dicit Paphum oppidum ab eo tantum constructum et de suo nomine nominatum. Quod quidem Veneri sacrum esse voluit, constructo in eodem illi templo et ara, cui thure solo diu sacrificatum est.

CAP. LI.

De Cynara filio <Paphi>, qui genuit Myrram et ex Myrra Adonem.

Cinara filius fuit Paphi, prout ostendit Ovidius dum dicit: Editus hac ille est, qui, si sine prole fuisset, Inter felices Cynaras potuisset haberi. Est autem hic alter ab illo Cynara, qui Assyriorum rex dicitur in lapidem versus, flendo infortunia filiarum. Ex hoc autem Cynara Cyprio preter scelus unum non habemus.

Nam ut ipse recitat Ovidius, huic ex coniuge filia fuit nomine Myrra, que cum formosa esset ac etiam matura viro, preter debitum patrem amavit et nutricis sue opere, dum mater eius sacra Cereris celebraret, in quibus oportebat per novem dies a contactu viri abstinere, eius concubitu potita est, in quo pregnans effecta, illi Adon filius natus est.

CAP. LII.

De Myrra filia Cynare et matre Adonis.

Myrram, ut supra patet, Cynare regis filiam dicit fuisse Ovidius, et cum eum nephasto adamasset amore, opere nutricis sue, eius incognita nocte habuisse concubitum. Fulgentius tamen dicit eam cum Cynara, postquam illum ebrium effecisset, habuisse concubitum. Que ex nephario concubitu pregnans facta, cum illam vellet noscere Cynara, novissetque filiam, dolore percitus eam secutus occidere voluit. Quidam dicunt eam in Sabeos fugisse, ad quos usque secutus Cynara, cum illam gladio percussisset, ex vulnere conceptum filium erupisse. Ovidius tamen dicit eam miseratione deorum apud Sabeos in arborem sui nominis versam et, calore solis aperto cortice, filium emisisse, quem nymphe liquoribus unxere maternis. Figmento huic arbitror causam dedisse nomen arboris, que apud Sabeos vocatur Myrra, guttas emictens, solis percussa radiis. Ex quibus pigmentum conficitur

quod Adon vocant, quod latine suave sonat, est enim suavissimi odoris, et ut videtur velle Petronius Arbiter, plurimum libidini conferens, adeo ut asserat se ad libidinis incrementum mirrinum potasse poculum. Verum Fulgentius, ut in pluribus longe altius sentiens, circa hoc dicit, myrram arborem in Yndia esse et solis caloribus cremari, et quia solem patrem omnium rerum dicebant, ideo patrem Myrram amasse dictum, et cum sol ferventius illam calefaceret, eam rages ex rimis corticis emittere et sic, a patre vulnerata, Adonem, id est suavitatem odoris, emisisse.

CAP. LIII.

De Adone filio et nepote Cynare.

Adon Cynere regis avi sui et Myrre sororis fuit filius, ut longo carmine, in maiori volumine, testatur Ovidius. De quo talem ipse idem recitat fabulam. Dicit enim quod cum formosissimus evasisset iuvenis, a Venere casu percussa a filio summe dilectus est; que dum illum maxima delectatione sua per silvas sequeretur et nemora eiusque uteretur amplexibus, sepius eum monuit, ut sibi ab armatis beluis caveret et sequeretur inermes. Verum die quadam male verborum Veneris memor, in aprum irruens ab eo occisus est. Quem Venus flevit amare, et in florem convertit purpureum. Hoc figmentum Macrobius in libro Saturnaliorum conatur enodare mirabili ratione. Dicit enim Adonem solem esse,

quo nil pulchrius et eam terre partem quam inhabitamus, superius scilicet hemispermum, Venerem esse, cum que in inferiori est hemisperio a physicis Proserpina appellata sit. Et sic apud Assyrios et Phenices, quos penes et Veneris et Adonis ingens fuit religio, tunc Venus cum Adone a se dilecto delectatur, cum circa superius hemispermum sol ampliori circumflectitur ambitu et inde ornatior, quia flores frondes et fructus eo tempore terra producit. Dum vero breviores circumducit circulos de necessitate maiores apud inferius hemispermum agit, et sic autumnus et hyemps imbribus assiduis terram decore suo privatam lutosam faciunt, quo aper, qui hispidum animal est, delectatur, et sic ab apro, id est ab ea temporis qualitate qua delectatur aper, Adon, id est sol, terre, id est Veneri, sublatus videtur, et inde Venus luctuosa efficitur. Quod autem sit Adon transformatus in florem, ob id fictum puto, ut nostri decoris brevis ostendatur, mane quidem purpureus est, sero languens pallensque marcidus efficitur, sic et nostra humanitas mane, id est iuventutis tempore, florens et splendida est, sero autem, id est senectutis evo, pallemus et in tenebras mortis ruimus. Sane quicquid Assyrii sentiant vel Macrobius hystoria tamen videtur sentire, et Tullius testatur ubi De naturis deorum Venerem fuisse Syria Cyproque conceptam, id est ex Syro homine et Cypria muliere, quam Astartem vocavere Syri, eamque Adoni nupsisse, et ut dicit Lactantius in libro Divinarum institutionum, in sacra hystoria continetur, hanc meretriciam instituisse artem et stuprum mulieribus suasisse, et

ut vulgato corpore questum facerent, et hoc ideo dicit imperasse, ne sola preter alias mulieres impudica et virorum appetens videretur. Ex quo consecutum est, et longis perseveratum temporibus, ut Phenices de prostitutione filiarum donarent antequam eas iungerent viris, ut in libro De civitate dei testatur Augustinus, et Justinus in Epythoma Pompeii Trogi, ubi Dydonem septuaginta virgines in litore Cyprio, que in questum venerant, rapuisse demonstrat. Fuit igitur Adon rex Cypri et Veneris maritus, quem ego etiam seu ab apro seu alia nece Veneri subtractum reor, eo quod ad imitationem lacrimarum eius veteres anniversario plan-gore consueverint Adonis interitum flere. Quos in suis visionibus increpat Ysaïas.

CAP. LIV.

De Pyrode Cilicis filio.

Pyrodes, ut Plinius asserit, in libro Naturalis hystorie, filius fuit Cilicis, ex quo et si nil aliud habeamus, eodem Plinio teste, saltem habemus eundem primo ignem ex silice excussisse.

CAP. LV.

De Phenice, IIII° Agenoris filio, qui genuit Phylistenem

et Belum.

Phenix, ut dicit Lactantius, filius fuit Agenoris. Hunc dicit Eusebius in libro Temporum, regnante Argivis Danao, una cum Cadmo fratre a Thebis Egyptiis venisse in Syriam, et apud Tyrum et Sydonem imperasse, quod quidem fuisse potuit circa annum mundi $\text{m}^{\text{dccc}}\text{xlvi}$; post paululum autem dicit eum anno primo Lyncei regis Bithiniam condidisse, que prius Mariandina vocabatur. Quod fuit anno mundi $\text{m}^{\text{dccc}}\text{lxxviii}$. Huius tamen adventus in Syriam non convenit cum dictis supra, ubi de Agenore a Theodontio et etiam ab Ovidio discrepat, qui videtur velle Agenorem venisse non Phenicem, cum Cadmum missum ad perquirendam Europam ab Agenore non a Phenice describat. Sed has ego varietates ultro concordare volentibus linquam et de Phenice quid compererim prosequar. Hunc autem artificiosum fuisse hominem ostendit Eusebius, eo quod primus quasdam licteras seu licterarum characteres Phenicibus dederit. Deinde ad scribendum eas eis instituisse vermiculum, unde et color ille pheniceus dictus est, credo ab inventore qui postea, mutata lictera, est puniceus appellatus.

CAP. LVI.

De Phylistene filio Phenicis, qui genuit Syceum.

Phylistenem dicit Theodontius filium fuisse Phenicis. Qui cum esset Herculis sacerdos, qui persanctissime a Phenicibus colebatur, videretque, Phenice patre mortuo, Belum fratrem natu maiorem regnare, relicto Syceo filio sacerdotio et copiarum parte sumpta, naves conscendit et post multos casus cum Herculis columnas cursu superasset, ibidem in litore oceani sedes assumpsit perpetuas, condita civitate quam Gades vocavere sui et, ne sacerdotium abdicasse videretur, omnino templum ibidem constituit Herculi et sacra omnia ritu Tyrio innovavit.

CAP. LVII.

De Syceo Phylistenis filio et Dydonis viro.

Syceo, secundum Theodontium, fuit filius Phylistenis, cui, abeunte patre, sacerdotium derelictum est, ut supra dicitur, quod a rege proximus erat honor. Hunc dicit Servius Sycarbam vocatum, esto eum Syceum semper Virgilius vocet. Et Justinus insuper illum vocat Acerbam. Hic autem seu relictis seu aliunde quesitis thesauris, ut Theodontio placet, et reliquis copiosus factus plurimum, Belo mortuo, Elyssam filiam eius accepit uxorem, que postea Dydo vocata est, quam precipue dilexit. Verum cum Pygmalion, Beli filius, patri successisset in regno, auri avidus, eius

desideratis divitiis, clam illi tetendit insidias et incautum interemit.

CAP. LVIII.

De Belo Phenicis filio, qui genuit Pigmalionem et Dydonem et Annam.

Belus qui et Mettes secundum Servium appellatus est, ut ait Theodontius, filius fuit Phenicis, vir bello et armis insignis adeo ut Cyprios litus Phenicum pyrratica infestantes subigeret, quod Virgilius in persona Dydonis perfunctorie tangit dicens: Genitorum Belus opimam Vastabat Cyprum et victor ditione tenebat etc.

CAP. LIX.

De Pigmalione filio Beli.

Pigmalion, ut Theodontio placet, filius fuit Beli regis Tyri et, patre moriente, ut ait Justinus, una cum sororibus Tyriis derelictus est. Cui, adhuc puero, populus paternum tradidit regnum. Hic vero avarissimus, cum animum ad divitias Sycei patruelis sui inieciisset, illum dolo interemit. Hoc solum scelus ex rege isto nobis reliquit antiquitas.

CAP. LX.

De Dydone filia Beli et coniuge Sycei.

Dydo precipuum matronalis pudicitie decus, ut Virgilio placet, Beli regis fuit filia. Hanc insignis forme virginem Tyrrii, Belo mortuo, Acerbe seu Sycarbe vel Syceo Herculis sacerdoti dedere in coniugem, qui ob avaritiam a Pigmalione occisus est. Hec autem post longa fratris mendacia in somnis a viro premonita, sumpto virili animo, pluribus ex his quibus sciebat Pigmalionem exosum clam in suam sententiam tractis, sumptis navibus fugam cepit, thesauris secum delatis, et cum in litus devenisset Affricum, ut placet etiam Tito Livio, mercato ab incolis suadentibus, ut ibidem sedem summeret, tantum litoris quantum posset bovino corio occupare, illudque in cartam redactum et in frusta concisum occupavit plurimum, et ostensis sociis thesauris eisque animatis, civitatem composuit, quam postea vocavere Cartaginem; arcem vero eius a bovino corio, quod sic vocitant, Byrsam nuncupavit. Ad hanc accessisse Eneam profugum, vi tempestatis impulsus, et hospitio thoroque susceptum ab ea, Virgilio placet, eamque, discedente a se Enea, ob amoris impatientiam occisam. Verum Justinus et historiographi veteres aliter sentiunt. Dicit enim Justinus eam a Musitanorum rege sub belli denuntiatione a principibus Cartaginensibus postulatam in coniugem, quod cum ipsa rescisset et sua se ante sententiam ad omnem casum pro salute patrie damnasset, egre tulit, sed terminum impetravit infra

quem se ad virum promisit ituram. Qui cum venisset, constructo ingenti rogo, in eminentiori civitatis parte, quasi Sycei placatura manes, illum conscendit, et astantibus civibus atque expectantibus quidnam factura esset, ipsa, educto quem clam gesserat cultro, dixit: optimi cives ut vultis ad virum vado, seque hoc dicto interemit, mortem potius eligens quam pudicitiam maculare. Quod etiam longe aliud est a descriptione Maronis.

CAP. LXI.

De Anna Beli regis filia.

Anna filia fuit Beli, ut videtur placere Virgilio, qui illam sepiissime sororem Dydonis appellat. Hec Dydonis fuge comes fuit, quam postquam mortuam vidit et Carthaginem a Jarba rege occupatam, ut Ovidius dicit, ubi de Fastis, ad Bathum regem Corise insule aufugit, vetusti hospitii confisa iure. Tandem sentiens quia Pigmalion arma adversus eam moveret, hanc ob causam a Batho licentiata intravit mare, et tempestatem passa, ubi Cameren petere intendebat, in Laurentum litus delata est, per quod dum Eneas iam superato Turno cum Achate spatiando deambularet, eo viso, fugam cepit, tandem prestita ab Enea fide, substitit et ab eo in regiam deducta est. Cuius ob adventum suspicata Lavinia ei tetendit insidias, verum Anna, a Dydone per quietem monita, nocte regiam exivit, et si satis potest ex Ovidii verbis concipi, in

Numicum flumen sese precipitem dedit. Sane fictor Ovidius ad ulteriora procedens dicit: quod cum postea exquireretur et a perquirentibus perveniretur ad Numicum, visum est illis e fluvio vocem audisse dicentem: placidi sum nynpha Numici. Amne peremne labens Anna peremna vocor. Post ipsum autem Ovidium dicit Macrobius in Saturnaliorum libro, Aprili mense publice et privatim sacrificatum iri ut annare et perennare comodi liceat.

CAP. LXII.

De Europa Agenoris V^a filia.

Europa filia fuit Agenoris, ut per Ovidius patet. Ex qua talis narratur fabula. Quod cum ob formositatem suam summe diligeretur a Jove, ab eodem Mercurius missus est, eique imperatum ut, que cerneret armenta in montanis Phenicum, in litus pelleret, quo cum puellis ludere consueverat Europa. Quod cum Mercurius fecisset, Juppiter, in candidum taurum transformatus, se armentis immiscuit. Hunc cum cerneret virgo, pulchritudinis et mansuetudinis eius delectata, illum primo tractare manibus cepit, at in eius conscendit dorsum, qui paulatim se in undas deducens, dum illam territam et cornibus atque dorso innitentem sensit, natans in Cretam transtulit, ubi in veram redactus formam eam oppressit et oppressu pregnantem fecit. Que illi postea peperit, ut nonnullis placet, Minoem, Radamantum et Sarpedonem. Ipse

vero in eius sempiternam memoriam terciam orbis partem Europam ex eius nomine nuncupavit. Huius fabule figmentum adeo tenui tegitur cortice, ut facile possit apparere quid velit. Nam Mercurium armenta depellentem in litus ego eloquentiam et sagacitatem alicuius lenonis, virginem e civitate in litus deducentem intelligo, seu mercatorem fictum se iocalia ostensurum, si navem conscenderet, pollicentem. Jovem in taurum transformatum virginis delatorem, iam apud deliras aniculas vulgatum est, navem fuisse cui erat insigne albus taurus, qua, quacunque fraude conscensa a virgine, illico remigantium opere factum est, ut deferretur in Cretam, ubi Jovi coniugio iuncta est; seu, secundum Eusebium in libro Temporum, Asterio regi, ex quo ipse supra dictos filios asserit procreatos. Augustino tamen placet hunc non Asterium sed Xantum appellatum fuisse. Discrepant insuper de tempore huius rapine plurimum autores. Cum sint, ut Eusebius refert, qui dicant Jovem, anno Danai regis Argivorum XL°, Europe mixtum; eamque postea Asterium Cretensium regem in coniugem assumpsisse, qui annus est mundi $\text{m}\text{d}\text{c}\text{c}\text{l}\text{xviii}$. Alii vero dicunt eam a Cretensibus raptam, regnante Argis Acrisio, circa annum mundi $\text{m}\text{d}\text{c}\text{c}\text{c}\text{lxxviii}$. Quidam autem volunt eam raptam, Pandione Athenis regnante, anno scilicet mundi $\text{m}\text{d}\text{c}\text{c}\text{c}\text{cxvi}$. Quod quidem tempus magis convenit eis que de Minoe eiusdem Europe filio leguntur. Huius ymaginem egregiam ex ere a Pictagora Tarenti positam dicit Varro, ubi De origine lingue latine.

CAP. LXIII.

De Cadmo, Agenoris VI° filio qui genuit Semelem, Agavem, Auctonoem et Ynoem.

Cadmus, antiquorum omnium vulgata fama, fuit filius Agenoris, quem una cum Phenice fratre a Thebis Egyptiorum venisse anno Danai Argivorum regis XVII°, et apud Tyrum et Sydonem regnasse scribit Eusebius in libro Temporum, cum, ut supra patet, longe ante ibidem venerit Agenor peste pulsus, a quo Agenorem patrem horum nonnulli volunt duxisse originem. Qui Eusebius post hec scribit: anno regni Lyncei XVI° Cadmum Armeniam occupasse; quod a Cilyce factum supra memoravimus. Hic tamen, ut scribit Ovidius, cum rapuisset Juppiter Europam, ad ipsius perquisitionem ab Agenore patre missus est, hac ei indicta lege, ne absque ea reverteretur in patriam. Qui, sumptis sociis, cum quorsum quereretur ignoraret, novas sibi exquirere sedes statuit. Et cum haud longe a Parnaso applicuisset, oraculum consuluit et habito responso ut bovem sequeretur indomitam et ibidem, ubi consisteret, sedes summeret, qui in destinatum sibi locum ductus acquievit, et regione a bove vocata Boetia, civitatis fundamenta iecit, eamque ab antiquis Thebis Egyptiis, ex quibus predecessores eius advenerant, Thebas appellavit. Sane, ut dicit Ovidius, dum vellet sacrum conficere et ex sociis quosdam misisset ut aquam afferrent, nec reverterentur,

eos secutus, comperit a serpente ingenti devoratos. Quem cum spectaret, audivit quia et ipse serpens inspiceretur. Eo tandem occiso, monito sumpto dentes illi evulsit ac seruit, et repente homines in armis exorti sunt, et prelium invicem habuere spectante Cadmo, nec ante cessavit prelium, quam quinque tantum supersites remanerent. Qui, inita pace, sese iunxere Cadmo et cepto operi adiutorium prestitere. Palefatus insuper scribit eum Spingam habuisse coniugem, eandemque propter zelum Hermione ab eo discessisse et adversus Cadmeos bellum inisse. Sunt preterea qui velint eum secum Yppocrenem fontem sedentem, atque meditantem, XVI licterarum characteres adinvenisse, quibus postea omnis Grecia usa est; sic et Plinius in libro Naturalis hystorie dicit: Eum apud Thebas lapicidinas invenisse et auri metallorumque conflaturam, dato Theophrastus eum dicat hec apud Phenices egisse. Verum longe post designatum tempus. Nam quod supra de eo scribitur fuit circa annum mundi m̄dcccxcv, hec autem circa annos m̄dccccxxviii. Inde dicit Ovidius fuisse sibi coniugem Hermionem Martis et Veneris filiam, ex qua constat IIII^{or} genuisse filias, eidemque Hermioni a Vulcano victrico exitiale monile concessum. Post hec autem, cum plurima ex nepotibus et filiabus evenissent infortunia, ipse iam senex ab Amphyone et Zeto pulsus in Yllirios abiit, et ibi miseratione deorum in serpentes ipse et Hermiona versi sunt. Huius hystoria, fabulosa aliqua habet immixta, quorum videre sensum superest. Serpentem igitur Marti sacrum ego senem hominem atque prudentem olim

armigerum et bellicosum intelligo, verbis suis et percontationibus Cadmi socios detinentem, cuius consilio, quod ego per dentes assummo, inter incolas seminata discordia est, qui adversus eum Spinge impulsu surrexerant. Ex qua repente sumptis adversum se armis in pugnam devenere, quorum principes, attritis cede popularibus, cum Cadmo in concordiam devenere et ex incolis atque forensibus unum fecere populum. Quod autem ipse exul cum coniuge serpens effectus sit, eos designat factos esse longevos, prudentes enim serpentum more sunt senes et rerum experientia cauti, et etate annosi, et si etiam evum impulerit, et subsidia desint, ritu serpentum curvo incedunt pectore. De tempore tamen regni huius etiam discordes fuere veteres. Dicit enim Eusebius in libro Temporum, anno regni Abantis, regis Argivorum, VIII°, qui fuit mundi annus $\text{m}^{\text{dccc}}\text{xvii}$, Cadmum ab Amphione et Zetho regno pulsum. Nec multum post dicit: Regnante Argis Acrisio, Cadmum regnasse Thebis, cum Acrisius Abanti successerit, quod tamen esse potuit circa annum mundi $\text{m}^{\text{dccc}}\text{lxxv}$. Cui tempori congruit quod post modum idem scribit Eusebius, scilicet Acrisio Argis regnante ea fuisse que de Sparti memorantur. Quos dicit Palefatus, quod cum proximarum essent regionum, adversus Cadmum subito constitisse, et propter repentinos contractus quasi de terra natos, et quia ex omni confluiscent parte, Spartos vocatos. Sed tamen male convenit tempori quo supra raptam diximus Europam. Hi veritatem comperiunt quibus magis est cure; ego autem nil amplius reperire potui.

CAP. LXIV.
De Semele filia Cadmi.

Semeles Cadmi filia fuit et Hermionis, ut satis per Ovidium patet in maiori volumine. Hanc ex Jove pregnantem cum egre ferret Juno, ei in vetulam Beroem Epidauream transformata suavit ut experiretur nunquid amaretur a Jove, ut ab eo postularet ut secum prout cum Junone concumberet. Que cum Jovem per Stigias undas iurare compulisset ut sibi postulata concederet, petiit ut secum prout cum Junone iaceret. Juppiter autem dolens quia iurasset, sumpto minore fulmine, eam percussit et mortua est, eique ex utero nondum perfectus infans eductus est, qui Bacchus postea fuit. Figmenti huius ego veritatem puto hanc feminam pregnantem, ut ipsa sonat fabula, fulmine percussam; non enim ignis, id est Juppiter, aeri, id est Junoni, miscetur, nisi per fulmen ad inferiora descendens.

CAP. LXV.
De Agave filia Cadmi.

Agaves, ut satis notum est, Cadmi et Hermionis fuit filia, quam Cadmus Echioni uni scilicet ex sociis, qui illum iuvare Thebas ponere, matrimonio iunxit, ex quo ipsa concepit et peperit filium quem vocavere Pentheum, elati animi iuvenem. Qui

cum sacra Bachi spreveret, celebrantibus matre et sororibus et aliis, ab omnibus in furiam versis occisus est Dicebat Leontius Pentheum hunc abstemium fuisse, et ob id a temulenta matre et aliis occisum, quia sepius ebrietatem et temulentiam damnasset earum.

CAP. LXVI.

De Auctonoe filia Cadmi.

Auctonoe Cadmi et Hermionis fuit filia, ut ait Ovidius. Hec Aristei fuit coniunx et ex eo peperit Atheonem.

CAP. LXVII.

De Ynone Cadmi filia.

Yno eque Cadmi et Hermionis, ut ait Ovidius, filia fuit. Que cum nupsisset Athamanti Eoli filio, eique Learcum et Melicertem peperisset, cum ab insano patre Learcum vidisset occisum, sibi timens et reliquo, ex prurpto saxo se precipitem dedit in mare. Ex quo aiunt eam marinam deam Leucotoem factam, et Melicertem Palemonem miseratione Neptunni. Credo ego loca illa fuisse ad que necata cadavera mare detulerit, et delatis ad solatium superviventium imposita deitatis nomina, seu potius ut infra legitur de Learco et Melicerte.

CAP. LXVIII.

De Labdacio, VII° Agenoris filio qui genuit Layum.

Labdacius, ut dicit Theodontius, iunior fuit filiorum omnium Agenoris. Qui cum audisset fugatum fratrem et Amphyonem propria manu peremptum, et Lycum occisum ab Hercule, ab amicis sollicitatus precibus, ut, Syria relictâ, veniret in Greciam, cum esset ob senium nimis inhabilis ad laborem, Layum ex filiis iuniorem transmisit. Qui confestim, occupato regno, rex dictus est. Paulus autem dicit Labdadium Phenicis fuisse filium, senemque Thebas venisse vocatum, et ibidem regnasse aliquandiu et Layum filium genuisse.

CAP. LXIX.

De Layo rege Thebarum Labdacii filio, qui genuit Edippum.

Layus Thebarum rex fuit et, ut satis premonstratum est, Labdacii filius. Qui seu ex Phenice missus venerit Thebas, seu ibidem natus sit, regnans Yocastam Creontis Thebani [filiam] sumpsit uxorem. Quam cum audisset concepisse, consuluit de futura prole oraculum et in responsis habuit se nascituri manu periturum. Qui volens consilio obstare periculo, iussit Yocaste

ut quicquid nasceretur exponeret. Que cum mesta infantem fecisset exponi, alitus puer ab extero, dum adolescens patrem exquireret et ab oraculo se audisset illum apud Phocim inventurum, cum venisset ibidem, patrem incognitum seditionem civium et exterorum separantem occidit, et sic Layus occubuit.

CAP. LXX.

De Edippo filio Lay, qui genuit Antigonom et Ysmenam et Ethyoclem et Pollinice.

Edypus rex Thebarum fuit et Laii filius et Yocaste, ut in Thebayde testatur Statius. Hunc iussu patris, ut supra dictum est, a matris utero in silvas abiciendum feris delatum, dicunt. Quem cum deferrent servi, eius etati innocue compatientes, non abiecerunt iuxta mandatum, quin imo, perforatis ei pedibus, arbori vimine alligarunt. Ad vagitum cuius tractus pastor quidam Polibi Corinthiorum regis, eum ab arbore abstulit et ad Polybum detulit. Qui, cum filiis careret, patria affectione suscepit et filii loco educavit. Is tamen cum adolevisset audissetque se non Polibi filium, perquire patrem disposuit, et cum Apollinem consulisset, accepit, se Phocis patrem reperturum et matrem sumpturum in coniugem. Qui Phocim veniens, orta inter cives forensesque seditione, dum faveret forensibus, Layum conantem sedare tu-

multum incognitum interemit. Tandem, tanquam ab oraculo lusus, Thebas petens, Spingem invenit, quam, solutis problematibus, cum occidisset, Thebas intravit, ubi filius Polibi creditus; illi Yocasta mater coniugio iuncta est, quam libens sumpsit, Meroes olim Polibi coniugis, quam matrem suspicabatur, timens coniugium. Et rex Thebarum factus et IIII^{uor} filiorum ex Yocasta pater, orta letali peste Thebis, habitum est ab oraculo non futuram civitati pestem, ni regnantis exilio incestuosum Yocaste coniugium purgaretur. Sane dum hesitaret iam infelix, venit Corinthius unus, eum Polibo mortuo in regnum vocans. Qui, dum se matris nuptias timere diceret, quonam modo Corinthum devenisset audivit a sene. Quod cum audisset Yocasta, memor que a servis audisset qui illum detulerant, inspectis eius pedibus, eum extemplo recognovit in filium. Quod ille audiens et a se Layum patrem occisum cognoscens, dolore percitus sibi manus iniecit in oculos, eisque eiectis se perpetuis damnavit tenebris. Filii vero disadentes, eius sprete humilitate venientes in bellum et inde in mutuam mortem, Yocasta iam gladio perempta, mestus dolensque, altera filiarum ducente, exul Creontis imperio, in Cytheronem montem abiit. Quo autem inde abierit, michi incognitum est. Sibi tamen ab Atheniensibus, nescio quo merito, templum et sacra tanquam deo, Valerio referente, constituta sunt.

CAP. LXXI.

De Anthigona Edyppei filia.

Anthigona, Statio teste, Edipi et Yocaste fuit filia, hec patri ceco et in exilium a Creonte pulso ducatum miseranda prestitit. Inde cum ad exhibendas ultimas lacrimas fratribus et officium funebre noctu adversus Creontis imperium venisset, ibique Argiam Pollinici coniugem comperisset cremarentque ambe cadavera fratrum, cum Argia capta est, et iussu Creontis occisa.

CAP. LXXII.

De Ysmene filia Edippi.

Ysmen Edipi fuit filia, ut asserit Statius. De qua nil habetur nisi quod cuidam Athy iuveni Cyrreo desponsata fuerit. Qui ante nuptias a Tydeo occisus est.

CAP. LXXIII.

De Ethyocle Edippi filio et Yocaste.

Ethyocles Edypi filius, spreta patris humilitate, habita cum Pollinice fratre de regimine regni sub hac lege concordia, ut vicissim singulis annis altero interim exule regnarent, repetito a Pollinice exule per Tydeum amicum regno, non solum servare legem noluit, sed insidias Tydeo legato posuit. Quam ob rem

septem regum obsidionem passus est, et demum in duellum cum fratre veniens, ab eo iam victus, illum cultro transegit, et sic mutuis cedere vulneribus, nec eorundem ignes cremantes cadauera fuere concordēs.

CAP. LXXIV.

De Pollinice filio Edippi, qui genuit Thessandrum.

Pollinicum Edipi fuisse filium et Yocaste notissimum est. Hic cum fratre, ut proximo supra, inita de regimine pactione, primus in exilium tendens, agentibus imbribus et vento, nocte Argos intravit; et cum sub regia porticu quiesceret adveniente Thideo, qui exul patriam fugiebat, intrante eo sub porticum, adversus eum surrexit in rixam, et ut supra dictum est ab Adrasto rege pacati et in regiam deducti sunt, et eius etiam generi facti. Tractu autem temporis, cum Tydeus sub legationis nomine pro Pollinice Ethyocli regnum postulasset frustra, eique contra ius gentium in mortem insidias ab Ethyocle sibi positas comperisset, eo itum est, nato iam ex Argia Pollinici parvulo filio, ut Adrastus, congregatis Argivis principibus, adversus Ethyoclem et Thebanos iret in bellum, ubi hyatu terre absorpto Anphyraeo, et Tydeo sagitta letali vulnere icto reliquisque peremptis variis mortibus pugnando regibus, actum est, ut in singulare certamen devenirent fratres, in quo, cum iam victor videretur Pollinici, clam a fratre

iacente transfixus est, et sic ambo mutuis vulneribus periire. Quorum tam efficax atque inflexibile odium fuit, ut etiam eis mortuis inter cadavera perseveraret. Nam, eis in eodem rogo ab Argia Pollinici coniuge et Antigona sorore positis, non primo ignis accensus est quam divise sint flamme, adeo ut liquido appareret cadavera recusare uno eodem igne comburi.

CAP. LXXV.

De Tessandro Pollinici filio.

Tessander Pollinici fuit filius ex Argia, Statio teste. Qui, cum robustus evasisset iuvenis, inter procures ceteros ad Troianum excidium ivit cum Grecis, et, ut ait Virgilius, unus fuit ex illis qui cum Ulixē ligneum equum intravere. Quid tandem ex eo fuerit non comperi.

CAP. LXXVI.

De Scitha XIII° filio primi Jovis.

Scitha, ut Plinio placere videtur in libro De hystoria naturali, Jovis fuit filius. De quo nil aliud legimus, preter quod ipse asserit Plinius, eum scilicet arcis sagittarumque repertorem primum fuisse; quem longe antiquiorem sacre testantur litere, ex quibus

summitur Lamech sagittarium extitisse.

Supererat de stirpe Etheris Celius quem, ut in sequenti libro daret initium, reservare satius visum est.

Genealogie deorum gentilium liber secundus explicit.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUNDUM
JOHANNEM BOCCACCIIUM DE CERTALDO LI-
BER TERTIUS INCIPIT FELICITER.**

In arbore autem signata desuper, ponitur in radice Celius Etheris et Diei filius et in eius ramis et frondibus pars sue posteritatis ostenditur. Fuerunt enim Celio filii <XII.> Quorum prima fuit Opis, II^a Thetis magna, III^a Ceres prima, IIII Vulcanus primus, V Mercurius tertius, V^a Venus magna, VII^a Venus secunda, VIII Toxius, VIIII Tytanus, X Juppiter secundus, XI Oceanus, XII Saturnus. Ex istis XII reservantur quattuor, de quibus nulla in presenti libro III° mentio fiet, scilicet Tytanus, de quo scribetur in quarto, et Juppiter secundus de quo et eius prole scribetur in quinto et sexto, et Oceanus de quo scribetur in septimo, et Saturnus de quo et eius posteritate fiet mentio in octavo et reliquis huius operis libris.

Prohemium.

Sulcanti michi exiguo cortice errorum vetustatis salum et ecce inter aspreta scopulorum et frequentia freta grandevus senex, Numenius phylosophus, vir quidem suo seculo autoritatis inclite, se obtulit obvium, et placida satis voce sermoneque composito

inquit: Quid labore tuo numina ledis, ubi quiete illis poteras placuisse? Fuit olim michi, que tibi nunc cura est, theologizantium scilicet poetarum claustra vulgo etiam reserare, et dum Eleusiorum sacrorum arcanum totis viribus in propatulum trahere conarer, ecce sopito michi in quiete profunda vise sunt Eleusine dee, meretricali ornatu vesteque deturpate, ipsis fornicum in faucibus se quibuscunque adeuntibus prostrantes ultro. Quod cum videretur divinitati indecens nimium, mirarerque tam pudicas deas in tam prophanum meretricium corruisse, repente quesivi tam inepte ignominie causam. Ast ille, torvis oculis et rugosa fronte in me verse, irato vultu, verbisque cepere: Quid, leno scelesti, poscis? Tu tam obsceni facinoris causa es. Ex secessu equidem nostre integritatis atque pudicitie renitentes, vi crinibus captas, abstrahis et in publicum lupanar tu ipse castissimas olim passim subicis. Ego autem, et si somno plurimo marcerem, non aliter quam vigilans intellexi indignantes illico, et cognovi dormiens, quod vigilando non videram, sacra scilicet misteria paucorum esse debere; et extemplo a ceptis destiti, ne indignationem acriorem incurrerem. Tu autem, longe plus cupiens quam tibi cavens, vertiginosum intrasti gurgitem, et quod omisi, presummis ipse. Sino, nunquid credam tantum tibi luminis prestetur ingenii quantum operi tam sublimi oportunum sit; et hoc tacuisse nolim. Cave, quid feceris, iam premonitus! Erysithones ob lesam Cererem fame periclitatus est; Pentheus Bachi sacra des-

piciens capite mulctatus a matre, penas dedit; Niobes ob vilipensam Latonam, perditis filiis et viro, in silicem rigit. Et ne plures enumerem, tu forsán credis deorum aulas impune reserare vulgo? Deciperis, et, nĩ desistas, eorum iram non ante quam experiaris, agnosces. Tum ego, et si estuantis maris obsisteret impetus, paululum tamen substiti dixique: Quibus te ab oris, queso, Numeni, hos inter scopulos evehis? Ab Inferis arbitror, odore enim sulphureo cuncta reples, et es inferna caligine fuscus. Et hec veteris et infausti Plutonis mandata sint credo, quasi christiano homini, uti iamdudum gentilibus consueverat talibus timorem putet incutere. Ille quidem veteres cecidere cathene, et arma hostis antiqui contrita sunt; vicimus precioso redempti sanguine, et in eo renati lotique, suas decipolas non curamus. Attamen ego dearum tuarum non resero thalamos, nec deorum tuorum secessus aperio, quasi velim illecebras eorum magis ex propinquo conspícere, sed ut appareat poetas, si bene de deo sensissent, homines fuisse preclaros et ob mirabile artificium venerandos; et ut videas quanti pendam hos tuos fabulosos deos, similem Stratonico sibi iram Alabandi imprecanti et Herculis in molestum exoranti, precem faciam: Ipsi ergo omnes, quorum tu me hortaris iram fugere, michi irati sint, queso, tibi autem illisque et tam inepta credentibus Christus Jhesus. His dictis, evestigio evanuit ille; ast ego attentus navigio in Egeum evehar mare, Celi prolem perquisiturus amplissimam. Ille autem iter prestat placi-

dum, qui ex Sabeis magos ad se orandum atque muneribus honorandum, stella duce, deduxit in Syriam.

CAP. I.

De Celo Etheris et Diei filio, qui genuit <XII> filios, dato quod in presenti III° libello de VIII tantum tractetur, ut puta de Opi, de Thetide magna, de Cerere prima, de Vulcano primo, de Mercurio tertio, de Venere magna et de Venere secunda et de Toxio.

Celum, non illud quidem pregrande corpus ornatum syderibus, quod dicebat Orpheus a Phanete compositum in domicilium suum atque aliorum deorum, et quod nos semper nos ambire circumitu cernimus, verum homo quidam sic vocitatus, ut ait Tullius, ubi De naturis deorum, filius fuit Etheris et Diei, id est ignite virtutis et claritatis eximie, a quibus eius nomen processit in lucem. Et quod homo fuerit satis in libro Divinarum institutionum per Lactantium patet. Dicit enim sic in sacra hystoria reperiri: Uranium potentem virum Vestam habuisse coniugem, et ex ea Saturnum atque Opem et alios suscepisse. Qui Saturnus, cum regno potens efficeretur, patrem Uranium Celum appellavit, et matrem Terram, ut hac mutatione nominum fulgorem sue originis ampliaret etc. Huic preterea, ut in Sacra hystoria dicit Emnius, Juppiter nepos eius primo in Paneo monte aram

statuit, atque sacrificium adolevit, et ab eo celum ipsum verum denominavit. Evemerus vero dicit hunc Celium seu Celum in Oceania mortuum, et in oppido Aulatia sepultum.

CAP. II.

De Opi prima Celi filia et Saturni coniuge.

Ops seu Opis, ut placet Lactantio libro Divinarum institutorum, filia fuit Celi et Veste, et Saturni fratris coniunx, et Jovis aliorumque plurium deorum mater; quam ob rem apud orbos orbis plurimum venerationis obtinuit. Sane seu antiqui theologizantes ad suos palliandos errores fecerint, seu ad occultandam vulgo fictionibus magnarum rerum veritatem, ut pretactum est, seu potius ut Jovi adularentur maximo regi, hystoria omissa, hanc miris fictionibus ornare, atque illam eis extulere adeo ut loco maximi numinis coleretur a multis, eique templa et sacra sacerdotesque variis constituerentur in locis. De quibus, ut distinctius videamus, apponenda sunt aliqua. Primo eam deorum dixere matrem, eique constituere quadrigam a leonibus tractam, eiusque capiti turritam descripsere coronam, et sceptrum manibus addidere; veste preterea ramorum circumitionibus et herbarum conspicua ornare. Illamque incedentem sacerdotes quos, eo quod eunuchi ex instituto essent, Gallos vocavere, timpana tangentes et era precedere demonstrarunt, eiusque in circuitu

sedes vacuas posuere, et Coribantes armatos illam ambire voluerunt. Quid ex his tot senserint videamus. Deorum enim mater ideo habita est, quia terrei sint homines qui ab hominibus dii facti sunt. Turrata vero corona, qua insignita est, satis eam pro terra summendam ostendit, cum sit terre circumitus civitatum et oppidorum ad instar corone insignitus. Vestis autem ramis herbisque distincta monstrabit silvas et fruteta et herbarum species infinitas, quibus terre superficies tecta est. Sceptrum autem, quod manibus defert, regna, divitias et potentiam imperantium super terram monstrabit. Quod quadriga vehatur, cum sit immobilis, intellexere ordinem in operibus terre per IIII^{Or} anni tempora, circulari quodam incessu servari continue. Cur autem a leonibus trahatur, ratio hec reddi potest, voluere quidem agricolarum in tradendis terre seminibus consuetudinem demonstrare; consuevere quidem leones, ut Solinus in libro Mirabilium dicit, si per pulvereum solum iter faciant, cauda pedum suorum verrentes turbare vestigia, ne venatoribus sui itineris prestant indicium. Quod et agricolae, seminibus iniectis sulcis, evestigio faciunt retegentes, ne semen surripiatur ab avibus. Preterea cum sint ossa leonibus ossibus ceterorum animalium duriora, intelligi voluerunt vertentium terram membra esse oportere solidiora quam ceteris. Vel potius ut ostendatur per leones quos quadrupedum reges dicimus iugo Opis subditos, orbis principes terre legibus esse suppositos. Sedes autem vacuae illi circumposite existimo nil aliud velint quam ostendere, quia non solum domus,

sed civitates que incolentium sunt sedes, vacuentur persepe peste agente vel bello. Seu quia in superficie terre vacue sint sedes plurime, id est loca inhabitata, seu quia ipsa terra semper sedes servet vacuas nascituris; seu ad demonstrandum quod hi ad quos pertinet terre cultum, non dico de agricultoribus tantum, sed etiam de principibus qui civitatibus et regnis presunt, non debent se ocio et inepte quieti concedere, quin imo stare continue et vigilare, cum de novo semper emergant, que exercitio talium indigeant. Coribantes autem has armatos ambire designare volunt unumquemque mortalium pro patria se debere bellis exponere, et arma pro salute patrie sumere. Gallos autem sacerdotes habere ob id contigisse dicunt, quod cum deum mater Athym decorum adamasset puerum, eumque cum pellice comperisset, zelo percita, illi abscidisse virilia, et ob id similes sacerdotes appetere, quos Gallos a contrario sensu dixere. Sane per dilectum Athim vult Macrobius Saturnaliorum libro solem intellegi, qui anno quolibet iuvenescere videtur, et adeo a terra diligitur, ut in se eius suscepta influentia, quas cernimus herbas flores et fructus pariat. Quod eum castraverit, hoc ideo fictum credo, quia certo anni tempore solis radii videantur steriles esse, et potissime circa autumnum et hyemem in quibus temporibus nil gigni videtur ab eis. Vel ut dicit Porphyrius, Athys flos est a terra dilectus tanquam ornamentum suum, qui tunc a terra castratur cum veniente fructu flos decedit; vel si cadat ante fructum non sit ulterius ad fructum aptus. Quod hi sacerdotes timpana ferant

et era, volunt per timpanis, que vasa sunt semisperica et semper bina feruntur, duo intellegi hemisperia terre, in quibus ambobus, ut non nulli opinati, sunt terre opus ostenditur. Per era vero intelligi voluerunt strumenta ad agriculturam accommoda, que quondam antequam ferri usus inveniretur, ex ere confici consueverant. Hanc preterea multis nuncupavere nominibus, de quibus non nulla significata exposita supra sunt ubi de Terra, et certa huic sunt cum aliquibus deabus communia, de quibus in sequentibus dicitur et ob id que sua sunt propria censui apponenda. Vocant igitur eam Opim, Berecinthiam, Rheam, Cibelem, Almam et magnam Palem. Opim autem ideo vocitatum volunt, quod ut ait Rabanus opem ferat frugibus, et opere melior fiat. Berecinthiam autem dicit Fulgentius vocatam quasi montium dominam, eo quod deorum sit mater, qui pro montibus intelliguntur, id est elatis hominibus, vel ut placet aliis et michi a Berecinthio monte, seu oppido Frigie in quo persancte colebatur ab incolis. Rhea autem eo quod idem grece sonet, quod Ops latine. Cibelem vero voluere non nulli eam a cibalo quodam denominatam quem primum illi sacerdotio functum aiunt. Alii autem a Cibalo oppido, in quo dicunt sacra eius fuisse comperta. Quidam autem dictam volunt a cibel, quod capitis motus sonat, qui plurimus in sacris eius fiebat. Almam autem ab alendo non nulli credidere dictam, eo quod suis fructibus omnes alat. Palem autem eam vocavere pastores et pabulorum dixere deam, eo quod gregibus et armentis pabula prestat.

CAP. III.

De Theti magna, Celi II^a filia et Oceani coniuge.

Thetim magnam dicit Paulus. a Crisippo traditum, filiam fuisse Celi atque Veste et Oceani coniugem. Quod quidem Lactantius asserit, eamque matrem dicit fuisse nynpharum. Verum Servius eam vocat Dorim, quod arbitror a Virgilio sumpserit, ubi dicit: Sic tibi cum fluctus subterlabere Sicanos Doris amara suam non intermisceat undam etc. In his igitur cum nil hystoriographum habeatur, allegoricus sensus videndus est. Thetis procul dubio aqua est, quam dicit Crisippus vi fervoris celestis e visceribus eductam terre, et sic ex Celo non homine Vestaque, id est terra, natam. Doris autem amaritudo interpretatur, que quidem solis agente fervore aque marine ut physici testantur addita est; quod experientia notum videtur, nam, ut aiunt naute, salsedo illa superficiei aque maris tantum immixta est, cum infra decem passus dulcis inveniatur. Sed quid quod eam Oceano coniugem iungunt, cum Oceanus aqua sit, et sic idem videatur vir et uxor? Credo hoc fingentes sensisse: Oceanum accipi debere pro elemento aque simplici, quod quidem agens creditur ubi aque actio requiratur. Thetim vero pro aqua elementata seu mixturam aliorum elementorum habente, cuius mixtionis opera potest concipere et nutrire. Seu cum utrumque sexum diis esse describant, ut Valerii Serrani carmine patet dicentis: Juppiter omnipotens rex regum atque repertor, Progenitor genitrixque deum deus unus et

idem etc. Volunt, cum agat aliquid aqua, eam vocari Oceanum, cum vero patiatur Thetim. Seneca autem, ubi de questionibus naturalibus scribit, aliter videtur sentire; dicit enim, aquam virilem vocant mare, muliebrem omnem aliam. Vocavere autem eam Thetim maiorem, ad differentiam Thetis matris Achillis, quam nynpham voluere veteres, non marinam deam, nisi et nynphas ut quandoque fit dixerimus deas. Hec autem magna Thetis multos ex Oceano peperit filios, de quibus postea.

CAP. IV.

De Cerere prima, Celi III^a filia, que peperit Acherontem.

Ceres, ut placet Lactantio in libro Divinarum institutionum, filia fuit Celi et Veste. Hanc dicit Theodontius Sycani, vetustissimi Sycilie regis, fuisse coniugem, Syculosque primam frumenti usum docuisse et Sycano plures peperisse filios, nullum tamen nominat. Hanc preterea, testimonio Pronapidis, dicit Acherontem fluvium peperisse, et ob hoc talem ex ea recitat fabulam: Eam scilicet concepisse et rubore excrescentis uteri in abditam Crete specum secessisse, et ibidem Acherontem peperisse; qui non ausus lucem aspicere, defluxit ad Inferos, et ibidem infernalis effectus est fluvius. Cuius fictionis ipsemet Theodontius talem explicat rationem. Dicit enim pro constanti habitum Cere-

rem suasisse Saturno fratri ne Tytano regnum aliquo pacto restitueret, et adversus condicionem inter Tytanum et Saturnum initam, quos Saturnus filios masculos procreavit, clam nascentes surripuisse una cum Vesta matre, atque educasse; quod cum detectum esset et audisset Saturnum Opemque a Tytano detineri captivos, sibi timens in Cretam abiens latebras petiit, nec ausa est comparere donec certior facta est Jovem victoria liberasse parentes; ex quo Cererem concepisse voluit Pronapides Dolorem ex captivitate fratrum, eumque in specu, id est in latebris, peperisse, id est emisisse seu reliquisse dum victoria Jovis letata venit in publicum. Eum autem Acherontem dictum ab a, quod est sine, et cheron, gaudium, nam absque gaudio est qui dolet; et ideo lucem videre noluisse dicit, quia dolentes ut plurimum, deiectis in terram oculis, recessus appetunt, et obscura loca. Ibi enim infernalis fluvius factus est, quia apud Inferos nulla unquam sit letitia. Nec illi ideo pater ascribitur, quia nostra tantum existimatione procreetur.

CAP. V.

***De Acheronte infernali fluvio Cereris filio, qui genuit VI
filios scilicet Alecto, Thesiphonem, Megeram, Victoriam,
Aschalaphum et Stigem.***

Acheron infernalis fluvius, absque patre, Cereris fuit filius, ut

premonstratum est. Hunc Paulus Tytanis et Terre filium dicebat et ob id a Jove deiectum ad Inferos, quia sitientibus Tytanis limpidas prestitisset aquas. Sane noster Dantes in prima sui poematis parte que Infernus dicitur, aliter de origine huius sentire videtur. Dicit enim in summitate Yde montis Cretensis statuam esse ingentem cuiusdam senis, cuius aureum caput est, pectus vero et brachia argentea, corpus et renes ex ere confectos, tybias atque crura et sinistrum pedem ex electissimo ferro factum; dextrum autem pedem ex terra cocta consistere et in eum fere corporea moles omnis in Romam versa inniti; et has omnes partes preter aureum caput rimulas habere, ex quibus effluunt gucte aque, seu lacrimae, que collectae et per cavernas ad Inferos descendentes, flumen faciunt Acherontis. Sed quid sibi tam varie velint fictiones videndum est. Cur Cereris dictus sit filius premonstratum est. Quod Tytanis et Terre fuerit etiam concedi potest, ubi Tytanum solem velimus intelligere, ut etiam veteres voluere, et sic non nulli opinati sunt agente calore solis, aquas maris trahi in viscera terre, et ex eis a frigore terre dulcoratas effluere, et sic cum sol causam dederit, eius filius dici potest, ac illius cuius videtur uterum exire. Quod Inferorum sit fluvius hoc modo potest accipi. Sunt enim fluvii duo quibus Acheron nomen est, unus quidem apud Molossos defluit, ut dicit Titus Livius, et in stagna que inferna vocantur effluit, et ex eis in Thespontium sinum mergitur. Alter vero apud Lucanos fluens, morte Alexandri Epyrote insignis, in Inferum mare cadit. Et sic horum ad Inferos

unusquisque descendit. Nam qui apud Molossos est in regno quondam Plutonis, qui deus Inferni dictus est, eo quod ob oriente sole factum esset, inferior vagatur; et sic, si in regno Plutonis est, in Inferno est. Attamen de secundo sic sensere quidam. Asserunt quippe priscis temporibus Grecis fuisse consuetudinem, damnatos exilio in Ytaliam mittere, seu ipsi exules sua sponte venire, quam eo quod apud inferum mare dicebant, seu quia inferior Grecia ab ortu sit solis, ideo et flumen et damnatos esse apud Inferos testabantur. Ex quo volunt locum fabule adinventum; cum etiam ethymologia nominis fluvii faveat fictioni, cum sonet sine gaudio vel salute, quasi exules, patria perdita, absque gaudio vel salute essent. Qui vero aliter sentiunt, ut Servius et post eum Albericus, dicunt Acherontem fluvium non esse, sed locum Ytalie; verum de hoc alias. Dantes autem noster de vero Acheronte infernali intelligit, et dicens quia in Creta insula senis sit statua ex variis metallis a Damiata Syrie civitate in Romam versa, intendit loci congruentiam origini designare et tempora causasque. Sed primo de loco videamus; dicit ergo statuam senis seu senem stare erectum, ut per hunc intelligamus humanum genus quod adhuc stat, esto antiquum sit, et stat in monte Yde. Yda enim idem sonat quod formositas, per quam sentire vult formositatem temporalium rerum, quam ut perituram designet, dicit olim montem illum letum, hodie vero tristem atque desertum. In monte autem Cretensi, eo quod Creta insula tripartiti orbis media videatur; nam illi, ab Arthoo Egeum est

mare, et ab occiduo Yonium seu Myrtoum, que Europe sunt maria; a solis ortu est illi Ycareum mare atque Carpatium seu Egyptium, que Asyatica maria sunt. A meridie vero et occiduo Affro alluitur ponto, et sic tribus orbis partibus terminus est, ut intelligamus non solam unam harum partium, sed omnes operam dare ut Acheron concreetur. Ipse autem ex guctis cadentibus, id est ex criminibus et operibus pravis fluxisque antiquarum etatum et presentis confectus est olim, et conficitur hodie, ut sentiamus ex criminibus mortalium amitti gaudium sempiternum. Verum ut appareat quia non omnis etas in hoc conveniat, aureum caput solidum esse dicit, ut per illud intelligatur innocentie primi parentis tempus, et nostrum, dum renati baptismate in infantia, simplices perseveramus. Demum venit argentea que et si corporeis viribus videatur validior viciis tamen efficitur vilior, et sic argentea, scissa rimis, id est criminibus. Tandem tertia sequitur priorum sonerior et operum longe deterior et hec equo modo scissa est, et in augmentum agit miserie. Inde sequitur ferrea fortior, reliquarum etiam peior et obstinator. Ultimo sequitur testea, in quam omnis moles corporea inclinatur, et per quam mortalium fragilitas, et senium designatur, et hec scissa est. Ex quibus quidem scissuris fit ut lacrimae effluant facientes Acherontem, id est gaudii perditionem, ex qua acquisitio tristitie sequatur necesse est, ut Stigis habeatur origo, et ex tristitia doloris incendium, qui Flegeton est, et ex hoc luctus et miserie, frigiditas sempiterna, quam Cocitus significat. Quod autem a Damiata in

Romam versus sit, describit humanum genus, quod in campo Damasceno principium habuit, Romam regnorum mundi ultimum, id est finem suum, prospiciat.

CAP. VI.

De Furiis filiabus Acherontis in generali.

Furias tres esse omnes videntur velle poete, de quibus in generali libet pauca prefari ut de particularibus summatur facilius intellectus. Primo igitur eas dicunt Acherontis fuisse filias atque Noctis; quod Acheron illis pater fuerit testatur Theodontius; quod autem ex Nocte matre nate sint carmine patet Virgilio dicentis: Dicuntur gemine pestes cognomine Dire Quas et tartaream nox intempesta Megeram, Uno eodemque tulit partu etc. His insuper plura esse nomina voluere. Nam apud Inferos eas vocari dixere canes, ut videtur velle Lucanus dum dicit: Jam vos ego nomine vero Eliceam, Stigiasque canes in luce superna Destituam etc. Apud mortales Furias ut ab effectu patet per Virgilii carmen: Ceruleis unum de crinibus anguem Conicit, inque sinum precordia ad intima subdit, Quo furibunda domum monstro permisceat omnem. Eumenides etiam apud nos appellari dicuntur, ut per Ovidium patet dicentem: Eumenides tenuere faces de funere raptas etc. Et hoc apud nos factum in infortunato coniugio satis constat. Dire etiam appellantur, et hoc apud

Superos, ut ait Virgilius: At procul ut dire stridorem agnovit et alas Infelix crines scindit Juturna solutos etc. Nam Juturna dea in aere stridorem Dire non in terris agnovit. Vocantur et volucres ut idem dicit Virgilius: Iam iam linquo acies, ne me terrete timentem, Obscene volucres: alarum verbera nosco. Dicit preterea Theodontius, apud litorales Arpyas appellari. Post hec illas aiunt Jovis atque Plutonis obsequio deputatas, ut Virgilius testatur scribens de eis: He Jovis ad solium seivique in limine regis Apparent, acuuntque metum mortalibus egris, Si quando letum horrificum morbosque deum rex Molitur meritis, aut bello terreat urbes etc. Sed iam quid ista velint videndum. Dicunt igitur eas Acherontis et Noctis filia, et ratio videtur talis. Non succedentibus pro votis rebus et ratione cedente, ut perturbatio mentis oriatur, de necessitate videtur que non absque cecitate iudicii perseverat, et ex perseveratione fit maior, donec erumpat in actum, qui absque ratione factus furiosus appareat necesse est; et sic ex Acheronte Furie nascuntur et Nocte. Dicuntur preterea apud Inferos canes, scilicet apud homines conditionis infime, qui dum in perturbationem veniunt, non existentibus furori viribus, clamoribusque omnia complent, canum more latrantes. Apud medios autem Furie vel Eumenides dicte sunt, eo quod maiori ledant incendio furiosum, mediocris enim homo perturbatus, ut in se agat seque intus rodat atque consumat, quedam faciunt; nam ne in minores agat lex publica prohibet, in maiores potentia,

et more vulgi inferioris clamores emittere indignatio vetat; secum igitur furit et si eruperit vix desistet, quin in maximum tendat incendium, multis opitulantibus furori. Eumenides dicuntur ab heu, quod est interiectio dolentis et men, quod est defectus, eo quod ipse qui patitur sibi ipsi pena sit, seu per antiphrasim dicuntur ab eu et mane quod utrumque sonat bonum. Et ipse omni bono carent. Apud Superos vero appellantur Dire a sevitia maiorum in minores ad quam confestim evolat maiorum furor. Volucres autem appellantur a velocitate furoris, cum repente a mansuetudine in furorem erumpant homines. Arpye autem apud litorales a rapacitate dicuntur, tanto enim fervore litorales efferruntur in predam, ut in nullo discrepet a furore. Plutoni autem idio obsequiosas vocant, quia divitiarum dicitur deus, ut advertamus crebro perturbationes irasque et rixas ob immoderatam auri cupidinem suscitari. Quod autem Jovi assistant non est mirandum, esto illum pium mitemque dixerimus; pio enim iudici opportunum est ultores scelerum habere ministros, quibus si careat aut non utatur, legum autoritas facile dissolvetur. Est insuper aliquando ob populorum crimina divina permissio, ut in elementis misceatur furor et eis discordantibus inficiatur aer, et pestes letifere oriantur, quibus miseri absorbemur. Sic et eorundem superbia, bella nascantur, ex quibus incendia populationes et excidia consequuntur.

CAP. VII.

De Aletho Acherontis prima filia.

Aletho Furiarum prima est Acherontis et Noctis filia, quam sic describit Virgilius: Luctificam Aletho dirarum a sede sororum Infernisque ciet tenebris cui tristia bella, Ireque insidieque et crimina noxia cordi. Odit et ipse pater Pluton, odere sorores Tartaree monstrum, tot sese vertit in ora Tam seve facies, tot pullulat atra colubris. Et paulo infra: Tu potes unanimes armare in prelia fratres Atque odiis versare domos, tu verbera tectis, Funereasque inferre faces, tibi numina mille, Mille nocendi artes etc. Satis hoc carmine huius furie apparent officia, satis potentia, satis et truculentia cum etiam Plutoni et sororibus odiosa sit. Sonat enim Alecto iuxta Fulgentium inpausable, ut intelligatur omnem furiam ab animi inquietudine initiari. Que quidem inquietudo totiens intrat mentes, quotiens desistimus nos ipsos et deum cognoscere.

CAP. VIII.

De Thesiphone furia Acherontis secunda filia.

Thesiphones Furiarum secunda est Acherontis et Noctis filia, quam sic designat Ovidius: Nec mora, Thesiphone madefactam

sanguine summit Importuna facem, fluvidoque cruore rubentem Induitur pallam, tortoque incingitur angue, Egrediturque domo. Luctus comitatur euntem Et Pavor et Terror trepidoque Insania vultu etc. Quibus Claudianus addit: Centum illi stantes vibrabant ora ceraste. Turba minor diri capitis, sedet intus abactis, Ferrea lux oculis qualis per nubila Phebes. Atracia rubet arce color suffusa veneno. Et his insuper addit Statius, dicens: Suffusa veneno Tenditur ac sanie gliscit cutis; igneus atro Ore vapor, quo longa satis morbique famesque Et populis mors una venit etc. Sic igitur uti per Virgilium Aletho qualitas, sic per hos tres vates Thesiphonis demonstrata est. Fulgentius preterea dicit, Thesiphones idem quod Tritonphones, id est irarum vox. In quam postquam pectus turgidum fecit inquietudo, facile devenitur, et ideo progressum talem facem sanguine madentem dicit Ovidius, eo quod ignea ira nunquam egreditur nisi in sanguinem, et ideo fluvido cruore rubentem dicit, ob colorem faciei hominis irati, et ad dispositionem animi demonstrandam. Nec ante consurgit iratus quam illum amicorum comitantur lacrimae, illi minus sano timentes, qui ideo a terrore comitatur, quia iratus omnis terribilis videatur. Serpentes autem eidem appositi habent ire sevitiā denotare. Hinc deveniens iratus in vocem emittit vapores, id est verba, per quae sepe desolationes oriuntur, locorum et populorum mortes atque egestates.

CAP. IX.

De Megea furia III^a Acherontis filia.

Megea furiarum tertia Acherontis et Noctis filia, sic a Claudio ubi De laudibus Stiliconis effigiatur: Improba mox surgit tristi de sede Megea, Quam penes insani fremitus animique prophanus Error et undantes spumis furialibus ire. Non nisi questum cognata cede cruorem Illicitumque bibit patrium, quem fuderat ensis, Quem dederint fratres, hec terruit Herculis ora, Hec defensores terrarum polluit arctus, Hec Atamantee direxit spicula dextre, Hec Agamennonios inter bachata penates Alternis lusit iugulis, hac auspice tede Edipodem matri nate et iunxere Thiestem etc. Et quoniam Megea magna sonat contentio seu lis, satis cognoscere possumus per superiores versus facta nomini convenire, et sic fit ut ex inquietudine animi deveniamus in clamorem, et ex clamore in odium et rixam, ex quibus furiosi in exitium sepiissime ruimus.

CAP. X.

De Victoria III^a Acherontis filia.

Victoriam dicit Paulus Acherontis fuisse filiam, ex Styge filia sua susceptam. Cui adeo Jovem fuisse gratum aiunt ut, cum ei favisset in pugna gigantum, sibi loco muneris exhibuisse, ut dii

per Stygem matrem eius iurarent, et si qui adversus iuramentum agerent, per certum tempus a nectare abstinerent. Hanc Claudianus ubi De laudibus Styliconis sic describit: Ipsa duci sacras Victoria panderet alas Et palma viridi gaudens et amicta tropheis Custos imperii virgo, que sola mederis, Vulneribus nullumque doces sentire laborem etc. Theodontius vero, fere concors Claudiano, in descriptione eam insuper ornat triumphalibus ornamentis. Verum Paulus discrepat, eamque dicit letam, sed rubigine atque pulverulento squalore obsitam, armis indutam, et cruentis manibus, nunc captivos, nunc spolia recensentem, et ornamenta que Theodontius huic apponebat, filio eius, quem Honorem dicunt, exhibent omnia. Sed quid senserint exquiramus. Victoriam Acherontis filiam ideo voluisse veteres credo, quia non ex incuria et ocio acquiratur, sed ex cogitationibus continuis, que dum ex ingenio exprimunt utiliora consilia, angunt profecto cogitantem et ab eo gaudium omnem amonent et sic iam adest Acheron. Preterea nec in comesationibus atque ioculationibus invenitur, quin imo ex vigiliis circumitionibus et laboribus assiduus, constanti animo, et forti pectore, dolore vulnerum et tolerantia incursionum excerpitur, que absque tristitia patientis evenire aut tolerari non possunt. Verum ut differat hec tristitia a tristitia furiarum, illa ab egritudine mentis, hec a corporea ut plurimum oritur. Et sic cui pater Acheron venerat, Styx accedit evestigio mater. Econtra autem festantes nec aliqua premeditantes

facile deveniunt in ruinam; Troia anxia capi non potuit, leta confestim capta est. Alatam victoriam dicit Claudianus, quia facile etiam una oportuna omissa vigilia non nunquam in partem evolat alteram. Palma ornatur, quia nunquam lignum palme corrumpitur frondesque viriditatem conservant, ut victoris auctum robur et nomen in longum virere intelligamus. Tropheis autem amicta est, ut secunda honoris species impensi victori monstretur, minor enim erat triumphus, et quia in eo sacrificaret ovem victor, ovatio vocabatur, seu vocabant veteres trophæum truncum ad instar superati hostis factum, et armis eiusdem indutum. Habitus Victorie a Paulo designatus, aptior videtur quam is qui a Theodontio scribitur; non enim extemplo victor ornamentis ornatur, non victorie, sed ob victoriam ei postea exhibentur.

CAP. XI.

De Honore Victorie filio.

Honorem Theodontius et Paulus filium dicunt fuisse Victorie, ex quo patre non dicunt. Hunc tamen arbitror ideo Victorie dictum filium, quia ex victoria quesita consequatur honor, qui quidem in presentia suscipientis exhibebatur, cum laudes in absentia prestarentur. Huic a Romanis templum olim constitutum fuit, templo Virtutis iunctum, ad quod nisi per templum Virtutis

non erat introitus, ut appareret neminem nisi per virtutem honorem consequi posse. Et si ob aliam causam cuiquam fiat, non honor sed ridicule atque letales blanditiæ sunt. Huic coniugem fuisse Reverentiam volunt, et ex ea illi Maiestatem exortam. Sunt tamen qui idem dicant Reverentiam et Honorem, cum differant. Est honor publicus et privatus: publicus cum alicui laurea vel triumphus decernitur; privatus is est qui a privatis impenditur, ut dum alicui privato assurgimus eum premittimus, primum in templo vel in mensa locum prestamus. Reverentia vero est quam maioribus, non ex decreto sed sponte vel consuetudine exhibemus, cum flexis genibus et adaperto capite venerabiles viros alloquimur. Que solius Dei sunt, esto sibi ambitiosi principes occuparint.

CAP. XII.

De Maiestate Honoris filia.

Maiestatem Honoris atque Reverentie filiam dicit Ovidius. De qua ubi De Fastis sic ait: Donec honor placidoque decens Reverentia vultu Corpora legitimis imposuere thoris. Hinc sacra maiestas que mundum temperat omnem. Quaque die parta est edita magna fuit. Nec mora consedit medio sublimis Olimpo. Aurea purpureo conspicienda sinu etc. Hanc Honoris et Reverentie filiam voluisse reor, quia ex honore impenso et exhibita

reverentia sit quidam maioritatis status in suscipiente, ex quo maiestas est dicta, Deo soli competens.

CAP. XIII.

De Ascalapho V^o Acherontis filio.

Ascalaphus Acherontis et Orne nynphe fuit filius, ut ait Ovidius: Ascalaphus audit quem quondam dicitur Orne Inter avernales non ignotissima nynphas Ex Acheronte suo fulvis peperisse sub undis etc. Hunc aiunt, rapta Proserpina a Plutone, cum quereretur nunquid aliquid apud Inferos gustasset, eam accusasse atque dixisse tria grana mali punici ex viridario Ditis gustasse; ex quo factum est, ut non restueretur ex toto Proserpina, et ipse verteretur a Cerere in bubonem. Circa quod figmentum nil credo aliud voluisse poetas, quam ostendere odiosissimum esse accusatoris officium et id circo aiunt in bubonem versum Ascalaphum, eo quod sicut bubo funesta est avis et sinistri semper augurii reputata; sic et accusator semper laboris et anxietatis prenuntius est accusato. Preterea bubo stridula avis est, ut ostendatur clamosos esse accusatores; sic et uti bubo sub multitudine variarum pennarum modicum habet corporis et eque accusatoris sub longa verbositate ut plurimum reperitur modicum veritatis. Igitur non incongrue filius dicitur Acherontis, a similitudine saltem officii, quia sicut Acheron gaudio privat quos transvehit, sic

et accusator hos replet tristitia in quos invehit. Quod autem Orne mater eius dicatur, a consuetudine bubonis sumptum est, qui sepiissime ut aiunt, qui de proprietatibus rerum scripsere, die mortuorum sepulcris inhabitat, que ut ait Papias Orne vocantur et Lucanus ait: Celo tegitur qui non habet urnam. Spectantia ad Cererem et Proserpinam, ubi de eis in sequentibus apponentur.

CAP. XIV.

De Stige Acherontis VI^a filia.

Stix inferna dicitur palus et Acherontis et Terre filia extimatur a cunctis. Et secundum Albericum deum nutrix et hospita; per quam, etiam ut supra dictum est, dii iurant, neque timore pene audent deierare ut ait Virgilius: Stigiamque paludem, Dii cuius iurare timent et fallere numen etc. Privabatur enim ad tempus qui deierasset nectareo poculo. Et hoc ideo illi concessum volunt, quia Victoria eius filia diis adversus Tytanos pugnantibus favisset. Stix enim interpretatur tristitia, ideo Acherontis, qui sine gaudio est, dicta filia, eo quod, ut ait Albericus, qui gaudio caret in tristitiam labitur facile, imo ut labatur necesse est. Terra autem illi attribuitur mater, quia cum omnis aqua a fonte illo aquarum unico Oceano procedat, trahi per viscera terre ad illum usque locum, unde prorumpit in publicum, necesse est; et sic Terra Stigi dicitur mater. Seu secundum alium sensum inter humores

ab elementis impressos mortalibus, a terra imprimitur melancolia, que procul dubio tristitie mater et altrix est. Deorum autem nutricem et hospitam non absque misterio Stigem voluere. Circa quod advertendum est duplicem esse tristitiam, aut tristamur quia detestanda nostra desideria quacunque ex causa sit, consequi nequeamus, aut tristamur cognoscentes, quia aliquid seu multa minus iuste peregrimus. Tristitia prima nunquam deorum fuit nutrix aut hospita. Secunda vero fuit et est; nam ex minus bene commissis dolere et tristari, nil aliud est quam alimenta prebere virtuti, per quam in deitates suas gentiles ruere, et nos christiani in beatitudinem imus eternam, in qua dii, non inanes aut perituri sumus. Has tristitie species optime sensisse in VI° Eneydos ostendit Virgilius, ubi perfidos et obstinatos in malum homines mittit in Tartara, ubi nulla est redemptio, alios vero post exactas ob culpam penas Elysios ducit in campos. Seu volumus dicere quod forsitan magis sensere poete, deos, id est sol et sydera, ad Egyptios aliquando abiisse, quod hyemali tempore contingit, quando sol semotus a nobis tenet solstitium antarticum, quod ultra meridionales Egyptios Cenith capitis habitantium ibidem facit, et tunc a palude Stigia pascuntur sydera secundum opinionem eorum, qui existimabant superiorum corporum ignes ex humiditate vaporum ex aqua surgentium pasci. Et apud eam hospitantur donec versus articum polum gradum non flexerint. Stigem autem esse sub australi plaga demonstrat Seneca eo in

libro quem scripsit De sacris Egyptiorum, dicens, Stigem paludem apud Superos esse, id est apud eos qui in superiori sunt hemisperio, ostendens inde quod circa Syenem extremam Egypti partem versus austrum locum esse, quem Phyalas, hoc est amicas, incole vocitent, et apud eas paludem esse ingentem, que cum transitu difficillima sit, limosa nimis et papiris implicita, Stix appellata est, quasi tristitiam ob laborem nimium transeuntibus inferens. Iurare autem deos per Stygem potest esse ratio talis, consuevimus enim per eas res quas timemus aut optamus iurare; sane qui summe gaudet non videtur habere quod cupiat, cum non desit quod timeat, et ex his dii sunt quos felices faciunt, quam ob rem restat ut iurent per tristitiam quam sibi noscunt adversam. Quod deierantes nectareo priventur poculo, eo dictum puto, quia qui ex felicitate in miseriam devenere deierasse, id est minus bene egisse, dicebant, et sic a nectareo poculo ad amaritudinem infortunii devenisse.

CAP. XV.

De Cocito infernali fluvio Stigis filio, qui genuit Flegetontem.

Cocitus infernalis est fluvius, quem ex Stige palude natum dicit Albericus, quod ob id arbitror dictum, quia luctus, quem per Cocitum intelligunt, ex tristitia, que Stix est, oriatur.

CAP. XVI.

De Flegetonte fluvio infernali, qui genuit Lethem.

Flegeton, et hic Inferni fluvius est, et secundum Theodontium, Cociti filius. Ob id, ut existimo, dictum, quia ex diuturno luctu quis facile veniat in furorem, quod quidem ut non nullis placet natura contingit. Nam exhausto lacrimis humiditate cerebro, ferventes cordis impetus frenari non possunt, et sic quis in furiam labitur. Flegeton enim ardor interpretatur, ut comprehendatur ex fervore cordis nimio hominum excitari furores.

CAP. XVII.

De Lethe fluvio infernali Flegetontis filio.

Lethem Inferni dicunt fluvium et Flegetontis filium. Quod ideo fictum puto, eo quod ex furore nascatur oblivio. Cernimus enim furiosos sue suorumque dignitatis oblitos, et Lethes interpretatur oblivio. Hunc fluvium ponit Virgilius apud Elysios campos et eo illos potari, quos Mercurius vult reverti ad corpora, de quibus supra dictum, ubi de Mercurio primo. Dantes vero noster illum describit in summitate montis Purgatorii, et ex illo dicit animas mundas et celo dignas potare, ut obliviscantur preteritorum malorum, quorum memoria felicitati perpetue prestaret impedimentum.

CAP. XVIII.

De Vulcano primo, Celi filio IIII°, qui genuit Apollinem.

Vulcanus primus, teste Tullio ubi De naturis deorum, Celo natus est, de quo nil aliud reperitur, nisi quia ex Minerva secundi Jovis filia, ut dicit Theodontius, Apollinem genuerit primum. Credo ego hunc igneum et inexausti vigoris hominem fuisse, et Saturni fratrem.

CAP. XIX.

De Apolline, primi Vulcani filio.

Apollo, ut Ciceroni placet et Theodontio, filius fuit primi Vulcani atque Minerve et, ut ipsemet Tullius asserit, ubi De naturis deorum, hic omnium Apollinum fuit antiquior. Hunc dicit Theodontius fuisse medicine artis repertorem, et primum virium herbarum cognitorem, quantumcunque Plinius, in libro Hystorie naturalis, asserat Chironem, Saturni et Phyllare filium, primum fuisse herbarum virium atque medicamentorum repertorem.

CAP. XX.

De Mercurio V^o Celi filio.

Mercurius qui tercius est, ut ait Tullius De naturis deorum,

Celo patre et Die matre natus est, obscenius tamen excitata natura, eo quod aspectu Proserpine motus sit. Huic ornamenta que ceteris apponuntur, dicit tamen Theodontius Egyptios virge huius circumvoluisse serpentem, quod testatur Valerius Martialis Epygrammatum libro VII° dicens: Cillenes celique decus, facunde minister, Aurea cui torto virga dracone viret. Aiunt insuper eum ex Venere sorore sua Hermofroditum filium suscepisse. His premissis, quid sensisse veteres fictionibus voluerint exquiramus; et primo quid eum a Celo obscene genitum dicant. Hoc circa multa dicebat Leontius, ut prospectum celi in terram et raram mercurii planete apparitionem, et alia huiusmodi, que quoniam frivola visa sunt, eis omissis Barlae relatum apponere libuit. Dicebat enim huius Mercurii a nativitate nomen Hermes fuisse, seu Hermias eumque ex stupro Phylonis Arcadis et Proserpine eiusdem filie, in quam se balneantem impudicos iniecerat oculos, procreatum; et sic satis patet quia obscene excitata natura sit, inspecta Proserpina. Hermetem autem eum nominatum dicit, eo quod eo nato, cum de futuris eius successibus Phylon consulisset mathematicum, habuit pro responso eum divinum futurum hominem et maximum divinarum rerum interpretem. Quam ob rem Phylon, qui illum exponi proposuerat, servari fecit, atque cum diligentia nutriri, eumque vocavit Hermetem, eo quod hermena grece, latine sonet interpres. Post hec cum adolevisset, ob ruborem scelestæ originis in Egyptum secessit, ubi mirabiliter profecit in multis et potissime in arismetria, geometria

et astrologia, adeo ut Egyptiacis ceteris preferretur, et cum ob excellentiam predictorum iam Mercurii nomen meruisset, medicinalibus operam dedit tamque in his sublimis effectus est, ut non omisso Mercurii nomine, crederetur Apollo, et longe profusius in sacris Egyptiorum instructus cunctis, factus est homo mirabilis; ibique seu ad eius nobilitandam originem, seu potius ad ignominiam originis contegendam, Celi dictus est filius et Diei, quasi a celo missus et in diei luce factus conspicuus. De hoc preterea Hermes Trimegistus, qui se testatur eius fuisse nepotem, mentionem facit eo in libro, quem De ydolo scribit ad Asclepium, dicens, quod esto mortuus, venientes ad eius sepulcrum adiuvet et conservet. Sed quid in hec velint insigna advertendum, cum aliud in planeta, aliud in medico, aliud in rethore et aliud in mercatori, vel fure Mercurio habeant demonstrare. Dicunt ergo eum, ut premonstratum est, ubi de Mercurio primo, galero tectum, ut per illum Celum intelligamus, a quo et si tegamur omnes a medico potissime cognosci debet, circa planetarum motus varios et eorum dispositiones et syderum speculando, ut per ea tanquam in humana corpora agentia, et causantia plurima, et egretudinum causas et successus, et oportuna remedia possit agnoscere, atque ea que ad salutem egrotantis necessaria monstrantur disponere. Talaria vero ideo illi apponuntur pennata, ut per ea noscamus oportere medicum promptam ad remedia contingentium habere scientiam, ne ante egritudine laborans deficiat, quam accesserit tardi medici argumentum; preterea ut et ipsi

cognoscant cum nature ministri sint, omni alia seposita cura se debere ad necessitates vocantium evolare. Est illi insuper virga, quam supra diximus, illi ab Apolline fuisse concessam, ut intelligatur primo, quia concessa est ab Apolline medicine autore, id est a medico experto et doctore, autoritas approbantis absque qua nemo hercle deberet tale officium exercere. Insuper dicunt eum hac virga ab Orco pallentes evocare animas, ut appareat multos iam dudum iudicio et arte multorum medentium in mortem ituros, scientis medici adiutorio in vitam retentos, seu a morte, id est ab Orco potius revocatos. Sic versa vice, dum minus morborum noscuntur cause, hac eadem virga, id est autoritate vel artificio minus congrue operato, anime que stetissent emictuntur ad Tartara, id est in mortem. Somnos etiam hac virga, id est arte, dat medicus persepe in somnum declinare nequentibus, et aufert in suam perniciem dormientibus nimium. Ventos insuper hac virga medicus amovet, dum stultas egrotantium opiniones suasionibus et rationibus veris removet, auferendo timorem. Seu etiam dum ventositates viscera in gravissimum patientis dolorem agitantes suis aut potionibus, aut remediis aliis resolvunt in nichilum. Sic et nubila tranant dum humiditates superfluas educunt, quasi tranantes, id est ad se trahentes e corpore languido. Serpens autem ideo circumvolvitur virge, ut intelligamus medicinale exercitium absque naturali et debita discretione tendere non forte minus in perniciem quam salutem. Pendent enim non minus ex animadvertentia medentis,

quam ex arte quandoque remedia. Iubet enim ars reubarbaro e corporibus expelli superflua, quod si debilitato nimium dabitur, facile vita cum superfluis emittetur, et ideo circa talia et alia omnia medentis plurimum oportuna discretio, que per serpentem prudentissimum animal designatur, virge ideo circumvolutum, ut nunquam absque discretione exerceatur autoritas. Quod Hermofroditum genuerit dicit Paulus verum non esse, sed ideo fictum atque appositum est, quia primus Egyptiis, qui monstruosum arbitrabantur Hermofroditos nasci atque tanquam rem preter naturam abiciebant, si quando aliquem nasci contigisset, ostendit, quia naturali gigni ratione poterant, et qua in parte matricis susciperentur a femina.

CAP. XXI.

De Hermofrodito Mercurii et Veneris filio.

Hermofroditum dicit Theodontius ex Venere fuisse filium Mercurii, quod etiam testatur Ovidius dicens: Mercurio puerum et diva Cythareide natum Nayades Ydeis enutrivere sub antris; Cuius erat species in qua materque paterque Cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis etc. Ex quo insuper Ovidius fabulam recitat talem. Quod cum Yda monte Frigie, in quo fuerat altus, derelicto, vagans in Cariam usque devenisset, fontem lim-

pidum vidit quem Salmacis nynpha incolebat. Que cum eum formosissimum vidisset, evestigio amavit, et blandis verbis in suam sententiam trahere conata est. Tandem cum verecundaretur adolescentulus, aspernareturque nynphe verbaque pariter et amplexus, illa, simulato recessu, post vepretum latuit. Juvenis autem putans abiisse nynpham nudus fontem intravit. Quod Salmacis videns, abiectis vestibus, confestim et ipsa in fontem se nudam dedit renitentemque tenuit. Verum cum eum inflexibilem cerne-
ret, oravit ut ex ambobus efficeretur unus, et factum est, et sic qui masculus intraverat fontem, masculus illum exivit et femina, et deprecatus est ut qui in eo balnearentur in posterum hanc eandem ignominiam reportarent, quod obtentum est favente precibus utroque parente. Hermofroditum ex Mercurio et Venere genitum vult Albericus lascivientem preter oportunitatem esse sermonem, qui, cum virilis esse debeat, nimia verborum mollicie videtur effeminatus. Ego vero Hermofroditum habere utrumque sexum ad naturam Mercurii refero, quem venerabilis Andalo aiebat, eo quod cum masculinis planetis masculus esset, cum femininis autem femina, inferre inter cetera his quorum nativitatibus preerat, ni planetarum alius obsisteret vel celi locus ut utriusque sexus concupiscentia teneretur; sed volunt non nulli altius intellexisse poetam, dicentes in matricibus mulierum septem conceptui aptas cellulas esse, quarum tres in dextera uteri sunt, et totidem in sinistra, et una media, et ex his unaqueque duos

posse concipere; quantumcunque dicat Albericus in libro De naturis animalium, se ab ortu cuiusdam mulieris advertisse eam centum et quinquaginta filios invicem concepisse. Ex his enim que in dextra sunt cum semen concipiunt masculos pariunt, que autem in sinistra feminas, cum vero in ea que media est concipitur, nascantur utrumque sexum habentes, quos hermofroditas dicimus; et sic in cellula illa tanquam in fonte utriusque sexus lucta est, et dum vincere conatur uterque, ne alter succumbat, efficitur ut utriusque victorie vestigia videantur. Et sic rata manet oratio, ut si quis fontem illum intraverit semivir exeat illum. Sane longe aliter sensisse poetantes existimo. Est enim Salmacis Carie fons celeberrimus, qui ne hac labe pollutus appareat, et purgare fontem, et quid dederit fictioni causam libet apponere. Est igitur, ut Vitrubio eo in volumine quod De architectonica scripsit placet, fons cui Salmacis nomen est in Caria, haud longe ab Hali-carnaso, claritate precipuus et sapore egregius, circum quem barbari olim, Carii scilicet et Lelege habitabant, qui a Nyda et Arevania Arcadibus, a quibus ibi Troezen communis deducta colonia, pulsati ad montana fugere et latrocinii ac discursionibus omnia infestare cepere. Sed cum de colonis Arcas unus lucri tractus aviditate prope fontem tabernam meritoriam edidisset, quasi aque bonitas ceptis suis esset prestatura favorem, factum est ut tam aque delectatione quam cibi oportunitate non nunquam barbari immanes descenderent in tabernam et consuetudine paulatim barbariem ponere, et Grecorum mollioribus moribus atque

humanioribus adherere inciperent, donec ex ferocissimis mites viderentur effecti. Et quoniam mansuetudo respectu feritatis videatur feminea, dictum est, ut qui illo uterentur fonte effeminarentur.

CAP. XXII.

De Venere magna VI^a Celi filia.

Venus magna, ut ubi De naturis deorum scribit Cicero, Celi fuit filia et Diei, et cum preter hanc tres alias fuisse demonstret, hanc primam omnium asserit extitisse. Attamen cum figmenta plurima circa Veneres indistincte comperiantur, his sumptis que ad hanc spectare videbuntur, reliqua reliquis relinquemus, non quia huic adaptari non possint omnia, sed postquam aliis attributa sunt, illis, dum de eis sermo fiet, apposuisse decentius est. Huius igitur ante alia filium fuisse Amorem geminum voluere, ut testatur Ovidius, dum dicit: Alma fave dixi geminorum mater amorum etc. De patre autem dissentiunt, cum dicant alii ex Jove genitum, alii ex Libero patre. Sic et Gratias quas huius etiam dicunt filias. Dicunt insuper huic cingulum esse quod ceston nominant, quo cinctam eam asserunt legitimis intervenire nuptiis. Aliis vero coniunctionibus maris et femine dicunt absque cingulo interesse. Eam insuper dicunt summe Solis progeniem habere odio propter adulterium eius cum Marte, ab eo Vulcano

patefactum. Addunt preterea in tutelam eius esse columbas. Et cum eidem currum tribuant, illum a cignis trahi volunt. Mirtumque arborem illi sacram statuunt et ex floribus rosam. Post hec etiam dicit Theodontius eam in domum Martis Furiis hospitio suscepisse, seque eis familiaritate iunxisse. Et ut plurimum de reliquis diis faciunt, eam multis appellant nominibus: ut puta Venerem, Cythaream, Acidaliam, Hesperum, Luciferum et Vesperuginem. Et ut si qua alia sunt omiserim, ad sensum precedentium veniamus. Sane quoniam vel omnia vel fere omnia predicta a fingentibus, a proprietatibus Veneris planete sumpta forte sunt, quid de eisdem astrologi sentiant ante alia apponendum censui, ut facilius summatur ex dictis poetantium intellectus. Et quoniam alias Albumasar secutus sum et venerabilem Andalo, iuxta eorum sententiam eius fere mores et potentiam seu circa que versetur, describam. Volunt igitur Venerem esse feminam complexione flegmaticam atque nocturnam, apud amicos humilem et benignam, acute meditationis in compositionibus carminum, periuria ridentem, mendacem, credulam, liberalem, patientem et levitatis plurime, honesti tamen moris et aspectus, hylarem, voluptuosam, dulciloquam maxime, atque aspernatricem corporee fortitudinis et animi debilitatis. Est huius insuper significare pulchritudinem faciei, et corporis venustatem, rerumque omnium decorem, sic et usum preciosorum unguentorum, aromatum fragrantium, alearum ludos et calculorum, seu latronum, ebrietates preterea et commesationes, vina, mella et quecunque

ad dulcedinem et calefactionem pertinere videntur, eque omnis generis fornicationes atque lascivias et coitus multitudinem, magisteria circa statuas et picturas, sertorum compositiones et vestium indumenta, auro argentoque contexta, delectationem plurimam circa cantum et risum, saltationes, fidicinas, et fistulas nuptiasque et alia multa. Sed eis omissis ad auferendam fictionum corticem veniamus. Filiam eam dicunt Celi et Diei, et cum de planeta intelligant, non incongrue, nam quia celo videtur infixam et cum eo movetur, ab eo videtur producta; Diei vero dicitur filia a claritate sua, qua ceteris astris fulgidior est. Eam geminum amorem peperisse non caret misterio, ad evidentiam cuius existimandum est ut aliquando dicere consuevit venerabilis Andalo, deum patrem omnipotentem, dum omnis mundi machina ab eo fabrefacta est, nil fecisse superfluum aut commodo carens animalium futurorum. Sic et super celestia corpora tam grandia, tam lucida, tam ordinate suo se et alieno motu moventia, non solum adornatum, quem nos fere ob crebram inspectionem flocci facimus, condidisse credendum est, sed circa inferiora illis plurimum potestatis dedisse; ad hoc scilicet ut eorum motu atque influentia anni volventis variarentur tempora, gignerentur mortalia, genita nascerentur, et alerentur nata atque in tempore deducerentur in finem. Nec hanc mixtim atque confuse corporibus iniunctam debemus arbitrari potentiam, quin imo unicuique proprium constituisse officium, et circa que eius versaretur autoritas

distinxisse, voluisseque omnia se invicem secundum plus et minus coniunctionum atque reliquarum virium pro varietate locorum ad opus in finem deducendum intentum mutuis vicissitudinibus iuvare. Et inter alia concessa pluribus ut testantur effectus, Veneri planete asserebat idem Andalo fuisse concessum quicquid ad amorem, amicitiam, dilectionem, coniunctionem, societatem et unionem inter animalia spectare videretur, et potissime ad procreationem prolis spectantia, ut esset qui segnem forte naturam in sui continuationem atque ampliationem urgeret, et idcirco causari ab ista hominum voluptates concedi potest. Quo concesso egregie finxere poete, qui eius Amorem seu Cupidinem filium fuisse dixere. Sed quid illum geminum dicit Ovidius advertendum. Credo ego amorem tantum unicum esse, sed hunc totiens et mutare mores et novum cognomen patremque acquirere, quotiens in diversos sese trahi permittit affectus. Et hinc Aristotilem reor triplicem designasse, propter honestum, propter delectabile, et propter utile. Et ne discordes Aristoteles et Ovidius videantur, forsitan ex duobus ultimis, unum tantum faciebat Ovidius, cum etiam delectare videatur utilitas. Verum quoniam tractatus talis potius spectat ubi de Amore vel Cupidine mentio fiet, ad reliqua ad Venerem pertinentia veniendum est. Dicunt igitur eam Gratias peperisse, nec mirabile, quis unquam amor absque gratia fuit? Que quare tres et alia ad eas spectantia, commodius infra ubi de eis ratio apponetur. Cingulum Veneri

quod vocavere ceston insuper esse dixere, quod illi minime a natura datum fuerat, nec a poetis fuisset in santissima atque veneranda legum autoritate illi fuisset appositum, ut aliquali coertione vaga nimis lascivia frenaretur. Quid enim ipsum sit ceston in Yliade describit Omerus, dicens: Ἡ καὶ ἀπὸ στήθεσφιν ἐλύσατο κεστὸν ἱμάντα, Ποικίλον, ἔντα δὲ οἱ θελητήρια πάντα τέτυκτο· Ἐνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἴμερος, ἐν δ' οἰαρίστus Πασφασίς ἣ τ' ἔκλεψε νουν πυκα περ φρονεόντων. [Que latine sonant]: Et a pectoribus solvit ceston cingulum varium, ubi sibi voluntaria omnia ordinata erant, ubi certe amicitia atque cupido atque facundia, blanditie que furate intellectum licet studiose scientium. Circa quod si rite considerentur in eo descripta satis coniugium contingentia esse videbimus. Dicit enim ibi cupidinem esse, ut intelligatur sponsi sponseque ante nuptias desiderium. Inde amicitiam que quidem ex commixtione et morum convenientia oritur, atque in longum trahitur; si vero dissonent mores, inimicitie, iurgium, despectio, et huiusmodi nasci vidimus aliquando. Facundia autem quam oportuna sit patet liquido, nam per eam affectiones panduntur cordis, amantum mulcentur aures, sedantur litigia, que sepiissime inter coniuges oriuntur, et ad tolerantiam emergentium etiam animantur. Sunt et in eo blanditie, que habent animos attrahere et ligare, iras comprimere, et alienatum amorem etiam revocare; quarum tam grandes sunt profecto vires, ut non solum

ab eis capiantur ignari, sed etiam ut ipsemet dicit Omerus, he furate sunt sepiissime sapientibus intellectum. Hoc cingulum dicit Lactantius, uti nos ante diximus, Venerem non ferre nisi ad honestas nuptias, et ob id omnem alium concubitus, eo quod ad eum ceston delatum non sit, incestum vocari. Quod Furias in domo Martis hospitata sit et eis familiaris effecta, hanc ob causam dictum reor. Sunt enim inter signa celestia, ut dicebat venerabilis Andalo, duo que Marti ab astrologis domiciliū loco attributa sunt, aries scilicet, et scorpio, in quam harum domorum illas Venus duxerit non habemus. Sed si in arietem duxerit, initium veris per arietem designari credo, cum tunc ver incipiat quando sol arietem intrat. circa quod tempus animalia cuncta in concupiscentiam inclinantur, et, ut dicit Virgilius: In furias ignesque ruunt. Nec solum bruta, sed et mulieres, quarum complexio ut plurimum frigida et humida est, agente veris temperie, in calorem et Venerem acius excitantur. Que quidem excitatio, nisi frena rubor iniceret, verti in furiam videretur. Sino fervores iuvenum, qui nisi legum autoritate sopirentur, seu potius coercerentur, in pestiferos profecto furores excederent. Et sic bene in domum Martis a Venere ducte sunt Furie, eis familiaris effecta est, in quantum immoderata efficitur et effrenis. Si in scorpiōnem duxisse velimus, quoniam venenificum atque fraudulentum est animal, intelligo non nunquam amantum amaritudines anxias modice mixtas dulcedini, ob quas sepiissime miseri adeo vexantur ardentes, ut in se ipsos gladio, laqueo, precipitioque furentes

vertantur. Seu ob susceptas iniurias, lulis amoribus, vel mutatis ob iuramenta frustrata, ob fraudes compertas, ob mendacia, ex quibus autem desperatione torquentur, aut in rixas et homicidia furiosi precipitantur. Et sic a Venere in scorpione susceptae sunt Furie. Venerem exosam Solis prolem habere ab consequentibus ex amore illecebri suntum puto. Nam, ut inferius legetur ubi de Sole Yperionis filio, producit sol formosissimos homines et mulieres, quorum pulcritudo procul dubio trahit insipientium mentes in concupiscentiam sui; et qui tracti sunt variis artibus persepe trahentes trahunt, quod quidem Veneris opus esse creditur. Hi quippe innumeris subiciuntur periculis; nam dum in libidinem suam paribus deveniunt votis, alii occiduntur, alii letali persequuntur odio, alii ex ditissimis in extremam efferuntur inopiam. Et nonnullae splendidum pudicitiae decus turpi atque perpetua denigraverunt infamia. Et ut alia plura sinam ignominiose occubere postremo; et sic patet liquido Venerem Solis prolem vetusto odio infestare et mellitis venenis suis opprimere. Columbas insuper eius in custodiam posuere, quod taliter contigisse legitur: Lascivientibus in campis Venere et Cupidine in contentionem devenire, quisnam scilicet ex eis plures sibi colligeret flores, videbaturque alarum suffragio plures Cupidinem collecturum; quam ob rem vidit Cupido Peristeram nympham in adiutorium Veneris surrexisse, qua indignatus causa eam in columbam transformavit illico. Venus autem transformatam in tutelam confestim assumpsit, et inde subsecutum est columbas semper Veneri

attributas. Huic autem fabule sensus talis prestari videtur. Dicit enim Theodontius Peristeram apud Corinthios origine insignem fuisse puellam, et longe magis notissimam meretricem, et idio hic Venus agens dici potest in Peristeram patientem, agentis autem impressio in patientem amor est. Cuius agitata stimulis virgo adhesit Veneri, id est coitui, qui fere finalis est agentis intentio, si forsitan ob id vinci posset infestans Cupido. Verum cum talis appetitus actu potius accendatur, quam extinguatur, eo devenit ut non esset unius amantis contenta solatio, sed more columbe, cuius moris est sepissime novos experiri amores, in plurium devenit amplexus. Quam ob causam ab ipso Cupidine, id est luxurie stimulo, in columbam versam voluere poete. Peristera vero grece, latine columba sonat. Que quidem columbe eo Veneri in tutelam date sunt, quia aves sunt coitus plurimi, et fere fetationis continue, ut per eas crebro coeuntes Veneri obsequentes intelligantur. Nam hi veniunt in tutelam alicuius, qui nondum sibi oportuna facere cognovere, et tutore habito, agenda eius mandato conficiunt. Sic et libidinosi sub tutela Veneris esse dicuntur, quia semper in lascivias merguntur, Venere imperante. Currus autem ideo Veneri designatur, quia sicuti ceteri planete per suos circulos circumagitur motu continuo. Quod a cignis eius trahatur currus, duplex potest esse ratio, aut quia per albedinem significant lautitiam muliebrem, aut quia dulcissime canant, et maxime morti propinqui, ut demonstretur amantum animos cantu trahi, et quod cantu amantes fere desiderio nimio morientes passiones

explicent suas. Mirtus autem ideo Veneri dedicata est, quia, ut ait Rabanus, a mari dicta est, quia nascatur in litoribus, et Venus in mari dicitur genita; seu quia odorifera sit arbor et Venus odoribus delectatur; seu quia huius arboris odor credatur a nonnullis venerea suadere; seu, ut physici dicunt, eo quod ex ea multa mulierum commoda fiant: seu quia ex bacis eius aliquod compositum fiat per quod excitatur libido ac etiam roboratur, quod videtur testari Futurius poeta comedus, dum Dygonem meretricem inducit dicentem: Mirtinum michi affers quod Veneri armis occursem fortiuncula etc. Rosa vero ob id illius flos dicitur, quia suavis sit odoris. Nominum eius plurium he possunt rationes ostendi. Dicitur primo Venus, quam stoyci vanam rem interpretantur, quasi voluptatem abominantes, et hoc intelligendum est, eam vanam rem a stoycis dici, in quantum ad illecebrem partem illam libidinum et lasciviarum declinet. Epycuri vero venerem bonam rem exponunt, uti voluptatum professores, nam circa voluptatem summum existimant bonum consistere. Cicero autem dicit Venerem dici quod ad omnia veniat; quod quidem non incongrue dictum est, cum amicitiarum omnium a quibusdam credatur causam prestare. Cytherea autem ab insula Cytherea, seu a Cythereo monte in quibus potissime coli consueverat, denominata. Acidalia autem dicta est, seu ab Acidalio fonte qui in Orcomeno Boetie civitate est Veneri atque Gratiis sacer, et in quo arbitrabantur olim insipidi Gratias Veneris pedissequas la-

vari; seu quia curas iniciat, novimus enim quot curis amantes repleat, et Greci acidas curas vocant. Hesperus autem proprium planete nomen est apud Grecos, et maxime dum post solem occidit, et inde etiam Vesper dictus, ut per Virgilium patet: ante diem clauso componet Vesper Olimpo. Varro autem vult ubi De origine lingue latine, eam ab hora in qua apparet Vesperuginem appellari. Nam et Plautus sic etiam illam vocat dicens: neque Jugula neque Vesperugo neque Virgilie occidunt etc. Lucifer autem latine dicitur, cum apud Grecos, ut asserit Tullius ubi De naturis deorum, Fosferos appelletur, quasi lucem afferens, et hoc quando ante solem aut auroram in oriente cernitur tanto splendore corusca, ut etiam de se merito Lucifer appelletur. Hanc et naute et ydiote Dianam persepe vocant, quia diei videatur prenuntia.

CAP. XXIII.

De secunda Venere Celi VII^a filia et matre Cupidinis.

Venerem secundam plures Celi volunt fuisse filiam, non tamen ritu genitam quo gignimus omnes, ex qua recitatur: Saturnum scilicet in Celum sevisse patrem, et, falce sumpta, ei abscondisse virilia et in mare abiecisse, quorsum autem ceciderint non habetur. Falcem vero haud longe a promontorio Lilibei Siculi deiectam aiunt nomenque dedisse loco Drepanum, eo quod sic

grece falx dicta sit. Testiculi vero deiecti quacunque in parte maris deciderint, sanguinem emisere, ex quo et maris spuma hanc procreatam Venerem voluere ac etiam a maris spuma denominatam, que grece aphrodos dicitur, quoniam sic et hec dicta est. Macrobius autem in libro Saturnaliorum Venerem ex sanguine testiculorum Celi natam dicit, sed maris spuma nutritam. Dicunt insuper, ut Pomponius Mela refert, accole Palepaphos Cyprici oppidi tui, serenissime rex, penes eos Venerem sic natam in terras primo emersisse, et quod ob id nudam et persepe natantem eam fingant, quod et nostri etiam quandoque testantur poete. Dicit enim eius in persona Ovidius: Et diis adde tuis! Aliqua est michi gratia ponto, Si tamen in medio quondam concreta profundo Spuma fui, gratumque manet michi nomen ab illa etc. Et Virgilius Neptunum ei dicere scribit: Fas omne est, Cytharea, meis te fidere regnis Unde genus ducis etc. Huic preterea dicunt rosas esse dicatas, et quod marinam gestet manibus concam. Sic et ex ea et Mercurio Hermofroditum natum volunt. Et ex ea sola Cupidinem. Multe quidem fictiones sunt, sed ex eis talis potest exprimi sensus. Nam pro Venere hac ego voluptuosam vitam intelligo, et in omnibus ad voluptatem et libidinem pertinentibus cum superiori unam et eandem esse, et sic etiam videtur velle Fulgentius. Ex sanguine autem testiculorum a Saturno desectorum ideo natam, quia, ut ex Macrobio sumi potest, cum chaos, esset tempora non erant; nam tempus est certa dimensio que ex

celi circumitione colligitur, et sic a celi circumitione natum tempus, et inde ab ipso Caronos natus, qui et Cronos est, quem nos Saturnum dicimus, cumque semina rerum omnium post celum gignendarum de celo fluerent, et elementa universa que mundo plenitudinem facerent ex illis seminibus fundarentur, ubi mundus omnibus suis partibus atque membris perfectus est, certo iam tempore finis est precidendi de celo semina; et sic genitalia a Saturno, id est tempore, decisa videntur, et in mari deiecta, ut appareret gignendi atque propagandi facultatem que per Venerem assumenda est, in humorem translatam coitu maris et femine mediante, qui per spumam intelligitur; nam uti spuma ex aquarum motu consurgit, sic et ex confricatione venit in coitum, et uti illa facile solvitur, sic et libido brevi delectatione finitur. Seu ut placet Fulgentio, quod concitatio ipsa seminis spumosa sit, et ideo marinam dicimus spumam ob salsedinem sudoris emuncti circa coitum. Seu quod ipsum sperma salsum sit. Sic ex humiditate nata Venus hec et a spuma maris, id est salsedine humiditatis nutrita, id est aucta, donec in finem cepti operis deducta sit. Sane videndum que hec sit humiditas ut clarius origo huius Veneris enodetur. Fulgentius igitur vult, ubi ab aliis dicitur, Saturnum Celo, Jovem Saturno genitalia abscidisse et sic suam exponit opinionem. Dicit enim Saturnum grece Cronos nuncupari, quod tempus latine, cui vires abscise falce, id est fructus qui in humoribus viscerum velut in mare prociuntur, ex quibus dicit necesse sit procreari libidinem. Nec dubium ea ex humiditate

procedit Venus, que ex cibo potuque procedit, cum raro ruant in libidinem ieiunantes; et tunc procedit maxime quando cibi potusque calor vires movet et suscitatur naturales, et vere in mari nascitur scilicet in gurgite salso sanguinis calefacti et eiusdem ebullientis. Spuma, id est pruritu nutritur, cum eo tepescente libido deficiat. Falcem autem nonnulli volunt apud Drepanum fuisse deiectam, ut ostendatur sicuti falx aliquid operata est circa Veneris originem, sic et habundantia frugum, ex quibus demum cibaria componuntur, plurimum etiam operetur, que quidem habundantia plurima est, et alia incitatoria multa apud insulam Sicilie, in qua et Drepanum civitas est. Ego autem reor huius particule et nomen oppidi et litoris formam, que falci similis est, fabule causam tribuisse. Quod autem cives Paphos apud se e mari emersisse Venerem velint bona cum pace maiestatis tue, rex optime, dicturus sum, quod nisi te equum etiam in maximis rebus noscerem non auderem. Est autem Cyprus insula vulgata fama, seu celo agente, seu alio incolarum vicio, adeo in Venerem prona ut hospitium, officina, fomentumque lasciviarum atque voluptatum omnium habeatur. Quam ob causam Paphiis concedendum est primo apud eos ex undis Venerem emersisse. Verum hoc potius ad hystoriam quam ad alium sensum pertinere ex Cornelio Tacito sumi potest. Qui velle videtur Venerem auspicio doctam armata manu conscendisse insulam bellumque Cynare regi movisse; qui tandem, cum inissent concordiam, convenere ut ipse

rex Veneri templum construeret, in quo eidem Veneri sacra ministrarent, qui ex familia regia et sua succederent. Confecto autem templo, sola animalia masculini generis in holocaustum parabantur, altaria vero sanguine maculari piaculum cum solis precibus igneque puro illa adolerent. Simulacrum vero dee nullam humanam habere dicit effigiem, quin imo esse ibidem continuum orbem latiore initio et tenuem in ambitu ad instar methe exurgentem, et quare hoc nullam haberi rationem. Nuda autem ideo pingitur ut ad quid semper parata sit ostendatur. Seu quia nudos qui illam imitantur persepe faciat. Aut quia luxurie crimen et si in longum perseveret occultum, tandem, dum minus arbitrantur obsceni, procedit in publicum, omni palliatione remota, vel potius quia absque nuditate committi non possit. Natantem autem ideo Venerem pingunt, ut infelicium amantium amaritudinibus inmixtam vitam procellis agitatam variisque et eorum naufragia crebra demonstrent, unde et Porphyrius in epygrammate dicit: Nudus, egens, Veneris naufragus in pelago. Sed longe melius in Cistellaria Plautus, dicit enim: Credo ego amorem primum apud homines carnificinam commentum. Hanc ego de me coniecturam domi facio ne foras queram. Qui omnes homines supero atque anteo cruciabilitatibus animi, Jactor, crucior agitator, vexor, vi amoris totus miser. Exanimor, feror, differor, distrahor, diripior, ita nullam mentem Animi habeo, ubi sum, ibi non sum, ubi non sum ibi est animus, Ita michi omnia ingenia sunt, quod lubet non lubet, iam id continuo Iam amor lassum

animi ludificat, fugat, agit, appetit, Raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat non dat, deludit. Modo quod suasit dissuadet, quod dissuasit id ostentat. Maritimis modis mecum experitur, ita meum fatigat amantem Animum etc. Equidem bene fluctuabat in salo Veneris homo iste. Sed nos ad reliqua. Illi rosas in tutelam datas aiunt, eo quod rubeant atque pungant, quod quidem libidinis proprium esse videtur. Nam turpitudine sceleris erubescimus et conscentia peccati vexamur aculeo; et sicut per tempusculum rosa delectat, parvoque lapsu temporis marcet, sic et libido parve brevisque delectationis et longe penitentiae causa est, cum in brevi decidat quod delectat, et quod officit vexet in longum. Marinam concam manibus gestat, ut per eam Veneris ostendatur illecebra toto enim adaperto corpore, refert Juba, conca miscetur in coitum.

CAP. XXIV.

De Cupidine Veneris filio.

Cupido, ut Symonidi poete placet, Servio teste, ex Venere sola natus est. De quo, cum alibi plura dicenda veniant, satis erit mentionem fecisse tantummodo.

CAP. XXV.

De Toxio VIII° Celi filio.

Toxius, ut ait Plinius in libro Naturalis hystorie, Gellio affirmante, filius fuit Celi eumque dicit lutei edificii, exemplo ab irundinibus sumpto, inventorem. Nondum enim construxerant architecti palatia, ex quo patet eum industruosum et antiquum fuisse hominem, et merito Celi, id est claritatis, filium. Supere-rant ex filiis Celi, Tytanus, Juppiter secundus, Oceanus et Saturnus. Quorum eo quod amplissima esset posteritas, visum est ut huic libro III° fiat finis, et Tytanum quarto servare volumini, Jovem V^O et VI°, Oceanum VII°, Saturnum VIII° reliquisque.

Genealogie deorum gentilium liber III^{us} explicit feliciter.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUNDUM
JOHANNEM BOCCACCIIUM DE CERTALDO LI-
BER QUARTUS INCIPIT FELICITER.**

In arbore autem signata desuper ponitur in radice Celi, eo quod nondum filii eius descripti sunt, sed in ea tam in ramis quam in frondibus omnis Tytanis progenies demonstratur.

Prohemium.

Fluctuabar adhuc, splendide princeps, circa Paphum oppidum tuum, Veneris infauste describens illecebras, cum ecce, quasi Eoli carcere fracto, omnes in pelagus prodeuntes sevirer venti ceperunt, et in celum surgere fluctus impetu impulsimaximo, eoque repellente, in profundum usque demergi Hererbum. Qui dum ascenderent et mergerentur iterum, flatusque illos valido spiritu ex transverso confringerent, stupidus ego et semivictus novitatis horrore, quidnam tam repentine tempestati causam prestitisset excogitans, fere absorptus sum. Tandem eius crebro invocans suffragium, qui ex navicula piscatoria ad se venientem periclitantemque Petrum manu sustulit, nunc dextrorsum, nunc sinistrorsum deiectum lembum, quibus poteram viribus regens, eo usque fere naufragus deductus sum, ut ex alto cernerem non aliter quam si dirutis ferreis Ditis muris, disiectis

vinculis, Tytanis antiqui immanem adventare prolem, stilo cepti operis exigente, scribendam; novique, antiqui moris eiusdem memor, eam in tumultum tam grandem hostes suos suscitasse deos. O quas in superbiam suam in medio periculi excitavit iras, o quotiens Jovis fulmina non solum laudavi sed etiam imploravi, o quotiens catenas atque supplicia augeri deprecatus sum! Sed quid tandem? postquam aliquamdiu, non aliter quam si in Olympum redivivi insultassent, unde mugitu maximo sonuere, omnesque vehementes, venti suscitavere procellas, ut arbitror iubente Deo, cui soli omnia parent, aquarum resedere montes, et si equa tranquillitas facta non sit, tamen navigabile devenit mare; quamobrem a Cypro separatus in Egeum veniens, a longe ingentia cepi mirabundus prospectare corpora, adhuc fulminibus exusta, et inferno pallore atque caligine turpia, et longo catenarum circumitu pressa, adeo ut non absque difficultate nomina ex semesis elicerem descripturus; ea tamen, que novisse potui, huic apponentur cum successoribus suis volumini. Attamen, ne deficiam, is faciat, qui populo Israel Jordanem aperuit transeunti.

CAP. I.

De Tytano Celi filio VIII° qui genuit filios multos, ex quibus hic XIII^{II} nominantur. Quorum primus Yperion, II^{us} Briareus, III^{us} Ceus, IIII^{us} Thyphon vel Thypheus, V^{us} Encheladus, VI^{us} Egeon, VII^a Aurora, VIII^{us} Japethus,

*VIII^{us} Astreus, X^{us} Alous, XI^{us} Pallenēs, XII^{us} Runcus,
XIII^{us} Purpureus, XIII^{us} Lycaon. Genuit preterea gi-
gantes, quorum nomina non habemus.*

De Celo Etheris et Diei filio satis in precedenti volumine dictum est. Verum cum eius explicetur proles, aiunt Tytanum eius et Veste fuisse filium theologi veteres, ut in libro Divinarum Institutionum testatur Lactantius. Cuius fuisse coniugem Terram, Demogorgonis filiam, Theodontius asserit, ex qua plures suscepisse filios in sequentibus apparebit, quos omnes quinta luna natos videtur velle Virgilius, dum dicit: Tum (luna scilicet quinta) partu Terra nephando Oetumque Iapetumque creat sevumque Typhaea Et coniuratos celum rescindere fratres etc. De hoc enim Tytano multa referuntur fabulosa, inter que, quod potissimum est, aiunt eum cum filiis adversus Iovem deosque reliquos bellum habuisse eisque celum conantes eripere, montes montibus superimposuisse sibi sternentes iter ad illud, eosque demum a diis cesos et fulminibus interemptos atque apud Inferos catenis religatos et morti damnatos perpetue, ut in VI Eneydos satis convenientes ostendit Virgilius. Latentia sub hac fictione, et hystoriam continent, et moralem sensum naturali mixtum. Quod ad hystoriam pertinet, verba de ea que in sacra leguntur hystoria, apponentur ad licteram. Dicit enim sic. Exin Saturnus uxorem duxit Opim; Tytan, qui maior natu erat, postulat ut ipse regnaret;

ubi Vesta mater eorum et sorores Ceres atque Ops suadent Saturno uti de regno non cedat fratri. Ibi Tytan, qui facie deterior esset quam Saturnus, id circo et quod videbat matrem atque sorores suas opera dare ut Saturnus regnaret, concessit eis ut is regnaret. Itaque pactus est cum Saturno, uti si quis liberorum virilis sexus ei natus esset ne quem educaret. Id eius rei causa fecit uti ad suos natos regnum rediret. Tum Saturno filius qui primus natus est, eum necaverunt. Deinde posterius nati sunt gemini: Jupiter atque Juno. Tum Junonem Saturno in conspectum dedere, atque Jovem clam abscondunt, dantque eum Veste educandum, celantes Saturno. Item Neptunum clam Saturno Opis parit, eumque clanculo abscondit. Ad eundem modum tercio partu Opis parit geminos Plutonem et Glaucam. Pluto latine dictus est Dispiter, alii Orcum vocant. Ibi filiam Glaucam Saturno ostendunt, ac Plutonem celant, atque abscondunt; deinde Glauca parva emoritur. Nec multum post hec, sequitur in eadem hystoria. Deinde Tytan, postquam rescivit Saturno filios procreatos atque educatos esse clam se, seducit secum filios suos qui Tytani vocantur, fratremque suum Saturnum atque Opem comprehendunt, eosque muro circumegit et custodiam his apponit. Post hec autem, paucis interpositis, sequitur. Jovem ad ultimum, cum audisset patrem atque matrem custodiis circumseptos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Tytanumque atque filios eius expugnasse, parentes vinculis exmisse, patri regnum reddidisse, atque ita in Cretam remeasse.

Hec Lactantius ex hystoria sacra; que quam vera sint, quasi eadem referens edocet Sybilla Erithea. Viso sensu hystoricali, circa reliquos pauca dicenda sunt; et primo quid sibi velint hunc Celi dicentes filium atque Veste, quod preter hystorie veritatem de quocunque mortali arbitror dici posse; nam terrenum corpus et celestem habemus animam, ex quibus constat hominem esse. Sed hic altiori verborum molimine extollitur ab universo mortaliū grege, et nuncupatur Tytan, quod, ut placet Lactantio, idem quod ultio sonat. Supra enim ostensum est Vestam Terram esse, et Terram irritatam ira deorum in ultionem sui peperisse Tytanos; et quoniam ubi de Fama demonstratum est que sit ira deorum, ob quam Terra irritata est, et qualiter Terre filii in ultionem matris consurgant, satis est hic dicere tantum, hunc Tytanum unum ex egregiis illis viris fuisse, qui operibus conatus est estendere famam et mortem superare suam. Quod autem illi Terra coniunx fuerit, per hoc intelligo huius hominis et cuiuscunque alterius huic similis ingentem animum, quo sibi terram subigit uti vir uxorem, eique dominatur saltem animo, si possessio desit. Ex hac enim volunt eum multos genuisse filios, quod quidem etiam ostendit hystoria, et si etiam possibile sit, nonnullos ob convenientiam morum sibi, ut reliquis attributos esse; secundum absconditum sensum nulli dubium esse debet, quin multi fuerint olim et hodie sint insignes viri, qui eius eo quod primus describitur filii dici possunt. Insuper dicunt hos elatos fuisse homines et adversum deos habuisse bellum, ut advertamus quoniam ex

magnanimitate ad superbiam facilis sit transitus, et ob id ut plurimum, dum minus considerate magnates agunt, ex gloriosissima virtute in detestabile vitium cadunt, et tunc steriles efficiuntur, id est absque fructu virtutis, et, ut intelligamus Tytanis filios fuisse tales, quinta luna natos dicunt. Veteri enim superstitione creditum est, quicquid quinta nasceretur luna, sterile atque damnosum fore, nec dubium elatos esse damnosos, eo quod bellorum sint semen, per que evacuantur agri colonis et civitates, et desolantur regna. Dicunt preterea eos habuisse cum diis bellum quod et magnanimes habent et superbi; magnanimes enim bonis operibus similes diis effici conantur; superbi autem se quod minime sunt existimantes, verbo et si possent opere ipsum verum deum calcare satagunt, ex quo fit ut deiciantur et redigantur in nichilum. Est hic tamen advertendum duplex ab hominibus bellum cum Superis habitum, quorum unum fuit istud, quo Juppiter liberavit parentes, occisis Tytanis filiis. Aliud vero fuit cum Gigantes, qui et Tytanis dicuntur filii, voluerunt Jovi celum eripere, et tunc montes montibus imposuere, quod postea ubi de Gigantibus exponetur.

CAP. II.

De Yperione primo Tytanis filio, qui genuit Solem et Lunam.

Yperionem Tytanis et Terre fuisse filium Theodontius et Paulus voluere. De quo nil aliud credo legi, nisi quia Solem genuerit et Lunam; arbitror tamen eum magne preminentie hominem fuisse, et hoc tam a significato nominis quod super omnia sonat, quam a nominibus filiorum tam claris.

CAP. III.

De Sole Yperionis filio qui genuit horas, quas loco unius filie pono, et sic prima genuit Eonas, quas eque loco filie unius scribo et sic secunda, III^{am} Phetusam, IIII^{am} Salempetii, V^{am} Dyrceam, VI^{um}, Miletum, [VII^{am} Pasisphem], <VIII^{um}>Oetam, <VIII^{am}>Circem, <X^{am}> Anginam.

Solem Yperionis fuisse filium vulgatissima fama est, ex qua tamen matre non constat. Hunc dicunt non solum patri et fratribus adversum Jovem non favisse, sed Jovis partes secutum; quam ob causam post victoriam currum, coronam et aulam et alia multa insignia a Jove obtinuisse, que omnia insequentibus plene explicabuntur. Hunc ego credo suis temporibus clarissimum fuisse hominem et vere magnanimum, et ob id dictum non

favisse fratribus sed Jovi, quia non superbus. Quam ob rem adeo illi fuit fama propitia, ut in eum a poetis omne decus delatum sit, quod vero Soli deferendum est, nec aliter de eo quam de vero Sole ut plurimum locuti sunt. Sane quoniam hic fere nulla ad hominem spectantia apponi videntur, de Sole planeta loquemur. Finxerunt igitur eum ante alia regem, et forte fuit, eique regiam designavere aulam. De qua sic Ovidius: Regia Solis erat sublimibus alta columnis, Clara micante auro flammasque imitante pyropo, Cuius ebur nitidum fastigia summa tenebat, Argenti bifores radiabant lumine valve, Materiam superabat opus, nam Mulcifer illic Equora celarat medias cingentia terras Terrarumque orbem celumque quod imminet orbi. Ceruleos habet unda deos, Tritona canorum Proteaque ambiguum balenarumque prementem Egeona suis inmania terga lacertis, Doridaque et natas, quarum pars nare videtur, Pars in mole sedens virides siccare capillos, Pisce vehi quedam: facies non omnibus una, Nec diversa tamen qualem decet esse sororum. Terra viros urbesque gerit silvasque ferasque Fluminaque et nynphas et cetera numina ruris. Hec insuper imposita est celi fulgentis imago, Signaque sex foribus dextris totidemque sinistris etc. Descripta igitur aula Ovidius maiestatem regiam proceresque describit, dicens: Purpurea velatus veste sedebat In solio Phebus claris lucente smaragdīs. A dextra levaque dies et mensis et annus Seculaque et posite spatii equalibus hore Verque novum stabat circumflorente

corona. Stabat nuda estas et spicea sarta gerebat. Stabat et autumnus calcatis sordidus uvis Et glacialis hyemps canos hirsuta capillos etc. Designata regia maiestate currum eius describit: Aureus axis erat, themo aureus, aurea summe Curvatura rote, radiorum argenteus ordo, Per iuga crisoliti positeque ex ordine gemme Clara repercusso reddebant lumina Phebo etc. Nec post multum idem describit equos: Interea volucres Pyrous Eous et Ethon, Solis equi, quartusque Phegon hymnitibus auras Flammigeris implent, pedibusque repagula pulsant etc. Huic insuper regi coronam insignem ex duodecim lapidibus preciosis, ut Albericus ostendit, imposuit. Eique dicunt aurora veniente ab horis currum parari et equis adnecti. Hunc preterea moltorum filiorum patrem volunt, ex quibus aliquos veros fuisse possibile est, dum eum hominem fuisse dicamus, et nonnullos etiam ratione convenientie morum ei attributos, si solem planetam dixerimus. Preterea, ut aiunt philosophi, in rebus procreandis tante potentie est, ut pater omnis mortalis vite habeatur; et inter alia ex quadam singulari potentia, dum in nativitate alicuius hominis ceteris supercelestibus corporibus prevalet, eum formosissimum, amabilem, facie alacrem atque splendidum, moribus insignem et generositate producit conspicuum. Eum similiter multis vocant nominibus, per que satis apparet de sole planeta, non de homine intellexisse poetas. Nunc quid dicta velint explicandum est. Dicunt eum primo Yperionis natum, quod concedendum est. Diximus enim supra, Yperionem idem sonare quod super omnia, et

sic hic pro vero Deo accipietur, qui, cum omnia ex nichilo creaverit, solus pater Solis dici potest, cum ipse solus sit super omnia. Post hec regia huic tam splendida ideo designata est, ut intelligamus per apposita in eadem opere huius ex potentia attributa cuncta consistere, eumque omnium curam gerere. Cui inter alia propinquiora circumposita sunt tempora et temporum qualitates, ut intelligatur eum motu suo descripsisse omnia, esto aliquos ante eum fuisse dies in principio Pentateuci scribat Moyses, quos arte sua ille fecit, qui cuncta creavit, nondum isto creato nec eadem potestate aliqua attributa. Postquam vero creatus est, volente creatore suo motu tempora descripsit et describit omnia et horas et diem et mensem et annum et secula, ut in sequentibus latius apparebit. Sic et motu suo qualitates temporum facit esse diversas, cuidam dans frondes et flores, alteri segetes, tertie maturos prebet fructus, et frondes incipit auferre, ultime rigorem frigoris et nivis caniciem. Currus autem illi tam lucidus apparatus, indefessam eius atque perpetuam cum indeficiente lumine circa orbem terrarum volubilitatem ostendit, qui rotarum quattuor est, ut descripta iam quattuor tempora sua fieri circumitione designet. Sic et illi quattuor equi ut per eos qualitates diurne circumitionis ostendat. Nam Pyrous, qui primus est, pingitur et interpretatur rubeus, eo quod, primo mane agentibus vaporibus a terra surgentibus, sol oriens rubeat. Eous, qui secundus est, cum albus effigietur, dicitur splendidus, eo quod exaltatus iam sol dissolutis vaporibus splendens sit. Ethon autem tertius rubens sed

in croceum tendens, ardens exponitur; nam, sole iam celi medium tenente, lux eius corusca est et cunctis videtur fervidior. Phegon autem quartus ex croceo colore tendit in nigrum, et interpretatur terram amans, ostendens, advesperescente die, solem terram petere, id est occasum. Hos tamen equos Fulgentius, esto cum eisdem significationibus, aliter nominat. Videlicet Eritreum, Actheona, Lampos et Phylegeum. Per coronam autem XII lapidum ostendit Albericus longa dicacitate XII celi signa intelligi debere, per que mortalium ingenia cum anno quolibet discurrere invenere. His predictis superest de nominibus solvere globum. Ex quibus eo quod non nulla cum quibusdam aliis diis habeat communia, illis reservatis ubi de diis talibus; de his que ad eum solum spectare videntur quam brevius fieri poterit exponetur. Vocatur igitur primo Sol, eo quod inquantum planeta solus est, ut testari videtur Macrobius dicens. Nam et latinus eum, qui tantam claritudinem solus obtinuit, solem vocavit. Et in Thimeo dicit Plato ubi de speris: Ut autem per ipsos octo circuitus celeritatis et tarditatis certa mensura et sit et noscatur, deus in ambitu supra terram syderum lumen accendit, quem nunc solem vocamus. Insuper hunc Tullius ubi de Republica vocat principem atque ducem, dicens: Deinde subter mediam fere regionem sol obtinet, dux et princeps et moderatur luminum reliquorum, mens mundi et temperatio, tanta magnitudine, ut cuncta sua luce lustret et compleat. Super quibus verbis sic ait Macrobius super Somnio Scipionis: Dux ergo quia omnes luminis maiestate

procedit, princeps quia ita eminet, ut propterea quod talis appareat sol vocetur. Et post pauca sequitur: Mens mundi appellatur ita ut physici eum cor celi vocaverunt; inde nimirum quod omnia, que statuta ratione per celum ferri videmus, diem noctemque et migrantes inter utramque prolixitatis brevitatisque vices et certis temporibus equam utriusque mensuram; deinde veris clementem temperiem torridum Cancri et Leonis estum, mollietatem autumnalis aure, vim frigoris inter utramque temperiem, omnia hec solis cursus et ratio dispensat. Iure ergo cor celi dicitur, per quem fiunt omnia, que divina ratione fieri videmus. Est et hec causa, propter quam iure cor celi vocetur, quod natura ignis semper in motu perpetuoque agitata est; solem autem ignis etherei fontem esse dictum retulimus. Sol ergo in ethere quod in animali cor, cuius ista natura est, ne unquam cesset a motu, aut brevis eius, quocunque casu ab agitatione cessatio mox animal interimat. Hec Macrobius. Ex quibus satis percipi potest eum existimasse solem rerum omnium causam. Loxias insuper eum appellat, ut ait Macrobius, Oenopides, quod ab occasu ad orientem tendens circulum facit obliquum. Phebus etiam nuncupatur et potissime a poetis, quod a specie atque nitore dictum est. Alii dicunt Phebus quia novus, eo quod mane quolibet novus videatur ab horizonte consurgere. Lycius etiam nuncupatur, et ut aliqui dicunt a Lycio templo Dely. Macrobius ostendit Cleantem aliam rationem reddere dicens: Cleantes Lycium Apollinem nuncupatum scribit, quod veluti lupi pecora rapiunt, ita ipse quoque

humorem rapiat radiis. Socomas, ut idem dicit Macrobius, a Syris sol etiam appellatur, a fulgore scilicet radiorum, quos vocant comas aureas solis. Sic et Argitorosus, quod nascens per summum orbis ambitum veluti arcus quidam figuratur alba et argentea specie, ex quo arcu radii in modum emicant sagittarum. Imbricator, quod lumen eius exoriens amabile amicissima veneratione oculorum sol dictus est, quia sic a physicis extimatur. Dicitur et Horus quasi magnus vel gigas, maximus quidam est ut ipsi videre possumus, et hoc illi nomen est apud Egyptios. Vocatur insuper et aliis nominibus pluribus, ut per Macrobiū patet in Saturnaliorum libro.

CAP. IV.

De Horis filiabus Solis et Cronis.

Horas Solis et Cronis dicit Theodontius fuisse filias et ab eo denominatas, eo quod Horus ipse ab Egyptiis appellatur. Has Omerus dicit equos et currum in tempore parare Soli, et Diei venire volenti celi portas aperire. Filias ego ideo Solis dici puto et Cronis, quod est tempus, eo quod solis progressu ex certa temporis dimensione fiant. Equos autem et currum Soli parari ab eis ideo fictum est, quia eis sibi vicissim succedentibus nox labitur et dies accedit, in quem sol tanquam in preparatum sibi

vehiculum a successione horarum progreditur, in cuius progressionis initio, hore diei advenienti celi portas, id est lucis ortum, aperire videntur.

CAP. V.

De Eonis filiabus Solis.

Eonas dicit Theodontius plures esse sorores, Solis et Cronis filias, corporibus ingentes, et sub Jovis collocatas pedibus. De his ego nunquam alibi legisse memini, nisi forsan has velit intelligi secula, cum eon grece, latine seculum interpretetur. Si de seculis dixisse velit, hec profecto certa et longa temporis dimensione a solis motu conficiuntur. Hec supra monstravimus a Claudiano in antro Eternitatis fuisse descripta. De quantitate vero seculi plurimum inter se discrepavere veteres. Dicebant enim aliqui, ut Censorius in libro que De natali die scripsit ad Cerellum, ab his potissime, qui rituales Etruscorum sequebantur, hoc modo descripta secula, ut aliquo superum scilicet ostento initiaretur seculum, eo quod usque protenderetur, donec aliud superveniret ostentum, quod finis esset preteriti et sequentis initium, et sic non certo aut determinato annorum numero constare videbatur seculum, quin imo aliquando longum et nonnunquam breve contingere. Post hec ostendit alios aliter arbitrari, dicentes id temporis spatium esse quod efflueret inter unam celebrationem

ludorum seclarium et alteram subsequentem, ex quo etiam temporis inequalitas sequeretur permaxima. Postremo, multis recitatis opinionibus, dicit, civile Romanorum seculum centum annis solaribus terminari. Quod ego memini sepiissime a venerabili Andalo eodem finiri spatio. Erant insuper qui vellent idem esse seculum et etatem, quod non est verum, esto aliquando improprie scribant veteres seculum pro etate. Etas enim, si eo modo sumpserimus quo sanctorum describunt lictere, ac etiam poetarum, multa in se continet secula. Quod vero sub Jovis pedibus secula designentur, puto fieri, ut intelligamus solius veri Dei imperio tempora labi, eique soli diuturnitatem cognitam eorundem, et que in eis futura sint. Nec ab hoc discrepat Claudiani descriptio, qui illa dixit in antro Eternitatis manere, cum in ipsa trinitate personarum et unica deitate tantum consistat eternitas, et sic quicquid in eternitate consistit in Deo sit necesse est.

CAP. VI.

De Phaetusa et Salempetii III^a et IIII^a filiabus Solis.

Phaetusa et Salempetii nynphe sicule, filie fuere Solis et Neere, ut in Odissea scribit Omerus dicens, has in Sycilia Solis servare greges, a quibus Ulixes a Cyrce prohibitus est. Circa quam prohibitionem talis ab Omero fabula recitatur. Quod cum venisset ab Inferis rediturus in patriam, a Cyrce premonitus est,

quod postquam cum sociis ultra Scyllam et Caribdim in Syciliam devenisset, et comperisset greges Solis servari a Phaetusa et Salempetii filiabus suis, ab eis omnino cum sociis abstineret, nam si quis ex eis comederet, occideretur; ad quos cum postergatis aliis periculis fessus cum sociis devenisset Ulixes, factum est ut ibidem Euriloci consilio pernoctarent, sed mane mutatis ventis abire nequivere et cum ibidem longius credito detinerentur, impellente ciborum penuria, dormiente Ulixes et Euriloco suadente, a sociis Ulixis in greges itum est, et ex eis sedata fames. Verum eis discedentibus gravi agitati tempestate, ad ultimum a Jove fulminati periire omnes, Ulixes excepto, qui ex gregibus non gustarat. Huic fabule talis potest sensus exhiberi. Calor et humiditas, id est Sol et Neera, que nympha est, silvas et pascua gignunt, que due sunt nymphae Solis et Neere filie, harum altera prestat umbras, altera vero <gregibus> victum, et sic servantes sunt greges Solis, qui ex omni vivente conficiuntur anima vegetativa scilicet et sensitiva, opere enim suo nascuntur, et tegmine atque victu predictarum custodum servantur. Esse tamen hos greges in Sycilia dicit Omerus, non quod alibi non sint, sed ibidem ob ingentem rerum habundantiam et celi temperiem plus vigoris videantur habere deliciae, que ob corruptos loci mores etiam magis quam alibi pestifere sunt. Ab his omnis rationalis anima prohibetur, sane tamen ne eis immoderate fruatur, ne in mortem deveniat, aut vitam que sit morte deterior. Quod totiens contingit, quotiens habenis appetitui datis in lascivias mergimur, quod iam

apud Syculos fecere plurimi, qui enerves facti post gustatas delicias non sufficere laboribus. Verum Eurilocus, id est blanda sensualitatis persuasio, dormiente Ulixē, id est rationis robore, avidos sensus in greges, id est in delicias immittit, ex quo libidinibus soluti maris fluctuantis, id est mundi huius labores ferre nequivere, et sic Jovis fulmine, id est iusto Dei iudicio, in mare deiecti perire, id est in amaritudines et misérias mortalis vite anxii et incogniti defecere. Vel quod forsā cantigisse potuit, cum in Sy-
ciliā devenisset Ulixēs et ibidem ab adverso detineretur tempore, eo non curante, adeo socii eius cibo potuque et mulieribus soluti sunt, ut reintrantes mare oportuna negligērent, et sic naufragium facerent. Quod non solo Ulixi contigisse legimus, quin imo et Hannibali Pēno strenuissimo bellorum duci, qui cum in hyberna Capuam deduxisset eos, quos nec itinerum longitudo, nec nationum variarum barbaries, non fluminum vertiginosi gurgites, non ventorum vehementia, nec nivium rigor, nec Alpētrium viarum asperitas, non fames, non discrimina mille, non arma Romanorum eo usque cuncta vincentia superasse potuerant, a Campana libidine adeo superatos invenit, ut quos duos acresque sub autumnī fine in Capuam deduxisset, enerves effeminatosque veris initio vix posset in castra compellere, et quos semper viderat ante victores, victos post atque fugatos sepiissime deploraret.

CAP. VII.

De Dyrce solis V^a filia et Lyci regis coniuge.

Dyrces Solis fuit filia, et Lyci regis Thebarum coniunx. In quam sicuti in ceteras Solis filias Venerem sevisse dicit Fulgentius. De qua talis fertur hystoria. Stuprata per vim Anthiopa, Nicti regis filia, ab Epapho, ut placet Lactantio, seu a Jove, ut plures videntur arbitrari, a Lyco Thebarum rege marito suo abdicata est, et super inducta Dyrces. Que illico suspicata, ne forte Lycus Anthiopam in suam revocaret gratiam et sic, ea reassumpta, dimitteretur ipsa, impetravit a viro ut posset illam in vinculis detinere. Que cum ex Jove prolem geminam suscepisset, partus adveniente tempore, ab eo vinculis liberata est, et clam in Cytheronem montem aufugit, ibique peperit Anphyonem et Zetum, quos expositos pastor quidam pro suis aluit. Qui cum adolevissent, a matre cogniti, et sui generis certiores facti, facile in Dyrцем irritati sunt, et in matris ultionem surgentes Lycum occiderunt regem, et Dyrцем tauro indomito alligarunt, qui dum eam traheret, misera deorum auxilium imploravit, quorum subsidio in fontem sui nominis haud longe a Thebis mutata est, et sic Veneris satiavit iram. Quod autem in hac hystoria fabulosum est, explicabitur facile. Anthiopam a Jove tempore partus liberatam a carcere dicit Theodontius ideo fictum, quia cum videretur Dyrcei ob tumidum Anthiope uterum satis sui adulterii testimonium apparere, et ob id eam viro arbitraretur odiosam merito,

ultra eam reliquit. Dyrceem autem mutatam in fontem satis comprehendere potest, tam ob perditum regnum quam ob supplicii illati penam, eam in multas solutam lacrimas. Fuisse autem Solis filiam ideo dictum, quia aut sic de facto fuit, eam alicuius insignis viri sic nominati fuisse filiam, aut ob insignem eius pulchritudinem solis filiam vocitatum.

CAP. VIII.

De Mileto Solis VI° filio, qui genuit Caunum et Biblidem.

Miletus, ut testatur Ovidius, Solis fuit filius. Theodontius autem dicit istum Solis Rhodii filium et Pasyphis fuisse fratrem. Hunc tamen in Mynoem senem volentem insurgere bello, perterruit Iuppiter, quam ob causam in Lesbion abiit, et ibi civitatem, quam Militenem ex suo nomine dixit, construxit, verum postea immutatis lictis ex Milene Mitilena dicta est. Post hec cum Cyane nympa Meandri fluminis filia se immiscuit, et ex ea suscepit filios duos, Caunum scilicet et Biblidem.

CAP. IX.

De Cauno et Biblide <filiis> Mileti.

Caunus et Biblis filii fuerunt Mileti ex Cyane nympha suscepti,

ut testatur Ovidius dicens: Hic tibi, dum sequitur patrie curvamina ripe, Filia Menandri totiens redeuntis eadem Cognita Cyane, prestanti corpore nynpha Biblida cum Cauno prolem est enixa gemellam etc. Et quia nil preter commune ambobus de eis legi, de ambobus scribere invicem visum est. Legitur ergo Caunum speciosissimum fuisse iuvenem, et a Biblide sorore infausto amore dilectum, Venere in prolem Solis irata agente. Sane cum Biblis fratri flammas execrande libidinis detexisset, ipse aspernatus detestabilem sororis concupiscientiam, fugam sumpsit. Inque peregrina ponit nova menia terra. Infelix autem Biblis confestim secuta est eum, et postquam Caryam Lyciamque et Lelegas peragravit, labore atque dolore victa conседit, et spreта sese dedit in lacrimas. Ex quo factum est ut in fontem Nayadum beneficio misera verteretur, ut dicit Ovidius: Sic lacrimis consumpta suis Phebeia Biblis Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis Nomen habet domine, nigraque sub ilice manat etc. Figmentum autem satis patet, quia a fletu continuo fons lacrimis manans visa est.

CAP. X.

De Pasyphe VII^a solis filia et Mynois coniuge.

Pasiphes Solis fuit filia, ut Senece tragici percipitur carmine aientis in tragedia Ypoliti: Quid ille rebus lumen infundens suum

Matris parens ecc. Verba quidem nutricis sunt loquentis ad insanam amore Ypoliti Phedram Pasiphis filiam. Theodontius autem dicit eam non fuisse filiam Solis Yperionis, sed Rodii. Fuit hec Mynois Cretensis regis coniunx, et vacante Mynoe bello adversus Megarenses et Athenienses ob occisum Androgeum filium, ab irata Venere in sobolem Solis, infausti amoris flammam suscepit amavitque speciosissimum taurum, in cuius concubitu Dedali artificio venisse dicitur, et ex eo suscepit quem medium hominem mediumque taurum peperit. Alii vero aliam amoris huius causam describunt, aientes, quod cum orasset Mynos in bellum progressurus patrem, ut dignam se sacrificaturo sibi prepararet hostiam, evestigio illi preparatus est taurus, formositate cuius captus Mynos illum armentis suis ducem prefecit, alio consecrato; ex quo iratus Iuppiter egit ut, illo absente, reservatus deligeretur a coniuge, et hinc volunt Mynoem, ob commissum facinus, non ausum in coniugem seivere. Quod autem Pasiphes filia hominis ex tauro conceperit, vult Servius Taurum hunc scribam Mynois fuisse sic nominatum, eumque in domo Dedali cum Pasyphe coisse et filium ex ea suscepisse, et tandem geminos peperisse, quorum alterum ex Mynoe conceptum notis apparebat, alterum vero ex Tauro eque indicantibus signis, et cum de secundo non esset certa fides, nomine ad utrumque spectante parentem Mynotauro scilicet imposito, enutritus est. Ego autem longe altiore sensum hac sub fabula tegi reor. Existimo quidem voluisse veteres ostendere qualiter vitium bestialitatis causaretur

in nobis hac ratione. Pasiphem spetiosissimam feminam et Solis filiam credo animam nostram veri Solis, id est Dei omnipotentis, a quo creata est, filiam omni pulchritudine innocentie splendidam. Hec coniunx efficitur Minois regis et legum latoris, id est rationi humane iungitur, que suis legibus eam habet regere atque in rectum iter dirigere. Huic inimicatur Venus, id est appetitus concupiscibilis, qui sensualitati adherens semper rationis est hostis; cui si adhererit anima, a ratione separetur necesse est, a qua semota, facile a blanditiis et suasionibus carnis se trahi permittit et sic precipitem se fert in concupiscientiam tauri a Jove dati, ut sibi ex eo Minos sacrum conficiat. Quem ego taurum sentio mundi huius delitias prima facie pulchras et delectabiles a Deo rationi concessas, ut ex eius moderamine certo vite nostre opportuna ministret; nam dum his debite utimur, rite ex eis Deo sacrum conficimus; sane dum eis iudicium sensualitatis sequentes abutimur aut abuti desideramus, in bestialem concupiscientiam devenimus, et tauro tunc obscene anima iungitur in lignea vacca, dum artificio ingenii nostri naturalibus preter nature leges innititur. Et sic ex appetitu illecebri et adoptione nepharie voluptatis causatur et nascitur Minotaurus, id est bestialitatis vitium. Huius autem Minotauri, hominis et tauri formam esse finxere, eo quod tali vitio laborantes intuitu primo videntur homines, si opera autem prospectemus et abscondita introrsum desideria, tales esse bestias cognoscemus. Clauditur hic laberinto carceri circumitionum plurium implicito, et hoc ideo, quia fortissimum

atque ferocissimum et furiosum esset animal, in quo ostenditur eum humano pectori, infandis desideriis intricato. Et quod eo impellente fortem atque inmanem prestemus animum, dum infaustum aliquid audemus, quod nisi pro voto perficiamus, confestim in furiam declinamus. Hic insuper a Theseo ab Adriana predocto occiditur, id est a prudenti viro cui virilitas, quam per Adrianam accipio, eo quod andres grece, vir sonet latine, ostendit detestabile tam scelesto vitio subiacere et quibus armis etiam conficiendum sit.

CAP. XI.

De Oeta Colcorum rege Solis figlio VIIIº, qui genuit Medeam et Absyrthium et Calciopem.

Oeta Colcorum rex, ut Omerus in Odissea testatur, Solis fuit filius et Perse filie Oceani. Tullius autem ubi De naturis deorum, eum ex Asterie sorore Latone susceptum dicit, quam Asteriem videtur idem Tullius dicere ab eo occisam; dicit enim sic: Quid Medee respondebis, que duobus avis Sole et Oceano, et patre matricida procreata est? etc. Hunc clarum ea tempestate fuisse regem testatur antiquitas cum permaximum illi regnum fuisse describat Seneca tragicus in tragedia Medee. Ad hunc novercales insidias fugiens devenit Frixus, <Athamantis> filius,

cum aureo vellere, quod sibi fatale ab oraculo sentiens Oeta diligentissime servabat, ne eo perduto privaretur regno; qui tamen a Jasone spoliatus est et regno pulsus. Verum iam senex ab eodem in regnum reductus est. Dicit Theodontius hunc Oetam non fuisse filium Solis Yperionis, sed eius qui apud Colcos maximus fuit, et regnavit ibidem.

CAP. XII.

De Medea Oete regis filia et JASONIS coniuge.

Medea Oete regis fuit filia ex Ipsea coniuge, ut satis patet per Ovidii carmen dicentis: Non erat Oetes ad quem despecta rediret. Non Ipsea parens etc. Huius Medee grandis recitatur hystoria quandoque fabulis mixta. Aiunt enim ante alia, quod ex Apollonio sumptum est, qui De argonautis librum scripsit, Jasonem a Pelia patruo missum Colcos venisse, et comiter ab Oeta susceptum Medee virgini placuisse, in quam Venus irata uti in ceteram Solis prolem, omnes a filio amatorias inici flammas fecit. Que amans cum pericula nosceret dilecti iuvenis euntis ad vellus aureum assummendum, miserta eius, habita sui coniugii sponcione, eum docuit, quo pacto illud absque periculo posset surripere, eoque surrepto una secum fugam arripuit, traxitque fuge comitem Absyrrium seu Egyaleum parvulum fratrem. Quos cum sequeretur Oeta, ut eis spatium fuge prestaretur, in insula,

que in faucibus Phasis a scelere ab ea perpetrato Thomithania, exilio Ovidii Nasonis postea nobilitata, per quam aportebat Oetam sequentem transitum facere puerum Absyrrium obtruncavit, articulatimque divisum passim per agros disiecit, ut patrem sisteret ad colligenda filii membra. Nec premeditatio fefellit infaustam, nam sic factum est; dumque orbatus pater flens membra colligit nati, et funeralia peragit, abiit illa cum raptore. Et post longas, secundum quosdam, circumitiones in Thesaliam devenit, ubi precibus Jasonis Ensonem patrem annositate decrepitum in robustiorem retraxit etatem. Et cum Jasoni duos filios peperisset, in Pelye mortem sua fraude natas armavit. Tandem quacunque ex causa factum sit a Jasone abdicata est, et Creusa Creontis regis Corinthiorum filia desponsata. Quod cum egerime ferret, excogitata malitia, filios suos, quasi ad placandam sibi novercam, cum donis in scrineolo clausis misit, quod a Creusa non ante apertum est, quam per omnem regiam flamma evolaverit ingens, a qua cum ipsa Creusa regia omnis exusta est; cum iam pueri premoniti evasissent. Verum cum in eam iratus Jason irruisset, sumpturus ex tam impio facinore penas, eo vidente trux femina filios trucidavit innocuos et maleficiis suis sublata Athenas abiit, ubi Egeo iam senescenti coniugio iuncta, peperit ei filium quem a se Medum vocavit. Sane cum Theseo redeunti ex longinqua atque diutina expeditione, ab Egeo incognito, per eiusdem manus venenatum parasset poculum, et illud idem ab Egeo filio iam cognito sublatum vidisset, fuga Thesei evitavit iram. Et tandem

nescio quo pacto Jasoni reconciliata, una secum in Colcos rediit, patremque senem et exulem Jasonis viribus in regnum restituit. Esto Gaius Celius, ut ubi De mirabilibus mundi refert Solinus, dicat eam a Jasone Bitrote sepultam, et Medum eius filium imperasse Marsis populis Ytalis. His ergo ornata facinoribus Medea locum apud Grecos primo, qui melius eam cognovisse debuerant, deinde apud Romanos comperit, ut pro dea susciperetur atque sacris honoraretur ab eis, ut liquido testatur Macrobius. Que autem huius in hystoria fictiones intexte sunt, ubi de Ensones et Pelya et Jasone scribetur; quoniam ad eos spectare videntur, passim, ubi oportunum videbitur, aperientur.

CAP. XIII.

De Absyrthio et Calciope filiis Oete.

Absyrthius et Calciopes frater et soror filii fuerunt Oete regis Colcorum. Nam de Absyrthio testatur Tullius in libro De naturis deorum dicens: Quid huius (scilicet Medee) Absyrthio fratri, qui est apud Pacuvium Egylaus etc. De Calciope autem dicit Ovidius in Epistulis: Non erat Oetes ad quem despecta rediret Non Ipsea parens Calciopesque soror etc. De hac Calciope nil aliud repperi, nisi quod coniunx fuerit Frisi eique peperit Cycorum filium. De Absyrthio autem seu Egylao iam supra dictum qualiter a sorore

sit cesus; a quo sunt qui dicant flumen illud Colcorum Absyrthium de pueri nomine nuncupatum.

CAP. XIV.
De Cyrce Solis filia.

Cyrce malefica mulier, ut Omerus testatur in Odissea, filia fuit Solis et Perse; quo autem pacto Colcos liquerit et in Ytaliā venerit nusquam legi. Constat tamen eam habitasse haud longe a Caieta Campanie civitate, in quodam monte olim insula, qui Cyrcus ab ea in hodiernum usque diem dictus est. Circa quem adhuc aiunt incole rugire leones ferasque alias, quas ex hominibus cantato carmine fecit. De hac autem sic scribit Virgilius: Dives inaccessos ubi Solis filia lucos Assiduo resonat cantu, tectisque superbis Urit odoratam nocturna in lumina cedrum. Arguto tenues percurrens pectine telas. Hinc exaudiri gemitus ireque leonum Vincla recusantum et sera sub nocte rudentum Setigerique sues atque in presepibus ursi Sevire ac forme magnorum ululare luporum. Quos hominum ex facie dea seva potentibus herbis Induerat Cyrce in vultus ac terga ferarum etc. Omerus autem in Odissea dicit Ulixem errantem cum sociis ad hanc devenisse et cum socios eius omnes mutasset in feras, eum a Mercurio predoctum mutare non potuisse, quin imo ab eo exterrita socios eius omnes in homines reformasse, eumque per annum

ibidem tenuisse ac peperisse ei Thelegonum filium, et nonnulli superaddunt, Latinum Laurentum postea regem, et demum eum predoctum multis dimisisse. Refert preterea de hac Ovidius, quod amaverit Glaucum marinum deum, et quoniam ipse Scyllam nynpham amaret, zelo percitam, fontem in quo nynpha lavari consueverat, infecisse venenis. Quam ob rem dum illum intrasset nynpha, repente a marinis canibus usque ad inguina absorpta in marinum monstrum versa est. Insuper dicit quod a Pyco rege spreto eo quod Pomonam amaret, eum in avem sui nominis transformasset. Nunc autem quid sub his fictionibus sentiendum sit, videamus. Theodontius harum rerum solertissimus indagator dicit hanc Solis Yperionis filiam non fuisse, sed eius qui apud Colcos regnasse creditur, sed ideo huius credita, quia, ut dicit Servius, formosissima fuit mulier et meretrix famosa, quod contigisse fingunt ob Veneris odium in prolem Solis, de quo odio infra patebit, ubi de Venere. Audiri feras mugientes in circumitu montis est, quia dum inter ingentia atque prerupta saxa, rupes et cavernas, quarum mons circumdatus est, maris unde ventorum impetu efferuntur, et demum retrahuntur, et supervenientibus illiduntur, et hinc inde franguntur, fit de necessitate rumor dissonus, et nunc mugitui nunc rugitui similis, et hinc se fingunt audire leones aprosque. Quod autem herbis aut cantato carmine in beluas homines transformaret, hoc videtur a multis concedi possibile magicis illusionibus, dum Pharaonis magos ea suis artibus fecisse credimus, que faciebat Moyses virtute

divina, dum homines in Arcadia lupos fieri, dum Apuleium in asinum permutatum. Sed ego potius credo hanc formositate sua multos in dilectionem sui traxisse mortales, qui sese ut eius mererentur gratiam, que meretricum absque pecunia consequi non potest, illecebris variis ut dona portarent miscuisse, et sic eas induisse formas, que officiis congruebant, quas Ulixes, id est prudens homo, non induit. Hanc post hec amasse Glaucum ideo dictum puto, quia, secundum quod aliquibus placet et potissime Leontio, Glaucus idem sonat quod terror, et quoniam terribile sit audire mugitus aquarum circa Cyrceum, ut supra dictum est, et ipse terror ibidem consistat, assidue videtur a Cyrce, id est a loco illo Cyrces amari. Quod autem Glaucus amaverit Scyllam ob eadem causam dictum est, eo quod apud Scyllam idem a mugitu maris sit terror assiduus, et sic cum ibi moretur, assidue videtur Scyllam diligere. Quod Scylla infectis aquis a marinis canibus usque ad inguina rapta sit, ab effectu sumpsit fictio causam. Est enim Scylla scopulus secus fretum Syculum aquis supereminens adeo ut medius aquas exire videatur, et ab aquis medius occupari, et cum totus sit praeruptus et cavernosus et ibi continue maximo cum impetu mare fluat et reffluat, dum cavernas illas intrat et demum se retrahit, ad instar canum latrantium sonum emittit, et sic scopulus a marinis canibus rapi dicitur. Que autem ad Pycum spectant, in sequentibus scribentur, ubi de Pyco. Ego autem Cyrcem hanc Oete fuisse sororem non credo, cum diu

ante Troianum bellum Colchida fuerit Cyrces; hec autem contemporanea, sed convenientia nominum et forsitan artium ex duabus unam fecisse potuerunt.

CAP. XV.

De Angitia Solis filia.

Angitiam seu Angeoniam Theodontius dicit Cyrcis fuisse sororem et Solis filiam et haud longe ab ea in agro Campano moratam, sed melioribus artibus operatam. De qua, non in omnibus cum eo concordans, Gaius Celiuss asserit eam Cyrcis fuisse sororem et vicinia Fucini lacus occupasse, et ibidem salubri scientia adversus morbos incolis deservisse; quam ob rem diem claudens dea ab eisdem habitata est. Macrobius autem in Saturnaliorum libro hanc Angeroniam deam vocat, dicitque illi apud Romanos XII Kal. ianuarias ferias celebrari, eique a pontificibus in sacello Volupie sacrum fieri. Verrius autem Flaccus idio dicit eam Angeroniam appellari, quod angores ac sollicitudines animorum propitiata depellat. Addit insuper Masurius simulacrum huius dee ore obligato atque signato in ara Volupie collocatum, ob id quod, qui suos dolores anxietatesque dissimulant, beneficio patientie in maximam oblectationem deveniant. Sane Julius Modestus huic sacrum fieri dicit, eo quod populus Romanus morbi, qui anginia dicitur, voto promisso liberatus sit. Cur autem Solis sit credita

aut dicta filia, medendi ars causam dedisse potuit.

CAP. XVI.

De Luna Yperionis filia.

Lunam, ut ad Yperionis prolem redeam, eiusdem Yperionis fuisse filiam et Solis sororem vulgatissimum est. De hac veteres multa senserunt. Illi quippe ante alia bigam dixere concessam, eo quod adversus patruos cum Jove sensisset, eaque curru uti testatur Accius poeta in Baccis, dicens: Almaque curru Noctivago Phebe etc. Et Virgilius; Jamque dies celo concesserat almaque curru Noctivago Phebe medium pulsabat Olympum etc. Hanc bigam dicit Ysidoros ubi de Ethymologiis a duobus equis trahi, quorum alter albus, alter vero niger est. Eam preterea a Pane Arcadie deo dilectam dicit Nicander poeta, et lane candide munere in suos deduxisse concubitus. Quod et Virgilius in Georgicis asserit, dicens: Munere sic niveo lane, si credere dignum est, Pan deus Arcadie captam te, Luna, fefellit In nemora alta vocans, nec tu aspernata vocantem etc. Insuper et eam dilectam aiunt ab Endimione pastore, quem dicunt primo ab ea repulsum, demum postquam aliquandiu albos suos pavisset greges, in suam gratiam susceptum. Dicit tamen Tullius eum in Lamio seu Latinio Yonie monte obdormuisse et in somnis a Luna deosculatum. Sunt et qui illi filios tribuant. Nam Alcyna, lyricus poeta, dicit rorem ab

ea et Aere genitum. Similiter eam multis vocant nominibus, ut puta: Lunam, Hecatē, Lucinam, Dianam, Proserpinam, Triviam, Argenteam, Phebem, Cererem, Arthemim, Menam et aliis. Sed quid ex his tot intellexerint advertendum. Cur Yperionis dicta sit filia, dici potest id quod de Sole dictum est. Puto ego illam claritate insignem fuisse mulierem, et ob eius singularem preminentiam, et quia Solis esset soror, Lunam denominatam fuisse; ad quam sequentia non espectant, quin imo ad veram lunam. Et ideo quod adversus Tytanos Jovi faverit, id est adversus superbos, ob eius complexionem frigidam et humidam dictum est, qua multum fumositates hominum reprimuntur. Biga autem uti dicitur, ad designandum cursum suum diurnum et nocturnum, quem longe clarius equorum colores ostendunt; preterea et humiditate sua germinantia fovet desuper et desubter adiumentum radicibus infert. Quod autem ab Arcade deo delecta sit, poterit forsan hic talis prestari sensus, ut pro Arcade deo summatur quicumque pastor. Erant enim Arcades ut plurimum pastores omnes, pastores autem Lunam amant, id est eius lumen, eo quod ex illo commodum suscipiant, et ob id eam in silvis votis vocare consueverant, ut suos greges per noctem ab insidiis ferarum facilius caverent, et ob id dum fulgida veniebat, ei in sacris agnam mactabant candidam, et sic albo vellere captam dicebant. Quod autem ab Endimione dilecta sit, dicit Fulgentius hoc posse contegere, quod Endimion pastor fuerit, qui uti pastores faciunt, noctis humorem amavit, quem vaporaria syderum atque ipsius

lune in animandis herbarum succis insudant, et inde in pastorum comoda vertitur. Vel aliter. Ait idem Fulgentius, quod is Endimion primus rationem cursus lune invenerit et obdormisse XXX annis dicitur, quia stultorum iudicio meditationi vacantes dormiunt, id est tempus perdunt. Seu qui meditationibus deditus est, profecto non aliter quam si dormiret, immiscetur activis operibus, quod de Endimione dictum est, quia nil aliud eo vivente, nisi huic meditationi operam dare peregit, uti Minastas, in eo libro quem de Europa scripsit, testatur. Quod ego verum puto, nec sit qui longum temporis miretur spatium, cum circa lune cursum plurima veniant considerata, ut ostendit venerabilis Andalo in sua Theorica planetarum. Sed quod albos ante greges paverit, ideo appositum credo, ut loci sue meditationis qualitas ostendatur, qui in culmine montis illius fuit quod sibi elegit, ut posset libere elevationes assumere tanquam ex expedito loco, et montium culmina et potissime celsa ut plurimum consueverunt esse nivosa, quas nives quia diu observavit, pastor nivei pecoris dictus est. Quod autem a luna deosculatus sit, ideo fictum reor, quia sicut amantes puellam amoris munus osculum arbitrantur, sic et longe huius meditationis munus fuisse lune comperisse cursum, et sic sui amoris videtur osculum suscepisse. Superest de nominibus videre. Lunam a lucendo dictam volunt, et maxime dum lucet in sero, cum dum mane luceat velint appellari Dianam. Hecates autem ideo dicta est, quia centum interpre-

tatur, in quo numero quasi finitum pro infinito positum sit, volunt multiplicatam eius potentie denotari. Triviam nonnulli, esto Seneca poeta triformem dicat in tragedia Ypoliti, a triplici suo nomine principali dictam volunt; vocatur enim Luna, Diana et Proserpina. Dicunt eam etiam vocari Lucinam ut in Odis Orationis: Te Lucinam probas vocari etc., quam parturientium deam vocant, et cur sic dicta sit, paulo post dicitur. Argenteam autem ob id dicunt, quia suum sit argentum in terris procreare, seu quia solis respectu, qui aureus est, videatur argentea. Phebeam autem ideo vocare, quia sepe nova sit. Arthemia seu Arnothemis attica lingua idem est quod luna, ideo sic dicta, ut refert Macrobius, quia arthemis quasi arnothemis, id est aerem secans. Luna a parturientibus invocatur, quia proprium eius est descendere rimas corporis et meatibus viam dare, quod est ad accelerandos partus salutare, ut poeta Thymotheus eleganter expressit. Mena vero dicta est quia non nunquam defectus patitur, ut puta in eclipsi et inde Mena, quod latine defectum sonat, seu quia naturaliter luce careat et quos habet radios mutuetur a sole, uti cetera faciunt sydera. Reliqua autem nomina, quoniam ad alias pertinent deas, de quibus singularis in hoc opere mentio fit, ex consulto donec de illis tractetur omisi.

CAP. XVII.

De Rore filio Lune.

Rorem Alcina lyricus poeta Lune atque Aeris fuisse filium dicit, teste Macrobio. Quod quidem figmentum a natura sumptum est, agente quidem luna vapores terre humidos nequeunt, absente sole, consurgere altius, frigiditate aeris et lune alterati vertuntur in tenuem aquam, que decidens ros estivo tempore appellatur, hyeme vero condensati gelu bruma dicitur.

CAP. XVIII.

De Bryareo Tytanis filio.

Bryareus ab omnibus creditus est Tytanis et Terre filius, quem omnes fere Latini poete hostem Jovis infestissimum contemptoremque deorum asserunt, et ob id apud Inferos detrusum volunt, eumque inter monstrosos in vestibulo inferni excubias agere scribit Virgilius, dicens: Et centumgeminus Briareus et belua Lerne etc. Sane Omerus eum amicum fuisse Iovi sostendit in Yliade, dicens: Ὡχ' ἐκατόγχειρον καλειον σοεσμακρόν Ὀλυμπον, Ὀν Βριάρεων καλευσὶ θεοὶ, ἄνδρες δὲ τε πάντες Αἰγαίων' ὃ γὰρ αὐτε ο πατρός ἀμεινων. [Que latine sonant], Cito Centimanum vocasti in magnum Olypmum, Quem Briareum vocant dii hominesque Terrigenam post eius patrem meliorem. In quibus carminibus

Omerus perfunctorie tangit fabulam, quam Theodontius paulo latius refert dicens, quod commoti dii, adversum Jovem. Juno scilicet et Neptunus una cum Pallade et aliquibus aliis, in domo Nerei patris Thetidis deliberaverunt catenam facere, et dormienti Jovi iniicere, et invicem trahentes omnes eum e celo eicere, quod Thetis Jovi retulit, et ob id ipse in favorem suum in celum Briareum evocavit. Quem cum vidissent coniurati eo quod fortissimus extimaretur, confertim a ceptis destitire et sic tutatus est Juppiter; ex quibus patet Briareum amicum fuisse Jovis. Huius autem fabule volens Leontius aperire sensum, aiebat ante resolutionem Chaos inferiora elementa cum superis discordare et humoris opera inisse concordiam, et alia quedam plura ridenda potius quam scribenda. Theodontius autem dicit sub hac fabula tenui velo hystoriam tegi. Dicit enim Jovem post victoriam ex Tytanis atque Gigantibus habitam adeo elatum, ut importabilis efficeretur amicis, quam ob causam Juno coniunx eius et Neptunus frater clam apud insulam Nerithos convocatis quibusdam ex amicis inivere consilium, ut eum nil tale timentem e regno pellerent; quod cum illi revelatum esset a nauta conscio, Briareum ex Tytanis superstitem unum et potentissimum adhuc hominem, seu potius Briarei Tytanis filium eodem nomine nuncupatum evocavit, et cum eo inito societatis federe coniuratos exterruit adeo, ut in eum nil penitus auderent. Dictus est enim Briareus Centumgeminus, quia multis preeset hominibus, et ponitur finitum pro infinito. Apud Inferos autem non in civitate

Ditis detrusus est, ut reliqui sunt, quia adhuc in adiutorium servaretur Superum, ut intelligamus non esse aliquos quantumcunque perversos, quin ad meliorem vitam serventur a deo, cum ab eodem eorum futura conversio cognoscatur.

CAP. XIX.

De Ceo Tytanis III° filio, qui genuit Latonam et Asterien.

Ceum inter alios Tytanis filios enumerat Paulus et eius matrem fuisse Terram ostendit Virgilius ubi dicit: Extremam, ut perhibent, Ceo Encheladoque sororem etc. Leontius dicit hunc Cee insule fuisse potentissimum regem, et extreme ferocitatis hominem atque superbie, ob quam cum antiquior fuerit Tytano, inter eius numeratur filios. Fuit enim Latone et Asterie spectabilium pulchritudine virginum pater; dicebatque Paulus pro eo, quod Juppiter Latonam vitiasset. Tytanorum bellum adversus Jovem motum, sed falsum est, ut supra demonstravimus, ex his que in sacra leguntur hystoria.

CAP. XX.

De Latona <Cei> filia, que peperit Apollinem et <Dianam>.

Latonam filiam fuisse Cei ex Ovidii carmine sumitur. Dicit

enim: Nescio quo audetis genitam Tytanida Ceo Latonam preferre michi etc. Hanc autem veteres a Jove dilectam pariter et oppressam volunt, eamque ex eo geminam suscepisse prolem. Apollinem scilicet et Dianam, quod aiunt adeo egre tulisse Junonem, ut non solum omnem terram ad onus uteri deponendum interdiceret illi, verum et inmitteret Phytonem ingentis magnitudinis serpentem ad eam fugandam atque impediendam. Que cum pavescens fugeret, neque locum aliquem retinentem se inveniret, propinquans Ortygie insule ab ea suscepta est, et in eadem peperit primo Dianam, que evestigio obstetricatus officium in nascituro fratre matri prestitit, et Apollinem nascentem suscepit, qui mox sagittis Phytonem interemit et dare cepit responsa petentibus. Preterea ob hunc partum dicunt nomen immutatum insule, nam cum primo diceretur Orthygia, Delos postea dicta est. Dicunt insuper deferentem Latonam parvulos adhuc filios per Lyciam, dum ob estum siti laboraret, accessisse ad lacum quendam, ut biberet, quam cum vidissent circumstantes rustici, confestim lacum pedibus intrasse et omnem turbasse aquam, ex quo commotam Latonam orasse ut exterminarentur; quam ob rem rustici repente in ranas mutati locum semper incoluere. Circa has fictiones dicebat Barlaam cessante diluvio, quod Ogygii regis fuit tempore, ex humiditate terre nimia, cui calor erat immixtus, tam densas exalasse nebulas, ut apud plura loca Egei maris et Achaye nullo modo solares radii die, nec nocte lunares viderentur ab incolis; tandem eis rarescentibus et potissime

apud insulas, apud quas ratione maris minus poterat exalatio terre contigit, ut nocte quadam circa horam diei proximam a circumstantibus in insula Ortygie primo viderentur lunares radii et subsequenter mane solares, quam ob rem maximo omnium gaudio, quasi reacquisissent quos perditos iam arbitrabantur, dictum est apud Ortygiam Dianam et Apollinem natos, et ob id insule mutatum nomen, et ex Ortygia Delos, quod idem sonat quod manifestatio, appellata est, eo quod ibi primo manifestatio solis et lune facta sit. Latonam autem eam ipsam insulam voluere fingentes, in qua manifestatio facta, eamque feminam precipue assumpsere ad figmentum conficiendum, quia contigerat eam geminos peperisse, quorum masculum Apollinem, feminam autem Dianam nuncupaverant. Phytonem autem Latonam insequentem ne posset parere, nebulas densas surgentium vaporum voluere, que quidem obstabant, ne possent solares atque lunares radii a mortalibus intueri, nec incongrue has vocavere serpentes; nam dum leves huc illuc a quocunque spiritu impellerentur, more serpentis serpere videbantur. Et nunc a Junone ideo missum dixere, eo quod non nunquam pro terra et mari intelligatur Juno, a quibus evaporationes ille emittebantur. Dianam autem ideo ante natam dicunt, quia nocte, extenuatis iam vaporibus, primo lunares apparuere radii. Quod autem obstetricatus in natiuitate fratris officio functa sit, ideo dictum est, quia sicut obstetrices consuevere nascentes suscipere, sic et luna dum paulo ante solem surrexisset, solem orientem suscipere pansis cornibus visa

est. Occisum autem Phytonem telis ab Apolline ideo fictum, quia solaribus radiis agentibus omnis illa terre evaporatio dissoluta est. Quod autem ceperit Apollo dare responsa, sumptum est ab eo quod post modum contigit, scilicet ut ea in insula nescio cuius maleficio demon sub Apollinis titulo cepit, et diu dedit de quesitis responsa. Mutatos autem in ranas rustucos ideo dictum est, quia ut scribit Phylocorus, bellum fuit Rhodiis olim adversus Lycios, Rhodiis auxiliares venere Delones, qui cum aquatum ad lacum quendam Lyciorum ivissent, rustici loci incole aquas prohibere, in quos Delones irruentes omnes interemere, et in lacum occisorum corpora eiecere. Tractu tandem temporis cum montani Lycii venissent ad lacum, nec occisorum agrestium corpora comperissent et ranas in circumitu coassantes sensissent, rudes et ignari arbitrati sunt eas ranas animas esse cesorum, et dum sic referunt aliis, fabule causam adinvenere.

CAP. XXI.

De Asterie filia <Cei> et matre Herculis.

Asteries filia fuit Cei Tytanis, ut Theodontio placet. Hec, ut ait Fulgentius, post viciatam Latonam a Jove dilecta est, a quo verso in aquilam et oppressa fuit; eique eo ex concubitu Herculem peperit; que tandem ut quibusdem placet, adversus Jovem sentiens et eius fugiens iras, miseratione deorum in coturnicem

versa est, que grece vocatur ortygia, nomenque dedit insule in quam aufugerat, ubi a Jove in lapidem mutata est, undisque demersa et ab eisdem huc illuc agitata, que tandem ob susceptam Latonam firmata est. Huius fabule talis potest esse ratio. Dicit Theodontius superato atque occiso a Jove Ceo, qui ob viciatam Latonam adversus eum arma moverat, eum in Ceam venisse insulam et ibidem Asteriem virginem Cei filiam oppressisse, tandem ea adversus eum sentiente primo volucris fuga in Ortigiam abiisse, inde vero in Colcos transfretasse. Solique ibi regnanti nupsisse, eique peperisse Oetam a quo postmodum occisa est; seu, ut Barlaam dicit, in partu Oete deficit. Ex quibus fictum ideo est Jovem aquilam secum concubuisse, quia aquila Jovis erat signum dum esset in armis, et quia bello Ceam cepisset, fictum est eum in aquilam versum cum Asterie concubuisse. Quod autem in coturnicem Asteries versa sit, aut ob eius volucrem fugam cum coturnicum sit volare perneciter, aut propter longam eius transfretationem, quod etiam est coturnicum certo anni tempore transfretare. Quod autem in lapidem versa sit, non spectat ad eam, quin imo ad insulam in quam primo aufugit, que Ortygia dicta est, latine vero coturnix, que idio in lapidem versa dicitur, ut eius nova stabilitas designetur. Ferunt autem Ortygiam insulam solitam una cum undis fluctuare, quod fictum est, quia nimia et crebra terremotuum concussione agitari consueverit. Quam tandem firmatam volunt, id est a concussione liberatam, eo quod ab Apolline responsum sit, ne in ea mortuum corpus sepeliretur

et quedam illi insuper celebrarentur sacra, quibus rite celebratis cessavit terremotuum infestatio, et sic facta lapis, id est stabilis. Puto ego repletis cavernis in quibus aer inclusus terremotus causabat, hoc contigisse, eosque illo dyaboli responso deceptos. Superaddunt quidam eidem Ortygie Mycones atque Gyaros insulas adhesisse atque firmasse, quod non sic simpliciter intelligendum est, quin imo ex insulis illis que illi proxime sunt, Ortygia iam firmata, accessere incole et invicem quam reliquerant habitavere.

CAP. XXII.

De Typhone seu Typheo IIII° Tytanis filio, qui genuit Aeos et Chymeram.

Typhon seu Typheus, Theodontio asserente, Tytani fuit filius ex Terra, esto dicat Lactantius eum ex Tartaro genitum et Terra. Hunc insuper dicit idem Lactantius Jovem in certamen provocasse de regno, quam ob causam iratus Juppiter fulmine eum prostravit et ad eius opprimendam superbiam corpori eius superimposuisse Trinacriam, quod etiam sic testatur Ovidius: Vasta Giganteis iniecta est insula membris Trinacris, et magnis subiectum montibus urget Ethereas ausum sperare Thyphæa sedes. Nititur ille quidem, pugnat quoque surgere sepe. Dextra sed Auxonio manus est subiecta Peloro, Leva, Pachine, tibi: Lylibeo crura premuntur. Degravat Ethna caput, sub quo resupinus harenas

Eiectat flammamque ferox vomit ore Typhæus. Sepe remoliri
luctatur pondere terre. Oppidaque et magnos devolvere corpore
montes: Inde tremit tellus etc. Virgilius autem non Ethnam sed
Ynarimem illi dicit superiniectum, qui quidem mons est insule
vicine Baiis, que hodie Yscla vocatur, haud longe a Prochita in-
sula, et dicit sic: Tum sonitu Prochita alta tremit durumque cu-
bile Ynarime Jovis imperiis imposta Typhæo etc. Quod etiam vi-
detur tenuisse Lucanus dum dicit: Undat apex, Campana fre-
mens, cui saxa vaporat Conditus Ynarimes eterna mole Typhæus
etc. Huic insuper insigne antrum fuisse in Cilicia, haud longe a
Coryco oppido, dicit Pomponius Mela in suo Cosmographie li-
bro, et post eum Solinus De mirabilibus. Nam aiunt in monte
profundissimam specum per duo milia quingentos passus nemo-
rum umbra et rivulorum fluentium tinnitu amenam plurimum.
Deinde post tam longum descensum panditur specus altera, que
in processu iam obscurior habet sacrum Jovi fanum, inde in eius
extremo recessu Typhonis cubile positum incole asseruere. Hec
de Typhæo. Nunc abscondita corticibus evisceranda sunt. Thy-
pheum igitur istum Tytanis, ob elatum eius spiritum, filium di-
xere, et Terre ob potentiam, cum dicat Theodontius eum anti-
quissimum Cylicie fuisse regem et Osyrim fratrem superasse
bello atque discerpisse membratim, et bellum adversus primum
Jovem movisse, sed ab eo superatum atque occisum. Verum fic-
tionibus quibus hec hystoria dedisse causam satis apparet, erit

explicatio ista. Videntur enim in his naturam et causam terremotuum satis convenienter, latenter tamen ostendere qui finxere. Dicit enim Papias Typhonem seu Typheum idem sonare quod flammam eicientem, ut per hoc satis videre possimus eos primo exalantem in visceribus terre clausum ignem ostendere voluisse, in quantum illi superimpositos montes a Jove, id est a natura rerum aiunt; in quantum autem Typheum se erigere conantem dicunt, terremotuum causam ostendunt. Est enim terra ut plurimum cavernosa, in quibus cavernis ut aer interclusus sit aliquando necesse est, et ibidem non nunquam contingit per subterraneos meatus aquam etiam penetrare, cuius qualicunque motu oportet ut aer etiam moveatur, qui motu suo et ob obicibus hinc inde percussus et in vehementiorem motum excitatus calefit; eo autem calefacto tante potentie efficitur motus eius, ut circumadiacentia cuncta concutiat et moveri faciat, et si bithuminosa atque sulphurea terra loco tali propinqua sit, ut accendatur confestim necesse est, nec extinguitur unquam tali materia perdurante, et cum nequeat ignis teneri clausus, et eo ardente multum augeatur aeris, nec tanti capax sit locus, fit non solum grandis concussio terre adiacentis, sed aperiri cogitur, et exitum prestare accenso igni, qui evaporans Typhonem id est eicientem flammam locum facit. Et cum Sycilia et Ynarimes huiusmodi nature sint, ideo Typhoni superimpositas finxere prudentes.

CAP. XXIII.
De Aeo Typhonis filio.

Aeos Ysidorus ubi de Ethymologiis scribit filium fuisse Typhonis eumque tuam Paphos, rex inclite, Cypri vetustissimam civitatem condidisse, quam supra Paphi filii Pigmalionis opus fuisse dixeram, et de suo nomine nuncupatam, quod an verum sit incertum habeo.

CAP. XXIV.
De Chymera Thyponis filia.

Chymeram Papias dicit filiam fuisse Typhonis et Chedrie, quam ob causam hoc dictum sit non video, nisi quia et hec ignes evomat. Hanc tamen quidam monstruosissima describunt; dicit enim de ea Ovidius sic: Quique Chymera iugo mediis in partibus ignem, Pectus et ora lee, caudam serpentis habebat. Virgilius autem de ea sic ait: Horrendum stridens flammisque armata Chymera etc. Alii autem dicunt illam igneum habuisse caput, pectus leoninum, caprinum ventrem, et crura serpentis, et plurimum Lyciis infestam, sed tandem a Bellerophonte superatam atque occisam. Cuius dum absconditum sensum querit enucleare Fulgentius, amplissimam et meo iudicio minime oportunam verborum effundit copiam, cum potius hystoriale significatum

quam aliud sub tenui satis cortice lateat. Est enim Chymera Lycie mons in summitate ardens, sicut et Ethna olim, postmodum ad inferiora declinans leones dudum nutrire consueverat, subsequenter abundat capreis, et in radicibus feracissimus erat serpentum. Qui a Bellerophonte insigni viro purgatus noxiis habitabilis effectus est.

CAP. XXV.

De Enchelado Tytanis V^o filio.

Encheladum Tytanis et Terre filium fuisse dicit Paulus, cum ex Terra tantum natum dicat Virgilius ibi: Illam Terra parens, ira irritata deorum. Extremam, ut perhibent, Ceo Encheladoque sororem etc. Fuit hic homo ingentis potentie et immanis, ut Theodontius asserit. Hunc fulmine ictum Ethneque suppositum dicit Virgilius sic: Fama est Encheladi semiustum fulmine corpus Urgeri mole hac, ingentemque insuper Ethnam Impositam ruptis flammam expirare caminis; Et fessum quotiens mutat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam et celum subtexere fumo etc. Quem ego idem dicerem cum Typheo, ne illos esse diversos ostenderet in Odis Oratius, dum dicit: Sed quid Typheus et validus Mimas, Aut quid minaci Porphyriion statu, Quid Rethus evulsisque truncis Encheladus iaculator audax etc. Quid ergo? Cum diversi sint, uti physica ratione Typheum subterraneum ignem ab

igne elemento periniectum a Jove fulmen designato, et a motu subterranei aeris causatum atque evaporatum ad exteriora diximus, sic morali demonstratione hunc superbum hominem designare dicemus, cuius mos est, ritu ignis, stolidi elatione, semper ad excelsa contendere, verba ignita emittere, et cuncta furore suo consumere, qui totiens Ethna premitur, quotiens a potentia divine iustitie impellitur et superatur et humilium calcari pedibus summittitur. Preterea, si non alio pondere incurventur tales, sua tantum honusti rabie deprimuntur, dum minus, sic volente deo, ab eis in votum itur.

CAP. XXVI.

De Egeone Tytanis VI° filio.

Egeon, si antiquitati credimus, Terre fuit filius et Tytanis, ea ratione qua ceteri. Hunc Servius unum esse cum Briareo velle videtur, eo quod et Centumgeminus cognominetur. Sed huic opinioni Paulus adversatur, dicens: Egeonem sevissimum et immanem fuisse pyrratam, et Egeona nominatum ab insula deserta que Ege, in Egeo mari, vocatur; in qua insidebat more pyrratarum, quibus fas non est ob latrocinium suum urbes incolere. Superaddens Theodontius ab hoc, non ab Ege insula, Egeum denominatum mare, eo quod evo suo nemo in eo mari, nisi quantum huic placuisset, aliquid audebat. Dicunt preterea fabule

veteres hunc centum a Jove religatum catenis. Ovidius insuper dicit de eo: Balenarumque prementem Egeona suis immania terga lacertis etc. Ut possit per hoc comprehendere eum potentissimum fuisse, dum tot catenis eius astringuntur vires, et assiduam eius maris fuisse curam, et navigiorum quibus insidebat. Is enim ideo Centumgeminus dictus est, eo quod his centum homines remigio deservientes haberet in navibus, ut in longis opportunos cernimus.

CAP. XXVII.

De Aurora VII^a Tytanis filia.

Auroram dicit Paulus filiam fuisse Tytanis et Terre. Quam si mulierem volumus arbitrari, eo quod eam Tytonis fratris Laumedontis dicat Ovidius fuisse coniugem, possumus eam existimare aliquam ingentis potentie et admirandi decoris fuisse feminam; verum ego reor de ea intellexisse poetas quam omnes dicimus Auroram, eum scilicet matutinum splendorem, quo cernimus ante solem elevatum celum albescere, quam ideo Tytanis dicunt filiam, non quia ex Tytano natam credant, sed ex Sole, quem sepius ex nomine avi Tytanum vocant; nam ex sole procedit, ut dictum est, illa claritas celi quam auroram dicimus. Terre autem ideo dicitur filia, quia, orizontem orientalem superans, videtur intuentibus ex terra exire.

CAP. XXVIII.

De Japeto Tytanis VIII° filio, qui genuit Hesperum et Athlantem et Epymetheum et Prometheum.

Japeti parentes Tytanum et Terram fuisse Theodontius asserit. Qui eum dicit suo tempore grandem potentemque fuisse apud Thessalos hominem, sed protervi ingenii, cognitus magis nobis filiorum claritate quam sua virtute. Huius dicit Varro De origine lingue latine coniugem fuisse Asyam nynpham, a qua Asya denominata est. Equidem huius non parvum magnitudine argumentum. Ex qua suscepisse nonnulli volunt Hesperum, Athlantem, Epymetheum et Prometheum.

CAP. XXIX.

De Hespero Japeti filio, qui genuit tres Hesperidas.

Hesperum dicit Theodontius filium fuisse Asye et Japeti, primo Phylotem a parentibus appellatum. Verum cum iuvenis una cum Athlante fratre in extremos Mauros secessisset, atque Ethiopibus, qui ultra Ampelusiam promontorium litus oceani incolunt, ac insulis eo litori adiacentibus imperasset, a Grecis Hesperus appellatus est, eo quod ex nomine occidentis Hesperii omnem occiduam regionem vocent Hesperiam, et sic ab ea regione, ad quam transmigraverat, a suis perpetuo denominatus

est. De hoc tamen nil habetur ulterius, nisi quod illi tres fuerint filie, rapina Herculis clare.

CAP. XXX.

De Egle Heretusa et Hesperetusa filiabus Hesperii.

Hesperides, ut ipsum sonat patronimicum. Hesperii fuerunt filie, esto sint qui Athlantis dicant. Hec tres numero fuere. Egle, scilicet et Herethusa ac etiam Hesperetusa. De quibus fertur quod esset illis viridarium in quo aurea mala nascebantur, cui custodem prefecerant serpentem pervigilem; cuius viridarii fama cum ad Euristeum pervenisset, et ipse pomorum desiderio tractus, misit Herculem ut illa mala surriperet. Qui veniens, soporato seu occiso serpente, viridarium intravit et mala sustulit atque Euristeo detulit. Cuius fictionis arcanum aperuisse non erit difficile. Fuere quippe, ut placet Pomponio, insule in oceano occidentali habentes ex opposito desertum litus in continenti inter Hesperos, Ethyopes et Athlantes populos, que quidem insule a puellis Hesperidibus possesse fuerunt, erantque abundantissime ovium, lana quarum preciosissima erat ad instar auri, et sic insule Hesperie, que talium ovium erant pascua, viridarium fuere Hesperidum, oves aurea mala; nam oves a Grecis male seu mala dicuntur, teste Varrone in libro De agricultura. Pervigil autem

serpens Euripi erant, qui inter insulas estuante oceano die noctuque absque intermissione insulas mira cum tempestate circumibant et ad insulas transitum prohibebant; quos Hercules, captato tempore, transiens malis aureis, id est pecudibus, eductis, remeavit in Greciam. Fulgentius autem, more suo, ex abyssu conatur in ethera educere intellectum, quem, eo quod non putem fuisse de mente fingentium, omittendum censui. Sunt tamen qui velint hunc Herculem fuisse Perseum, et Hesperidas fuisse Gorgones; ipsi videant.

CAP. XXXI.

De Athlante VIII° Tytanis filio, qui genuit Hyam et VII Hyades, quarum hec sunt nomina: Eudora, Ambroxia, Pyidile, Coroni, Phyto, Polixo et Thyenes, et genuit insuper Plyades, quarum hec sunt nomina: Electra, Maya, Steropes, Celeno, Taygeta, Alcyone, Meropes, et genuit Calipsonem nynpham.

Athlas dicit Lactantius, filius fuit Japeti et Clymenes. Theodontius vero, Japeti et Asye filium fuisse dicit. Plinius autem, ubi De hystoria naturali, matrem huius dicit Libyam fuisse. Verum hi non videntur unum et idem, cum tres fuisse dicuntur, quorum primus creditur ex Arcadia, alter autem a primo Thessalus, inde

Maurus fuit tertius, ille scilicet qui cum Hespero fratre ad Mauros transfretavit. Est preterea et Athlas Ytalus, qui ut vulgo fertur antiquissimus, apud Fesulas imperavit, cuius quoniam parentes non comperi, non apposui. De quo istorum circa ea que de eis scripta comperiuntur, intellexerint autores, non satis certum est, dato quod aliquando possit per coniecturas intelligi. Scribam igitur tanquam unius tantum acta sint omnia. Fuit ergo Athlas, ut dictum est, Japeti seu ex Climene, seu ex Asya filius, vel ex Lybia, ex quo talis narratur fabula. Quod cum Perseus Jovis filius iussu Polideti regis, ut dicit Lactantius, ad occidendum ivisset Gorgonem, eamque superasset, et illi caput abscidisset, victorque rediret, contigit ut hospitium peteret Athlanti. Athlas autem, oraculo premonitus, ut sibi caveret a Jovis filiis, quia ab aliquo eorum regno privaretur, audito eum Jovis esse filium suscipere noluit; quam ob rem turbatus Perseus, detecto Gorgonis capite, illum in sui nominis montem mutavit, damnavitque eum ut in perpetuum celum sustentaret humeris, quod et factum est. Sub hac autem fictione voluere priores hystoriam occultari, cum dicat Fulgentius, quod cum superata Medusa ditissima regina, Perseus regnum invasisset Athlantis, fultus copiis atque substantiis Meduse, eum in montes compulit aufugere, et sic qui ex regia montanus factus est fuga, causam dedit fabule, ut in montem diceretur esse conversus opere eius, cuius divitiis in montes fuerat compulsus. Quod celum humeris sustentaverit, alia causa fuit.

Affirmat enim Augustinus in libro De civitate dei, hunc maximum fuisse astrologum, et Rabanus dicit eum primum astrologie artem excogitasse, quod a Plinio sumptum puto; ipse autem in libro De naturali hystoria dicit hunc astrologiam invenisse et hinc, ob sudores ex arte susceptos, celum humeris tolerasse dictum est. Verum ignavum vulgus hoc credidit, eum scilicet celum humeris sustinere, quia cerneret montis verticem adeo extolli, ut in eum videatur inclinari celum. Huic preterea multas fuisse filias dixere veteres, quas ex variis Athlantibus natas arbitror, et huic soli attributas, ut in particulari earum descriptione clarius apparebit.

CAP. XXXII.

De Hyade Athlantis filio.

Hyas, ut ab unico milioris sexus initium faciamus, filius fuit Athlantis et Ethre, ut placet Ovidio, ubi de Fastis ait: Nondum stabat Athlas, humeros oneratus Olympo, Cum satus est forma conspiciendus Hyas. Hunc stirps Oceani maturis nixibus Ethra Edidit, et nynphas, sed prior ortus Hyas etc. Hic iuvenis venator fuit, et in venationibus a leena occisus est, ut ipse ubi supra testatur Ovidius dicens: Dum nova lanugo, pavidos formidine cervos Terret, et est illi preda benigna lepus. At postquam virtus animis adolevit, in apros Audet, et hyrsutas cominus ire leas,

Dumque petit latebras fete catulosque leene, Ipse fuit lybice
preda cruenta lee. Mater Hyan, et Hyan meste flevire sorores,
Cervicemque polo suppositurus Athlas. Victus uterque parens
tamen est pietate sororum: Illa dedit celum: nomina fecit Hyas.

CAP. XXXIII.

De Hyadibus VII filiabus Athlantis.

Hyades septem fuere sorores et filie Athlantis ex Ethra, quarum hec fuerunt nomina: Eudora, Ambroxia, Pydile, Coroni, Phyto, Polixo et Thyenes. De quibus invicem scribere necesse fuit, cum de eis in particulari nil legatur. De his autem sic scribit Ovidius: At simul inducent obscura crepuscula noctem, Pars Hyadum toto de grege nulla latet. Ora micant Tauri septem radiantia flammis, Navita quas Hyadas Graius ab urbe vocat. Pars Bachum nutrisse putat, pars credidit esse Thetios has nepotes, Oceanique senis etc. Per hos versus possumus cognoscere eas, ut supra dixerat idem Ovidius, ob pietatem mortui fratris in celum assumptas, et in fronti Tauri locatas. Videtur tamen Ovidius in fine carminum credere partem harum Hyadis fuisse filias, verum Theodontius totas Athlantis fuisse confirmat. Has autem succulas appellari dicit Anselmus in libro de Ymage mundi. Sed quid ista velint videamus. Et primo ego harum assumptio-

nem in celum sic contigisse arbitror, quia eo quod numero convenirent cum stellis in fronte. Tauri positus, ceptum sit ab his qui numerum norant filiarum Athlantis iocose illas stellas a nominibus puellarum vocare, et cum perseverarent, adeo stellis annexum est, ut in hodiernum usque perduret; seu quod verisimilius est, filias Athlantis ob convenientiam numeri nomine stellarum nuncupatas, et hinc fabule prestitisse materiam. Nam stellas illas Hyadas vocatas credo ab effectu earum longa animadversione percepto; Hyas enim grece, pluvia sonat latine, quod eis nomen impositum est, eo quod incipientibus eis apparere, autumnales incipiunt pluvie. Succule vero dicte, quasi succo plene, id est humiditate et pluviis. Quod autem Bachum nutriverint, ideo dictum reor, quod humiditate sua seu signi in quo sunt, sole existente in virgine, plurimum vinetis nocte conferant diurno fervore exhaustis.

CAP. XXXIV.

De Eletra filia Athlantis et matre Dardani.

Eletra filia fuit Athlantis et Pleionis, et uti ego arbitror, Athlantis Tusci, eo quod velint aliqui eam coniugem fuisse Corinthis regis, quem Tuscum fuisse existimant plurimi; et si Tuscus non fuit, Archadis tamen fuit; non enim ad eius concubitus Jup-

piter ivisset in Mauros. Hanc a Iove oppressam peperisse illi Dardanum Troie autorem volunt, et viro Jasium. Hec preterea cum sex sororibus a Pleyone matre Plyades appellate sunt; et quia Jovem seu Liberum patrem nutrivere, celum meruerunt et stelle in genu Tauri locate sunt, et a Latinis Virgilie appellate. De quibus omnibus sic scribet Ovidius: Plyades incipiunt humeros reserare paternos: Que septem dici, sex tamen esse solent. Seu quod in amplexum sex hinc venire deorum. Nam Steropem Marti concubuisse ferunt. Neptuno Alcinoem, et te, formosa Celeno. Mayam et Eletram Taygetamque Jovi; Septima mortali Meropes tibi, Sysife, nupsit; Penitet et facti sola pudore latet. Sive quod Eletra Troie spectare ruinas Non tulit; ante oculos opposuitque manum etc. Astrologi autem dicunt harum unam esse nebulosam, nec posse videri. Sane ut figmenta paucis expediamus de his, quantum ad nomen et ad assumptionem in celum, dici potest quod de Hyadibus dictum est, esto velit Anselmus has Plyades non a matre, sed a pluralitate denominatas, cum dicat plyon grece, pluralitatem sonare latine. Virgilie autem dicuntur, quoniam oriuntur una cum sole, scilicet eo exeunte in Tauro, quia tunc virgulta augeantur. Jovem autem nutrisse ideo dicuntur, quia opinati sunt nonnulli ethereum ignem ex humiditate terrestri nutriri, quam humiditatem pluvie causant. De Libero autem ut supra ubi de Hyadibus.

CAP. XXXV.

De Maya Athlantis filia et matre Mercurii.

Maya Athlantis fuit filia, ut dicit Virgilius: At Mayam, auditis si quicquam credimus, Athlas, Idem Athlas generat, celi qui sydera tollit etc. Ego credo Athlantis Arcadis fuisse filiam, eamque dicit Cingius Vulcano nupsisse et argumento utitur, ut dicit Macrobius Saturnaliorum, quod flamen Vulcanalis Kalendis Maiis huic dee rem divinam facit. Sed Piso uxorem vulcani Maiestam non Mayam vocari dicit. Hoc tamen asserunt omnes eam Jovi concubuisse atque ex eo peperisse Mercurium. Hanc insuper aiunt Junonem ex pellicibus Jovis unam summe dilexisse eiusque filium Mercurium lactasse affirmat Martianus. Et huius amoris causam reddunt, quia ea surgente ver et estas veniunt, quibus aer pulchrior factus letari videtur. Sed quid non sic Celenum et Eletram et alias, que equo modo surgunt cum Maya? Ratio potest esse hec, quia per Mayam veteres terram intellexere, in qua divitie et regna sunt, quibus preest ipsa Juno. Hec autem Maya apud Romanos in maxima fuit reverentia, ei quidem, ut ait Macrobius, mense Mayo eo quod ab ea denominatum putarent, ut ubi de Fastis scribit Ovidius, exhibebant mercatores una et Mercurio filio sacrum; et quia, ut Cornelius Labeo assentire videtur, terram eam putant, et Maye nomen a magnitudine sumpsisse, ei pregnantem suam mactabant, quam hostiam Terre propriam dicebant, et hoc ob fecunditatem arbitror. Preterea dicit idem Labeo

huic Maye, id est terre, edem Kalendis Maiis dedicatam sub nomine Bone dee, et eandem esse Bonam deam et Terram, sic et Bonam et Faunam et Opem et Fatuam pontificum libris dicit ostendi. Rationes autem supra, ubi de Terra scripsimus, apposite sunt.

CAP. XXXVI.

De Sterope Athlantis filia.

Steropes et hec filia fuit athlantis et Pleyonis, quam dicit Ovidius a Marte dilectam, et ex eo peperisse Parthaonem, qui rex fuit Calydonie, Arcadie fere opposita.

CAP. XXXVII.

De Cyleno Athlantis filia.

Cyleno eque Athlantis et Pleyonis fuit filia, hec a Jove viciata Mercurium peperit, alium a superiori, qui cognominatus est Cylenius a matre, seu a monte Arcadie, in quo forte natus est.

CAP. XXXVIII.

De Thaygeta Athlantis filia.

Thaygete patrem fuisse Athlantem volunt et Pleyonem matrem, eamque dicunt placuisse Jovi, et in eius amplexus venisse, atque ex eo concepisse Lacedemonem, quem filium Taygete Agenoris filie dixerunt alii, et nonnulli eum ex Semele natum voluere.

CAP. XXXIX.

De Alcione filia Athlantis.

Alcyones ex Athlante et Pleyone nata est, placuitque Neptune, ex quo peperisse volunt Alcyonem coniugem Cei regis Trachinne.

CAP. XL.

De Merope filia Athlantis.

Meropes, ut reliqui Plyades, Athlantis et Plyonis filia fuit Sysiphoque Corinthyorum rege nupsit, Ovidio teste, et creditur eam Sysipho peperisse Laertem Ulixis patrem, et Glaucum, et Creontem.

CAP. XLI.

De Calipsone Athlantis filia.

Calipso nynpha, ut dicit Priscianus in maiori volumine, filia fuit Athlantis, ex qua tamen matre non dicit, quod etiam ante Priscianum testatur Omerus in Odissea dicens: ἔνθα μὲν Ἀτλαντος θυγάτηρ, δολόεσσα Καλύψω [Que latine sonant]: ubi certe Athlantis filia dolosa Calipso, Cuius autem Athlantis ignoratur. Ad hanc, ut Omerus testatur, pervenit Ulixes naufragus, et VII annis apud eam detentus est. Fuit enim hec domina cuiusdam insule Ogigia nuncupate, seu a se Calipso denominata.

CAP. XLII.

De Epymetheo Japeti filio, qui genuit Pyrram.

Epymetheus filius fuit Japeti ex Asya coniuge, ut ait Leontius. Hic ingenio valens hominis, statuam primus ex luto finxit, quam ob rem dicit Theodontius indignatum Jovem et eum vertisse in symiam, atque religasse apud insulas Pytacasas; cuius figmenti reseratio talis est. Sunt symie animalia inter alia hoc a natura infixum habentia, ut quicquid viderint quenque agentem, et ipse facere velint, et aliquando faciant; sic visum est Epymetheum ad

instar nature voluisse hominem facere et sic, symie imitatus naturam, Symia dictus est. Apud Pytagusas insulas ideo symiam religatam dixere, eo quod olim abundaverint symiis insule ille, seu forsan ingeniosis hominibus et in suis operibus naturam imitantibus.

CAP. XLIII.

De Pyrra Epymethei filia et Deucalionis coniuge.

Pyrra Epymethei fuit filia, ut dicit Ovidius, et Deucalionis coniunx. De qua idem Ovidius sic: Deucalion lacrimis ita Pyrram affatur abortis: O soror, o coniunx, o femina sola superstes, Quam commune mihi genus et patruelis origo, Deinde thorus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt. Hec autem cum esset piissima mulierum una eum Deucalione viro diluvium passa est, eique IIII^{or} peperit filios.

CAP. XLIV.

De Prometheo Iapeti filio, qui fecit Pandoram et genuit Ysydem et Deucalionem.

Prometheus Iapeti fuit filius ex Asya nynpha coniuge eius, ut Varro testatur ubi De origine lingue latine, et alii plures. Hunc

ante alios omnes formasse hominem ex terra dicit Ovidius: Sive recens tellus seductaque nuper ab alto Ethere cognati retinebat semina celi. Quam satus Japetho mixtam pluvialibus undis Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum. Oratius autem aliquid superaddens dicit in Odis: Fertur Prometheus addere principi Limo coactus particulam undique Desectam insani leonis Vim stomacho apposuit nostro etc. Verum Claudianus in Panegirico IIII¹ consulatus Archadii fabricam istam longe plenius omnium longa tamen verborum serie describit dicens: Disce orbis, quod quisque sibi, cum conderet artus Nostros, ethereis miscens terrena Prometheus, Sinceram patri mentem furatus Olympo, Continuit claustris indignantemque retraxit. Et cum non aliter possent mortalia fingi, Adiunxit geminas: ille cum corpore lapse Intereunt, hec sola manet bustoque superstes Evolat; hanc alta capitis fundavit in arce, Mandatricem operum prospecturamque laborum. Illas inferius collo, preceptaque summe Passuras domine, digna statione locavit. Quippe opifex veritus confundere sacra prophanis, Distribuit partes anime, sedemque removit. Iram sanguinei regio sub pectore cordis Protegit imbutam flammis, avidamque nocendi, Precipitemque sui. Rabie succensa tumescit; Contrahitur tepefacta metu, cumque omnia secum Duceret, et requiem membris vesana negaret. Invenit pulmonis opem madideque furenti Prebuit, ut tumide ruerent in mollia fibre. At sibi multa petens nil collatura Cupido, In iecur et tractus imos compulsa recessit. Que velut immanes reserans ut belua

rictus, Expleri pascique velit: nunc verberare curas Torquet avaritie, stimulis nunc frangit amorum, Nunc gaudet, nunc mesta dolet satiataque rursus Exoritur, cesaque redit pullulantiſ ydra etc. Sane his a Servio et Fulgentio superadditur fabula. Dicunt enim cum Prometheus ex luto finxisset inanimatum hominem, miratam eius eximium opus Minervam eique spoſpondisse quicquid ex celestibus bonis vellet in perfectionem operis sui. Qui cum respondisset se nescire, nisi videret que apud Superos sibi essent utilia, ab ea elevatus in celum est; ubi cum cerneret celestia omnia flammis animata, ut suo etiam operi flammam immitteret, clam ferulam rotis Phebi applicuit, et ea accensa ignem furatus reportavit in terras, et pectusculo ficti hominis applicavit, et sic animatum reddidit eumque Pandora vocavit. Quam ob rem irati dii eum per Mercurium Caucasſ alligari fecerunt et vulturi seu aquile iecur eius vel cor dilaniandum perpetuo dederunt; cuius conquestionem in rupe satis longo carmine Eschylus Pictagoreus poeta describit, asserens illi cor ab aquila rostro discerpi, et mox iterum restaurari, ac iterum ab ave laniari, et sic indesinenter vexari. Hominibus autem, ut Saphos et Esyodus dicunt, dii ob hoc morbos et maciem ac mulieres immisere. Oratius autem dicit tantum maciem et febrem, ut in Odis: Audax Japeti genus Ignem mala fraude gentibus intulit. Post ignem etherea domo Subductum macies et nova febrium Incubuit cohors etc. Harum fictionum involucrum, serenissime rex, non erit leve corticem aperire; multa enim insunt longa exquirentia verba, que si non

apponantur, erit paucis plurimum ingenii oportunum. Faciam igitur resecans quantum potero, ut prestabit Deus. Et ante omnia videndum puto quis fuerit Prometheus iste. Qui quidem duplex est, sicut duplex est homo qui producitur. Primus autem Deus verus et omnipotens est, qui primus hominem ex limo terre composuit, ut Prometheus fecisse fingunt, seu natura rerum, que ad instar primi reliquos etiam ex terra producit, sed alia arte quam Deus. Secundus est ipse Prometheus, de quo ante quam aliam scribamus allegoriam, secundum simplicem sensum, quis fuerit videndum est. Dicit ergo Theodontius de Prometheo isto legisse, quod cum illi Japeti patris, eo quod natu maior esset, successio deberetur, iuvenis et dulcedine studiorum tractus ultro illam Epymetheo fratri cum duobus parvis filiis, Deucalione et Yside derelictis, in Assyriam abiit et inde, postquam aliquandiu insignes eo evo audisset Caldeos, in verticem Caucasii secessit. Ex quo longa meditatione et experientia percepto astrorum cursu, procuratisque naturis fulminum et rerum plurium causis, ad Assyrios rediit eosque astrologiam docuit et procurationes fulminum, et quod omnino ignorabant civilium hominum mores, egitque adeo, ut quos rudes et omnino silvestres et ritu ferarum viventes invenerat, quasi de novo compositos civiles relinqueret homines. Quibus sic premissis videndum est quis sit productus homo, quem supra dixi duplicem esse. Est enim homo naturalis, et est homo civilis, ambo tamen anima rationali viventes. Naturalis autem homo primus a deo ex limo terre

creatus est, de quo et Ovidius et Claudianus intelligunt, esto non adeo religiose, ut christiani faciunt; et cum ex luto illum Prometheus iste primus formasset, insufflavit in eum animam viventem, quam ego rationalem intelligo, et cum hac sensitivam et vegetativam potentias, seu secundum quosdam animas; verum he naturam habuere corpoream, et nisi peccasset homo, fuissent eterne, sicuti et rationalis est, cui divina natura est. Hunc perfectum fuisse hominem circa quoscunque actus terreos credendum est; nec opinari debet quisquam oportunum illi fuisse ad eruditionem temporalium rerum Prometheum aliquem mortalem; verum qui a natura producta sunt, rudes et ignari veniunt, imo ni instruantur, lutei agrestes et belue. Circa quos secundus Prometheus insurgit, id est doctus homo, et eos tanquam lapideos suscipiens quasi de novo creet, docet et instruit, et demonstrationibus suis ex naturalibus hominibus civiles facit, moribus scientia et virtutibus insignes, adeo ut liquido pateat alios produxisse naturam, et alios reformasse doctrinam. Libet ex multis unum soltem exemplum inducere. Legimus inter scelestissimos quoscunque et perditæ luxuriæ iuvenes Athenienses Polemonem fuisse principem, qui mane a convivio surgens temulentus et unguentis fragrans, sertisque spectabilis et vestimentis suorum scelerum letus infamia, scholas Xenocratis prudentum atque modestorum hominum refertas intrasse, risurus, arbitror, potius quam auditurus precepta legentis. Cuius adventus et si turbationem omnibus iniecisset, solus Xenocrates immoto vultu perseverans,

omissis de quibus erat sermo, de temperantia et modestia cepit, tanteque fuit eius demonstratio efficacie, ut Polemon non aliter quam si veterem eiecisset animam et ab ore disserentis aliam suscepisset, eiectione sertis, et intra pallium reducto brachio, et omni conviviali letitia posita, et omni omnino eiectione lascivia, ex illecebri ganeone splendidus evasit philosophus. Bene ergo ostenditur homines quacunq[ue] ineptia deformes a sapientibus reformare, et qui lutei erant nuditate aut viciorum ignavia, sacris animari preceptis, et civiles homines effici. Sed ad ulteriora progrediendum est, ut omnis fictionis aperiatur particula. Dicunt igitur ante alia Minervam opus huius miratam eum in celum traxisse, daturam si quid ad opus suum perficiendum cerneret opportunum. Quod ego sic intelligendum reor, pro Minerva, scilicet sapientem virum, qui nature opus admiratur, hominem, scilicet ex luto productum, et cum eum videat imperfectum quantum ad doctrinam et mores cupiens eum animare, id est perficere, sapientia duce, per speculationem ascendit in celum, et omnia ibi igne animata videt, ut intelligamus quod in celo, id est in loco perfectionis, sunt omnia animata igne, id est claritate veritatis, sic et perfectus homo nulla ignorantie nebula offuscatur, et meditatione continua versatur in celis. Deinde a rota solis furatur hic ignem, et defert in terris, et pectori infert luteo homini, et vivus efficitur. Equidem non incongrue dictum est. Non enim in theatris vel plateis et in propatulo veritatis claritatem adipiscimur,

quin imo in solitudinibus semoti, et exquisita taciturnitate specularumur, et crebra meditatione rerum naturas exquirimus; et quia ista talia clam fiunt, quasi furari videmur, et ut appareat unde sapientia veniat in mortales, dicit quod a rota solis, id est e gremio dei, a quo omnis sapientia est, ipse enim verus est sol qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, cuius eternitatem per rotam non habentem principium neque finem designare voluere, et hoc apposuerunt ut de ipso vero Deo et non de sole creato acciperemus dictum. Hanc demum flammam, id est doctrine claritatem, inmittit pectori lutei hominis, id est ignari. Nam et si omnibus largitor ille munerum deus animam bonam et perfectam infundat, corporea moles caligine infecta terrestri adeo vires retundit anime, ut plurimum nisi doctrina iuventur, et excitentur adeo obtorpescunt, ut potius bruta quam rationabilia animalia videantur. Doctrina igitur sapientie a Deo suscepta prudens homo animat, id est sopitam animam excitat lutei, id est ignari hominis, qui tunc vivere dicitur, dum ex bruto rationalis efficitur, seu effectus est. Explicito autem homine iratos deos dicunt quedam fecisse, ut religasse Prometheus in rupe, immisisse febrem, maciem et feminas hominibus. Circa quod quantum ad primum advertendum est hic poetas more vulgi et improprie fuisse locutos. Existimat quidem vulgus iners, iratum deum adversus quemcunque laborantem vident, quantumcumque circa laudabile opus fatigetur, quasi nil preter ocium detur a pacato deo, et ideo iratum putare deum Prometheo, eo

quod assiduo studio noscendarum rerum laboraret. Seu ideo iratos dixere, quia laboriosa hominibus immisere. De ista ira qualis sit, supra ubi de Fama dictum est. Quod autem duci et alligari Caucaso Prometheus a Mercurio fecerint, pervertitur ordo, nam prius in Caucaso fuit Prometheus, quam hominem raptio igne animaret. Ductus est igitur futurus et iam desiderio ipso prudens homo a Mercurio interprete deorum, id est ab eruditione alicuius enucleantis secreta nature impulsus in Caucasum, id est in solitudinem, quantumcunque secundum hystoriam in Caucasum secesserit, et ibi religatus in rupe, id est a propria voluntate detentus. Ibi illi precordia aiunt ab aquila lacerari, id est a meditationibus sublimibus anxiiari, que longo exhausta meditationis labore tunc restaurantur, quando per ambages varias exquisita alicuius rei veritas reperitur. Et hec quantum ad ficta de Prometheo, quem profecto maiores nostri asserunt eximium sapientie doctorem fuisse. Nam Augustinus in libro De civitate dei, et post eum Rabanus et Luon Carnothensis equo fatentur consensu, eum scientia insignem fuisse virum. Eusebius preterea in libro Temporum dicit, Argo regnante Argivis fuit Prometheus, a quo homines factos esse commemorant, et re vera cum sapiens esset, feritatem eorum et nimiam imperitiam ad humanitatem et scientiam transfigurabat. Post hunc Servius etiam de eo testatur quia prudentissimus vir fuit et a providentia denominatus, et quod primus astrologiam Assyrios docuerit, quam in altissimo

residens Caucasi vertice maxima cum cura didicerat. Hunc insuper dicit Lactantius in libro Divinarum institutionum, primum simulacra ex luto componere invenisse, quod forsan de compositione hominis ex luto fabule dedit initium. Sic et Plinius ubi De naturali hystoria dicit, eum primo docuisse ignem e silice provocatum ferula servari. Voluere insuper iratos deos immisisse hominibus maciem, febrem, et mulieres. Pro macie ego intelligo labores corporeos, quibus extenuamur et ad quos nascimur illius crimine, cui dictum est: Cum sudore vultus tui vesceris pane tuo. Hic autem maciei viam dedit intranti. Per febres vero, ardores concupiscentie, quibus angimur et vexamur assidue, voluisse reor. Mulier autem ad solatium creata est, sed inobedientia sua facta est stimulus, nec equidem parvus, si rite intueri velimus, quod ut potius alienis verbis quam meis ostendam, quid preclarissimus preceptor meus, Franciscus Petrarca, eo in libro quem De vita solitaria scripsit, de eis sentiat libet apponere. Dicit enim sic: Nullum virus adeo pestiferum vitam hanc sectantibus ut muliebri consortium; femineus enim decor eo formidolosior funestiorque, quo blandior, ut sileam mores, quibus omnino nichil instabilius, nichil studio quietis infestius. Quisque requiem queris, feminam cave, perpetuam officinam litium ac laborum. Raro sub eodem tecto habitant quies et mulier. Satyrici verbum est: Semper habitet lites, alternaqua iurgia lectus, In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo. Nisi forte tranquillior est concubine accubitus, cuius et fides minor, et maior infamia et litigium par.

Scitum est et illud clari oratoris dictum: Qui non litigat celebs est. Post hoc paulo infra sequitur idem. Quisquis ergo litem fugis, et feminam fuge. Vix alteram sine altera effugies. Femine, et si quod rarum est, mitissimi mores sint, ipsa presentia, utque ita dixerim, umbra nocens est. Cuius siquid fidei mereor, vultus atque verba cunctis qui solitariam pacem querunt, non aliter vitandi sunt, non dico quam coluber sed quam basilisci conspectus ac sibila; nam nec aliter oculis, quam basiliscus interficit, et ante contactum inficit. Hec ille. Que et si multa sint et vera, haberem que dicerem longe plura, sed quoniam non exigit intentum pressens, hec de stimulo humani generis dixisse sufficiant.

CAP. XLV.

De Pandore homine a Prometheo facto.

Pandora dicit Fulgentius nominatum eum, quem Prometheus primum ex luto confecit, quod a Fulgentio ob id dictum puto, quia Pandore significatum sit in latino omnium munus, eo quod non ex notitia unius tantum rei componatur sapiens, sed ex multis et verius ex omnibus, sed talis solus est deus. Posset preterea dici Pandora a pan quod est totum, et doris quod est amaritudo, quasi Pandorus omni amaritudine plenus. Nil enim in presenti vita potest homo absque amaritudine possidere, quod utrum verum sit, se unusquisque exentiat et videbit. Job autem vir sanctus

et patientie insigne specimen, volens hoc humano impropere generi, dixit: homo natus de muliere, brevi vivens tempore, multis repletus miseriis etc.

CAP. XLVI.

De Yside Promethei filia.

Ysis, ut ait Theodontius, filia fuit Promethei et parvula a patre Epymetheo patruo derelicta. De qua ipse Theodontius talem recitat hystoriam. Dicit enim quod cum virgo excrevisset et prestantissimi decoris esset, iam matura viro Iovi placuisse, et ab eo actum seu potentia seu suasionibus, ut in eius iret concubitus, ex quo Ysidem dicit Jovi Epaphum peperisse. Tandem seu tanto fidens amasio puella, seu quia natura ardentis esset animi, in regni cupidinem incidit, et auxiliariis a Jove habitis et aliunde contractis viribus, quasi in effectum viribus regem, animum iniciens, Argum Argivorum regem annositate decrepitum, sed alias oculatum hominem traxit in bellum, adversus quem cum descendisset in aciem, factum est, ut fractis Ysidis viribus, ipsa caperetur Ysis et ab Argo servaretur captiva. Verum iussu Jovis patris sui Stilbon, qui postea Mercurius appellatus est, homo eloquentissimus et audacia atque industria plenus, decipulis suis egit ut occiso a se Argo sene, a captivitate liberaretur Ysis. Cui cum non bene cederent res in patria, sue confisa solertie, conscensa nave,

cui vacca erat insigne, ad Egyptios transfretavit, et cum ea Stilbon ob perpetratum facinus pulsus ex Grecia, et cum ibi iam Apis potentissimus esset, eidem nupsit, et datis Egyptiis caracteribus licterarum atque ostenso terre cultu, in tam grandem devenit Egyptiorum extimationem, ut non mortalis femina sed dea potius haberetur, divinique illi adhuc viventi impenderentur honores. Leontius vero dicebat se a Barlaam habuisse, hanc Ysidem ante transfretationem Apis in Egyptum, eidem Api nupsisse, et post modum cum Jove concubuisse, et ob id cum rescisset indignatus Apys, regno Argivorum relicto, in Egyptum abiisse, et eam post modum ad se accedentem ultro suscepisse. In quibus tot sunt ab utraque parte operum et temporum inconvenientia, ut non solum auferatur hystorie fides, sed nec etiam aliqua possit verisimilitudo rerum adaptari, et potissime adveniente Jovis obstaculo, cuius cum Api convenientia tempora huic hystorie plurimum auferunt fidei. Sane solertibus huius veritatis inquisitio relinquatur.

CAP. XLVII.

***De Deucalione filio Promethei, qui genuit Ellanum et
Psythacum et Dyonisium et Phe<ntratem>.***

Deucalion, omnium veterum testimonio, Promethei filius

fuit, cui adulto Epymetheus patruus Pyrram filiam iunxit coniugio. Mitis enim ingenii homo fuit et Pyrra piissima femina, de quibus Ovidius: Non illo melior quisquam nec amantior equi Vir fuit, aut illa reverentior ulla deorum etc. Huius enim tempore apud Thessalos ingens fuit diluvium, de quo fere omnes scriptores veteres mentionem faciunt; finguntque plurimi, excrescentibus aquis, Deucalionem solum cum Pyrra coniuge in navicula evasisse, et in Parnasum devenisse montem, et cum iam aque cessarent Themis adisse oraculum consulturi de humani generis restauratione; eiusque iussu, tecto capite solutisque vestibus postergasse saxa, tanquam magne parentis ossa, et ea in homines feminasque conversa. Hoc figmentum a Barlaam sic explicatum referebat Paulus. Dicebat enim se legisse in Grecorum antiquissimis annalibus ob hoc diluvium territos homines, et ad suprema usque montium effugisse, atque intrasse cavernas, et antra una cum mulieribus suis expectaturos finem; et ad hos Deucalionem et Pyrram, cessantibus aquis, in mesto atque supplicum habitu accessisse, et Deucalionem hominibus et Pyrram mulieribus, non absque labore maximo, suasisse aquas cessasse nec amplius fore timendum; et sic eos e verticibus montium atque ex saxeis antris, eis scilicet ambobus precedentibus, in habitationes et tecta reduxisse. Porro Theodontius non sic; dicit enim delatum Deucalionem cum coniuge et aliis pluribus in navi ad Parnasum, et cum cessassent aque, ibi regni sui sedem statuisse, cum primo Thessalis imperaret, et ex communi consilio tamquam pro bono

publico factum, ut revocatis hominibus et mulieribus e cavernis, quarum quantitas maxima longe hominum numerum excedebat, eo quod venientibus aquis pavidiores longe ante quam homines in montana confugerant, et sic ex eis nulla periit, cum ex hominibus multi absorpti sint, posita verecundia, quam per tectum caput intelligit, non enim verecundantur nisi videntes, indistincte homines quibuscunque mulieribus miscerentur, quod per solutas vestes dicit ostendi; nam ut ubi de Venere dictum est, Veneris cingulum est dictum ceston quod ipsa fert ad legiptimos coitus; cum vero in illicitos tendit, cingulum deponit, et sic illi solutis vestibus in illicitos ire coitus ostendebant, et hoc augende prolis causa, cum ex multitudine mulierum virorum paucitas possit amplissimam prolem suscipere. Quod autem illos vocat ossa parentis, non ob aliud dictum puto, nisi quia sicuti saxa terre molem ne effluat continent, sic et ossa hominum corpora servant in robore; sic et labores agricultorum agunt, ut ea producantur ex terra ex quibus nutricamur atque consistimus, quasi videantur ex agris assumpti qui incoluere postea civitates. Ego autem reor illos parentis ossa dictos, quia ex cavernis et antris montium uti lapides facimus, educti sunt, et ob duritiem suam saxei dicti.

CAP. XLVIII.

De Ellano Deucalionis filio.

Ellanum dicit Theodontius filium fuisse Deucalionis et Pyrre, quem ait Barlaam, patre mortuo, adeo nomen suum et imperium ampliasset, ut fere omnis Grecia, que in Egeum mare versa est, a nomine suo Ellada nominata sit et Ellades Greci.

CAP. XLIX.

De Psytaco Deucalionis filio.

Psytacus Deucalionis et Pyrre filius, ut ait Theodontius, Promethei avi sui doctrinis imbutus, ad Ethyopas abiit, ubi in maxima veneratione habitus cum in longissimum evasisset evum, oravit ut rebus subtraheretur humanis. Cuius precibus dii faciles eum in avem sui nominis mutavere. Huius ego fictionis causam credo sui nominis et virtutis famam, que, eo cano mortuo, viriditate duravit perpetua, uti sunt perpetuo virides aves ille. Fuere qui crederent hunc Psytacum eum fuisse, qui unus ex septem sapientibus dictus est, sed Theodontius dicit eum longe antiquiorem.

CAP. L.

De Dyonisio Deucalionis filio.

Dyonisius, ut testatur Eusebius in libro Temporum, Deucalionis fuit filius, eiusque facta claruisse dicit circa initium ducatus Moysis. Que tamen fuerint nusquam legisse memini, preterquam cum in Atticam venisset, a Semaco quodam susceptus hospitio, filie eius capree pellem largitus est.

CAP. LI.

De Fentratede Deucalionis filio.

Fentratede Deucalionis fuisse filium Paulus et nonnulli alii arbitrantur, eo quod de eo sic referat Tullius in libro Tusculanarum questionum. Dycearcus autem in illo sermone, quem Corynthis habitum tribus libris exponit, doctorum hominum disputantium, in primo libro multos loquentes facit, duobus Fentratede quendam Phytam senem, quem ait a Deucalione ortum, disserentem inducit etc. Ex quibus preter originem apparet eum fuisse philosophum.

CAP. LII.

De Astreo Tytanis filio VIII°, qui genuit Astream et Ventos.

Astreus filius fuit Tytanis et Terre, ut asserit Paulus. Hunc dicunt Servius et Lactantius cum Aurora concubuisse et ex ea genuisse Astream virginem, nec non et Ventos omnes. Quos dicit Paulus cum senex esset, dum fratres adversus Jovem bellum movissent, omnes armavit et emisit in Superos. Esto Lactantius dicat eos ab Athlante armatos. Astreum potentem aliquem atque superbum fuisse hominem existimo, ideo Ventorum patrem dictum, quia alicui ventose regioni prefuerit; quod illos armaverit in Superos, a ventorum discursione sumptum est, qui si a terre concavitatibus veniant, ut in altum erumpant necesse est.

CAP. LIII.

De Astrea filia Astrei.

Astream Astrei Tytanis fuisse filiam satis vulgatum est, quæ, quoniam diis favit adversum patrem et patruos, in celum assumpta est, et in Zodiaco locata, ea in parte, quæ ab ea Virgo denominata est. Nunc autem quid sibi velit fictio videamus. Astreum Astree patrem ego hic non hominem, sed celum astringerum intelligo, quod ex se Iustitiam gignit, dum perpetuo ordine sibi divino munere dato inferioribus corporibus unicuique

iuxta sui qualitatem indesinenter oportuna concedit, et huius exemplo legum latores, prout humano ingenio possibile est, nostram ordinavere iustitiam. Ex Aurora autem ideo nata dicitur, quia sicuti aurore claritas solem procedit, sic ex notitia certa rerum gestarum debet oriri seu oritur iustitia seu iudicium. Diis favisse dicitur, quia bonis semper favet iustitia et eicit reprobos. Ea enim in celi parte ideo posita est, quia contigua est equinoctio, ut ostendatur ex iustitia rerum equitatem consequi, et sicut sole ibidem existente equa temporis pars nocti atque diei ab eodem sole conceditur, sic a iustitia eque ius redditur depreste conditionis hominibus atque claris.

CAP. LIV.

De Ventis filiis Astrei in generali.

Venti, ut perhibent Servius et Lactantius, Astrei Tytanis et Aurore fuere filii. Hos dicit Lactantius a Junone ob natum Epaphum incitatos in Jovem, quam ob causam a Jove cavernis clausi sunt, et sub imperio Eoli religati. Sed aliam causam dicit Theodotius a Pronapide monstrari in Protocosmo, que talis est. Dicit enim Pronapides Litigium egre plurimum tulisse a Jove de celo fuisse deiectum, et ob id ad Inferos descendisse, et conventis Furiis orasse, si quid unquam eorum votis suus labor posset in posterum voluptatis afferre, irent et sua venena quiescentibus

Ventis inicerent, ut Furiis infestati, Jovis regnum infestarent, atque quietem; que evestigio tendentes, cum eos pacifice sedentes in domo patria invenissent, non solum furias sed odia immisere, adeo ut in regiones suas abeuntes, confestim unus in alterum discursum facere, et omne celum terramque concutere inceperet. Quibus perterritus primo Juppiter, deinde commotus, eis non absque labore captis et cavernis Eoli inclusis, eos sub eius esse iussit imperio. De quibus sic dicit Virgilius: Nymborum in patriam, loca feta furentibus austris, Eoliam venit. Hic vasto rex Eolus antro Luctantes ventos tempestatesque sonoras, Imperio premit ac vinclis et carcere frenat. Illi indignantes magno cum murmure montis Circum claustra fremunt, celsa sedit Eolus arce Sceptra tenens mollitque animos et temperat iras. Ni faciat, maria ac terras celumque profundum Quippe ferant rapidi secum verrantque per auras. Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris, Hoc metuens molemque et montes insuper altos Imposuit, regemque dedit, qui federe certo, Et premere et lapsas sciret dare iussus habenas etc. Si predictarum fictionum volumus habere sensum, ante alia necesse est ut *Astreum* horum patrem celum credamus astrigerum, ita tamen ut unum sit celum quicquid inter lune concavum et octave spere convexum continetur; nam motum celi et planetarum tanquam a remotiori tantum paululum causa causari arbitror. Si autem *Astreum* hominem Ventorum patrem voluerimus, iam supra dictum est eum imperasse locis,

ex quibus multi orirentur venti, et hinc dictus est Ventorum pater. Aurore autem ideo dicuntur filii, quia ut plurimum appropinquante aurora consueverint venti oriri; quod nautarum approbat autoritas et consuetudo; illa enim hora eos surgere dicunt, et ob id eadem hora ut plurimum sua navigationes incipiunt; et hinc Aurore filii nuncupati sunt. Eos autem a Junone in Jovem armatos fuisse, ideo fictum est, quia a terra emitti creduntur, que Juno est, et quadam terre respiratione impelli, et cum alibi nequeant preter in aerem inpingi, cum aer Juppiter sit, in Jovem armatos fictum est, id est impetuosos. Quod autem Litigium opere Furiarum eos et inquietare regnum Jovis et inter se hostes fecerit, hoc a motu eorum et opere sumptum est; nam si ab oriente ventus surrexerit, et itidem ab occidente, ut et per aerem et in se concurrant necesse est, ex quo videntur hostes et regnum inquietare Jovis. Eos autem sub imperio Eoli religatos in cavernis ideo dictum est, quia Eolydes insule quibus olim prefuit Eolus, et ab eo denominate sunt, plene sunt cavernarum, caverne autem plene sunt aeris et aque, cuius motu causatur calor, et ob calorem surgunt ex aqua vapores, quos calor ipse resolvit in aerem; qui cum in loco non capaci consistere nequeat, egreditur, et si arctus sit agressus, de necessitate impetuosior et sonorior et diuturnior exit, et sic cum generati venti ex cavernis Eolidarum insularum exeant, fictum est eos in cavernis Eoli religatos atque suo sub imperio positos. Sed Virgilius sub hac fictione longe

aliud sentit, quod quoniam non spectat ad propositum non ap-
pono. Est preter fictiones horum pregrandis potentia; sunt dis-
tincte regiones et nomina; sunt insuper secundum quosdam pau-
ciores, secundum vero alios plures, nec eisdem nominibus ab
omnibus nuncupati sunt; de quibus antequam ad singulorum
sermonem veniamus, pauca dixisse non erit incongruum. Dicit
ergo de eorum potentia et regionibus atque nominibus sic Ovi-
dius: Et cum flaminibus facientes frigora ventos, His quoque
non passim mundi fabricator habendum Aera permisit: vix nunc
obsistitur illis, Cum sua quisque regat diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum, tanta est discordia fratrum. Eurus ad au-
roram Nabatheaque regna recessit Persidaque et radiis iuga sub-
dita matutinis, Vesper et occiduo, que litora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro; Scithiam septemque triones Horrifer in-
vasit Boreas, contraria tellus Nubibus assiduus pluvioque mades-
cit ab Austro etc. In quibus carminibus, et si multum dictum sit,
est tamen eorum tam grandis violentia, ut non dicam pregrandes
naves pondere honustas multiplici per maria tensis evehat velis,
seu annosas quercus, evulsis e solo radicibus, in regionem al-
teram deferat, quin imo celsas turres arcesque sublimes perpetuo
solidatas saxo impetu evertat suo, et montium altos vertices tanta
concutiat rabie, ut mundum omnem, si rerum pateretur natura,
extra veteres terminos videatur posse transferre. Hos duodecim
esse dicit Ysidorus Ethymologiarum libro, eosque sic disponit et
nominat: Qui ab oriente verno in occiduum tendit ideo dicitur

Subsolanus, quia sub ortu solis nascatur. Huic duos collateralis adnectit, Eurum scilicet a sinistris, quem sic ait vocari, eo quod ab Eoo spiret, id est ab oriente estivo; a dextris vero dicit esse Vulturnum, sic dictus quod alte tonet. Austrum inde a meridie flantem sic dicit dici, quod aquas hauriat, eumque grece appellari Nothum. A dextris eius dicitur esse Euroastrum, inde dictum quod inter Eurum sit et Austrum. Sic et qui a sinistris est Austroaffrum, quia inter Austrum sit et Affrum. Sic et idem Lybionthus vocatur, eo quod inde Lybs et hinc sit illi Nothus. Zephyrum autem subsequenter ab occiduo flantem dicit, eo sic appellatum quod flores et gramina eius vivificentur spiritu, atque eundem vocari Favonium latine, quod his faveat que nascuntur. Cuius a dextra Affricum seu Lybim a regione unde spirat denominatum. A leva vero chorum, eo quod ventorum circulum claudat et quasi chorum faciat. Antea tamen dicit Caurum nominatum, et a nonnullis Argeston. Septentrionem inde dicit dictum, eo quod a circulo septem stellarum consurgat. Cui ponit a dextra Circium, a vicinitate Chori sic denominatum. A sinistra vero Aquilonem cuius nominis causam dicit, quia aquas extinguat et dissipet nubes. Eumque dicit et Boream nominari, quod ab Yperboreis montibus egredi videatur. Scribit preterea Ysidorus, his XII designatis, alios etiam esse ventos, quos ego eosdem puto, sed aliis nominibus appellatos, ut puta Ethesyas, quas ait statuto anni tempore a Borea in Egyptum efflare. Sic et Auram et Alta-

num. Auram vero ab aere dictam, quod lenis, quasi agitatus leniter aer. Altanum in pelago fieri et ab alto denominatum. Turbonem insuper a terra dictum dicit; est enim ventorum circumvolutio quedam perniciose per sepe. Fragorem a fractarum rerum sonitu denominari ventum ait. Sic et procellam dictam, eo quod cum pluvia flans evellat. Vitruvius autem, ubi de Architectonica scripsit, XXIII^{Or} esse ventos ostendit. Dicit enim Austri collaterales Leuconothum et Altanum, Affrici Lybonothum et Subvesperum, Favonii Ergastes et Ethesias, Cauri Circium et Chorum, Septentrionis Tracias et Gallicum; Aquiloni Supernas et Cecias, Solano Curbas et Orinthias, Euro Circias et Vulturnum. Alibi autem dicit idem Vitruvius eos VIII tantum esse, scribens, Andronicum Cirrestem ad demonstrationem opinionis huius, Athenis turrim octogonam construxisse, et singulis lateribus sculptam eius venti ymaginem, cui illa facies muri esset adversa, posuisse, et tandem metha marmorea super turrim imposita, ereum trionem super imposuit illi dextra virgam porrigentem. Qui cum circumageretur a ventis, virga designabat, quis esset qui flaret, et sic dicit compertum inter Solanum et Austrum Eurum, inter Austrum et Favonium Affricum, inter Favonium et Septentrionem Caurum seu Chorum, inter Septentrionem et Solanum Aquilonem. Quam descriptionem tanquam optimam atque veram Mediterranei maris naute omnes servant, et potissime Januenses, qui profecto ceteros nautice artis excedunt ingenio.

CAP. LV.

De Subsolano vento et Vulturno et Euro et collateralibus suis, filiis Astrei.

Expedito de ventis in generali, de unoquoque secundum Ysiori descriptionem in particulari pauca dicenda sunt; et primo de Subsolano orientali vento. Hic, ut Beda dicit, calidus est et siccus, sed temperate et ideo calidus, quia diu sub sole moretur. Siccus autem, quia cum Oceanus orientalis multum distet a nobis, ex quo humiditatem summere creditur, eam omnem veniendo dimittit. Sed absit ut credam ridiculum istud, omnem scilicet ventum, qui ad nos ab orientis plaga venit, oriri in oriente extremo, cum certissimum habeatur multos apud Eolidas oriri, ut predictum est, ex quibus nonnulli in nos efflant quos nos orientales et merito dicimus; quam ob causam, salva semper reverentia Bede, frustra dictum puto eos ob longinquitatem originis sue ad nos mutata complexione venire. Huic eiusdem complexionis sunt a destris Vulturnus omnia desiccans, a sinistris vero Eurus nubes aggregans seu generans.

CAP. LVI.

De Notho vento et Euroastro atque Austroaffro collateralibus eius, filiis Astrei.

Nothus australis est ventus, naturaliter frigidus et siccus, verum dum per torridam zonam ad nos veniens transit, calorem assumit, et ab aquarum multitudine in meridie existente sumit humiditatem. Et sic mutata natura ad nos venit calidus et humidus, et calore suo poros terre aperit, et humorem ut plurimum multiplicare, et nubes et pluvias inducere consuevit. Huius formam sic describit Ovidius: Madidis Nothus evolat alis, Terribilem picea tectus caligine vultum: Barba gravis nymbis, canis fluit unda capillis, Fronte sedent nebule, rorant penneque sinusque etc. Huic eiusdem complexionis a dextris est Euroaster, qui tempestates in mari generat, eo quod, ut Beda dicit, ab imo sufflet. A sinistris autem Austroaffer, quem aliqui dicunt calidum et temperatum.

CAP. LVII.

De Septentrione vento et Circio collateralibus eius, filiis Astrei.

Septentrio ventus est a plaga in qua oritur nuncupatus. Naschitur enim in locis aquosis et congelatis et excelsis montibus, ex

quibus ad nos usque purus flat, eo quod in locis, per que transitum facit, nullus ob intensum frigus resolvitur vapor. Hic aerem serenum facit, et quas exciverat Auster pestes, repellit et purgat. Complexione autem cum collateralibus frigidus est et siccus. Qui enim a dextris est, Circius appellatur, nivium grandinumque productor. A sinistris autem Aquilo est, seu Boreas, de quo latior sermo sequitur.

CAP. LVIII.

De Aquilone seu Borea vento, Astrei filio et collateralis Septentrionis.

Boreas seu Aquilo ventus collateralis est Septentrionis, et natura sua habet nubes dissipare et aquas ligare gelu; de quo sic Ovidius in persona eiusdem dicit ad ostendendas vires eius: Aptamichi vis est, qua tristia nubila pello Et freta concutio nodosaque robora verto, Induroque nives et terras grandine pulso. Idem ego cum fratres celo sum nactus aperto, Nam michi campus is est, tanto molimine luctor, Ut medius nostris concursibus insonet ether, Exiliantque cavis elisi nubibus ignes. Idem ego, cum subii convexa foramina terre, Supposuique ferox imis mea terga cavernis, Sollicito manes totumque tremoribus orbem. Hac ope etc. Ex hoc plures dicuntur fabule. Nam Servius dicit eum amasse Yacintum puerum, qui etiam ab Apolline amabatur, et

quoniam cerneret amorem pueri in amorem Apollinis magis quam in se flecti, iratus disco ludentem interemit. Preterea dicit Ovidius, eum amasse Orythiam Erichthonii regis Athenarum filiam, ac eam in coniugem postulasse; que cum non daretur, indignans se disposuit ad rapinam, nec distulit quin imo: Excussit pennas, quarum iactatibus omnis Afflata est tellus latumque perhorruit equor. Pulvereamque trahens per summa cacumina pal- lam Verrit humum, pavidamque metu caligine tectus Orythiam amans fulvis amplectitur alis. Et sic illam rapuit, et ex ea Zethum et Calaym filios suscepit. Insuper dicit Omerus in Yliade inducens Eneam Achilli loquentem in pugna: Boream pulcherrimas Dardani adamasse equas et ex eis equos XII velocissimos suscepisse. A quibus si corticem fabularum amoverimus, advertemus primo Boream Yacinthum, qui flos est et ideo puer, quia nullus diu vivit flos, amare; hac in forma, quia forte flabat sepiissime per prata plena yacintis, quasi visurus quos diligebat, uti et nos crebro visuri vadimus quos amamus. Qui Yacintus et ab Apol- line, id est a sole, amabatur, nam et ipse productor talium et spec- tator, amator etiam dicitur, et quia talium fotor est, et ideo a Ya- cinto amari dicitur, quia una queque res id amare videtur, per quod ad esse deducitur et perseverat in esse; nam flores et alia sole agente nascuntur et vivunt, quam diu vivunt. A Borea autem ideo occisus dicitur, quia Boreas horriditate sui flatus cuncta hu- more privat atque desiccat. Amasse eum Orythiam hystoria est.

Dicit enim Theodontius Boream iuvenem fuisse Tracem nobilem et animosum, qui tractus fama matrimonii contracti a Thereo, qui Pandyonis filiam habuerat in coniugem, cum audisset Orythiam Erichthonii Atheniensium regis formosissimam puellam esse, cupidine captus eius petiit coniugium, quod cum illi negaretur, ob incestum commissum a Thereo in Phylomenam, quasi similis illi Boreas futurus esset, iratus, captato tempore, illam rapuit, anno regni Erichthei VIII°, et filios ex ea suscepit, et sic fabule locum nomen iuvenis et regio adinvenit. Equos autem Dardani a Borea genitos ideo dici arbitror, quia possibile fuit Dardanum fama bonitatis equorum eius regionis tractum, misisse ibidem, et proletarios assumpsisse, quibus iunctis equabus suis optimos atque veloces suscepit equos, quorum successores eius prolem semper post modum servavere; et hinc sumptum eos Boree filios extitisse.

CAP. LIX.

De Zetho et Calay filiis Boree.

Zethus et Calays filii fuerunt Boree et Orythie, ex quibus quoniam que leguntur communia sunt, ut de ambobus invicem scriberem necesse fuit, de quibus sic Ovidius: Illic et gelidi coniunx Orythia tyranni Et genitrix facta est, partus enixa gemellos, Cetera qui matris, pennas genitoris haberent. Non tamen has una

memorant cum corpore natas, Barbaque dum rutulis aberat subnixa capillis, Implumes Calaysque puer Zethusque fuerunt. Mox pariter penne ritu cepere volucrum Cingere utrumque latus, pariter flavescere mali etc. Hos insuper testatur Ovidius cum Jassone et aliis Argonautis ad Colcos ivisse. Verum ut dicit Servius, cum a Phyneo rege Archadie, qui eo quod suasionem nove coniugis filios cecaverat, a diis cecatus et ipse fuerat, eique ut escas fedarent atque surriperent, arpye obscene aves fuerant appositae; suscepti hospitio remunerationis gratia ad expellendas aves Zethus et Calays, quoniam alati erant, missi sunt. Qui cum illas strictis gladiis persequerentur, ex Archadia pulsas usque ad insulas, quae Plote appellantur, persecuti sunt. Ibi vero monitu Yris ut desisterent Jovis canes ulterius persequi, ad socios redierunt. Quae iuvenum conversio nomen immutavit insulis, et ubi Plate dicebantur, Strophades dicte sunt, nam strophe grece, latine conversio dicitur. Hec ego de istis legisse memini; quid autem habeant sub velamine fictiones, detegendum est. Dicit ergo Ovidius hos post pueritiam pennas habuisse, pro quibus ego intelligo barbam et velocitatem, quae in adolescentia hominibus veniunt. Circa autem allegoriam pulsarum ab his arpiarum, dico quod divino munere omnes boni nascimur, et sic prima mortalium coniunx bonitas, seu innocentia est. Sed tandem grandiores effecti ut plurimum obiecta innocentia depravamur, et tunc secunda superinducitur uxor, cum quis concupiscibilis appetitus

iudicio se trahi permittit, quod in quam perniciosos deducat sal-
tus, Phyneus testis est. Qui auri cupidine occupatus, dum avaritie
credit, que secunda illi uxor fuit, filios privat luminibus. Filii au-
tem nostri laudabiles actus sunt, quos tunc privamus lumine,
cum illos obscenis operibus deturpamus. Quid enim turpius
agere possumus, quam bonam mentem abicere, ut divitias acqui-
ramus? Quod teste Seneca phylosopho, facete Demetrius po-
tenti cuidam libertino dixit, Facilem scilicet sibi esse ad divitias
viam, quo die penituisset bone mentis. Sic et nos ceci efficimur,
quando ob census desiderium nimium in rapinas et turpia lucra
delabimur. Apponuntur enim talibus arpye fede volucres atque
rapaces, quas ego mordaces avarorum curas et sollicitudines in-
telligo, a quibus ideo avaris surripi dicuntur dapes, quia dum ta-
libus detinentur cogitationibus, avari in tam grandem sui oblivio-
nem veniunt, ut etiam aliquando cibum sumere efficiantur im-
memores, seu dum auri cumulum augere satagunt, sibi ipsis ci-
bos extenuant et sua miseria fedos faciant. Argonaute qui apud
hunc hospitantur, quoniam illustres omnes iuvenes fuere, et vir-
tute conspicui, loco salubrium consiliorum summendi sunt, que
et si egre suscipiantur a talibus, suscipiuntur tamen aliquando, et
suscepta, loco muneris retribuunt boni inquisitionem, que secu-
ndum Fulgentium pro Zetho et Calay intelligitur. Hec autem
boni, id est veritatis inquisitio agit, ut canes Jovis, id est mordaces
cure et alienis bonis continue inhyantes pellantur usque ad Stro-
phades id est usque ad conversionem animi perquirentis bonum.

Que conversio esse non potest, nisi omissis viciis et concupiscentiis in virtutem quis egressus dirigat suos, et tunc remanet a sordibus desideriorum turpium immunis mensa Phynei. Sane Leontius longe brevius huius sensum expedit. Dicit enim hystoriam hanc fuisse talem: Phyneum ditissimum fuisse regem Archadie et avarum, et mortua Steneboe coniuge, ex qua Palemonem et Phyneum suscepit filios, superinduxit Arpalicem Boree filiam et sororem Zethi et Calay, cuius precibus ipse filios excecavit; quod scientes pyrrate, qui Plotas insulas incolebant, quasi in destitutum auxiliis et odiosum suis ob scelus commissum in filios venere, et obsederunt eum, et machinis erectis usque in regiam putrida sordesque iaciebant; tandem venientibus Zetho et Calay, vocatis cum longis navibus, eum liberaverunt obsidione, pyrratasque usque ad Strophades repulere.

CAP. LX.

De Arpalice Boree filia et Phynei coniuge.

Arpalices, ut dicit Leontius, filia fuit Boree, ex qua matre non dicit. Hec Phyneo regi Archadie nupta fuit, ut supra proximo patet, et infesta privignis.

CAP. LXI.

De Zephyro vento et Affrico et Choro collateralibus, filiis

Astrei.

Zephyrus ventus est occiduus, qui a latinis vocatur Favonius, complexione frigidus et humidus, temperate tamen. Hyemem autem resolvit et germina floresque producit, et dicitur Zephyrus a Zephs grece, quod latine vita sonat. Favonius autem eo quod faveat germinantia vel faveat germinibus; flat enim suaviter et placide a meridie usque in noctem, a principio veris usque ad estatis finem. A dextris eius Affricus ponitur, qui tempestuosus fulmina et tonitrua generat. A sinistris autem eius Chorus, qui, ut Beda dicit, in oriente nubilosum aerem facit, cum serenum faciat in occiduo. De Zephyro talis recitatur fabula. Nynpham fuisse scilicet nomine Clorim, a Zephyro dilectam, et in coniugem assumptam, eique ab eo in munus amoris atque violate pudicitie omne ius in flores concessum, eamque ex Clora Floram vocavit. Preterea refert Omerus in Yliade hunc Tyellam compressisse Arpyam, et ex ea Xanthum et Balium Achillis equos suscepisse. Harum fabularum intensio talis esse potest. Dicit Lactantius in libro Institutionum divinarum Floram feminam magnas ex meretricio quesisse opes, quarum moriens Romanum populum scripsit heredem, parte servata, que sub annuo fenore prestaretur, ex quo scilicet fenore voluit, ut suus natalis dies singulis annis editione ludorum celebraretur. Qui ludi Florales et sacra Floralia a Flora nuncupata sunt, quod quia senatui

tractu temporis flagitiosum visum est, cum timore plebis retrac-
tare non posset, ab ipso meretricis nomine argumentum summi
placuit, ut rei pudende dignitas adderetur, et inde finxerunt Flo-
ram floribus preesse, eam oportere ludis placare, ut fruges cum
arboribus aut vitibus bene prospereque florerent. Quem colo-
rem secutus Ovidius, nynpham non ignobilem Zephyro nuptam
et dotalitio munere, ut floribus preesset, accepisse a sponso. Qui
ludi, ut dicit Lactantius, memorie meretricis conveniunt; nam
omni lascivia et verborum licentia, quibus omnis obscenitas ef-
funditur, positis flagitante populo a meretricibus vestimentis,
que ludis in illis myrmorum fungebantur officio, celebrantur. Ex
Tyella autem Arpya equos suscepisse, nescio quid velit Omerus,
nisi id forte, quod apud Olisbonem extremum Hyspanie in Oc-
ciduum oppidum equas facere consuevisse apud Plinium Secu-
ndum legimus. Quas dicit Plinius in concupiscentiam prolis sus-
cipiende venientes hyulco gutture consuevisse flantes Zephyros
suscipere, et ex eis concipere et parere velocissimos equos brevi
tamen evo valentes. Sic forsitan ex equa cui nomen erat Thyella,
que impetus seu procella interpretatur, factum est, vel ut supra
de equis Dardani ex Borea conceptis diximus.

CAP. LXII.

De Aloo Tytanis X^o filio.

Alous, ut ait Theodontius, filius fuit Tytanis et Terre, cui coniunx fuit, ut etiam Servius asserit, Yphymedia. Quam cum violasset Neptunus, duos ex eo peperit filios, Othum et Ephyaltem, quos Alous educavit ut suos, et cum novem digitis, ut dicit Servius, singulis mensibus crescerent, parantibus Gigantibus bellum adversus Superos, nec ob senium Alous ad illud posset accedere, hos misit geminos adiutores, de quibus ubi de filiis Neptuni dicemus.

CAP. LXIII.

De Pallene XI° Tytanis filio, qui genuit Minervam.

Pallenem seu Pallantem unum fuisse ex filiis Tytanis dicit Paulus, insulamque in Egeo mari tenuisse, et a se denominasse Pallenem, hominem immanem et Superis adversum plurimum, cuius Lucanus meminit dicens: Pallenea Jovi mutavit fulmina cyclops. Hunc dicit idem Paulus a Minerva in bello adversus Jovem facto occisum, et ob id eam Palladem cognominatam. Et alibi dicit idem Paulus eum ob eius sevitiam ante bellum a Jove fulminatum. Sane Theodontius ei dicit fuisse filiam, nomine Minervam, a qua, cum illi conaretur virginitatem surripere, occisus est.

CAP. LXIV.

De Minerva Pallenis filia.

Minerva, ut supra proximo patet iuxta Theodontium, filia fuit Pallantis, a se ob virginitatem tutandam occisi. Hec, ut Tullius dicit, ubi de Naturis deorum, inter plures alias Minervas V^a fuit, eique ait ab antiquis pinnata apponi talaria, seu quia occiso patre velox fuerit ad fugam, seu ob aliam causam factum sit.

CAP. LXV.

De Runco et Purpureo XII° et XIII° filiis Tytanis.

Runcus et Purpureus, ut asserit Priscianus in maiori volumine, filii fuere Tytanis et Terre, quorum ait Nevium poetam meminisse aientem: Inerant signa expressa quomodo Tytani bicorporis Athlantes Runcus atque Purpureus filii terras pro terre etc. Et Oratius in Odis ait: Aut qui minaci Porphyryon statu. De his autem aliud legisse non memini.

CAP. LXVI.

De Lycaone XIII° Tytanis filio, qui genuit Calystonem.

Lycaonem Arcadie regem dicit Theodontius, quod nusquam

alibi legi, filium fuisse Tytanis et Terre, seu ob splendorem regium, seu ob insigne aliquod facinus, seu quod potius credo, quia nequam fuit homo et deorum spreter atque vilipensor, sicut plurimum legimus fuisse Tytanes. Ex eo autem talem refert Ovidius fabulam. Cum ascendisset in celum mortalium clamor quoniam omnia male agerentur in terris, voluit Iuppiter experiri presentia, et forma hominis sumpta devenit in regiam Lycaonis, egitque ut adverterent populi, quia deus esset in terris, qui cum sacris operam darent, a Lycaone risi sunt omnes. Qui tamen ut experiretur, nunquid ut dicebantur hospes suus Iuppiter esset, conspirassetque in nocturnam eius necem, nec peregissee potuisset, ad aliud facinus repente intendit animum, et occiso ex obsidibus Molossorum uno, undis partim, partimque prunis excoqui iussit, et illum comedendum Jovi apposuit. Qui cum cognovisset scelus sprevissetque cibum, ignem in regiam Lycaonis iniecit et abiit. Lycaon autem territus abiit in silvas, et in lupum versus morem rapine pristinum servare cepit, in greges seviens sanguinis aviditate. Sub hac fabula hystoriam esse talem dicebat Leontius. Fuit olim inter Epyros, ex quibus aliqui postea a Molosso Pyrri filio Molossi dicti sunt, et Pelasgos, qui postea Archades, controversia, de qua cum in concordiam itum esset, petiit Lycaon, qui tunc preerat Pelasgis, ut sibi in robur inite concordie daretur saltem obses unus ab Epyris, eo quod ab eis fuisset primitus exorta discordia. Cui a Molossis usque ad certum tempus iuvenis unus ex nobilioribus concessus est. Qui cum non remitteretur in termino

a Lycaone, per legatos gentis sue requisitus est. Lycaon autem, seu quia superbe requisitus videretur, seu ob aliam causam turbatus, eo quod pessimus esset homo et inflati animi, respondit legatis se in sequenti die obsidem redditurum, iussitque ut mane sequenti secum in convivio essent, et clam obside occiso atque decocto legatis aliisque convivantibus iussit apponi. Erat forte inter eos epulans iuvenis adhuc Lysanias, is qui postea Juppiter dictus est, homo ea tempestate apud Arcades existimationis permaxime, qui cum membra humana novisset, eiectis mensis turbatus atrocitate facinoris, prosilivit in publicum et in Lycaonem sibi faventibus popularibus omnibus evestigio conspiravit, et congregatis viribus eum traxit in pugnam, superatumque regno fugavit. Lycaon autem deiectus exul et inops cum paucis fugit in silvas, et cepit itineribus insidiari et raptu vivere, quod fabule locum dedit, quod in lupum versus sit. Nam si rite velimus inspicere, nulli dubium esse debet, quin quam cito ad avaritiam et rapinam mentem apponimus, humanitate exuti, lupum e vestigio induamus atque tam diu perseveramus in lupum, quam diu talis appetitus perseverat in nobis, humana tantum reservata effigie. Dicebat insuper Leontius alios affirmare Lycaonem in verum lupum fuisse conversum, asserentibus talibus in Arcadia lacum fore, quem si quis transnatasset, illico transformabatur in lupum, et si a carnibus abstinuisset humanis, et anno nono transacto lacum eundem iterum transnatasset, ei forma pristina reddebatur. Quod sciens Lycaon et plurimum Jovis iram timens

atque suorum, et ob suam perfidiam ignorans quo satis tutam posset habere latebram, ad expectandum absque suspitione vite rei exitum, lacum transnavit et verus lupus effectus, inter alia eiusdem speciei animalia, abitavit in silvis, relicta filia unica virgine Calistone. Preterea scribit Plinius in libro Naturalis hystorie, bellorum indutias huius Lycaonis inventum fuisse, ludorumque gimnicorum in Archadia.

CAP. LXVII.

De Calystone filia Lycaonis et matre Arcadis.

Calysto filia fuit Lycaonis, ut satis per Ovidium patet. Hec, ut scribit Paulus, iam patre fugato inter rerum tumultum adhuc virgo, clam regiam exivit et aufugit ad nemora, ubi se virginibus Diane dicatis sociam iunxit, apud quas a Jove, in habitu transformato Diane, oppressa est. Et cum turgescente utero apparet crimen, pulsa peperit Arcadem. De quibus ambobus plene infra ubi de Arcade dicitur, et ea potissime, que a Leontio de fictione relata sunt. Sane hec pluribus est appellata nominibus. Nam grece Arthos dicitur, quod latine sonat ursa. Preterea et Elyce dicitur a giri circumitione, nam grece elyaci dicuntur giri. Nuncupatur etiam Cynosura, quod nomen ante duo fuerunt nomina, cynos scilicet quod sonat latine canis; nam ymago celestis, que postea ursa dicta est, canis dicebatur, et forte adhuc apud

quosdam dicitur, et uros, quod latine silvestris bos sonat. Nam et eodem nomine dicta est, propter elevatam caudam ad semicirculi formam, quod magis ad silvestrem bovem spectat, quam ad canem faciat, aut ursam; nam sic ut dicitur, fert silvestris bos caudam elevatam, ut semicirculum facere videatur. Appellatur et Phenix, sic volente Thalete inventore, qui Phenix et ipse fuit, seu quia Phenices, qui instructissimi fuere naute, ea in navigatione primi sint usi. Dicitur et Septentrio quod etiam Archadi, seu maiori urse nomen est, eo quod a septem denotetur stellis, nam tryon seu teron stella interpretatur.

CAP. LXVIII.

De Gigantibus ex sanguine Tytanorum procreatis et Terra.

Gigantes, ut Paulus et Theodontius testantur, nati sunt ex sanguine Tytanorum et Terra, quod etiam testari videtur Ovidius, dicens: Obruta mole sua cum corpora dira iacerent, Perfusam multo natorum sanguine Terram Immaduisse ferunt calidumque animasse cruorem, Et ne nulla sue stirpis monimenta manerent, In faciem vertisse hominum, sed et illa propago Contemptrix superum seveque avidissima cedis Et violenta fuit: scires de sanguine natos etc. Hos Theodontius dicit pedes anguium habuisse et bellum movisse Jovi, ut patres fecerant; verum

nil ausus, donec Egla speciosissima mulierum et coniunx Panis a Terra matre eorum celaretur in specu. Qua occultata extemplo in deos fecere impetum atque eos adeo terruere, ut in Egyptum usque formis mutatis expellerent. De quibus sic dicit Ovidius: Emissumque ima de sede Tiphea terre Celitibus fecisse metum, cunctosque dedisse Terga fuge, donec fessos Egyptia tellus Ceperit et septem discretus in hostia Nylus. Huc quoque terrigenam venisse Typhea narrat, Et se mentitis superos celasse figuris. Duxque gregis, dixit, fit Juppiter, inde recurvis Nunc quoque formatus Lybie est cum cornibus Amon. Delyus in corvo, proles Semeleia capro, Phele soror Phebi, nivea Saturnia vacca, Pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis ales etc. Verum in aliquibus Theodontius et Ovidius dissentire videntur, cum Theodontius dicat a Gigantibus hoc factum, et Ovidius dicat Typheum ex imo terre venisse atque fecisse. Preterea et in formis deorum. Nam dicit Theodontius Jovem in aquilam versum, Cybelem in merulam, Venerem in anguillam, Pana autem se in fluvium fere totum deiecisse; superiorem vero partem que remansit in ripa in hyrcum mutatam dicit, que intravit fluviam in piscem, ex qua figura postea Jovem capricornii signum fecisse dicit. Tandem Jovem asserit oraculo habuisse, si victoriam vellet, clipeum ex Egla Panis coniuge tegetet, et caput suum Gorgone. Quo facto presente Pallade, fugati sunt atque obruti Gigantes et apud Inferos a Jovi detrusi. Multa his dictis superdicenda veniunt, si fictionum velimus ambages resolvere. Sed ante alia non omnino fictum est

fuisse Gigantes, idest homines forma, seu statura ultra modum ceteros excedentes, imo constat esse verissimum et liquido his diebus apud Drepanum Sicilie oppidum fortuitus demonstravit eventus. Nam cum in radicibus montis, qui supereminet Drepano, haud longe ab oppido, nonnulli agrestes ad construendam pastorem domum fundamenta foderent, apparuit caverne cuiusdam introitus, quem cum visuri, quidnam intus esset, faculis incensis fossore intrassent avidi, antrum summe altitudinis atque amplitudinis invenere. Per quod incedentes in oppositum introitus ingentis magnitudinis sedentem viderunt hominem, ex quo terrefacti repente fugam arripientes exivere antrum, nec ante tenuere cursum, quam in oppidum devenissent occurrentibus quid viderant nuntiantes. Mirabundi autem cives visuri quidnam mali hoc esset, incensis funalibus armisque sumptis, quasi in hostem unanimes exivere civitatem, et ultra trecentos intravere specum, videruntque non minus quam primi stupidi quem retulerant villici. Tandem proximiores facti, postquam non vivum esse hominem norunt, viderunt sedentem quendam in sede, et sinistra manu innixum baculo tante altitudinis atque grossitie, ut excederet quemcunque pregrandis navigii malum. Sic et hominem invise atque inaudite amplitudinis, nulla ex parte corrosum aut diminutum. Et cum ex eis unus porrecta manu tetigisset stantem malum, evestigio malus solutus in cinerem corruit, remansit quasi veste nudatus baculus alter plumbeus ad

manum usque tenentis ascendens, et ut satis adverterunt, plumbum erat ad augendam gravedinem malo infusum, quod postea ponderantes asserunt, qui viderunt, fuisse ponderis XV chintariorum Drepanensium, quorum unusquisque ponderis est librarum comunium [centum]. Demum hominis statura tacta eque corruit, et in pulverem fere omnis versa est. Quem cum non nulli tractarent manibus, tres dentes adhuc solidi comperti sunt monstruose granditie, ponderis autem erant trium rotulorum, id est centum comunium unciarum. Quos Drepanites, in testimonium comperti gigantis et sempiternam posteritate memoriam, filo alligavere ferreo, et suspendere in quadam civitatis ecclesia in honorem Adnuntiate Virginis edita, et eiusdem titulo insignita. Preterea et partem cranei anteriorem invenere firmissimam adhuc, et plurium frumenti modiorum capacem. Sic et os alterius cruris, cuius et si ob annositatem nimia pars in putredinem devenisset, perceptum tamen in reliquo est ab his, qui totam hominis altitudinem ad mensuram cuiuscunque minimi ossis novere, eum fuisse magnitudinis ducentorum cubitorum vel amplius. Suspicatumque est a quibusdam ex prudentioribus hunc fuisse Eri- cem, loci potentissimum regem, Butis et Veneris filium, ab Hercule occisum et in eodem monte conditum. Quidam autem arbitrabantur Entellum, qui olim in funeribus ludis ab Enea pro Anchise patre editis pugno taurum occiderat. Alii vero unum ex ciclopibus, et potissime Poliphemum, de quo multa Homerus. Post quem de eodem sic scripsit Virgilius: Vix ea fatus erat,

summo cum monte videmus Ipsum inter pecudes vasta se mole moventem Pastorem Poliphemum et litora nota petentem, Monstrum horrendum [informe] ingens cui lumen ademptum. Trunca manu pinus regit et vestigia firmat; Et post pauca sequitur: Dentibus infrendens gemitu graditurque per equor Jam medium, nec dum fluctus latera ardua tinxit. Et alia plura que ad magnitudinem Ciclopum designandam tendunt, et potius ad veritatem rei spectantia quam ad yperbolem, qua multi eo ibidem uti arbitrantur. Fuere igitur ingentes stature Gigantes, quod et sacra testatur pagina, ex quibus et si non huius tam mirande magnitudinis fuerint, duo saltem in eadem nuncupantur, Nembroth scilicet, qui turrin in deum excogitavit, et Goliath Phylisteus a Davit funda et lapidibus superatus. Hos tales Josephus, vir alias circumspectus et eruditus, existimavit, ut ipse in libro Antiquitatis Judaice scribit, ab Angelis Dei mulieribus mortalibus coeuntibus procreari; quod edepol ridiculum est, cum ingentium corporum causa sint sydera celique revolutio certa, qua etiam evo nostro factum est, quod aliqui fere caput omne, vel amplius proceritate excederent etiam magnos corpore viros. Sane de his ego poetas non puto locutos, si mites fuerunt homines et humane viventes. Sed de his de quibus videtur intelligere in Saturnaliorum libro Macrobius, ubi dicit: Gigantes autem quid aliud fuisse credendum est quam hominum quandam impiam gentem deos negantem, et ideo extimatam deos pellere de celesti sede vo-

luisse? horum pedes in draconum volumina desinebant, quod significat, nil eos rectum, nil superum cogitasse, totius vite eorum gressu atque processu in inferna mergentes etc. Huiusmodi ergo homines ex sanguine Tytanorum et Terra productos fuisse, non debet extraneum apparere homini erudito, cum persepe similis oriatur ex simili, et ob hoc Tytanorum superbiorum hominum rite superbos omnes, si non ex sanguine saltem ex moribus seu vitio filios possumus nuncupare. Quorum etiam nulla rectius dici mater potest quam Terra, iam a Macrobio ratione monstrata, tales scilicet nil superum, id est celeste, nil sanctum, nil iustum cogitant, omnis vite eorum progressus ad terrena et inferiora demergitur. Attamen hos tales, seu quos tales appellamus, bellum habuisse cum Jove homine Cretensium rege non omnino fabulosum est. Constat enim ex hystoriis antiquis, Jovem duo insin-gessisse bella, primum cum Tytanis, ut parentes vinculis detentos liberaret, secundum cum ipso patre suo Saturno, mortem eius, testante Lactantio, moliente et hoc Giganteum bellum dictum est, et secundum quosdam apud Flegram Thesalie agrum conflictum est, et victus atque fugatus Saturnus. Quod autem oraculo Egle corio clipeum tegere illi imperatum sit, et caput suum Gorgone et Egles a terra in specu abscondita, intelligo quia subsidio gregum et armentorum, in quibus consistebant substantie veterum, que per Eglam, que idem sonat quod capra, intelliguntur et agrorum fructus, quos occipio pro Gorgone, sumptus bellorum maximi sustentati sint; et sic Jovis clipeum tectum, id est

defensionem habitam, et caput coopertum, id est consiliis ad oportuna fulcitum. His autem cessantibus scilicet fructibus substantiarum Egles dicitur abscondita, et tunc audent hostes in hostem insurgere quasi adversus inermem. Tantum his existentibus et Pallade, que pro militari disciplina intelligenda est hic, in victoriam itur. Quod autem in Infernum mersi sint, humiliari atque deici superborum proterviam ostendere voluere fingentes. Huic tamen bello Gigantum multa superadduntur hic non apposita, eos scilicet montes montibus imposuisse, ut in celum ascenderent, et alia quedam fecisse, que referenda sunt ad actus bellantium. Erigunt quidem arces et inponunt montibus turres, ut celum, id est regnum hostis occupent, que omnia tandem a victore deiciuntur, ut a Jove factum est. De hoc Gigantum bello atque Superum videbatur Varro aliter opinari; dicebat enim hoc fuisse cum cessasset diluvium, dicens aliquos in diluvio cum utensilibus omnibus confugisse in montes, qui lacessiti postea bello ab aliis, qui de aliis descenderant montibus tanquam superiores venientes facile repellebant; unde fictum est, superiores deos esse, inferiores vero terrigenas; et quia ex vallibus ad summa scandentes premissis pectore, quasi reptare viderentur more serpentum, dictum est eos serpentum habuisse pedes. Quod autem metu Typhei in Egyptum mutatis formis aufugerint dii, aliud sentit quam hystoria vel moralitas. Nam pro Thyphoeo, qui Terre fuit filius, terra ipsa intelligenda est, et potissime ea pars, que a nobis septentrionalibus incolitur, a qua dii, id est sol, per quem,

ut Macrobio placet in libro Saturnaliorum, reliqua deorum multitudo intelligenda est, tunc fugiunt quando ab equinoctio autumnali versus antarcticum polum sol incipit declinare, quia tunc elongatur a terra sol, scilicet a regione nostra qui septemtrionales sumus, et tendit in Egyptum, id est in austrum, seu ad regiones australes. Deos autem formas mutasse, forte potius ad ornatum fictionis appositum est, quam ob aliam causam. Nam, ut dicit Augustinus, ubi *De civitate dei*: Non omnia que gesta narrantur, aliquid etiam significare putanda sunt, sed propter illa que aliquid significant, et ea que nichil significant attexuntur. Solo enim vomere terra proscinditur, sed ut hoc fieri possit, etiam cetera aratri membra sunt necessaria; et soli nervi in citharis atque huiusmodi vasis musicis aptantur ad cantum, sed ut aptari possint insunt et cetera in compagibus organorum que non percutiuntur a canentibus, sed ea que percussa resonant huic connectuntur. Hec Augustinus. Et ob id esto ad intentum minime spectet, ne videamur evitasse laborem, quid in illis formis sensisse potuerint, annectamus. Dicit ergo Ovidius, Jovem mutatum in Arietem, ut in hoc Jovis naturam demonstret. Est autem aries mansuetum et benignum animal, nemini si in quiete permictatur sua infestum. Preterea utile plurimum, nam ad procreandam prolem maxime pecudum gregi solus sufficit, et insuper non solum vir gregis est, sed dux etiam; nam si absit pastor ipse, se pastorem pecoris previum offert, illudque itinere recto reducit in caulas. Que Jovi convenire videntur inter alia multa. Est autem planeta benignus et

mitis, nisi coniunctione alterius depravetur; est similiter utilis, quia maturos fetus mulierum movet ad exitum et emittit in lucem, omnesque iuvat ut ipsum nomen sonat; sic et dux gregis, id est rex, et dominus deorum, ut omnis gentilitius error affirmat. Solem autem ideo in corvum versum reor, ut eque ex proprietatibus solis demonstretur una; corvum enim habere vim quandam presagiendi credidere veteres, et ideo quia sol divinationis dictus est deus, ut ubi de Apolline dicitur, eidem corvum consecravere, qui, ut dicit Fulgentius, solus inter aves habet LXIII^{Or} vocis mutationes, quam ob causam auguribus antiquis erat in auguriis captandis avis gratissima. Bachum in caprum mutatum, hyemali tempore convenit, nam vinum, id est Bachum, a frigore hyemis coactum, in se vires colligit suas; et cum minoris virtutis videatur quam sit, agente frigore facilius potatur a stultis; verum postquam potatum est, calore auctum stomaci extenditur, et more hyrci ad sublimiora tendit agitque, ut calefacti homines animosiores efficiantur, et ad celsiora contendant. Quod autem luna in Phelem, id est in dammam mutata sit, ut eius designetur velocitas dictum est, cum sit damma velocissimum animal, nec illi ad defensionem sui telum aliud quam fuga concessum sit a natura, et sic luna inter planetas velocissima est. Junonem autem in candidam mutatam vaccam ideo voluere, quia vacca fertile sit animal, et sic terra, quam Junonem aliquando volunt; et ideo candida, quia hyeme nivibus tegatur. Quod Venus piscis effecta sit,

eius grandis humiditas, seu quod humiditate vigeat Venus ostenditur. Mercurius autem ybis factus dicitur, eo quod ciconia sociabilis avis sit, ex quo Mercurii convenientia cum omnibus designatur, et uti serpentum hostis ciconia est, sic astutiarum dissipator Mercurius. Secundum autem Theodontius Juppiter in aquilam versus est, ut per aquilam, que altius ceteris avibus volat, eius sublimes intelligantur effectus. Cybelem vero in merulam ideo versam puto, quia cum Terra sit, et merula sit avis volans continue circa terram, ut Terra per merulam designetur. Per anguillam autem in quam Venerem versam dicit, eius Veneris lubricum accipiendum est. Per Pana autem in hyrcum in superiori sui parte versum, et in piscem in inferiori, intelligo orbem totum cui natura rerum, id est Pan, preest, et qui in superiori parte id est terra, que aqua superior est, et yrcos et animalia cetera pascit in inferiori autem parte, id est aqua, ideo piscis fingitur, quia pisces producat et nutriat. Sed cum iam omnis Tytania proles expedita sit, libello huic finem etiam faciemus.

Genealogie deorum gentilium liber III^{us} explicit.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUNDUM
JOHANNEM BOCCACCIIUM DE CERTALDO LI-
BER QUINTUS INCIPIT FELICITER.**

In arbore signata desuper ponitur in radice Celius, eo quod pater fuerit Jovis secundi, cuius proles et si non omnis, nam Dardanus in librum alium hunc sequentem reservatur, in hac arbore tam in ramis quam frondibus describitur.

Prohemium.

Nondum plene finieram superbam Tytanis prolem in medium trahere, et ecce, qui adeo circa principium impetuose ab imo usque commoverant equora, quasi in antrum Eoli revocati imperio abiissent, venti quiescere omnes, et turgidum hactenus velum, languidum exhaustumque adhesit malo. Quod ego prospectans, adverti illico, quia esset paululum quiescendum. Nec mirum! Quid, si fulminando Juppiter fatigatus est, de me scribendo scelesti generis elatos mores poterit arbitrari discretus? Progredior ergo in litus, conscendo tumulum, visurus, quonam me vehemens liquisset spiritus; dumque in circum oculos volvo, Atticum sub pedibus habere solum cognovi, avidusque in circumitu cuncta passim videre, non ordine certo intuebar, quin imo,

ut memoria representabat preterita, sic nunc huc nunc illuc oculos impellebam. Et summos primo aliquandiu Arcadum montium consideravi vertices et nemorosa declivia, mecum dicens: Hos incoluit Mercurius puer, per illa ducebat Diana choros, discurrebat Athlas, et parvus adhuc Parthenopeus consuevit agitare cervos, in illis Calysto latuit virgo. Inde repente revolutus in litus, aspexi non dicam Athinas, sed earum dum fere consumptum parvumque vestigium intuerer. Risi nostre mortalitatis insana iudicia, quibus decepta vetustas, dum illas futuras perennes arbitraretur, primo deos in litem nominis imponendi traxit, inde eas vocavit eorum sententia immortales; nunc, paucis elapsis seculis, ruinis suum finem venisse testantur. In mortem profecto nos et nostra corruunt omnia celeri passu. Attamen, quantumcunque exinanita civitas imo potius civitatis bustum esset, memorari cepi quanta phylosophorum atque poetarum luce, quanto studiorum omnium decore, quanta regum ducumque gloria, quanta insignis potentia, quanto victoriarum fulgore splendida iamdudum fuerit, et exhorruui videns omnia sub turpi ruinarum tam templorum quam edium tumultu deiecta iacere. Ab hac tandem me consideratione retorsit biceps fere in conspectu positus Parnasus, plurimo celebris carmine et vatium redolens laureis, atque vetustissimum et suave Musarum hospitium; quem dum quadam mentis veneratione conspicerem et deserto fonti Castalio compaterer, vidi antiqui hostis decipulam veterem, antrum scilicet Apollinis Delphici, ex quo prodeuntes ambages et

perplexa responsa in se, tanquam in Caribdim cuncta sorbentem, et in baratrum perditionis perpetue dimittentem, tam diu gentiliū infelices animas contraxere; tamen mutum et elinguem, non aureis ornatum statuis, non preciosis coruscum lapidibus, sed varia fere totum serpentium radicum circumplexione contextum, sic sacro volente lumine, quod non implicitis vocibus, sed sanctorum qui, a seculo sunt, prophetarum eius, futuris sacra misteria expectate salutis eleganti patefecit eloquio. Ab hinc in Thebas Boetias haud longinquas a loco se flexit intentio, quas apud, dum inter ruinarum tumulos, et ingentia veterum edificia, turpi lapsu squalentia, Bachi et Herculis oculo mentis exquiro cunabula, tetrus odor tabis illisi in saxum Learci, truncati Pentei, discerpti Actheonis et germanorum vulnerum me in partem impulit alteram, et in Lacedemonam usque protendens aciem, nedum Agamenonias arces et execrabilem decorem Helene sacrasque Lygurgi leges cernerem et imperii pregrandis insignia, sed vix locum, ubi consederit oculus alter Grecie, cognoscere potui. Et ob id in excedentem fere sydera Corinthiam arcem oculos dedi, Lacedemonis memor et Sysiphi. Sed quid multa? Dum sic distrahor, clementissime princeps, sensi restaurari vires, quas pridianus labor obtuderat, et me ad ceptum revocari iter ab aura tenui. Quam ob rem, omisso tumulo, quasi futuri itineris premonitus, parvam reintravi naviculam, et eius invocato nomine, qui iam dudum in suave vinum insipidas vertit aquas in Chana, secundi Jovis insignem scripturus prolem, flatibus velum dedi.

CAP. I.

De Jove secundo Celi nono filio, qui genuit filios quindecim, quorum prima <Diana>, II Apollo, III Titius, IIII <Bachus>, V Amphyon, VI Zethus, VII Calatus, VIII^a Pasithea, IX^a Egiales, X^a Euprosinne, XI Lacedemon, XII Tantalus, XIII Hercules, XIII^a Minerva, XV Arcas.

Supra de Celo libro tercio dictum est, cuius fuisse filium Jovem secundum testatur Tullius in libro de Naturis deorum, eumque dicit in Arcadia natum, ex qua tamen matre non dicit. Huius et si credam grandia fuisse facinora, absque quibus non potuisset tam insigne meruisse cognomen, pauca tamen ad nos usque fama, seu veterum monimenta duxere, et si qua forsitan pervenire, non satis certum est, an sua, an potius primi vel tercii fuerint Jovis. Verum que pauca huius fuisse Theodontius asserit, explicabo. Vult igitur Theodontius hunc insignem fuisse hominem, primo apud suos, et ibidem ob opposita a Lycaone Arcadum rege in convivio humana membra, Lycaonem vicisse prelio, renoque privasse, et tunc primo cepisse vocari Jovem ob iustam de iniquo rege ultionem sumptam. Hunc tamen Leontius Lysaniam supra, ubi de Lycaone, vocat, quem primum fuisse Jovem et Atheniensium regem diximus; et ob id quid dicam non habeo, nisi ut istas adeo inter se discrepantes opiniones prudentior me, si queat, in concordiam redigat. Post hec dicit Theodontius,

hunc se Athenas transtulisse et ibidem in culmine fuisse permaximo, et ob stupratam Latonam adversus Ceum ingens habuisse bellum, eoque superato maxima cum gloria, Athenas rediisse. Jovique primo bovem immolasse, et multa ad laudabilem civilitatem spectantia apud Athenienses instituisse; quibus agentibus causis. Juppiter communi hominum consensu vocatus est. De tempore non constat. Sunt tamen qui credant eum Cycropem Atheniensium regem primum fuisse, sed ab hoc vulgata discordat opinio, cum Cycrops fuerit Egyptius, et Juppiter Archas. Alii vero antiquiorem dicunt, nec tamen ullus precisum tempus apponit, et ideo omittamus.

CAP. II.

De <Diana> prima Jovis secundi filia.

Diana, omnium fere testimonio poetarum, Jovis et Latone fuit filia, et eodem partu cum Apolline edita, ut supra ubi de Latona monstratum est. Hanc veteres insignem virginitate perpetua voluere, et quoniam spreto hominum consortio silvas inhabitaret, venationibusque vacaret, eam arcu pharetraque accintam descripsere, et nemorum montiumque dixere deam, curruque uti voluere a cervis tracto, et nynpharum societate atque officiis et obsequio uti. De qua sic Claudianus ubi de laudibus Styliconis: Dixit et extemplo frondosa fertur ab Alpe Trans pelagus, cervi

currum subiere iugales, Quos, decus esse dee, primi sub lumine celi Roscida fecundis concepit luna cavernis, Par nitor intactis nivibus, frons discolor auro Germinat, et spatio summas equantia fagos, Cornua ramoso surgunt procera metallo. Opis frena tenet etc. Et paulo infra sequitur: Sexum nec cruda fatetur Virginitas, sine lege come, duo cingula vestem Crure tenus pendere vetant; precedet amicas Flava Leonthademe, sequitur nutrita Lyceo Neuopene telisque domat que Menala thoro, Ignea Cretea properat Bythomartis ab Yda, Et cursu Zephyris nunquam cessa Lycaste. Iungunt se gemine metuenda feris Agapente, Et soror optatum numen venantibus Opis, Progenies Scythye, divas nemorumque potentes Fecit Yperboreis Delos delata pruinis. He septem venere duces, exercitus alter Nynpharum incedunt, acies formosa Diana etc. Ait et hic idem: Opis frena tenet, fert retia rara Lycaste, Auratasque plagas etc. Hanc insuper viarum voluere presidem, et una cum luna multis vocavere nominibus. His igitur premissis, advertendum est que per ea sentienda sint. Fuit hec profecto femina Jovis hominis et Latone filia, et possibile est eam viraginem quandam fuisse, ut nonnulli sunt, omnino hominum abhorrentem consortium, et sic virginitate perpetua clausisse, et venationibus dedisse operam. Et cum hec lune convenire videantur, que suo frigore habet venereas frenare concupiscentias, et nemora montesque nocte suo lustrare lumine, ei ad lunam spectantia, tanquam si ipsa luna esset, iniunxere, seu ip-

sam potius insipidi credidere, eo modo quo supra sepius de quibusdam aliis dictum est. Et quoniam de his, ubi de luna nil fere dictum fuit, paululum latius prosequemur. Accingitur ergo Diana arcu et pharetra, ut per hoc intelligatur luna et ipsa radiorum iaculatrix, qui loco sagittarum intelligendi sunt, et ideo sagitte, quia non nunquam nocui atque pestiferi. Nemorum montiumque ideo dea dicta est, quia lune videatur esse plantas herbasque suis humiditatibus fecundare, et in virorem servare, et etiam incrementa prestare. Currus autem ideo illi additur, non solum ut ex hoc celi circumitio assumatur quam etiam velocius ceteris planetis peragit, quin imo ut et montium atque nemorum circumitiones venantium designentur. Qui a cervis idio trahi dicitur, eo quod a silvestribus animalibus venantium desideriam trahi videatur. Candidi autem ideo apponuntur, quia albedo inter colores lune a physicis tribuatur. Quod nymphas habet socias, accipi debet pro humiditate continua, qua habundat, cum nil aliud nympha sit quam aqua, aut complexio humida, ut infra ubi de nymphis clarius apparebit; quod nymphis sint officia attributa, ad decorem fictionis appositum est, seu velimus dicere humiditates obsequium prestare influentiis lune. Viarum vero presidem ideo voluere, quia lumine suo nocturnas vincens tenebras illas reddit viatoribus expeditas, seu quia vie sint Diane virgini in sterilitate similes. Dianam vero vocari voluere, ut dicit Rabanus in libro de Origine rerum, quasi duanam, eo quod nocte et die appareat, et sic deservire videtur ambobus. Sed Theodontius aliter, ut alias

dictum est; luna enim planeta iste vocatur quando de sero lucet, Diana autem, dum luce sua tendit in diem, et tunc est venationibus aptior et viatoribus: et virgo ille tunc dicitur, quia post excursum medium celi circulum, plantis nec affert nutrimentum validum, nec de novo plantatis prestat utile incrementum, uti facit dum in oppositum fertur discedens a sole. Cinthia autem dicta est a Cinthio monte, in quo precipue colebatur; de reliquis alibi dictum est.

CAP. III.

De Apolline II° Jovis secundi filio, qui XVI inter filias et filios genuit, quorum hec sunt nomina: prima Lapitha, II^a Eurinomes, III Mopsus, IV Lynus, V Phylistenes, VI Garamas, VII Brancus, VIII Phylemon, VIII Orpheus, X Aristeus, XI Nomius, XII Auctous, XIII Argeus, XIII Esculapius, XV^a Psyce, XVI Arabs.

Apollo eque Jovis et Latone fuit filius et eodem enixus cum Diana partu, ut prehabitu est, ubi de Latona. De hoc multa narrantur, que forsitan non minus aliena fuere quam sua, cum preter eum tres alios fuisse Apollines scribat Cicero. Verum quoniam in hunc omnes sese inclinant poete, quasi solus ipse fuerit Apollo, et ob id que aliorum fuerint, non satis apparet, in hunc

omnia deferre necesse est. Dixere ergo post nativitatis sue fabulam, hunc divinitatis et sapientie deum et medicine artis reperi-
torem. Preterea dicunt eum Cyclopes interemisse, et ob id, aliquandiu privatum divinitate, armenta Admeti regis Thesalie pavis-
sisse. Voluere insuper, cum illi cytharam donasset Mercurius, eum Elyconicis preesse Musis, ut eo scilicet lyram tangente Muse canerent. Similiter et imberbem dixere, atque laurum arborem, et Yperboreas gryphes, et corvum, et buccolicum carmen illi sacrum fecere. Multisque illum vocavere nominibus, et plures illi filios ascripsere; longa fictionum series hec est, quarum si velimus sensum excerpere, ante alia advertendum est, quoniam aliquando eum hominem, ut fuit, aliquando solem intelligamus necesse est. Fuit igitur hic homo et secundi Jovis filius ex Latona, ut sepius dictum est. Verum Tullius, ubi de Naturis deorum, dicit eum Jovis Cretensis fuisse filium, et ab Hyperboreis montibus venisse Delphos. Et si sic esset, multa frustrarentur ex dictis supra. Verum, salva semper Ciceronis reverentia, ego istud non credo, cum dicat Eusebius in libro Temporum Apollinem et Dianam ex Latona natos, regnante Argis Steleno, regnique eius anno IIII, qui fuit annus mundi m̄dcccxi, cum longe post per eiusdem Eusebii scripta comprehendatur Jovem Cretensem fuisse. Theodotius vero dicit istum Jovis secundi fuisse filium, et apud Arcades regnasse, eisque novas adinvenisse leges, et Nomium fuisse vocatum, et ob severitatem nimiam legum a subditis regno fuisse pulsum, et ad <Admethum> regem Thesalie confugisse,

atque ex concessione Admeti quibusdam secus Amphrisium flumen populis imperasse, ex quibus nata fabula est, quod ob occisos Cyclopes divinitate privatus Admeti paverit armenta. Sane dicit idem Eusebius Apollinem ex Latona natum, non eum fuisse a quo consueverunt antiqui responsa suscipere, sed eum qui servivit Admeto, et sic ille, ut dicit Tullius, qui Delphos ex Hyperboreis venit, filius potuit esse Jovis Cretensis. De nativitate autem huius et contingentibus circa eam, multa in precedentibus, ubi de Latona, dicta sunt, et longe plura legi possent per Macrobius in libro Saturnaliorum scripta, que profecto utilia sunt, nec tamen multum a scriptis desuper discrepantia; et ideo non apposui. Fuit insuper hic, ut Theodontius asserit, primus qui vires herbarum noverit, et ad oportunitates hominum earum virtutes adaptaverit, et ob id non solum medicine repertor habitus est, sed deus, cum egrotantes plurimi ex suis remediis sanitatem consequerentur. Et quoniam ipse pulsorum hominum concordantias repperisset, illi a Mercurio numerorum atque mensurarum principe cytharam concessam dicunt, volentes intelligere, uti per diversas cythare voces ex diverso fidium tactu surgentes una fit melodia, si rite tangatur, sic ex diversis pulsuum motibus, si rite ordinati sint, quod ad medicum spectat, una fiat sanitatis bene dispositi corporis concordantia. Et quoniam, visis egritudinum signis, multis mortem, et multis etiam sospitatem prediceret, divinationis illi deitas attributa est. Et sic illi laurus et cor-

vus dicati sunt, cum ut alias dictum est, si lauri frondes dormientis capiti alligentur, somnia eum visurum vera predicent, que divinitatis est species. Sic et corvum, ut etiam dictum est, habere LXIII vocum mutationes, ex quibus optime augures futura se comprehendere asserebant, quod etiam ad divinationem designandam apponitur. Albericus insuper dicebat ob id fictum eum occidisse Phitonem, quia Phytō fidem auferens interpretetur, que oblatio fidei tunc de medio tollitur, cum veritatis claritas referatur, quod per solis lumen efficitur. Sed tunc planeta est, non homo, per quem etiam, ut mathematici asserunt, multa futura mortalibus demonstrantur. Sapientie autem ideo deus est habitus propter consilia, que salubria circa morbos dabat poscentibus, preterea quia ubi de sole intelligatur, lumine suo vitanda demonstrat ac etiam imitanda, quod sapientis est. Imberbem autem solem planetam dicunt, quia semper iuvenis tanquam omni die novus exoriens. Lyra canere et Musis preesse eum ideo voluere, quia putaverint eum celestis melodie moderatorem et principem, et inter VIII sperarum circumitiones varias, tanquam inter VIII Musas notitia et demonstratione earundem modulos exhibentem. Nunc de nominibus. Dicitur Apollo, quod, ut ait Fulgentius, perdens interpretatur, et ideo Ethyopum quidam sunt populi, qui eum surgentem totis affectibus execrantur, eo quod fervore suo nimio apud eos cuncta disperdat; et hinc est, ut dicit Servius, quod Porphyrius, in eo libro quem Solem appellat, dicit, Triplicem esse Apollinis potestatem, eum scilicet apud Superos esse

Solem; Liberum patrem in terris, et Apollinem apud Inferos, et inde tria, insigna simulacro eius ab antiquis apposita, lyram scilicet, pro qua celestis armonie ymaginem voluere, clipeum quo eum terre numen intelligi sensere, et sagittas quibus infernorum deus et noxius iudicatus est; et ob id Omerum dixisse videtur eundem tam pestilentie quam salutis autorem. Quod etiam sensisse videtur Oratius in Carmine seculari, dum dicit: Condito mitis placidusque telo Supplices audi pueros, Apollo etc. Vocatur et insuper Nomius, quod latine pastor sonat, inde sumptum quod pastor fingatur Admeti; et ideo tanquam pastori buccolicum illi carmen consecratum est, quia pastorale carmen est. Cynthius autem dicitur a Cynthio, in quo diligentissime colebatur.

CAP. IV.

De Lapyta prima Apollinis filia.

Lapyta, ut Ysidoro placet in libro Ethymologiarum, filia fuit Apollinis, esto Papias virum fuisse testatur. Ab hac autem, ut Rabanus asserit, Lapyte populi Thesalie dominati sunt. Indicium quidem est non parvi momenti, hanc scilicet insignem fuisse mulierem, postquam ab ea egregii denominati sunt populi. Quod autem Apollinis fuerit filia verum esse potest, tanquam hominis, si autem tanquam solis, ob formositatem, vel sapientiam, vel augurandi peritiam fictum arbitrari potest.

CAP. V.

De Eurimone Apollinis secunda filia.

Eurimonem Paulus Perusinus affirmat Apollinis fuisse filiam, eamque Thalaoni nuptam, ac eidem Adrastum Argivorum regem, et Euridicem Amphyrai postea coniugem peperisse.

CAP. VI.

De Mopso III° Apollinis filio.

Mopsus, dicit Theodontius, filius fuit Apollinis et Ymantis, Iasoni summa atque fida amicitia iunctus, ut testatur Statius: Sapius in dubiis auditus Jasone Mopsus. Hic, ut placet Lactantio, divinandi peritissimus fuit et Gryneo nemori, ubi Apollinis oraculum erat, prefectus, ut ait Servius. Fuit enim homo evo suo venerabilis adeo, ut illi post mortem templa dicata sint, et ex eorum abditis a petentibus accepta responsa. Paulus autem dicit non Ymantis fuisse filium, sed Manthonis, filie Tyresie Thebani. Hunc preterea dicit Pomponius Mela Phaselim civitatem in finibus Panphyliæ condidisse; nec multo post asserit idem Pomponius Manthonem fugientem Thebarum victores, Clarii fanum apud Lybedos Yonas statuisset, Caystro flumini proximum. Nec longe ab eo Mopsum eiusdem filium Colophonem condidisse. Eusebius autem dicit Mopsum apud Cilices regnasse, regnante

Agamennone Mecenis, et ab eo Mopsicrene et Mopsistie dicti. Dicentibus Manthonem huius fuisse matrem, adversantur dicentes Manthonem post Thebanum bellum in Ytaliam transigrasse, et in Cisalpinam Galliam devenisse.

CAP. VII.

De Lyno IIII° Apollinis filio.

Lynus, ut scribit Lactantius, ex Psamata filius fuit Apollinis, ex quo talem recitat fabulam. Quod cum interfecisset Apollo Phytone serpentem, et perquireret cedis acte piacula, a Crotopo rege Argivorum in domum susceptus est, ubi clam cum Psamata virgine et eiusdem Crotopi filia concubuit. Que cum concepisset et tempore debito secus Nemeum flumen occulte peperisset, filium illum Lynum appellavit, eumque, ut placet aliquibus, exposuit, et sic repertus a canibus devoratus est. Alii vero dicunt, quia illum pastori cuidam alendum tradidit, tamen dum quadam die incuria pastoris parvulus iaceret in herba, a canibus devoratus est. Quod Statius testari videtur dicens: Irradiant medio Lynus intertextus acanto Letiferique canes etc. Apollo autem iratus filium fuisse a canibus devoratum, regioni monstrum immisit, cuncta devastans, quod postmodum Corebus occidit. Arbitror fictioni huic causam dedisse aliquod pestiferum animal,

quod forte eo tempore apparuit, quo puer iste a canibus discerptus est; quod cum impium visum sit, eo dictum monstrum immissum. Fuit insuper et alter Lynus, qui Apollinis filius fuit, et in musica mirabilis habitus est, de quo Virgilius: Non me carminibus vincet nec Treycius Orpheus nec Lynus etc.

CAP. VIII.

De Phylistene V^o Apollinis filio.

Phylistenes, ut Servio placet, Apollinis ex Cantilena filius fuit, quem ait Oaxem oppidum in Creta insula condidisse, et ex suo nuncupasse nomine, unde Varro: Quos magnos Cantilena partus adducta dolore Et genitus cupiens dolorem Oaxida palmis Scindere etc. Si ergo Oaxidem suo nomine appellavit binomius de necessitate fuit. Ego existimo eum cantu valuisse, et inde tam Cantilene quam Apollinis filium a poetis fictum.

CAP. IX.

De Garamante VI° Apollinis filio.

Garamas, ut Rabanus ait in libro de Originibus rerum, filius fuit Apollinis, et ab eo, ut idem ait, Garamantes Ethyopie populi nuncupati sunt, et Garama oppidum apud Ethyopas constructum. Hunc ego ideo Apollinis filium fictum reor, quia ibidem

imperavit, ubi profecto nimio estu sol omnia fere perimat, quas quia sedes elegit tanquam sterilitate et estu delectatus, filius Apollinis habitus est.

CAP. X.

De Branco VII° Apollinis filio.

Brancus, ut ait Lactantius, Apollinis fuit filius, ex filia Joucis et Sucronis coniuge susceptus. Cuius talis est fabula, secundum Varronem, in libro Rerum divinarum. Cuius quidam Decimus ab Apolline genus ducens, cum peregrinando pranderet in litore, ac deinde forte minus sobrius proficisceretur, oblitus, Sucronem filium puerum dereliquit. Qui Sucron, patre perduto, errans pervenit in saltum cuiusdam Joucis, receptusque cepit cum pueris illius capras in pascua ducere; contigit eos cignum capere, quem cum veste texissent, pueri pugnabant inter se, quisnam illum patrono muneris loco deberet offerre. Tandem fatigati certamine, reiecta veste, loco cigni compererunt mulierem, quo eventu territi, cepere fugam, verum revocati ab ea moniti sunt, Jouci patrono suo dicerent, ut Sucronem puerum coleret. Illi vero et que contigerant, et que audiverant patrono recitant; tunc Joucis miratus, Sucronem habere loco filii cepit, eique filiam suam locavit uxorem, que, cum pregnant esset, vidit per quietem solem per fauces suas

intrasse et exisse ex ventre. Post hec editus est filius, quem Brancum vocaverunt, qui cum Apollinis malas deosculatus fuisset, ab eo captus coronam accepit et virgam, cepitque vaticinari, et subito nusquam comparuit. Post hec illi templum ingens constructum est, quod Branchiadon nominatur, et Apollini Phylesio ob hanc rem consecrata sunt templa, que ab osculo Branchidis, sive certamine puerorum Phylesia nuncupantur. Alibi vero scribit Lactantius Brancum fuisse Thessalum adolescentem ab Apolline dilectum, quem interfectum acriter dolens sepulcro sacravit, et templo et ibidem Branchiades Apollo dicitur. In precedenti fabula pueri, idest ignari, cignum capiunt, id est futuri vatis augurium; nam cigmus avis soli dicatus est, eo quod propinquam sibi mortem precognoscat et suavissimo cantu predicet. Ex augurio autem sumpto in loquacitatem itur, et ideo in mulierem, que loquax animal est, cignum versum fingitur; ex hac loquacitate fit, ut Sucron carior efficiatur patrono, eiusque deveniat gener, videatque in somnis coniunx pregnans solem per guttur eius intrantem, id est celestem influentiam ad producendum procreatum aptum vaticinio, quod per solem intelligitur, qui demum ventrem egreditur, dum nascitur, qui Apollinis tunc mala deosculatur, dum delectatione absque qua nil perficitur, adheret studio vaticinandi, et tunc coronam et virgam ab Apolline susceperit, dum eruditus insignia doctoratus assummit. Nam per coronam, que capitis ornamentum est, preminetia designatur, quam quis

perquesitam studiis scientiam consequitur. Per virgam autem potestas intelligitur exercendi, que studio quesita sunt. Eum autem nusquam comparuisse, eo factum est, quia morte de medio sublatus est.

CAP. XI.

De Phylemone VIII° Apollinis filio.

Phylemon Apollinis et Lychionis, ut testatur Ovidius, fuit filius. Nam, ut ipse refert, Dedalion Luciferi filius habuit speciosissimam filiam, quam cum Apollo et Mercurius eodem tempore dilexissent, et in eius ivissent concubitum, ex ambobus concepit et Apollini peperit Phylemonem, qui carmine clarus fuit et cythara. Quod autem hic fictum est, ab eventu sumptum puto; nam Lychion uno partu duos enixa est, quorum alter fuit insignis fur, quem dixerunt genuisse Mercurium, eo quod circa talia videatur astrologis operari Mercurius; alter vero cytharista fuit egregius, circa quod solem arbitrantur operam dare, et ideo Apollinis filium vocavere.

CAP. XII.

De Orpheo Apollinis filio VIIIº.

Orpheus Calyopis muse et Apollinis fuit filius, ut dicit Lactantius. Huic, dicit Rabanus, Mercurius lyram, nuper a se compertam, tradidit, qua tantum valuit, ut ea movere silvas et flumina sistere et feras mites facere posset. De hoc Virgilius talem recitat fabulam. Eum scilicet amasse Euridicem nynpham, quam cum suo cantu in suam traxisset gratiam, eam sibi iunxit uxorem. Hanc cepit amare Aristeus pastor, et die quadam, dum secus ripas Hebri cum Dryadibus spatiaretur, eam capere voluit, que fugiens pede serpentem inter herbas latitantem pressit, qui revolutus in eam venenato morsu interemit. Quam ob causam gemebundus Orpheus descendit ad Inferos et lyra adeo dulciter canere cepit, orans ut sibi restitueretur Euridices, quod non solum ministros inferni in sui pietatem traheret, sed et umbras in oblivionem penarum suarum deduceret; ex quo factum est, ut illi a Proserpina Euridices restitueretur hac lege, ne illam, nisi perdere vellet, respiceret, donec devenisset ad superos; qui cum iam proximus esset, nimio videndi Euridicem suam desiderio tractus, oculos in postergantem flexit; ex quo factum est, ut evestigio dilectam iterum perderet. Quam ob causam diu flevit et celibem deducere vitam disposuit. Et ob id, ut ait Ovidius, cum multas suas nuptias postulantes reiecisset, aliisque hominibus celibem vitam ducere suaderet, mulierum incidit odium, et a cele-

brantibus matronis orgia Bachi secus Hebrum, rastris atque ligonibus cesus atque discerptus est; et eius caput in Hebrum proiectum cum cythara in Lesbion usque delata sunt; ubi cum serpens quidam caput devorare vellet, ab Apolline in saxum versus est. Lyra autem, ut dicit Rabanus, in celum assumpta et inter alias celestes ymagines locata est. Pulchre equidem et artificiose fictiones he sunt, et ut incipiamus a prima, cur Apollinis et Caliopis dicatur filius videamus. Dicitur autem Orpheus quasi aurea phones, id est bona eloquentie vox, que quidem Apollinis, id est sapientie, et Caliopis, que bonus interpretatur sonus, filia est. Lyra autem illi a Mercurio data est, quia per lyram diversa vocum habentem discrimina, debemus intelligere oratoriam facultatem, que non una voce, id est demonstratione, conficitur, sed ex multis, et confecta non omnibus convenit, sed sapienti atque eloquenti, et bona voce valenti; que cum omnia in Orpheum convenirent, a Mercurio mensuratore temporum eidem concessa dicuntur. Hac Orpheus movet silvas radices habentes firmissimas et infixas solo, id est obstinate opinionis homines, qui, nisi per eloquentie vires queunt a sua pertinacia removeri. Sistit flumina, id est fluxos et lascivos homines, qui, nisi validis eloquentie demonstrationibus in virile robur firmentur, in mare usque defluunt, id est in perpetuam amaritudinem. Feras mites facit, id est homines sanguinum rapacesque, quos sepissime eloquentia sapientis revocat in mansuetudinem et humanitatem. Hic insu-

per Euridicem habet in coniugem, id est naturalem concupiscentiam, qua nemo mortalium caret; hanc per prata vagantem, id est per temporalia desideria, amat Aristeus, id est virtus, que eam in laudabilia desideria trahere cupit; verum ipsa fugit, quia naturalis concupiscentia virtuti contradicit, et dum fugit virtutem a serpente occiditur, id est a fraude inter temporalia latente; nam apparet minus recte intuentibus temporalia virere, id est posse beatitudinem prestare, cui apparentie si quis credat, se in perpetuam deduci mortem comperiet. Sed quid tandem? Cum naturalis concupiscentia ad Inferos, id est circa terrena, omnino lapsa est, vir prudens eloquentia, id est demonstrationibus veris, eam conatur ad superiora, id est ad virtuosa, reducere. Que tandem aliquando restituitur, et hoc dum appetitus ad laudabiliora dirigitur; sed redditur pacto, ne retro suscipiens respiciat, donec ad superos usque devenerit, id est ne iterum in concupiscentiam talium relabatur, donec, cognitione veritatis et Superum bonorum intelligentia roboratus ad damnandam scelestorum operum spurcitiem, oculos possit in concupiscentiam flectere. Quod autem ob id Orpheus ad Inferos descenderit, debemus accipere prudentes viros non nunquam ratione contemplationis in perituras res et hominum ignavias oculos meditationis deflectere, ut, dum que damnare debeant viderint, que appetenda sunt ferventiori desiderio concupiscant. Fulgentius autem longe aliter sentit; dicit enim dilecte ac perditæ et demum reassume Euridicis esse musice designationem, cum Orpheus dicatur quasi orenphone,

quod interpretatur vox optima. Euridices autem profunda diiudicatio, et ideo cum in musicis aliud sit armonia ptingorum, et aliud effectus tonorum virtusque verborum etc. ut ubi de Mithologiis. Sed ut ad ea veniamus, que ad Orphei videntur spectare mortem, est sciendum, ut dicit Theodotus, Orpheum primo Bacchi sacra comperisse, et ea iussit apud Traces choris Menadum, id est mulierum patientium menstruum, ut illas illo tempore auferret a commixtione virorum, cum non solum abominabile sit, sed etiam perniciosum viris. Quod cum mulieres post tempus advertissent, et existimassent hoc adinventum ad turpitudinem earum viris detegendam, in Orpheum coniuravere, illumque nil tale suspicantem interfecere lignis, et in Hebrum fluvium deiecere. Lactantius autem, in libro Divinarum institutionum, dicit de eo sic: Sacra Liberi patris primus Orpheus induxit in Greciam, primusque celebravit in monte Boetie Thebis, ubi Liber natus est, proximo; qui cum frequenter cythare cantu personaret, Cytheron appellatus est. Ea sacra etiam nunc Orphyca nominantur, in quibus ipse postea dilaceratus et carptus est etc. Quod caput eius et cythara Lesbos delata sint, dicebat Leontius fabulam non esse, quia sic fama ferebat, Lesbium quendam ex auditoribus eius ea secum devotionis causa Lesbos usque portasse. Quod autem serpens, qui caput Orphei devorare volebat, in lapidem versus sit, intelligo pro serpente annorum revolutiones, que caput, id est nomen Orphei, seu ea que ingenio

Orphei composita sunt, cum in capite vigeant vires ingenii, consumere, ut reliqua faciunt, conate sint; sed in saxum ideo versus dicitur serpens, ut ostendatur nil illi posse tempus obsistere; quod quidem huc usque non potuit egisse, quin adhuc famosus existat cum cythara sua, cum ex poetis fere antiquior reputetur. Preterea sunt qui velint, et inter hos Plinius in libro Hystorie naturalis, huius inventum fuisse auguria ex ceteris animalibus sumi, que primo tantum ex avibus summebantur. Equo modo opinati sunt quidam eum primum cytharam excogitasse, quantumcunque Amphioni aut Lyno attribuant alii. Fuit enim ex gente Cycona Tracie natus, que, ut Solinus de Mirabilibus mundi affirmat, in evum usque suum, in maximum sui decus sumebat. De tempore eius non videtur ambigi. Multi enim testantur quod inter Argonautas Colcos cum Iasone accesserit, ut Statius. De hoc tamen scribit Lactantius in libro Divinarum institutionum. Et fuit per eodem fere tempora quibus Faunus, sed quis etate processerit potest dubitari. Si quidem per eosdem annos Latinus Priamusque regnarunt, item patres eorum Faunus et Laomedon, quo regnante Orpheus cum Argonautis ad Yliensium litus accessit. Hec Lactantius. Eusebius autem in libro Temporum dicit eum fuisse regnante Athenis Egeo. Que quidem satis convenire videntur. Leontius autem dicebat hunc non eum fuisse, qui orgica adinvenit, cum illum assereret longe antiquiorem.

CAP. XIII.

De Aristeo Apollinis X^o filio, qui genuit Atheonem et Yolaum.

Aristeus filius fuit Apollinis et Cyrenis, filie Peney fluminis, ut testatur Virgilius in persona Aristei in Georgicis dicens: Mater, Cyrene mater, que gurgitis huius Ima tenes, quid me preclara stirpe deorum, Si modo, quem perhibes, pater est Tymbreus Apollo, Invisum fatis genuisti? etc. Quod etiam Iustinus in Epythomate Pompei Trogi confirmat, talem hystoriam recitans. Quod Cyrus, scilicet rex Coramis insule, filium habuit, cui nomen Bathos propter lingue obligationem. Verum cum Cyrus ad oraculum Delphos propter dedecus adolescentis filii deprecaturus venisset, habuit in responsis Bathos Affricam petere, Cyrenem urbem condere, et ibidem lingue usum accepturum; quod ob solitudinem Coramis insule omissum est, quasi non haberent unde colonos in Affricam deducerent. Tandem tractu temporis peste compulsi adeo paucos misere, ut vix navis compleretur una. Hi in Affricam venientes, montem Cyrum, loci amenitate et ubertate fontium capti, occupavere. Ibique Bathos, solutis lingue nodis, dux eorum loqui primum cepit. Quam ob rem oraculi promissis certi urbem condidere Cyrenem. Porro sic a posteris fictum est, Cyrenem eximie pulchritudinis Virginem a Pelio monte Thesalie ab Apolline raptam, perlatamque in eius montis iuga, cuius collem occupaverant qui filium secuti sunt, et

ab eo repletam IIII^{or} peperisse filios: Aristeum, Nomium, Auctoum et Argeum. Fictio autem hec ab hystoria non recedit. Nam ab Apolline ideo rapta dicitur nynpha, quia eius mandato, dum responsum dedit oratus, seu eius opera, dum pestis invasit insulam, in Cyrum montem delata est, ibidem et si non omnes peperit, quia iam Bathos dux itineris fuerat, sed in etatem, sub fervido sole, id est Apolline, virilem forte deduxit. Verum a Speo Thesalie rege, qui apud Peneum fluvium regnum habuit patre Cyrenis, missi sunt qui perquirerent quonam abiisset filia. Qui, ea comperta, a loci amenitate detenti, in iisdem terris aiunt cum Cyrene remansisse. Ex his tantum pueris tres aiunt adultos in Thesalian rediisse et avita regna recepisse. Inter quos dicunt Aristeum in Arcadia late regnasse, eumque primum apium et mellis usum et lactis coagulum tradidisse, atque trapetis oleas premere, oleum educere et eius usum ostendisse, ut refert Plinius de Historia naturali. Preterea sciens factus, syderis solstitialis ortus primum invenisse. Quibus consideratis, non absurde Virgilius fabulam Aristei, de recuperatione apium, in fine Georgicorum descripsit. Hunc insuper volunt Auctonoem Cadmi filiam in coniugem accepisse, et ex ea suscepisse Actheonem. Sane, ut Salustio placet, matris consilio relictis Thebis, in Cheam insulam illo usque ab hominibus inhabitatam abiit, eamque tenuit, esto reliquerit postea, et cum Dedalo in Sardiniam abierit, in qua, ut dicit Solinus de Mirabilibus, urbem Caralim condidit. Quid inde ex eo contigerit legisse non memini.

CAP. XIV.

De Actheone filio Aristei.

Actheon filius fuit Aristei ex Auctonoe coniuge, Statio teste: Nec dum ille habitus aut verse crimina forme Mutat Aristeo genitus fraus aspera cornu Tela manu reicitque canes in vulnus Hyantes. Hic etiam, ut ait Ovidius, Yanthius appellatus est; scribit enim: Cum iuvenis placido compellat Yanthius ore. Et sunt qui dicant hoc illi nomen a puella sepulta eo in loco in quo natus est. Hic, ut ostendit idem Ovidius, venator fuit, et cum die quodam venatione fessus in valle Gargaphie descendisset, eo quod in ea fons esset, recens et limpidus, et ad eum forte potaturus accederet, vidit in ea Dianam nudam se lavantem. Quod cum egre Diana tulisset, sumpta manibus aqua, in faciem eius proiecit dicens: Vade et dic si potes. Is autem repente in cervum conversus est, quem cum canes eius vidissent, confestim irruerunt in eum, illumque in mortem coactum atque dentibus laceratum comederunt. Circa quod figmentum sic scribit Fulgentius: Anaximenes, qui de picturis antiquis disseruit, ait libro II° venationem Actheonem dilexisse, qui cum ad maturam pervenisset etatem, consideratis venationum periculis, id est quasi nudam artis sue rationem videns, timidus factus est. Et paulo post: Sed cum venandi periculum fugeret, affectum tamen canum non dimisit, quos inaniter pascendo, pene omnem substantiam perdidit. Ob hanc rem a canibus suis devoratus dicitur.

Hec Fulgentius.

CAP. XV.

De Yoloao Aristei filio.

Yolaum dicit Solinus de Mirabilibus filium fuisse Aristei, et post eum in Sardinia dominium tenuisse. Supra autem dixit in suo volumine Yolaum filium fuisse Yphyiclei, filii Anphytrionis, et eque in Sardinia imperasse, nescio an idem sit vel alius.

CAP. XVI.

De Nomio Apollinis XI° filio.

Nomius, ut scribit Iustinus in Epythoma, filius fuit Apollinis et Cyrenis. Hunc dicit Leontius Apollinem nominatum, quicquid supra dixerit Theodontius, eumque Arcadibus imperasse, eisque leges dedisse, quae quoniam quosdam ex optimatibus viderentur offendere, orta seditione inter Arcades, Aristeo favente, pulsus est, et loco eius regnavit Aristeus. Is autem ad Admethum Thesalie regem confugit, et eius armenta VII annis pavit, tandem viribus reassumptis, Aristeum fugavit et Archadum verum obtinuit principatum, cum abiisset Aristeus in Ceam insulam; et quoniam armenta pavisset, Nomius appellatus est, quod apud Arca-

des pastor sonat. Et hinc dicit fictionem traxisse locum, Apollinem scilicet ob occisos Cyclopes divinitate spoliatum, Admeti regis armenta pavisse. Ego autem nescio quid credam potius, cum et vetustate et ignavia librariorum adeo periire codices, ut subtractum sit, posse de quam plurimis veritatem cernere, et hinc amplissimus vagandi locus mendacio relictus est, cum scribat de antiquis unusquisque quid libet.

CAP. XVII.

De Aucthoo XII° Apollinis filio.

Aucthous filius fuit Apollinis et Cyrenis, ut supra monstratum est. Hunc sunt qui dicant, discedentibus fratribus ex Affrica, et in Greciam venientibus, Cyrene remansisse, et his imperasse, qui una secum ibidem remansere.

CAP. XVIII.

De Argeo XIII° Apollinis filio.

Argeus, ut supra a Iustino monstratum est, Apollinis fuit filius et Cyrenis. Hic de se, quod ego noverim, nil preter nudum nomen posteritati reliquit.

CAP. XIX.

De Esculapio XIII° Apollinis filio, qui genuit Macaonem.

Esculapius, ut fere prisci testantur omnes, Apollinis et Coronidis nymphae fuit filius. Dicit enim Ovidius hanc ex Laryssa fuisse et Flegie filiam; quam cum summe Apollo diligeret et in eius ivisset concubitus, pregnans effecta est; porro corvus Apollinis avis ad Apollinem detulit, quia comperisset eam iuveni cuidam Hemonio commisceri; quam ob causam turbatus Apollo eam sagittis occidit, et facti tandem penitens, cum remediis suis illam nequireret ab Inferis revocare, secto eius utero, conceptum ex se eduxit infantem, eumque Esculapium appellavit, et, ut fertur, Chyroni centauro tradidit educandum. Quem cum vidisset Alchyroe Chyronis filia, vaticinii docta, vaticinata est: Quia mortuum hominem ab Inferis revocaret in vitam, et ipse fulminatus deiceretur ad Inferos. Quod effectu non caruit. Aiunt enim hunc arte sua cum eximius evasisset medicus, Diane precibus, Ypolitum, membris collectis undique, in vitam revocasse et pristinae restituisset sanitati; quam ob causam turbatus Iuppiter, eum fulmine interemit, ut liquido testatur Virgilius dicens: Peoniis revocatum herbis et amore Diane. Tum pater omnipotens, aliquem indignatus ab umbris Mortalem infernis ad limina surgere vite, Ipse repertorem medicine talis et artis Fulmine Phebigenam Sty-

gias detrussit in undas etc. Que huc usque dicta sunt, ut satis patet, hystoria mixta poeticis est. Ast ut pura consistat hystoria, excutiende sunt fictiones. Et ideo corvum accusasse Coronidem sic accipiendum arbitror. Apollinem scilicet augurandi peritia fornicationem novisse Coronidis, et iratum interfecisse pregnantem. Quod autem Ypolitum, seu ut placet Plinio, Castorem Tyn dari filium, ob raptas Lynceo et Yde sponas a Lynceo seu Yda occisum, in vitam herbis et arte revocaverit, taliter contigisse puto. Hos, seu eorum alterum, non mortuos, quia a morte in vitam aliquem revocare solius Dei est, sed vulnere immanitate, et ob perditum sanguinem mortuos existimatos, quos cum arte et sollicitudine sua in sanitatem revocasset pristinam, dictum est eum illos ab Inferis in vitam retraxisse. Quod autem ob id a Iove fulminatus sit, non est credibile, sed ideo fictum credo, quia possibile est ob eam curam eum laborasse plurimum in exquisitione herbarum et aliarum oportunitatum, et sic propter vires fatigatus in febrem incidisse, que profecto letale fulmen et ignitum est, et ex ea febre defecerit; seu forte casu fulminatus est, et opinatum ab ignaris hoc illi contigisse ob revocatos ab Inferis mortuos, et hinc fabule datum principium. Sane Theodontius negat Apollinem dilexisse Coronidem, et ex eo Esculapium fuisse conceptum, asseritque eum ex Hemonio iuvene et Coronide natum, sed Apollinis filius dictus est, altera ex duabus causis, seu quia matre mortua ante partum et eius secto utero eductus est, quod non absque opere medici sit, per quem fingitur Apollo, quia medicine

reptor; et sic Apollinis filius, quia Apollinis opere natus sit. Seu quia qui sic nascuntur, Apollini sacros fore voluere veteres, eo quod, ut dictum est, Apollinis opere lucem sortiti videntur; et ob id aiunt Cesarum familiam sacra Apollinis observasse, quia primus eorum, qui ex familia Iulia Cesar dictus est, ob eam causam cognomen adeptus est, et factus Apollini sacer, quia execto matris utero in lucem venerit. Preterea potuit Apollinis haberi filius, quia clarissimus evaserit medicus. Theodontii autem opinio aliquantulum dictis roboratur Lactantii, qui de Esculapio in libro Divinarum institutionum dicit sic: Hunc Tarquitiu, de illustribus viris disserens, ait incertis parentibus ortum, expositum, et a venatoribus inventum, canino lacte nutritum, Chyroni traditum, didicisse medicinam. Fuisse autem Messenium sed Epydauri moratum etc. Post hec dicit Lactantius, hunc enim fuisse, qui Ypolitum curavit. Ceterum ne ob diversitates relatorum, ubi minime oportu- num est, mendaces credantur scriptores, est advertendum, ut placet Tullio De naturis deorum, quia tres fuere Esculapii. Quorum primum dicit ipse filium fuisse Apollinis, eumque speculum invenisse, et primum obligasse vulnus, et hunc ab Arcadibus asserit summe coli. Secundum vero dicit fratrem fuisse secundi Mercurii ex Valente patre atque Coronide matre natum, eumque percussum fulmine interisse, et Cynosuris humatum. Tercium vero filium fuisse dicit Asyppi et Arsinoe, eumque primum alvi purgationem et dentis evulsionem comperisse, eiusque sepulcrum esse in Arcadia, non longe a Lusio flumine, circa

quod et lucus ostenditur eius. Et sic erit possibile ex his aliquem ex matris utero cesum, aliquem ex incerto patre natum atque expositum, nec obstat omnium parentes a Tullio nominari. Vidi ego in patria et nonnunquam ex principibus patrie hominem, qui infans fuit expositus, et demum a nutritore tanquam a patre cognominatus. Sed quid multa? Qualiscunque seu quicunque fuerit ex istis, tanta veneratione apud Epydauros habitus est, ut etiam Romani iam fere omni Ytalia occupata, pestilentia egretudinum agitati, quasi pro singulari et certo subsidio legatos ad Epydauros mitterent, orantes, ut illis de oportuno remedio subvenirent, permetterentque ut Esculapium tanquam salutare subsidium Romam deferrent, concessumque in forma serpentis, dyabolo operante, Romam in navi deveherent, illique templum insigne in insula Tyberis construerent, et loco salutaris dei diu colerent, dato illi impune Dyonisius Syragusanus novacula auream abstulerit barbam. Esculapius autem dure agens interpretatur, quod forsan nomen labori suo circa curam Ypoliti conforme fuit.

CAP. XX.

De Macaone Esculapii filio, qui genuit Asclepium.

Macaon, ut dicit Papias, filius fuit Esculapii, evo suo insignis medicus, quod ego utrum credam nescio, eum saltem fuisse me-

dicum, cum scribat Ysidorus post fulminatum Esculapium interdictum fuisse medendi exercitium, et ut ait Plinius ubi de Hystoria naturali: cum claruissent opera Esculapii temporibus Troianis sequentia eius in nocte densissima latuere usque ad Peloponnesiacum bellum, et tunc ea revocavit in lucem Ypocrates etc. Quod tempus, ut dicit Ysidorus, fuit annorum fere quingentorum. Hinc ego sumptum puto quod fictum est, Solem ob fulminatum Esculapium noluisse aliquandiu lucis currum ducere, ut ostenderetur Solis inventum, scilicet medicinam, eclipsim passum per secula plura, et tandem in lucem revocatum. Ego hunc Machaonem autoritate Papie non apposuissem, cum eum in multis circa talia minus curiosum sepiissime invenerim scripsisse dissona veritate, sed ut ponerem me traxit solertia Pauli, qui non solum Macaonem Esculapii filium scribit, sed et Asclepium quendam Macaonis filium fuisse confirmat.

CAP. XXI.

De Asclepio <Macaonis> filio.

Asclepius, ut dicit Paulus, fuit filius Macaonis, credo, Augustinum secutus, qui hunc Esculapii nepotem videtur dicere, scribens, ubi de Civitate dei, Hermetem Trimegistum Asclepio loquentem sic: avus enim tuus, o Asclepi, medicine primus inven-

tor, cui templum consecratum est in monte Lybie, circa litus Cocodrillorum, in quo eius iacet mundanus homo, id est corpus; reliquus vero, vel potius totus in sensu vite melior remeavit in celum, omnia etiam nunc hominibus adiumenta prestans, infirmis numine nunc suo, que solet medicine arte prebere. Et paulo infra idem sequitur Augustinus: Ecce duos deos dicit homines fuisse Esculapium et Mercurium etc. Verum ego librum hunc Hermetis Trimegisti, quem de Ydolo intitulat, vidi, nec tamen, qualiter Esculapius fuerit Asclepiadis avus, per verba Hermetis precedentia atque sequentia dictis ab Augustino percipere queo, certus tamen quoniam potius ingenium deficiat meum, quam accusari possit animadversio Augustini.

CAP. XXII.

De Psyce XV^a Apollinis filia.

Psyces, ut dicit Martialis Capella in libro, quem De nuptiis Mercurii et phylologie scripsit, filia fuit Apollinis et Endilichie. Ex qua Lucius Apuleius, in libro Methamorphoseon, qui, vulgariori vocabulo, Asinus aureus appellatur, longisculam recitat fabulam talem: Regem scilicet fuisse et reginam, quibus tres fuere filie, quarum due maiores natu, etsi forma spectabiles essent, iunior, cui Psyces nomen erat, in tantum pulchritudine ceteras excedebat mortales, ut non solum admiratione teneret spectantes,

sed infigeret animis ignaris rei miraculo credulitatem, ut Venus esset que descendisset in terris, et fama longe lateque vulgata invisae formositatis egit, ut non solum cives sed exteri ad visendam Venerem et sacris honorandam accederent, templis vere Veneris neglectis. Quod egre Venus ferens, in Psycen accensa, Cupidini filio iussit, ut eam amore ferventissimo hominis extreme sortis incenderet. Interim pater de nuptiis virginis Milesium Apollinem consuluit. Qui respondit, ut illam in vertice montis deduceret, ibique divina stirpe creatum, esto pessimum et vipereum, nancisceretur virgo maritum. Quo responso parentes affecti, cum lacrimis et merore totius civitatis, virginem in predestinatum deduxere culmen, ibique solam liquere. Que et si solitudine et incerto timore futuri coniugis anxietur, non tamen diu perstitit, et venit Zephyrus mitis, et suavi spiritu eam summens, in floridam detulit vallem; in qua cum aliquali somno lenisset erumnam, surgens vidit gratum oculis nemus et argenteis undis manantem fontem, atque palatium non solum regium sed divinum, miris ornatum divitiis; quod cum intrasset et ingentes invenisset thesauros absque custode, et miraretur plurimum, obsequentium vocibus absque corporibus auditis, intravit lavacrum, invisus sibi assistantibus obsequiosis. Inde cena divinis conferta dapibus sumpta, cubiculum intrans, conscendit genialem thorum, et soporate maritus affuit. Qui cum eam sibi fecisset coniugem, veniente luce invisus abiit; et sic sepius magna Psycis consolatione

continuans, factum est ut sorores, eiusdem audito Psycis infortunio, e domibus maritorum ad lugubres parentes accederent, et una cum eis sororis infelices nuptias deflerent. At Cupido presentiens quid invidia sororum pararetur Psyci, eam premonuit, ut earum omnino flocci faceret lacrimas, nec in suam perniciem pia atque credula esset. Quod cum spondidisset Psyces, se cepit deplorare captivam et quod sorores videre et alloqui non posset, et venientem atque redarguentem Cupidinem precibus in eam sententiam traxit, ut cum eis loqui posset, Zephyroque iuberet, ut eas ad se leni deferret flatu. Qui cum fecisset, concessit etiam ut ex thesauris, quos liberet, asportare permetteret, sed earum suasionibus nullo modo crederet, nec suam videre formam aliquis consilio exoptaret. Tandem complorata domi Psyce a sororibus, scopulum conscendere, et ululatu femineo redintegrato a Psyce audite sunt, atque paucis consolate verbis, et postremo illas Zephyrus Psycis imperio in vallem detulit amenam. Ibi a Psyce festiva caritate suscepte, divinum nemus et regiam, thesaurosque mirate, et lavacro atque cibo refecte, percontari scrupulose cepere, quisnam eius vir ac tantarum rerum dominus esset. Illa autem memor precepti coniugis, iuvenem finxit venationibus intentum; et concessis eis que vellent ex thesauris, a Zephyro illas in summitate montis iussit deferri. Que, post longas infortuniorum suorum querelas, felicitati Psycis invidentes, celatis thesauris fictisque lacrimis ad parentes rediere, et inde inito de pernicie Psycis consilio abiere ad viros. Psyces autem iterum premonetur

a viro, ut sororum evitaret insidias, et nullius consilio eum videre conetur. Revertuntur interim sorores invide, et obsequio Zephyri ex vertice montis deferuntur ad Psyces, et letanter suscepte felicitati et pregnationi congratulantur sue; captamque verbis mellifluis aggrediuntur venenosis colloquis, inquirentes iterum quisnam vir eius esset. Psyces autem pridiani oblita mendacii, in fictionem alteram devertit, eumque dixit mediocris etatis hominem et vacantem negociationibus, datisque muneribus iussit illas Zephyro reportaret. Que cum advertissent eam, non ea forma qua pridie dixisset, virum designasse, illum ab ea invisum, et per consequens arbitrate deum sunt, et sic acrius exarsere. Et inde die redeuntes sequenti, affectu pio verbis se maximam salutis eius curam gerere monstravere, asseverantes post multa se pro comperto habere a circumvicinis incolis, non hominem, sed serpentem tortuosum illas edes incolere, eiusque virum esse, nec illum aliud expectare quam maturitatem eius quem gerebat in utero, ut ex ea illoque se ampliori sagina saturaret. Quibus terrefacta Psyces et eis ultro aures prebens, eo quod ille adeo se videri recusaret, eis remissis ad scopulum, consilio earum novaculam paravit, et lucernam abscondit sub modio, nocte sequenti visura, quisnam esset is cuius uteretur concubitu, et ut illum perimeret si verbis, responderet forma, sororum. Intrat igitur more suo lectum Cupido, et in somnum solvitur. Psyces vero, aperto lumine, vidit illum mira formositate conspicuum iuvenem, alis pernici-

bus insignitum, et ad eius pedes arcum et pharetram sagittis confertam; e quibus cum unam mirabunda eduxisset, expertura aciem, adeo digito impressit suo, ut aliqualis scaturiret e vulnere sanguis. Quo facto, miro dormientis adhuc amore flagravit. Dumque illum mirabunda conspiceret, favillula ex lucerna prosilivit in dexterum dormientis humerum; quam ob rem expergefactus Cupido repente fugam arripuit. Verum Psyces cum illum cepisset crure atque fortiter teneret, tam diu ab eo per aerem delata est, donec fessa, eo dimisso, caderet. Cupido autem in vicinam cupressum evolans, longa querela eam redarguit, seipsum damnans, quod a matre missus, ut illam extremi hominis amore incenderet, et ipse se ipsum ob eius pulchritudinem vulnerasset; et inde evolavit. Psyces vero postquam illum videre non potuit, se in propinquum deiecit fluvium mortem cupiens. Fluvius autem aspernatus eam deduxit in ripam, ubi a Pane deo verbis solata aliquantisper est. A quo tandem discedens in civitatem venit, in qua altera sororum nupta; quam cum convenisset illi casum suum recitavit omnem, verum vindicte avida, in perniciem sororis consultricis astutule mentita est circa extremum verborum Cupidinis, asserens eum dixisse: abi hinc et res tuas affer, postquam imperium meum servare nequisti, ego autem sororem tuam, teque nominavit, meis nuptiis coniugabo, et me fecit inde confestim a Zephyro deferri in culmen ex quo sustulerat. Quod cum audisset illa, confestim evolavit in montem, et alio flante vento inquit: Accipe Zephyre dominam tuam meque deducito in

virī cubiculum, et cum verbis sumpto saltu maximo, se in ingens precipitium dedit, quassatoque corpore toto, alitibus esca effecta est. Psyces inde equo modo et aliam sororem misit in saltum. Demum cum primo Cereris inde Iunonis precibus exquisisset subsidium, et ab utraque repulsam habuisset, audissetque, iubente Venere, Mercurium voce preconia mortalibus cunctis iussisse, ut nemo eam occultaret, et dona indicanti preponeret, se ad fores Veneris presentavit. A qua obiurgata diu et capillis tracta, sollicitudini et tristitie ancillis suis ut excruciaetur tradita est. A quibus cum esset verberibus laccessita, eidem a Venere cumulus segetum multiplicium appositus est, iussumque ut in sequenti vespere grana seminum omnium discreta representaret eidem. Quo iussu, abeunte Venere, obstupefacta Psyces riguerat, sed advenientibus formicis ab eis confestim iussa Veneris peracta sunt. Secundo autem Venus precepit eidem, ut floccum aurei velleris ostensi pecoris eidem portaret; quod Psyces, secuta monitum palustris arundinis, cum obtinuisset, imperanti reportavit. Tercio Venus, urnulam tradidit iussitque, ut plenam ex undis Stigiis ei deferret confestim. Que cum locum videret inaccessibilem, aquile volantis subsidio mandatum dire socrus implevit. Quarto Venus, data ei pixide, iussit illi ad Inferos descenderet Proserpineque, sua ex parte, paululum sue formositatis exposceret. Que cum iret ad turrim se precipitatura, ab eadem monita descendit ad Inferos, et legationi peracta, pixidem plenam atque coopertam assumpsit, et ad superos remeavit, sed immemor

mandatorum turris, sumptura aliquantulum divine formositatis, ut amanti suo pulchrior videretur, aperuit pixidem ex qua proslivit somnus infernus, qui in eam iniectus, eam non aliter quam corpus mortum soporavit. Sed Cupido iam convalescens a vulnere, casum sue Psydis advertens, per fenestram cubiculi evolavit ad dormientem, detersoque ab ea somno et in pixidem redacto, redarguit eam presumptionis adversus monitus habite, dixitque ut mittenti deferret, quod et factum est. Cupido autem impatiens infelicitatum et laborum puella a se dilecte, Iovem oravit, ut pateretur illam sibi coniugem fore. Qui precibus annuens, congregatis diis, eorum in presentia iussit ut Psydes coniunx esset perpetua Cupidinis. Quam Mercurius Iovis iussu devexit in celum et ibidem, immortalis effecta, nuptie celebrate sunt. Ipsam autem Cupidini peperit voluptatem filiam. Serenissime rex, si huius tam grandis fabule ad unguem sensum enucleare voluerimus, in ingens profecto volumen evaderet, et ideo cur Apollinis, et Endilichie filia dicatur Psydes, que eius sorores, et cur Cupidinis dicatur coniunx, cum paucis ex contingentibus dixisse satis sit. Psydes ergo anima interpretatur. Hec autem Apollinis, id est solis, filia dicitur, eius scilicet qui mundi vera lux est deus, cum nullius alterius potentie sit rationalem creare animam, nisi dei. Endelichia autem, ut dicit Calcidius super Tymeon Platonis, perfecta etas interpretatur; cuius ideo rationalis anima dicitur filia, quia et si in utero matris illam a patre luminum suscipiamus, non tamen eius apparent opera, nisi in etate perfecta; cum potius naturali

quodam instinctu usque ad etatem perfectam feramur, quam iudicio rationis; etate vero perfecta agere incipimus ratione; ergo bene Apollinis et Endelichie filia dicitur. Sunt huic due sorores maiores natu, quarum una est anima vegetativa, altera vero sensitiva, sed Psyces pulchritudine illas excedit, et hoc ideo quia vegetativa anima communicamus cum plantis, sensitiva autem cum brutis, rationali quidem cum angelis et Deo, quo nil pulchrius. Psyces vero ideo dicitur iunior, quia longe ante eam vegetativa conceditur fetui, et inde tractu temporis sensitiva, postremo a deo rationalis infunditur. Ille ante nubunt, quod ideo dictum est, quia corporeis sunt annexe virtutibus. Huius autem coniugium divine stirpi servatur, id est amoris honesto, seu ipsi Deo, cuius inter delicias a Zephyro, id est a vitali spiritu, qui sanctus est, defertur et matrimonio iungitur. Hic coniugi prohibet, ne eum videre cupiat, ni perdere velit, hoc est nolit de eternitate sua, de principiis rerum, de omnipotentia videre per causas, que soli sibi nota sunt; nam quotiens talia mortales perquirimus, illum, imo nosmet ipsos deviando perdimus. Sorores autem non nunquam ad methas usque primas deliciarum Psycis deveniunt, et ex thesauris eius reportant, in quantum penes rationem viventes melius opus suum vegetatio peragit, et sensitive virtutes clariores sunt, et longius perseverant. Sane invident sorori, quod minime novum est sensualitatem cum rationem discordem, et dum illi blandis verbis suadere non possunt, ut virum videat, id est velit naturali ratione videre quod amat, et non per fidem cognoscere,

eam terroribus conantur inducere, asserentes eum immanem esse serpentem, seque eam divoraturum; quod quidem totiens sit, quotiens sensualitas conatur rationem sopire, et ostendere anime contemplationes incognitarum rerum per causam, non solum delectationes sensitivas auferre, sed labores maximos et angores minime oportunos ingerere, et nil demum placide retributionis afferre. Anima autem, dum minus prudens talibus demonstrationibus fidem adhibet, et quod negatur videre desiderat, occisura, si voto non conrespondeat forma, videt effigiem viri pulcherrimam, id est extrinseca Dei opera, formam, id est divinitatem, videre non potest, quia Deum nemo vidit unquam; et cum favillula ledit et vulnerat, id est superbo desiderio, per quod inobediens facta, et sensualitati credula, bonum contemplationis amittit, et sic a divino separatur coniugio. Tandem penitens et amans, perniciem sororum curat astutia, easque adeo opprimit, ut adversus rationem nulle sint illis vires, et erumnis et miseriis purgata presumptuosa superbia atque inobedientia, bonum divine dilectionis atque contemplationis iterum reassumit, eique se iniungit perpetuo, dum perituris dimissis rebus in eternam defertur gloriam, et ibi ex amore parturit Voluptatem, id est delectationem et letitiam sempiternam.

CAP. XXIII.

De Arabe XVI° Apollinis filio.

Arabs, ut placet Plinio in libro Naturalis hystorie, Apollinis et Babillonie fuit filius, quem medicine artis dicit etiam repertorem. Puto ego hunc seu Babilonem fuisse hominem, et ibidem medicinam ostendisse prius, seu apud Babilonios didicisse, et ad Arabes primum detulisse; et hinc Apollinis filius dictus, quia medicus, et Babillonis, quia in Babillonia natus vel eruditus sit.

CAP. XXIV.

De Tytio filio Jovis tertio.

Postquam Apollinis longa posteritas expedita est, ut ad Iovis filios revertamur ordo postulat. Ex quibus sese ante alios Tytius offert. Quem dicit Leontius filium fuisse Iovis ex Hellare Orcomeni filia, quam pregnantem Iuppiter, iram Iunonis timens, occultavit in terram, ex quo factum est, ut nascens puer ex terra natus videretur, ut Servius asserebat. Que quidem terra postmodum eum enutrivit, et sic non mater, sed nutrix. Is tamen cum ad integram venisset etatem, Latonam Apollinis matrem amavit, eamque de stupro interpellavit. Quam ob rem turbatus Apollo eum sagittis occidit, et apud Inferos religavit, atque eius iecur vulturibus laniandum apposuit hac lege, ut consumptum res-

tauraretur illico, et sic nunquam vultures a discerpendo cessarent, nec ipse a patiando. Restat nunc huic fictioni velum eripere, ut quod contegat videamus. Dicit enim primo Iovem pregnantem in terris abscondisse; nil enim occultius tegitur, quam quod infoditur, et ideo debemus intelligere hanc secretissime fuisse servatam, et hoc timore Iunonis, id est maioris potentie, cum dea regnorum sit Iuno. Terram autem aluisse Tytium non est novum, cum omnes alamur a terra. Quod Latonam Apollinis matrem amaverit, ingentem eius demonstrat animum, celsitudinem enim appetiit, que claritatis mater est, sed ab Apolline, id est a regio splendore, deiectus est apud Inferos, id est apud plebeios, quos penes semper curarum plenus fuit, qualiter posset in gradum, ex quo deciderat, reascendere. Recitat ex isto Tytio Leontius brevem hystoriam, et dicit hunc apud Boetios magnum fuisse hominem, et viribus temptasse ex Delpho Apollinem eicere, a quo ipse eiectus est, et fere ad privatam vitam redactus. De pena autem illi apposita dicit ubi, de Somnio Scipionis Macrobius sic: Vulturem iecur immortale tondentem, nichil aliud intelligi volentes, quam tormenta conscientie obnoxia flagitio viscera interiora rimantis, et ipsa vitalia indefessa admissi sceleris admonitione laniantis, semperque curas, si requiescere forte tentaverint excitantis, tanquam fibris renascentibus inherendo, nec ulla sibi miseratione parcentis, lege hac, qua se iudice nemo nocens absolvitur, nec de se suam potest vitare sententiam. Hec Macrobius.

CAP. XXV.

***De Bacho secundi Iovis IIII° filio, qui genuit Hy-
meneum, Thyoneum et Thoantem.***

Bachus Iovis filius et Semeles ab Ovidio et reliquis omnibus poetis dicitur. Ex cuius origine talis recitatur fabula. Cum amaret Iuppiter Semelem Cadmi filiam, et ipsa concepisset ex eo, accessit ad eam Iuno, formam gerens Beroe Epydaurie anus, et inito cum <ea> colloquio, perquisivit, numquid diligeretur a Iove. Cui dixit Semeles arbitrari se diligi; tunc Iuno: non potes, filia, nisi uno modo cognoscere, scilicet si, Stygis interposito iuramento, promittat tecum eo pacto coniungi, quo Iunoni iungitur. Semeles experientie avida, venienti iuramentum et inde munus poposcit. Iuppiter autem dolens, eam, ne adversus iuramentum ageret, fulminavit et mortue filium traxit ex utero, suoque apposuit femori, donec tempus perficeretur, quod eum esse in ventre matris oportunitas exigebat. Hunc primo clam nutritivit Yno matertera eius, postmodum nynphis tradidit, que etiam ei alimenta dederant, ut ait Ovidius: Furtim illum primis Yno matertera cunis Educat, inde datum nynphe Nyseides antris Occuluere suis lactisque alimenta dedere. Et alibi. Nysiadas nynphas, puerum querente no-verca, Hanc frondem cunis apposuisse ferunt, scilicet ederam; que, ut idem dicit Ovidius, fuit postea gratissima Bacho. Huic insuper alumnum dicunt fuisse Sylenum, qui captus a rusticis, a Myda Bacho restitutus est, ut ait Ovidius. Rex venit et Iunoni

Sylenum reddit alumno. Hunc pretereā curru et sociis honorant; de quibus sic refert Statius: Promovet, effrene dextra levaque sequuntur Lynces, et uda mero lambunt retinacula tygres. Post exultantes spolia armentalia portant, Seminecesque lupos, scissasque Mimallones ursas. Nec comitatus iners, sunt illic Ira Furorque Et Metus, et Virtus et nunquam sobrius Ardor, Succiduique gradus et castra simillima regi etc. Dicuntur insuper eum primum vitem plantasse, ut ait Accius in Bachis: o Dyonise, pater optime, vite sator, Semela genitus euhia. Et hinc vini deum asserunt. Ederam ei sacram et vannum et Marsyam in tutelam eius ascribunt. Eique Adryanam Mynois filiam coniugem copulant. Baculum ab eo repertum atque denominatum affirmat Rabanus, ut eo homines vino graves uterentur. Multis et illum nominibus vocant, de quibus Ovidius: Tura dabant, Bachumque vocant Bromiumque Lyeum Ignigenamque, satumque iterum, solumque bimatrem. Additur his Nyseus intonsusque thyones, Et cum Leneo genialis consitor uve, Nictiliusque Eleusque parens et Yacus et Euan, Et que pretereā per Graias plurima gentes Nomina, Liber, habes, tibi enim [in]consumpta iuventa est, Tu puer eternus et formosissimus alto Conspiceris celo, tunc cum sine cornibus astas etc. Addit etiam alia nomina Albericus, vocatumque dicit: Euchium, Bryseum et Bassareum. Lactantius etiam eum vocari dicit Dytirambum. Dicit insuper Servius, Orpheum dicere hunc a Gigantibus membratim discerptum. Quod Albericus af-

firmat, addens quod ab eis ebrius sit inventus, eumque dicit sepultum et postea surrexisse integrum. Pingebant etiam eum antiqui in habitu muliebri, et nudum atque puerulum, ei nocturno tempore tibiis, et cymbalis, et clamore sacrum, quod orgia vocabant, celebrantes. Preterea hec alia etiam recitantur, sed quoniam non comperta sunt omnia que queruntur, que videri possunt de apposis videamus. Primo igitur, et ante omnia, pro constanti videntur tenere hystoriographi Dyonisium hominem ex Iove et Semele natum, adeo, ut de tempore inter antiquos plurima fuerit varietas. Ex quibus alii Dyonisium, alii Liberum patrem vocant; et quoniam non constat cuius Iovis fuerit filius, ego secundo ascripsi Iovi, eo quod eius evum melius videatur convenire cum secundo, quam cum aliquo aliorum. Dicit enim Eusebius in libro Temporum, a quibusdam arbitrari, Danao Argis regnante, Dyonisium in Yndia Nysam condidisse, et suo nomine nuncupasse, et eodem tempore eum in Yndia militasse, et eius in exercitu fuisse mulieres Bachas cognominatas ob furorem potius quam ob virtutem; quod quidem fuit circa annos mundi m̄dcccxxviii . Paulo post idem Eusebius dicit, regnante Danao Argis, Cadmus regnavit Thebis, ex cuius filia Semele natus est Dyonisius, id est Liber pater, quod secundum eius annorum descriptionem comprehenderetur fuisse circa annos mundi m̄dclxvi . Nec multo post dicit anno XXXV° Lycei regis Argivorum, Dyonisius, qui latine dicitur Liber pater, nascitur ex Se-

mele, quod contigisse videtur anno mundi $\text{m}\text{d}\text{c}\text{c}\text{c}\text{x}\text{i}\text{i}\text{i}\text{i}$. Inde subsequitur, Acrisio regnante Argivis. Dyonisius qui et Liber pater, adversus Yndos dimicans, Nysam urbem iuxta Yndum flumen condidit, quod factum colligitur anno mundi $\text{m}\text{d}\text{c}\text{c}\text{c}\text{l}\text{x}\text{x}$. Quanta hec sit temporis diversitas, ab Eusebio ex comentariis veterum collecta, facile comprehendendi potest; nostrum autem est per coniecturas arbitrari, quod verius potuerit ex dictis tempus attribui evo Bachi. Ego autem, omissis causis me moventibus, arbitror Bachi dies fuisse circa antiquius horum tempus, seu saltem quod de proximo sequitur, eumque ea tempestate natum egisse que ab eo gesta narrantur. Sed his curiosioribus derelictis, ad figmenta tendamus. Fulminatam Semelem a casu sumptum credo, eam scilicet a fulmine, seu ab ignita febre in mortem deductam, quarum utramque a Iove, id est ab elemento ignis, emissam non mirabitur eruditus. Evulsum ab utero mortue matris fetum, et Iovis femoribus applicitum, notissimum obstetricibus officium designatur; necesse enim est, ut caloribus extrinsecis, qui per Iovem debent intelligi, faveatur qui ante tempus intrinsecis auferatur. Sed cum sit hec expositio physica, hystoricam recitat Pomponius Mela in *Cosmographia*, dicens: Urbium quas incolunt Yndi, sunt autem plurime, Nysa est clarissima et maxima, montium Meros Iovi sacer, famam hinc precipuam habent in illa genitum, in huius specu Liberum arbitrantur esse nutritum, unde Grecis autoribus, ut femori Iovis insitum dicerent, aut materia

ingessit aut error. Hec ille. Albericus autem addit, dicens a Remigio affirmari apud Nysam Liberi patris haberi crepundia in testimonium quod ibidem altus sit. Quod si sic est, autumo de altero intelligendum sit, quam de eo, qui ex Semele natus est; ex quo etiam sequi posset temporum diversitates a diversis Dyoniisiis exortas esse. De hoc enim, si is fuit, dicit Orosius sic: Subactam Yndiam Liber pater sanguine madefecit, cedibus opplevit, libidinibus polluit, gentem utique nulli hominum unquam obnoxiam, vernacula tantum quiete contentam. Ceterum, ut ad sensus physicos tectos sub fabula redeamus, dico, quod nonnulli volunt pro Bacho vinum intelligi, et sic Semeles pro vite sumetur; que ex Iove, id est ex calore, in altum humorem terre immixtum per <vitis> poros trahente se pregnantem, id est turgidam facit, et in palmites botrosque sucos, tanquam in conceptum fetum emittit, tunc autem fulminatur, cum adveniente autumnali calore non in ampliorem maturitatem, sed potius in corruptionem et putredinem fructum conceptum deduceret, ut auferatur necesse est, et femori Iovis, id est calori altero, applicetur. Quod quidem sit, dum pressum ex uvis vinum aut igni ipsismet pressis bulliendum concedimus iterum, donec defecatum tali bullitione reddatur potui aptum. Deinde Yno, id est vas, illud servat occultum, id est contextum, ne a Iunone inveniatur, id est ne ab aere corrumpatur. Seu pregnantem tunc Semelem dicimus ex Iove, cum vitem agente calore turgidam cernimus vere primo; verum tunc fulminatur, dum estivo calore preter consuetum exurit;

tunc autem apertis poris conceptum emittit in botros, quod femori Iovis, id est diurno calori, applicatur, ut quam ex matre non habuerat, a patre maturitatem accipiat; et tunc Yno illud servat occulte, dum a pampinis tegitur, ne ab aere nimis calido offendatur; et illud tunc nutriunt nynphe, dum nocturnis humiditatibus restauratur, quod calore diurno fuerat exhaustum. Sylenus senex eius alumnus dicitur, eo quod senes fere potu magis quam cibo sustententur. Qui illi a Myda avarissimo homine ideo restituitur, quia avarus potationibus non delectatur. Curru et sociis uti ideo a poetis dictum est, ut nonnulli ex suis demonstrentur effectus. Nam pro curru ebriorum volubilitas assumenda est. Lynces autem illi attribuuntur, ut intelligatur vinum moderate sumptum vires, audaciam et perspicaciam augere. Tigres autem ideo currum trahunt, ut ebriorum ostendatur sevitia. Nemini enim parcit onustus vino. Sunt preterea temulenti temerari adeo, ut in quodcunque periculum inconsiderate irruant, quod per semineces lupos, et scissas ursas, que in predam Bachi deportantur intelligo. Quod irascantur facile et inde veniant in furorem, satis liquido patet, et sic non sobrio comitantur ardore. Meticulosi etiam sunt vinolenti, quia perduto recto rationis iudicio sepiissime non timenda pavescent. Virtus autem, cur currui Bachi iungatur, pretactum est, ubi de lyncibus diximus. Succidui gradus ideo inter Bachi numerantur comites, ut ebriorum titubantia designetur, qui adeo titubando incedunt, ut cadere credantur continue. Superadditur Bacho castra esse simillima regum, nec immerito;

nam si cernamus tabernas meritorias, ibidem tabernacula frondium, cupidinarios, lurcones et edulia, potationes hinc inde, atque tumultuantes rixantesque videbimus, que castris regum simillima sunt. Bachum autem apud Grecos primum plantasse vitem, seu vineam, et vinum fecisse, possibile est, cum longe ante apud Hebreos id fecisse Noe certissimum habeamus. Dicunt tamen aliqui Bachum vitem non plantasse, sed incognitum Thebanis vini usum introduxisse, atque illud variis liquoribus immiscuisse, ut amabilius foret; quod quoniam mirabile visum est, deus vini apud rudes primo creditus est. Ederam preterea Bacho sacram dicunt, credo quia vites, edere tramites luxuriantes plurimum, et botros uvarum imitentur corimbi, nec non quia vireat viriditate perpetua, per quam ostenditur vini iuventus continua; nunquam enim quantum ad vires senescit vinum. Hac etiam poete coronari consuevere, eo quod Bacho ob facundiam sacri sint, et ad perpetuitatem carminum demonstrandam. Vannus autem illi sacer est mistica ratione. Ait autem Servius Liberi patris sacra ad purgationem anime pertinere, et sic homines eius misteriis purgabantur, sicut vanno frumenta purgantur. Fuere tamen qui voluere hec purgamina viventibus hominibus fieri per extremam ebrietatem, que sacrum Bachi est; asserentes, si quis in tantam ebrietatem procederet, ut in vomitum usque veniret, post preteritum cerebri stuporem, animum, exutis curis tediosis atque eiectis, remanere tranquillum; cui opinioni Seneca philosophus in libro, quem De tranquillitate animi scripsit, adhesisse

videtur. Marsiam in suam tutelam positum ideo voluisse reor, quia audax imo temerarius in Apollinem fuit, per quam temerarietatem, vinolentorum loquacitatem in quoscunque tendentem intelligo, qua in conspectu rudium sepe prudentes ab ignaris confundi videntur, non advertentium, quia nullo talium oratio incedat ordine, sed more satyri, uti Marsias fuit, huc illuc saltitando procedat, tandem in conspectu eruditorum nudatus Marsia, id est patefacta calefactorum presumptione, in flumen vertitur, id est in lapsum, quasi nil dixerint talium sermo solvatur. Quod ad Adrianam coniugem pertinet, in sequentibus, ubi de ea scribetur. Hunc autem a Gigantibus fuisse discerptum et inde sepultum, ideo dictum reor, quia ab Eusebio in libro *Temporum* scribitur, quod regnante Athenis Pandione, anno scilicet mundi m dccc xcvi , Marco Varrone poeta teste, hic Liber pater adversus Perseum pugnans in prelio occisus sit, eiusque videri sepulcrum apud Delphos, iuxta Apollinem aureum; et hoc quantum ad hystoriam dictum sit. Sed fictioni superadditur a quibusdam, eum scilicet quantuncumque discerptum sepelierint, integrum surrexisse; quod ego arbitror debere intellegi, quod ex pluribus ingurgitationibus ab elatis calore vini bibionibus factis, una consurgat ebrietas, per quam Bachum vivere et aliquid satis patet. Dicebat tamen circa hoc Albericus Bachum animam mundi intelligendum, que quamvis membratim per mundi corpora dividatur, tamen se reintegrare videtur de corporibus emergens, et se reformans, et semper una eademque perseverans, nullam simplicitatis

sue patiens sectionem. Hec ille. Ast ego puto hunc Bachum Alberici, Solem intelligendum Macrobi, in quem ipse Macrobius transfert deorum omnium deitates. Pictus autem in habitu muliebri est, quia in expeditione adversus Yndos secum habuit mulieres, ut predictum est, vel quia continue potationes, debileque reddant ad ultimum potatores. Nudus vero ideo fingitur, quia ebrius omnia pandat secreta, vel quia multos iam ad inopiam et nuditatem deduxerit, vel quia calorem potationis ingerant. Puer quidem dicitur, quia non aliter sint lascivi ebrii quam pueri, quibus nondum integer est intellectus. Restat nunc de nominibus videre. Dicitur igitur primo Bachus, quod idem sonat quod furor, eo quod vinum et potissime novum tam ferventis furoris est, ut nullo queat claustro continere, et immoderate sumentes, ut predictum est, facit etiam furiosos. Dicitur etiam Bromius a bromin, quod est consumere; modesta quidem boni vini potatio consumit superfluitates ciborum, et digestionem adiuvat, ut physicis placet, sed intemperate sumptum humiditatem bonam desiccat, et nervorum hebetat vires, adeo ut plurimum ingurgitatores tremulos effetosque reddat. Vocatur insuper et Lyeus a lyen, quod est tractus, tractim enim bibitur. Vel dicitur Lyeus a ligo ligas; modeste autem sumptum dispersas vires colligit augetque, immoderate sensus ligat et rationem. Vel secundum Fulgentium Lyeus dicitur, quia lenitatem prestat; sumus enim post aliqualem potationem magis exorabiles. Nuncupatur et Ignigena, seu quia ex igne genitus sit, seu quia ignem, id est

calorem generat; videmus enim capita potantium fumantia, eosque ob calorem vestimenta quandoque deponere. Appellatur etiam Satus iterum, et ob id eum vocari Dytirambum, quod idem sonet, dicit Lactantius; quia autem iterum natus sit, supra monstratum est, et inde merito bimater. Nyseus preterea a Nysa civitate, in qua colitur, vel a Nysa, uno ex verticibus Parnasi eidem consecrato, vocatus est. Thyoneus quod intonsus sonat, ideo dicitur, quia vites ex quibus oritur longas habent palmites; vel quod melius puto, ad suam pueritiam ostendendam, quia intonsi sint pueri. Consitor uve dicitur a vite a se primo plantata. Nictilus vero vocitatur, quia noctem, id est tenebras sensibus ingerat. Eleus ab Ellea civitate, in qua potissime colebatur. Yacus autem ea de causa nominatus est, quia homines hyare faciat. Euan interiectio laudantis Bachum est, et sonat bonus puer. Briseus ideo dictus, ut ait Albericus, quia primus vinum ex uva pressit; vel Briseus, quasi hyrsutus, id est superbus. Hinc aiunt eum apud veterem Greciam duas habuisse statuas, unam hyrsutam Briseim vocatam, alteram vero lenem, Lenei vocitatam. Bassareus autem appellatus est a specie vestium, quibus ministre eius utebantur in sacris, et ab eisdem ministre Bassarides nuncupate. Liber autem pater dicitur, quia hominibus libertatem videatur inferre; nam potati servi, etiam ebrietate durante, arbitrantur se fregisse vincula servitutis; liberat preterea a curis, et in agendis securiores facit, pauperes ab oportunitatibus reddit immunes, deiectos extollit etiam in sublime. Et dicit Albericus, quod, cum inter initia

condendarum civitatum, diis ceteris pro auspiciis ceptorum fierent sacra, Libero patri fiebant, ut libertatem future patrie conservarent. Preterea civitates imperantibus orbi Romanis aut stipendiarie erant, aut federate, aut libere; in liberis autem civitatibus in signum libertatis simulacrum Marsie habebatur, quem supra diximus in tutelam esse Liberi patris. Insuper mos fuit Romanis liberam togam adolescentibus in festis Liberalibus exhibere, ad significationem liberioris vite in posterum concessae. Cuius quidem sacra dicit Servius a Julio Cesare Romam primum translata, in quibus hyrcus immolabatur, et hoc ideo, quia aliquando capelle palmites vitium crescentes vastassent. Dicit enim M. Terentius Varro, ubi de Agricultura, eidem tanquam repertori vitis hyrcos immolari, ut penas capite pendant. Ego autem huius sacra non puto a Iulio primum in Romam translata, sed eius Liberi patris, de quo intellexisse videtur Tullius, dum ubi de Naturis deorum dixit: Hunc dico Liberum Semele natum, non eum, quem nostri maiores auguste sancteque censent Liberum etc. Quem ego arbitror iuxta sententiam Macrobiani Solem, quem arbitrati sunt rerum omnium patrem, et hinc Liberum patrem dictum. Et sic etiam intellexisse Virgilium puto dum dixit: Vos, o clarissima mundi Lumina, labentem celo que ducitis annum; Liber et alma Ceres etc. Non enim Bacchus labentem annum celo ducit, sed sol; et hec equidem ea duo fuerunt numina, quae Etrusci potissime coluerunt. Sed quicumque hic fuerit Liber, ostendit Augustinus in libro de Civitate dei, ei a priscis obscena

celebrata sacra, et inter alia dicit, quod eius in honorem pudenda virilia colebantur in patulo, adeo ut festis diebus Liberi membrum virilem elevatum ex compitis defferretur in urbem, verbis <flagitiosissimis> omni concessa licentia, inde per forum transvectum, et in locum eidem deputatum depositum, oportebat, ut honestissima omnium mater familias illi coronam imponeret. Insuper et Dyonisius appellatur Bachus, de quo ubi de Dyonisio.

CAP. XXVI.

De Hymeneo filio Bachi.

Hymeneum dicit Albericus filium fuisse Bachi et Veneris, et sequitur autoritate Remigii ob id habitum, quia ex nimia petulantia libido soleat excitari. Hymen autem grece dicitur membrana, que est proprie muliebris sexus, in qua puerperia fieri dicuntur, inde Hymeneus nuptiarum deus dictus est. Sane Lactantius ab hystoria tractum dicit, scribens quia Hymeneus puer fuerit Atheniensis mediocri genere natus, qui cum annos puerilis etatis excederet, nec dum virum posset implere, ea pulchritudine fuisse preditum dicitur, ut feminam mentiretur. Istum cum una ex civibus suis virgo nobilis adamasset, is quia nuptias desperabat, puellam tamen versa vice diligebat extreme, et animo saltem aspectu satisfaciebat suo. Cumque nobiles femine cum virginibus sacra Cereris Eleusine celebrarent, subito adventu pyrratarum

rapte sunt, inter quas etiam Hymeneus, qui illo a se dilectam secutus fuerat. Cum igitur per longinqua maria predam pyrrate vexissent, ad quandam tandem regionem devoluti, et ibi somno oppressi, ab insequentibus interempti sunt omnes. Hymeneus autem, relictis virginibus, evolavit Athenas, pactus a consaguineis dilecte sue nuptias, si illis filias nuper raptas restitueret, quas ubi pro voto restituit, exoptatam accepit uxorem. Quod coniugium quia felix fuerat, placuit Atheniensibus nomen Hymenei misceri nuptiis. Sunt tamen, qui dicant eum die quadam nuptiarum ruina oppressum, et piationis causa id adinventum, ut nomen eius celebraretur in nuptiis. Quod omnino Servius damnat. Ego autem eum ob id Bachi et Veneris filium dictum reor, quia propter duo fiant nuptie, seu duo interveniunt in nuptiis, festum et carnalem copulam. Per festum Bachus intelligendus est, ut per Virgilium patet, dum dicit: Assit letitie Bachus dator etc. Per Venerem autem carnalem copulam, cum ad eam spectare videatur ad procreandam prolem marem et feminam copulare, et ex his duobus conficiuntur nuptie, seu Hymeneus, qui pro nuptiis intelligendus est.

CAP. XXVII.

De Thyoneo Bachi filio.

Thyoneum Bachi filium dicit Ovidius, et de eo brevem recitat

fabulam. Dicit enim, quod cum bovem fuisset furatus, et ob id opprimeretur a rusticis, invocato forte patris auxilio, (276) factum est, ut a Bacho Thyoneus in venatorem converteretur, et bos permutaretur in cervum. Arbitror ego hunc fuisse furem, et potatis optime rusticis, bovem suum repetentibus facile ostendisse eis, et se venatorem et bovem cervum fuisse.

CAP. XXVIII.

De Thoante Bachi filio, qui genuit Ysiphilem.

Thoantem Bachi fuisse filium carmen demonstrat Ovidii dicentis: Tum primum sese <trepidus> sub nocte Thyoneus Detexit nato portans extrema Thoanti Subsidia etc. Paulus autem eum ex Adriana Minois susceptum testatur. Sed miror qualiter hoc fieri potuerit, cum Thoas, ut infra monstrabitur, genuerit Ysiphylem, que tempore Thebani belli nutrix Opheltis Lygurgo Nemeo serviebat. Et Adriana antequam Bacho nupserit, a Theseo rapta est, post Ypolitum susceptum, qui paulo ante initium suscepti belli Thebani in Italiam abiit; et sic longe antiquior fuit Theas quam Adriana. Is quidem, ut testatur Statius, iam senex, cum Lemniades, apud quos rex fuit, a se minis sui communi consilio occisi sunt, a filia Ysiphyle ficto rogo salvatus est, et in Chyum insulam nocte transmissus.

CAP. XXIX.

De Ysiphyle Thoantis filia.

Ysiphyles filia fuit Thoantis, teste Statio, dum dicit: Cui regnum genitorque Thoas et lucidus Euan Stirpis avus etc. Hec autem, ut idem refert Statius, cum adhibuisset consensum in publico mulierum Lemniadum consilio de occidendis masculis suis, et suis legibus vivere, ea nocte, qua scelus a ceteris feminis perpetratum est, Thoantem patrem navi imposuit, eumque Bacho patri commendavit, et in insulam Chyum transmisit, et constructo in regia rogo, se patrem interemisse monstravit, eiusque loco homicidis mulieribus imperavit. Qua regnante, ut altisono carmine ostendit Statius, factum est, ut tendentibus cum Iasone Argonautis in Colcos ad Lemni litus applicarent, et seu qui non reciperentur, seu quia ultores criminum accessissent, vi insulam cepere, et sic suscepti inter alios Iason ab Ysiphyle receptus est, et eius amicitia usus, sociis orantibus et exigente tempore reditu promisso, navem conscendens, eam pregnantem reliquit, que postea geminos peperit, Thoantem scilicet et Euneum; et cum minime reverteretur Iason, et casu cognitum foret a Lemniadibus eam Thoanti pepercisse patri, regno pulsa est, et a pyrratis capta in litore in servitium regis Nemee deducta est. Qui eidem Opheltem parvum filium suum alendum exhibuit. Que dum operi vacaret, venientibus Argivis in Thebanos in Nemea silva siti pereuntibus, ab his qui aque exploratores venerant, seu ab

ipso Adrasto rege comperta et interrogata est. Que evestigio Langiam fluvium ostendit, ubi sitim posuere reges, et qui illos sequebantur populi, et cum quenam esset explorassent, et ea casus recitasset suos, contigit ut medio ex agmine Thoas et Euneus iuvenes filii eius prosilirent, matre cognita, eiusque solarentur dolores; sed dum ipsa fortunas suas recitat, alumni oblita, quem inter herbas floresque ludentem liquerat, infelici eventum contigit, ut is a serpente caude percussione occideretur; quam ob rem turbatus exercitus est. Vere Lygurgus egre filii necem ferens, dum in eam impetu ageretur, ab Adrasto reliquisque regibus, et a filiis suis servata est. Quid tandem ex ea contigerit nusquam legisse memini.

CAP. XXX.

De Amphyone rege Thebarum, V^o Iovis secundi filio, qui VII genuit filios et totidem filias.

Anphyon filius fuit Iovis et Anthiope, ut in Odissea testatur Omerus. Ex cuius creatione, ubi de Anthiopa scribitur, fabula recitatur. Dicit tamen Ovidius quod ibidem non scribitur, a Iove in taurum verso oppressam Anthiopam et gravidam factam. Et alibi dicit: Addidit et satyri celatus imagine pulchram Iuppiter implevit gemino Nictaida fetu etc. Omerus preterea, ubi supra,

dicat Iovem tres ex Anthyopa suscepisse filios, Anphyonem scilicet et Zethum, atque Calathum. Hos preterea volunt expositos a matre, pulsa a Lynceo rege Thebarum, ob stuprum cum Epapho, seu Iove commissum, et grandes tandem a pastore quodam nutriti, insurrexisse in Lynceum et eum occidissee, atque Dyrceem coniugem eius, et demum, pulso Cadmo sene, apud Thebas regnasse. Ex istis autem, secundum Servium, Anphyon musice artis adeo peritus fuit, ut iuxta Lactantium a Mercurio cytharam meruerit, cum qua Thebanos muros construxit, ut Seneca poeta in tragedia Herculis furentis dicit: Cuiusque muros natus Anphyon Iove Struxit canoro saxa modulatu trahens etc. Eumque Lydios modulos invenisse scribit Plinius. Huic insuper coniunx fuit Nyobes Tantali filia, ex qua, secundum Omerum in Yliade, XII suscepit filios, secundum vero latinos poetas, et Ovidium potissime, suscepit XIII. Quos cum ob superbiam Nyobis ab Apolline et Diana vidisset occisos, se ipsum gladio interemit. Nunc autem declarande fictiones veniunt. Dicunt igitur hunc a tauro Iove, seu satyro conceptum, quod fictum puto ad fervorem libidinis opprimentis demonstrandum, cum scribatur alibi Anthiopam violenter oppressam. Theodontius tamen dicit Anphyonem et fratres non Iovis sed Epaphi fuisse filios ex Anthyopa, et ob hoc a Lynceo Thebarum Egyptiorum rege Anthiopam repudiatam, in quem Lynceum iam adulti iuvenes insurgentes, eum interfecere, et aufugerunt in Greciam, et a Cadmo suscepti eum senem regno privaverunt, et se Iovis dixere filios.

Floruit enim, ut dicit Eusebius in libro Temporum, in musicis, Lynceo regnante Argis. Eum autem cythara movisse saxa in muros Thebanos construendos dicit Albericus, nil aliud fuisse, quam melliflua oratione suasisse ignaris, atque rudibus et duris hominibus, et sparsim degentibus, ut in unum convenirent, et civiliter viverent, et in defensionem publicam, civitatem menibus circundarent, quod et factum est. Quod autem a Mercurio cytharam suscepit, est quod eloquentiam ab influenza Mercurii habuerit, ut mathematici asserunt.

CAP. XXXI.

De XIII filijs Amphyonis.

Anphyoni ex Nyobe VII fuere filii, et filie totidem, quorum hec fuere nomina: Archemorus, Anthegorus et Tantalus, nec non et Phadimos, Syphilos et Semarcus atque Epynithos. Demum filie sic dicte sunt: Asticratia, Pelopia et Cheloris, et post has Cleodoxe ac Ogune et Phythia atque Neera. Horum ludentes masculi, dicit Ovidius, ob superbiam Nyobis in Latonam obloquentem ab Apolline occisi sunt; femine autem a Diana, Niobe matre vidente. Sane Ovidius discrepat in aliquibus nominibus a Lactantio; nam pro Archemoro, Anthegoro, Xemarco atque Epynitho, ponit Ovidius Ismenum, Alphenorem et Damasyconem et Ylioneum. Ex his autem omnibus nescio quem Omerus

vocabat Amaleam. Qui hos dicit sic occisos novem annis sepulcro caruisse; tandem conversis a Iove populis in lapides, eos contextisse, esto alibi dicat eos in Syphilo monte conditos extitisse. Quod autem isti tam repente perierint peste factum credo, cum sit exterminator Apollo; et hinc contigisse deficientibus hominibus defecisse qui illos sepelirent, qui mortui homines, et in lapidem, id est pulverem conversi, eos etiam resolutos texere, aut textisse creditum. Vel, quod melius dictum puto, populos lapideos factos, id est malis duratos, illos adinventis urnis, ut ait Homerus, apud Syphilum sepelisse: non enim aliquando ob pietatem nimiam possumus, quod debemus.

CAP. XXXII.

De Zetho secundi Iovis filio VI°, qui genuit Ythilum et Thyim.

Zethus filius fuit Iovis et Anthyope, ut ubi de Anphyone satis dictum est. Hunc dicit Lactantius super Achilleide, et Servius similiter, rusticum fuisse hominem, esto cum fratrem regnaverit.

CAP. XXXIII.

De Ytilo et Thyi filiis Zethi.

Ytilus et Thyis, ut testatur Omerus in Odissea, filii fuerunt

Zethi regis ex Aydona coniuge. Ythilum autem per errorem nocte Aydona mater interfecit, putans eum Amalea Anphyonis filium; invidabat quidem uxori Anphyonis, eo quod sibi sex essent filii masculi. Que, ut ait Leontius, crimen suum cognoscens, optavit mori; miseratione tamen deorum in carduelem versa Ythilum deflet. De Thyi autem nudum superest nomen.

CAP. XXXIV.

De Calathio secundi Iovis filio VII°.

Calathus filius fuit Iovis et Anthiope, ut Omerus in Odissea describit. De quo nil preter nomen legisse memini.

CAP. XXXV.

De Pasythea et Egyale et Euprosyne gratiis secundi Iovis filiabus.

Pasythea, Egyales et Euprosyne, que Gratie seu Carites appellantur, ut placet Lactantio, Iovis et Authonoy fuere filie. Has dicunt Veneris esse pedissequas, affirmantque quia se lavent in Acydalio fonte, qui in Orcomeno Boetie civitate est, et inde nudas incedere, et invicem iunctas; ac ex eis duas facie ad nos esse conversas, cum tergum tertia vertat. Quid autem in hoc senserint veteres, excutiendum est. Cum enim gratia semper in bonum

sonet, merito Iovis dicentur filie, cuius effectus semper in bonum tendunt. Et cum coniunctionum omnium ex attributa potentia causatrix Venus sit, ut supra dictum est, illi merito obsequuntur, cum semper videatur, aliquali Gratia precedente, quis in unionem seu amicitiam ire alterius, ut puta ratione benefici inpeni, vel complexionis et morum conformitate, seu studiorum similitudine et huiusmodi. Et ideo, ut placet Fulgentio, Pasithea, que Gratiarum prima est, interpretatur attrahens, eo quod ante alia quacunque moveamur causa, ad aliquam rem desiderandam attrahimur. Secunda autem Eglyales interpretatur demulcens, et hoc ideo, quia nisi delectaret in processu, quod appetivimus ante, non iretur in perseverantiam amicitie, imo dissolveretur illico, et id circo, ut demulceat et delectet necesse est, quod attraxerat ante. Tercia autem Euprosines appellatur, quod retinens sonat, ut per hoc intelligatur in vacuum quis in dilectionem alicuius rei attrahi, atque se attractum delectari, nisi quis opere suo teneat quod attraxerat et delectat; et hinc potes advertere duas in te Gratias venientes; terciam vero a te in illas euntem, et sic due in nos faciem, tercia tergum vertit. Vel aliter, si quid enim in hominem gratum miseris, ab eo in te duplum, seu maius redire videbit, et ob id dicit Ylioneus Didoni: Nec te certasse priorem peniteat, quasi velit intelligi, si nobis boni aliquid feceris, et vivat Eneas, duplicatum ab eo recipies. In Acidalio autem fonte ideo balneari dicuntur, quia acida grece latine cura est, et hoc ideo fictum, ut sentiamus quia, dum trahimur, dum mulcemur, dum

retinere conamur, variis curis angimur. Nudas autem eas incedere non ob aliud voluere, nisi ut videremus, quia in captandis amicitiiis, nil fictum, nil fucatum, nil palliatum intervenire debeat, quin imo simplici et pura mente, atque aperta in hoc debemus incedere; nam qui aliter exquirunt, amicitiarum mercatores potius quam factores dici possunt.

CAP. XXXVI.

De Lacedemone XI° secundi Iovis filio, qui genuit Amiclatem.

Lacedemon, ut scribit Ditis Cretensis eo in libro, quem de Expeditione Grecorum in Troianos composuit, filius fuit Iovis ex Taygeta, filia Agenoris Phenicum regis, esto Eusebius in libro Temporum dicat eum filium fuisse Semeles, patre non nominato, eumque, Crotopo Argivis regnante, Lacedemonem condidisse civitatem.

CAP. XXXVII.

De Amiclate filio Lacedemonis, qui genuit Argulum.

Amiclas, ut predictus Ditis asserit, filius fuit Lacedemonis, esto sint libri in quibus legatur Lacedemonam feminam fuisse, et ex ea Amiclatem natum. Ego tamen hominem fuisse puto.

CAP. XXXVIII.

De Argulo filio Amiclatis, qui genuit Oebalum.

Argulus, ut idem Ditis dicit, filius fuit Amiclatis, quem Theodontius dicit primum iunxisse apud Acheos quadrigam, sed timo ne similitudine fere nominis deceptus sit. Is enim, qui primus quadrigam iunxit in Grecia, Arogilus dictus est, et id adinvenit, regnante Argis Phorbante, qui diu ante Argulum fuit.

CAP. XXXIX.

De Oebalo Arguli filio, qui genuit Tyndarum et Ycarum.

Oebalus, ut dicit Ditis et Theodontius, filius fuit Arguli, quem regnasse dicit Paulus apud Laconas, quos a se Oebalos nominavit. Huic duos fuisse filios comperimus, Tyndarum scilicet et Ycarum.

CAP. XL.

De Tyndaro Oebali filio.

Tyndarus, ut Ditis scribit et Theodontius, filius fuit Oebali, illique successit in regno, ex quo, et si nil aliud habeamus, hoc saltem legimus, eum Ledam habuisse coniugem, que, si non ex eo, ex Iove tamen eius in regia Castorem et Pollucem et Helenam

et Clitemestram peperit, dato sint, qui Castorem et Clitemestram non Iovis, sed Tyndari filios dicant. Ego omnes quattuor Tyndari fuisse arbitror, sed absit ut auferam tam pudicissimo deo filios, quos illi liberalis dicavit antiquitas.

CAP. XLI.

De Ycaro Oebali filio, qui genuit Erigonem, Ypthimam et Penelopem.

Ycarus, ut dicit Leontius, Oebali fuit filius. Hunc Lactantius dicit comitem fuisse Liberi patris, et ab eo accepisse, uti vinum exhiberet mortalibus. Qui cum pastoribus seu, secundum alios, messoribus suis exhibuisset, et hi, seu quia ultra debitum, seu quia insueti potassent, ebrii facti, et inde existimantes sibi venenum exhibitum, Ycarum apud Marathonem venationi vacantem interemerunt. Quem dicit Servius a cane suo diu servatum; tandem, ut dicit Theodontius, cum canis fame impulsus domum redisset, eique Erigones virgo, Ycari filia, panem dedisset, et ipse illico ad cadaver reverteretur domini, Erigones eum secuta, patrem occisum comperit. Cuius tandem precibus in celum Ycarus assumptus est, et in Boothem conversus, et cum eo canis, qui Assyrius nuncupatur. Possibile est, cum in VIII^a spera ab antiquis astrologis multe sint ymages, quadam stellarum designatione figurate ex his aliquas in consolationem remanentium post

Ycarum nomine Ycari et canis sui denominatas. Verum ego non credo hunc eum Ycarum fuisse, qui Oebali filius fuit aut Penelopis pater.

CAP. XLII.

De Erigone filia Ycari.

Erigones filia fuit Ycari, ut Lactantius affirmat et Servius. Que cum Bacho placuisset, ab eo in specie uve, ut dicit Ovidius, decepta atque oppressa est. Hec tamen, ut dicit Servius, cum ductu canis in Marathoniam silvam patrem a rusticis occisum comperisset, flevissetque diu; tandem doloris impatiens in arborem laqueo se suspendit. Sed seu corporis pondere nimio, seu laquei vel rami debilitate factum sit, in terram cecidit. Cuius tamen miserti dii eam inter sydera transtulerunt, feceruntque ex ea in zodiaco signum illud, quod adhuc Virginem appellamus. Tractu tamen temporis, cum secundum Lactantium umbra eius regionem illam infestaret, ad eius iram mitigandam compertum est ex cera humanam formare speciem, et in eadem arbore appendere, et a pastoribus canibusque diem illam celebrem facere, ex quo Virgilius: Tibique Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu. Sane Servius aliter; dicit enim, quod cum post aliquantum temporis Atheniensibus morbus esset immissus talis, ut etiam virgi-

nes furore quedam compellerentur ad laqueum, essetque ab oraculo responsum, sedari posse pestem illam, si requirerentur Erygonis et Ycari cadavera. Qui illa quesivere diu, et cum reperiri non possent, ad ostendendam devotionem suam Athenienses, quasi in elemento etiam alieno querere viderentur, suspendebant in arboribus funes, ad quas se tenentes homines hac atque illac agitabantur, ut quasi per aerem illorum cadavera petere viderentur. Sed quia plurimi cadebant, invenere formas ad sui oris similitudinem, et eas pro se suspensas movebant; unde oscilla dicta sunt ab eo, quod in his cillarentur, id est moverentur ora, et eo modo pestis purgata est. A Bacho autem eam in specie uve deceptam, ideo dictum credo, quia possibile fuit insuetam, dum uvas comederet, ebrietatem incidere.

CAP. XLIII.

De Yphtima filia Ycari.

Yphtima filia fuit Ycari, ut in Odissea testatur Omerus dicens: Ἰφθίμη κόρη μεγαλήτορος δ' ἦϊκτο γυναικὶ Την Ἐυμηλος ὅπυιε Φερῆς. [Que latine sonant]: Yphtime puelle magnanimi Ycari que Eumilo nupsit Feris.

CAP. XLIV.

De Penelope filia Ycari et uxore Ulixis.

Penelopes filia fuit Ycari, ut in Odissea testatur Omerus, dum dicit: κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια. etc. [Que latine sonant]: Filia Ycari Penelope puella. Hec quidem, ut satis vulgatum est, nupsit Ulixi, et ex eo Thelemacum filium peperit. Postea cum ivisset Troiam Ulixes, et inde diu post Troiam deletam errasset, multa passa est, tam ob pudicitiam suam tutandam, quam procatores plurimi sollicitabant assidue, quam ob timorem insidiarum adversus Thelemacum a procatoribus positarum, et dolorem non redeuntis Ulixis. Tandem eis servatis, virum rehabuit, in quem tandem finem iverit, non satis certum habeo. Dicit tamen Leontius Lycophronem grecum poetam dicere, Penelopem concubitus omnium procantium passam, et ex uno eorum genuisse quendam filium, cui Pana nomen fuit. Quod cum in reditu cognovisset Ulixes, statim abiit ad insulam Gortinam, et ibidem abitavit. Quod absit, ut credam pudicitiam Penelopsis, a tot tamque egregiis celebratam autoribus, ab aliquo fuisse maculatam, quicquid Lycophron loquatur maliloquus.

CAP. XLV.

De Tantalo XII° Iovis secundi filio.

Lacedemonis expedita prosapia, ad reliquos Iovis secundi filios redeundum est, ex quibus duodecesimum Tantalum scilicet dicit Leontius Iovis fuisse filium, non eum tamen qui Pelopis pater fuit, sed alium. Fuit enim hic antiquissimus Corynthiorum rex, et pius homo, atque deorum mensis sepe accubuit. Quod ideo fictum puto, quia celsissima sit arx Corinthiorum, adeo ut, si quis eam ascendat, in celum videatur conscendere et esse cum Superis.

CAP. XLVI.

De Hercule XIII°, secundi Iovis filio, qui Cartaginem genuit.

Hercules hic a Cicerone, in libro de Naturis deorum cognominatur IIII^{us}, et ab eodem dicitur Iovis filius ex Asterie sorore Latone susceptus. Hunc preterea summe a Tyriis coli dicit, et ex eo Cartaginem filiam genitam.

CAP. XLVII.

De Cartagine, quarti Herculis filia.

Cartago, ut proxime supra monstratum est, Herculis quarti filia fuit; quam ego mulierem fuisse non credo, sed eam civitatem quam nos Cartaginem nuncupamus, que ideo Herculis filia dicta est, quia a Phenicibus, qui Herculem summe colebant, posita Herculis dei sui auspicio.

CAP. XLVIII.

De Minerva, secundi Iovis filia XIII^a.

Minerva, non ea cui cognomen Trytonia fuit, Iovis secundi fuit filia, ut scribit Tullius de Naturis deorum; quam idem Tullius inventricem asserit fuisse bellorum atque principem, et ob id a nonnullis Bellona appellata est; et soror Martis et auriga, ut testari videtur Statius dicens: Regit atra iugales Sanguinea Bellona manu, longaue fatigat Cuspide etc. Nec ea fuit hec, quam veteres virginem et sterilem asseruere, quin imo, ut idem dicit Tullius, ex Vulcano, Celi filio antiquissimo, Apollinem primum peperit. Preterea, ut dicit Leontius, hec est, quam armis insignem finxere, oculis torvam, hastamque gerentem longissimam cum cristallino clipeo, et hoc magis ad ostentationem inventi a se belli, quam ob aliquod aliud significatum. Quod ego non credo, quin imo insignia illa ad aliquod misterium ostendendum apposita

omnia puto. Nam cum omnes assiduus infestemur bellis, armatam fingi puto, ut doceamur providos viros semper in armis consistere, id est consiliis, quibus ad emergentia possit obsistere. Quod oculos abeat torvos, ostendit sapientem defacili capi non posse, cum ut plurimum exterioribus actibus longe aliud se ostendat agere, quam gerat animo, uti torvus alibi respicit quam intuentes eius faciem arbitrentur. Hasta autem idio illi dicatur longissima, ut noscamus prudentem virum etiam longinqua cognoscere, et ex longinquo ictus infigere, atque a se insidiantes repellere. Crystallinum autem ideo illi clipeum attributum esse, ut appareat in transparenti crystallo atque solido corpore sapientem virum eque simul et hostis videre opera, et se ipsum remediis oportunis protegere. Huic insuper dicit idem Leontius, cum Neptuno de impositione nominis civitati Athenarum fuisse certamen, illudque presentibus diis in Ariopago agitatum, actumque eorum sententia, ut quis eorum terra percussa laudabiliorem produxisset effectum, is civitati nomen imposeret: ob quam rem Neptunus, percusso tridente solo, equum produxit. Minerva autem, hasta proiecta, produxit olivam. Que quoniam utilior visa sit equo, Minerva deorum iudicio civitatem ex suo nomine nuncupavit Athenas; nam Minerva a Grecis Athena vocitata est. Quod hic figmenti est, sic Albericus exponit. Dicit enim Cicropi conditori, qui et huic Minerve contemporaneus fuit, et, iusta Theodontium, pater, fuisse aliquandiu ambiguum, an illa a commoditate maris, qua plurimum valebat, an a commoditate terre

qua etiam pluribus habundabat, denominaretur; quam maris commoditatem per equum designare voluere, quia et mare vehat ut equus, et equus ut mare velox sit, et non nunquam impetuosus et furore nimio plenus, ut mare. Terre vero olivam, seu quia locus olivarum abundans sit, seu quia pingue sit solum et fertile. Tandem dum cerneret circumspectus homo maris commoda variis ex causis posse subtrahi, et terrestria qualiacunque esse continua, a terrestribus perpetuis denominanda censuit, eamque vocavit Athenas, quod latine immortales sonat. Ego autem puto, cum maritima civitas sit Athene, dissensionem hanc inter nautas et mechanicos fuisse homines, ostendentibus nautis rem plurimum augeri navigiis, que per equum intelligenda sunt. Mechanici autem contra, artibus et agricultura civitates substantari et augmentari, que per olivam demonstrantur, cum eius sit liquor mitis et ampliativus; quam ob rem a diis, id est a iudicibus, in hoc datis pro mechanicis, sententia lata est, et hic pro nautis optime Neptunus inductus est, pro mechanicis autem Minerva, que artium omnium fere repertrix fuit. Posset hic quis obicere Iovem primum regem Athenarum dictum longe antiquiorem Cicrope, et hic Cicropem conditorem dicimus Athenarum; hanc obiectionem paucis absolvit Leontius. Dicit enim non de novo edificatas Athenas a Cicrope, sed mari propinquiores factas, et hac tempestate sponte sua olivam in arcem natam.

CAP. XLIX.

De Arcade XV° filio secundi Iovis, qui genuit Yonium.

Arcas Iovis fuit filius et Calistonis nynphe, ut clare testatur Ovidius. Huius enim mater post Lycaonem patrem e regno pulsum a Iove, ut refert Paulus, se choris Diane sociavit, et in venationibus vitam agens, cum etate valeret et forma, a Iove dilecta est, et, ut dicit Ovidius, ab eodem sub specie Diane inter umbras nemorum decepta et oppressa est. Que cum concepisset, et iam excresceret uterus, a puellis sociis ad lavacrum evocata est, se lavante Diana. Hec autem timens, ne crimen appareret suum, si vestimenta poneret, lavari renuebat; tandem a virginibus nudata, cum turgidum ventrem Diana vidisset, confestim eam a consortio suo reppulit, que postea Arcadem peperit. Quod facinus cum cognovisset Iuno, irata in eam, illam diu traxit crinibus, et tandem transformavit in ursam. Archas autem cum iam grandis esset, eam sibi incognitam et ad se venientem voluit occidere. Ast ipsa pavida, ut ait Theodontius, in Iovis templum, cuius semper erant aperte ianue, nec illud propterea aut fera aut avis intrabat ulla, aufugit, in quod et Arcas secutus est. Quos cum vellent incole occidere, a Iove prohibiti sunt, et mutato eque in ursum Arcadem, ambos in celum transtulit, et circa polum articum locavit. Calisto autem ursa minor dicta est, ubi maior vocatus est Arcas. Iuno autem ex hoc turbata, quod pelex in celum

suscepta esset una cum filio, accessit ad Thetydem magnam nutricem suam, oravitque, ne has ursas more aliorum syderum suis in undis lavari pateretur, quod Thetis ultro se facturam promisit, et servat usque in hodiernum. Sub hac fictione ut plurimum latet hystoria. Nam, superato a Iove Lycaone, Calisto filia aufugit ad virgines Pani Lyceo sacras, et, cum his emissio perpetue virginittatis voto, contigit, ut audita a Iove eius formositate caperetur, et incideret in desiderium potiundi, et cum se in habitum sociorum transformasset, clam noctu accessit ad illam, et, cum variis suasionibus in suum desiderium traxisset, eam vitiavit atque pregnantem fecit. Postremo cum partu crimen appareret Calistonis, evestigio cum maximo dedecore suo, nil ulterius timore Iovis audentibus virginibus sacris, una cum filio claustris exclusa est. Que ob ruborem clam secessit in silvas, et in eis latuit diu incognita. Sane cum adolevisset filius, essetque ingentis animi, nec posset perpeti matris imperium, eam voluit occidere. Que timore percita silvas linquens confugit ad Iovem. Qui eam in gratiam filii reconciliavit, permisitque ut in patrium possent redire regnum, iuivitque. Quam ob rem cum Arcas ferox iuvenis Pelasgos in dicionem redegisset suam, Arcades illos ex suo nomine appellavit. Arcades autem Calistonem, quam mortuam putabant, ob diuturnam latebram ursam appellavere, cum ursus, ut aiunt physiologi, certam anni partem in cavernis moretur dormiens, et a nomine matris ursum filium etiam vocavere. Quos ambos postea, in gratiam Arcadis, poete in celum translatos dixere, et ex canibus eis

CAP. LI.

De Nycostrata filia Yonii et matre Evandri.

Nycostrata, Theodontio et Leontio asserentibus, filia fuit Yonii Arcadum regis. Que cum, secundum predictos, Pallanti, cuidam Arcadi viro nobili, nupsisset, seu secundum alios eius nurus existeret, ex Mercurio postea Evandrum Arcadie regem concepit; et cum Grecarum licterarum esset doctissima, adeo versatilis fuit ingenii, ut ad vaticinium usque penetraret vigilantissimo studio, et famosissima vates evasit. Et cum querentibus non nunquam expromeret futura carmine, Nycostrate abolito nomine, Carmenta nuncupata est. Que cum Evander putativum patrem seu verum potius occidisset casu, ut quidam volunt, seu ut aliis videtur, seditione suorum e regno pulsus avito, magna filio fugienti vaticinio promittens, cum eo ad Ytaliam devenit, et hostia Tyberis intrans, in Palatino monte consedit. Et cum silvestres comperisset incolas, novos licterarum characteres adinvenit, eosque earum coniunctiones sonosque edocuit. Que et si ab initio XVI tantum fuerint, aliis a posteris superadditis, eis in hodiernum usque utimur. Cuius rei admirati rudes, non hominem sed deam potius arbitrati sunt. Et cum eam adhuc viventem divinis celebrassent honoribus, mortue sub infima Capitolini montis parte, ubi vitam duxerat, sacellum suo nomini condidere. Et ad eius perpetuandam memoriam a suo nomine loca adiacentia

Carmentalia vocavere. Quod quidem nec Roma iam grandis abo-
lesse passa est, quin imo ianuam civitatis, quam ibi exigente ne-
cessitate cives construi fecerant, Carmentalem per multa secula
vocavere. Supererat, ut omnis Iovis secundi posteritas esset ap-
posita, Dardanum, qui ex filiis eius unus fuit, et omnem ipsius
prosapiam apponere; verum quoniam volumen hoc quintum fi-
nem poscere videbatur, et illam esse longiusculam, visum est hic
terminum figere, et Dardanum prolemque suam sequenti volu-
mini reservare.

Genealogie deorum gentilium liber V^{us} explicet.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUNDUM
IOHANNEM BOCCACCIUM DE CERTALDO LI-
BER SEXTUS INCIPIT FELICITER.**

In arbore precedenti, cuius in radice ponitur Dardanus, XVI^{us}
filius Iovis secundi, omnis eiusdem Dardani proles describi-
tur tam in ramis quam in frondibus.

Prohemium.

Defecerat in faucibus Tyberis levis cimbule impetus, ubi, dum
ociosus et novas vires et novos expectarem pariter flatus,
quadam loci veneratione tractus, cepi adiacentia cuncta con-
spicere. Erat ibi videre Laurenti veteris Laviniique ruinas et pri-
scorum Latinorum cunabula; inde Longam Albam, a feta sue
denominatam, silvis obsitam atque vepretis, nullum fere de se
preter nomen prestantem vestigium. Ast ulterius paululum aurea
olim Roma fulgebat, veteri potius splendore quam lumine novo.
Quam dum toto intuerer animo, in mentem prisci venere reges,
venere et proceres sublimesque duces, insignes virtute plurima
et militari disciplina, atque sanctissima paupertate spectabiles,
venere triumpho conspicui subactaque undique nationes et gloria
singularis imperii, qua sola mortales ceteros superavit, et ob

quam orbis totius et frena regere et vocari meruit caput. Dumque mecum mirabundus perquirerem, quisnam tante molis genitor, quis dici primus potuerit parens, Terra an Tytanus vel Neptunus potius, educere ingentia corpora consueti, Tuscus Dardanus subintravit memoriam, eumque victoriosi populi vetustissimum avum memini. Nec ex longinquo videbatur litus, ex quo navem solverat, iturus in Asyam usque, tam inclite posteritatis semina proiecturus. Quam ob rem, ne omissa videatur proles tanta claritate conspicua, Tusci fluminis relictis hostiis, veterem secutus aque sulcum, ut oculata fide maiorum monimenta cognoscerem, Zephиро favente, in litus usque Meonium contendi, ut ab inde, eo prestante, qui aquas seiunxit ab arida, tam grandis tamque admirabilis imperii per suas successiones avos vetustissimos recenserem, et in ultimum usque inclite posteritatis deducerem successores.

CAP. I.

De Dardano XVI° Iovis secundi filio, qui genuit Ericthonium.

Ostensum est in precedentibus Iovem secundum Celi fuisse filium, cuius posteritas, quoniam series in precedenti volumine fere omnis designata est, solo reservato Dardano, in hoc libello eius sobolem describemus, eo preassumpto, quem veteres Iovis

testantur filium ex Eletra Atlantis filia, et Corithi regis coniuge susceptum, ex quo de Fastis ait Ovidius: Dardanon Eletra quis nescit Athlantide natum Scilicet Eletram concubuisse Iovi etc. Hunc aiunt prisci inter ceteros filios Iovem precipue dilexisse. Sed quid velit fictio paucis advertamus. Constat autem, sententia Pauli, Dardanum Corithi regis fuisse ex Eletra coniuge filium, sed ad nobilitandam posteritatem Iovi attributum, cui etiam moribus erat conformis; nam natura mitis homo fuit et religiosus, ut idem ait Paulus. Huic Iasius fuit frater, esto sint qui addant Ytalum et Sycanum atque Candaviam sororem; et cum Coritho sola civitas Corithus esset de suo nomine dicta, et ea erat que hodie opinione Pauli aliquibus additis lictis vulgo Corneto vocatur, venerunt eo mortuo de successione in discordiam fratres natu maiores, Dardanus et Iasius, qua commotus Dardanus, qui tempore potior erat, Iasium interemit. Quam ob causam cum turbatos cives cerneret, cum parte populi navem conscendit, et longa actus navigatione, primo in Samotraciam, que tunc Samos erat, sedes habuit, ut testatur Virgilius dicens: Arruncos ita ferre senes, his ortus in agris Dardanus Ydeas Frigie penetravit ad urbes Treyciamque Samum, que nunc Samotracia fertur. Hinc illum Corithi Tyrena a sede profectum etc. A Samo autem eam in Asye partem abiisse, que Hellesponto contigua est mari, et eam quam occupavit oram de suo nomine Dardaniam nuncupasse, quam apud regnavit, oppido eiusdem nominis constructo. Quod

contigisse visum est Eusebio circa XXXV Moysis annum, regnante Argivis Steleno; qui mundi fuit annus m̄dcccxxvii. Ibidem autem, cum annis regnasset quinquaginta, ut idem dicit Eusebius in libro Temporum, Erictonio filio relicto superstitie diem clausit.

CAP. II.

De Ericthonio Dardani filio, qui genuit Troyum.

Ericthonius filius fuit Dardani. Hunc Paulus arbitratur ex Candavia Dardani coniuge et sorore natum. Hic autem Dardano patri successit, et cum regnasset annis XLVII, Troio filio derelicto, defunctus est.

CAP. III.

De Troyo Ericthonii filio, qui genuit Ganimedem, Ylionem et Assaracum.

Tros seu Troius filius fuit Ericthonii, ut carmine patet Ovidii: Huius Ericthonius, Tros est generatus ab illo. Hic patri succedens, cum vir esset armorum, ampliato regno, ex suo nomine regionem, que usque tunc Dardania dicebatur, appellavit Troiam. Huic bellum fuit adversus Tantalum Frigie regem ob raptum sibi ab eo Ganimedem filium, quem preter Ylionem et

Assaracum genuit, quibus superstitionibus diem obiit.

CAP. IV.
De Ganimede Troy filio

Ganimedes Troi regis fuit filius, speciosissimus adolescens, de quo sic Virgilius: Intextusque puer frondosa regibus Yda Veloces iaculo cervos cursuque fatigat, Acer, anelanti similis; quem prepes ab Yda Sublimen pedibus rapuit Iovis armiger uncis; Longevi palmas nequicquam ad sydera tendunt Custodes sevitque canum latratus ad auras etc. Ovidius autem post Maronem dicit: Rex superum Frigii quondam Ganimedis amores Arsit; et inventum est aliquid, quod Iuppiter esse, Quam quod erat, mallet. Nulla tam alite verti Dignatur, nisi que poterat sua fulmina ferre. Nec mora, percusso mendacibus aere pennis Accipit Yliadem, qui nunc quoque pocula miscet, Invitaque Iovi nectar Iunone ministrat etc. Fabula que de Ganimede narratur, satis bene percipi potest ex carminibus dictis, hoc addito quod Aquarii signum factus sit. Huius intentum paucis iudicio suo Fulgentius explicat dicens: Iovis pugnantis navali certamine, existentisque in navi, cuius aquila erat insigne, bellicam predam fuisse Ganimedem. Eusebius autem, in libro Temporum, non a Iove raptum, sed a Tantalos Frigie rege dicit, quod scriptum asserit a Phandro poeta,

CAP. VI.

De Laumedonte Ylionis filio, qui inter mares et feminas octo genuit filios, quorum hec sunt nomina: Antigona, Hesyon, Lampus, Clition, Icetaon, Tyton, Bucolion et Priamus.

Laumedon rex Troie filius fuit Ylionis, ut scribitur in Yliade ab Omero. Hunc dicunt veteres voluisse Ylionem muris circumdare, et cum Apolline et Neptuno convenisse, ut ipsi muros facerent, mercede promissa et observandi iuramento prestito. Qui cum fecissent, nec sibi promissum servari cernerent, omnis Troia a Neptuno aquis repleta est, et Apollo insuper misit pestem. Quam ob rem anxius Laumedon de remedio oraculum consuluit, cui responsum oportere quotannis virginem Troianam ceto marino, scilicet monstro, exponere. Quod forte apud Troianos fiebat. Tandem Hesyoni Laumedontis filie fors contigit. Que cum in scopulo religata monstrum expectaret, advenit Hercules, qui cum Laumedonte pactionem fecit, videlicet si liberaret a monstro filiam, ipse sibi equos divino semine procreatos, quos constabat Laumedontem habere, largiretur. Attamen cum Hercules virginem liberasset, noluit Laumedon servare promissum. Quam ob rem, seu ut aliis placet, quia dum Ylam puerum perditum quereretur, a Laumedonte portu Troiano prohibitus est, et ideo cum amplioribus copiis veniens Ylionem expugnavit, et

Laumedontem occidit, et omnia eius vertit in predam. His appositis, quid sibi velit fictio videamus. Volunt enim apud Troianos pecuniam fuisse in sacra Neptuni atque Apollinis reservatam, quam Laumedon iureiurando prestito se non solum eandem restitutum, sed insuper ex propria largitum in predictis sacris, in edificationem murorum civitatis expendit, nec tandem petentibus pecuniam restituere voluit. Sane adveniente postea aquarum inundatione, et post eam non satis a sole digestam, ut fit, aer infectus aquarum putredine pestem intulit; que duo quoniam ad Neptunum et Apollinem pertinere viderentur, adinventum est ea ob periurium a deceptis diis inmissa. Quod virgines monstro apposite sint responso oraculi, cum sic illos deciperet persepe dyabolus, possibile puto, et hinc hystoriam habere cetera arbitror. Fuere huic filii filieque plures, quanquam solus Priamus esset in regno successor.

CAP. VII.

De Antigona Laumedontis filia.

Antigonam filiam fuisse Laumedontis testatur Servius. Quam dicit, eo quod formosissima esset, ausam se pulchritudine preferre Iunoni, ob quam causam irritata Iuno eam vertit in ciconiam. Cuius figmenti talis potest ratio reddi. Dicit Leontius, quod capto ab Hercule Ylione, et occiso Laumedonte, omnes

Laumedontis filii, exceptis Hesyona et Priamo, qui capti fuerunt, clam aufugerunt, quo illos fortuna detulit; Antigonæ autem inter arundineta Camandri latuit pluribus diebus, et hinc ego fabule locum datum puto, quia quæ superbia sua se, regnante patre, preferabat pulchritudine ceteris, a fortuna regnorum domina vices vertente, eo deducta sit, quo consuevere ciconie victum querere; et sic ipsa, donec ibidem fuit, quasi in ciconiam versa visa est.

CAP. VIII.

De Hesyona Laumedontis filia et Teucris matre.

Hesyona filia fuit Laumedontis, quæ cum primo, ut supra dictum est, fuisset a monstro marino ab Hercule liberata, postmodum ab eodem Hercule, deiecto Ylione, et occiso Laumedonte, capta est, vet Thelamoni, quoniam primus muros conscendisset civitatis, in partem prede concessa est. Qui eam Salaminam detulit, et cum frustra sepius a Priamo repetita esset, Thelamoni Teucrum filium peperit.

CAP. IX.

De Lampo, Clitione et Icetaone filiis Laumedontis.

Lampus, Clition et Icetaon filii fuere Laumedontis, ut in Yliade dicit Omerus sic aiens: Λαομέδων δ' ἄρα Τίθωνον

τὲκετο Πριάμον τὲ Λαμπόν τὲ Κλυτιον θ' Ἴκετάονα τ'
ὄζον Ἀρηος [Que latine sonant]: Laomedon vere Tytonon genuit Priamumque Lampumque Clitionem Icetaonemque ramum Martis. Ex his tamen tribus nil preter nudum nomen habemus.

CAP. X.

De Tytone Laumedontis filio, qui genuit Mennonem.

Tyton, ut supra proximo Omeri carmine monstratum est, filius fuit Laumedontis. Qui cum esset forma decorus iuvenis, ut dicit Servius, ab Aurora dilectus et raptus est, ex qua filium aiunt Mennonem suscepisse, et cum longissimam optasset vitam et obtinuisset, postremo in cicadam versus est. Hunc autem ab Aurora raptum, nil aliud puto, nisi quia desiderio captus, auditis forsan per que sperabat imperium posse nancisci, patria dimissa, ad orientales migravit populos, a quibus nobis aurora consurgit, et ex eis subegit plurimos, eisque imperavit. Quod autem in cicadam versus sit, cur fingatur, non nulle possunt rationes ostendi. Prima quarum est, quia uti rore matutino, qui in aurora cadit, cicade aluntur; sic et iste sumptibus orientalium populorum, qui sub aurora sunt, alebatur. Preterea quia cicade nigre sunt, cum virides nascantur, sic et iste qui albus natus est, agente fervore solis, eius regionis, ad quam transitum fecerat, incolarum ritu niger effectus est. Postremo quia senex audita morte Mennonis

fili, et suorum desolatione in querulam senectutem lapsus sit, et inde mortuus, uti cicade faciunt, que potius conqueri quam cantare videntur, et demum post longam querelam crepantes obeunt.

CAP. XI.

De Mennone Tytonis filio.

Mennon, Ovidio teste, filius fuit Tytonis ex Aurora susceptus. Hunc dicunt cum maxima orientalium populorum copia subsidio venisse Priamo, et in pugna ab Achille occisus est. De quo fabulose dicit Ovidius, quod dum rogo impositus ureretur, oratione Aurore matris, a Iove in avem mutatus est, et cum eo multe aves ex favillis pyre prodisse, que cum ter pyram cum ingenti clamore circumissent, sese divisere, et tam diu inter se decertavere, donec mortue occubuere. Quas aves Mennonias appellatas dicit Ovidius. Hec fictio a consuetudine quadam circa pyram Mennonis servatam a suis, et a quadam contingencia mirabili sumpsit originem. Vetustissimus mos orientalium fuit, cariores amicos regi mortuo velle cum cadavere regis comburi, et ad hoc, seu adversum se concurrentes, ut circa Mennonis corpus factum puto, seu aliter in mortem vadunt et regio imponuntur rogo. Preterea dicit Solinus De mirabilibus mundi sic: At iuxta Ylium Mennonis stat sepulcrum, ad quod ex sempiterno ex Ethyopia catervatim congregata aves advolant, quas Ylienses Mennonias

vocant. Cremutius autor est: has easdem anno quinto in Ethyopia catervatim congregari, et undique versum, quousque qua sint, ad regiam Mennonis convenire. Hec ille. Sunt preterea qui dicant a Mennone Susim, insigne oppidum Persie, quod Sure fluvio imminet, fuisse constructum.

CAP. XII.

De Bucolione Laumedontis filio, qui genuit Esipium et Pidasum.

Bucolion filius fuit Laumedontis, ut in Yliade testatur Omerus, dum dicit: Βοῦκόλιων δ' ἦν υἱὸς ἄγαυοῦ Λαομέδοντος [Que latine sonant]: Bucolion autem filius fuit gloriosi Laumedontis. De hoc autem nil habemus ulterius, nisi quod genuerit filios duos, Esypium et Pidasum.

CAP. XIII.

De Esypio et Pidaso filiis Bucolionis.

Esypius et Pidasus filii fuere Bucolionis, ut in Yliade scribit Omerus, sic dicens: Βῆ δὲ μετ' Αἴσηπον καὶ Πήδασον, οὓς ποτε νυμφῇ Νηϊς Ἀβαρβαρὲν τεκ' ἀμύμονι βουκολίωνι etc. [Que latine sonant]: Que autem ad Esipium

et Pidasum, quos quondam nymp̃ha Niis Avarvarea genuit laudabili Bucolioni. Hi quidem strenui iuvenes in pugna adversus Grecos fuere, sed tandem ab Eurialo quodam Greco pugnante occisi sunt ambo, ut idem testatur Omerus.

CAP. XIV.

De Priamo Laumedontis filio, qui ex Ecuba coniuge XVIII genuit inter filios et filias, et ex aliis mulieribus inter mares et feminas genuit XXXI, ex quibus quinquaginta, nomina tantum XXXVIII cognovimus, que hec sunt: prima Creusa, II^a Cassandra, III^a Yliona, IIII^a Laodices, V^a Licastes, VI^a Medesicastes, VII^a Polixena, VIII Paris, VIII Hector, X Helenus, XI Caon, XII Troylus, XIII Deyphobus, XIII Polydorus, XV Polydorus, XVI Lycaon, XVII Esacus, XVIII Anthius, XVIII Ysus, XX Teucer, XXI Dimocoontes, XXII Echemon, XXIII Cremenon, XXIII Gorgiton, XXV Cebrion, XXVI Phorbas, XXVII Doriclon, XXVIII Pammon, XXVIII Anthyphon, XXX Agaton, XXXI Hyppotous, XXXII Aganon, XXXIII Lacoontes, XXXIII Mistor, XXXV Yphates, XXXVI Thestorius, XXXVII Timootes, XXXVIII Polytes.

Priamus Laumedontis regis fuit filius, adeo notus inter mor-

tales, ut vix usquam notior alter sit. Eo quidem adhuc puero esistente ab Hercule Ylion civitas deleta est, et occisus Laumedon, et ipse cum multis aliis captus. Quem Hercules vicinis pretium, pro eo dantibus, illis restituit, et a redentione Priamus appellatus est, ut Servio placet. Hunc tandem semidirutam patriam restaurasse constat, voluntque scriptores multis eam adversus hostiles impetus vallasse. Nam dicit Servius eum sic egisse, ut pro rato haberetur secundum Plancum, tribus stantibus rebus, eam capi non posse: vita scilicet Troyli, Palladii conservatione et Laumedontis sepulcro integro, quod in porta Scee fuit. Secundum autem alios longe plura ad eam capiendam oportuna Grecis fuere: ut scilicet de Eaci gente aliquis interesset, unde Pyrrus admodum puer ad bellum vocatus est; ut Rhesi regis equi tollerentur, antequam Xanti aquam gustassent; et ut Herculis interessent sagitte, quas misit Phylouthetes, cum ipse non posset afferre morte preventus. Priamus ergo Laumedonte mortuo regnavit. Cui cum cuncta pro votis succederent, capta Ecuba filia Cipsei regis Tracie in coniuge, et ex ea multis susceptis filiis, et ex aliis mulieribus etiam quam pluribus, in tam grandem regnum suum ampliavit splendorem, ut non solum Troie rex, sed totius Asye videretur. Sane dum Paris filius eius, pro rapta Eryona sorore Priami ab Hercule, Helenam Menelai coniugem rapuisset, et deduxisset in Troiam, nullisque posset induci suasionibus, ut illam repetentibus Grecis restitueret, eos cum mille navibus in litus Troianum descendentes vidit, et Ylionem etiam obsidentes, et circum igne

ferroque cuncta vastantes, et persepe filios suos et naturales et legitimos, et auxiliares reges occidentes, et postremo cesum vidit Hectorem et curru Achillis trahi, ad cuius redimendum cadaver dicit Omerus in Yliade circa finem, nocte Mercurio duce ivisse, et flexis genibus Achillem orasse. Esto dicat Servius longe aliter fuisse; eum scilicet nocte ad tentorium Achillis accessisse, eumque dormientem invenisse, adeo ut eum occidere potuisset, sed excitasse potius voluisse, atque orasse et obtinuisse petitem, et ab Achille usque Troiam post modum prosecutum; sed hec ab Omero oppressa, ne qui laudum Achillis erat prece, videretur dedecorum suorum recitator. Vidit preterea Priamus Palladium subtractum, equos Rhesi eductos, Troilum cesum et Paridem, et ultimo Ylium capi, et filias captivas deduci, et igne cuncta cremari, et in regiam usque suam, post Polytem filium fugientem Neophtholemum penetrantem, et in sinu suo infelicem filium occidentem, seque obiurgantem transfodi gladio. Sane dicit Servius de morte Priami varie opinari. Cum dicant alii eum a Pyrro in domo regia captum, et ad tumulum usque Achillis tractum, ibique confossum et busto caput abscisum atque pilo impositum et circumlatum. Alii dicunt ad Hercei Iovis aram, ut diximus, quod opinari videtur Virgilius. Fuerunt enim huic, ut ipsemet Achilli narrat in ultimo Yliadis libro, filii quinquaginta, inter mares et feminas, ex quibus dicit se XVIII ex coniuge suscepisse, reliquos vero ex mulieribus aliis in atriis suis commorantibus.

CAP. XV.

De Creusa prima filia Priami et Enee coniuge.

Creusa filia fuit Priami ex Hecuba, ut testatur Servius, fuit Enee coniunx ut sepius per Virgilium patet; eique filium peperit Ascanium. Hanc in excidio Ylionis ab Enea cum patre et filio fugiente perditam dicit Virgilius. Sed non nulli eam ab ipso ex pactione cum Grecis facta occisam volunt, ne quis in sua libertate ex semine Priami superesset. Quod satis caute tetigisse videtur Virgilius, ubi Eneam exquirentem eam describit, et illius umbram loquentem Enee inducit atque dicentem: Non ego Mirmidonum sedes Dolopumque superbas Aspiciam, aut Graiis servitum matribus ibo, Dardanis et dive Veneris nurus. Sed me magna deum genitrix his detinet oris etc. Et sic patet, postquam a nemine captam se dicit, sed detineri a matre deum, quae terra est, eam ibidem mortuam derelictam atque infossam.

CAP. XVI.

De Cassandra II^a Priami filia.

Cassandra filia fuit Priami et Hecube, formosa virgo. Quam cum amaret Apollo, eiusque concubitus peteret, petiit Cassandra munus, quod illi Apollo se daturum iuramento fermavit. Petiit ergo ut vates fieret, et facta est. Volens autem Apollo quod

petierat, ipsa negavit. Quam ob rem turbatus Apollo, cum auferre nequiret quod dederat, egit ut nulla prestaretur fides vaticiniis suis, et sic factum est. Nam cum ex raptu Helene quid futurum esset Troianis prediceret, non solum non credita, sed a patre et fratribus sepiissime verberibus castigata est. Hec autem Corebo Migdonio iuveni desponsata fuerat, ut per Virgilium patet dicentem: Iuvenisque Corebus Migdonides: illis ad Troiam forte diebus Venerat insano Cassandre accensus amore Et gener auxilium Priamo Frigiisque ferebat etc. Tandem cum nondum nuptias celebrasset, capto Ylione, et ipsa infelix a Grecis capta est, ut idem dicit Virgilius: Ecce trahebatur passis Priameia virgo Crinibus a templo Cassandra aditisque Minerve Ad celum tendens ardentia lumina frustra, lumina, nam teneras arcebant vincula palmas etc. Verum Ylione diruto, et preda inter principes divisa, misella in sortem contigit Agamenoni. Que passa secum tempestates maris, Agamenoni, que illi fata servarentur a coniuge, predixit, ut Seneca poeta testatur in tragedia Agamenonis. Sed more solito nil sibi creditum est; ex quo, ut in Odissea testatur Omerus, factum est, ut in convivio ab Egysto et Clitemestra Agamenon occideretur, et ipsa, iubente etiam Clitemestra, perimeretur. Quod autem de Apolline fictum est, ab eventu sumptum videtur. Studuit enim virgo, ut vaticinio instrueretur, et eo quod optime proficeret, ab Apolline divinationis deo diligi visa est, dictumque illi ab eo concessum, quod labore quesiverat, et quoniam fides dictis eiusdem non prestabatur, quod figmenti superest additum

est.

CAP. XVII.

De Yliona III^a Priami filia et Polymestoris regis Tracie coniuge.

Yliona, ut Servio placet, filia fuit Priami, et, ut asserit Paulus, ex Hecuba. Hec ratione veteris ospitii, et insignis amicitie, ut dicit Servius, Polymestori regi Tracie matrimonio iuncta est.

CAP. XVIII.

De Laodice IIII^a Priami filia, Helicaonii coniuge.

Laodices Priami fuit filia, et Helycaonio, filio Anthenoris regis Tracie, nupta, quam vocabant Troiani Laodicem Galoo. Hec autem testatur Omerus in Yliade dicens: Τὴν Ἀντινοριδης εἶχεν κειων Ἑλῖκαων, Λαοδίκην Πριάμοιο θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην etc. [Que latine sonant]: Quam Anthinorides habebat rex Helicaon. Laodicem Priami filiarum specie optima Hanc Hecube ego filiam fuisse puto.

CAP. XIX.

De Lycaste V^a Priami filia et coniuge Polidamantis.

Lycastes, ut asserit Paulus, filia fuit Priami, pulchritudine insignis adeo, ut, captus ex ea Polydamas, Anthenoris et Theano sororis Hecube filius, illam ex concubina susceptam summeret in uxorem.

CAP. XX.

De Medesicasti VI^a Priami filia et Polyippi coniuge.

Medesicastis filia fuit Priami naturalis, nec habetur ex qua matre. Que quidem nupsit Polyippo Mentoris filio, ut in Yliade testatur Omerus, ubi dicit: Νᾶϊε δὲ Πήδαιον πρὶν ἐλθεῖν υἱᾶς Ἀχαιῶν, Κούρην δὲ Πριάμοιο νόθην ἔχε, Μηδεσῖκαστην etc. [Que latine sonant]: Habitabatque Irideon antequam venirent filii Achivorum, filiam autem Priami, notham habebat Midesicastin. Huius Midesicastis virum, scilicet Polyippum, in certamine a Theucro, Thelamonis filio, occisum dicit Omerus.

CAP. XXI.

De Polysena VII^a Priami filia.

Polysena virgo filia fuit Priami et Hecube, ut persepe testatur Euripides in tragedia, cui Titulus Polydorus. Hec inter ceteras Troianas formosior fertur; ob quam formositatem infortunio suo ab Achille dilecta est. Quo amore in mortem fortissimi iuvenis Hecuba proditorie usa est, non existimans per Achillis vulnera sanguinem innocue virginis se fusuram. Hanc quidem post Ylionem eversum, ut Seneca tragicus testatur in Troade, Pyrrus Achillis filius ad placandos patris manes poposcit, eique post longum iurgium, sic suadente Calcante vate, concessa est. Quam ornatam ritu virginum nuptias celebrantium ad Achillis tumultum truculentus deduxit iuvenis, et quonam ab ymagine Achillis petitam dicebant, ut dicit Euripides in prealligata tragedia, ibidem interemit.

CAP. XXII.

De Paride VIII° Priami filio, qui genuit Daphnidem et Ydeum.

Paris, qui alio nomine Alexander dictus est, filius fuit Priami et Hecube. Ex quo talis ante alia recitatur hystoria. Dicit enim Tullius, ubi De divinatione scribit, Hecube pregnant, ea scilicet pregnatione, ex qua postea natus est Paris, per quietem visum

facem parere Troiam omnem comburentem atque dissipantem. Ob quod somnium anxius Priamus Apollinem consuluit. Qui respondit, nascituri filii opera Troiam omniam perituram. Quam ob rem Priamus Hecube nasciturum iussit exponi. Hecuba autem cum speciosissimum filium peperisset, miserta tradidit eum quibusdam, qui illum pastoribus regiis alendum traderent; et sic sub Yda a pastoribus educatus est, et cum adolevisset Oenonis nymphe Ydee contubernio usus, duos ex ea suscepit filios; preterea cum inter quoscumque litigantes esset equissimus, in maximam iustitie famam evasit, adeo ut litigantibus de formositate Pallade, Iunone et Venere propter aureum pomum, a Discordia eis in convivio proiectum, in quo digniori detur erat inscriptum, a Iove ad eum pro sententia remisse sint. Que, ut aiunt, illi se sub opacis nemorum umbris, loco, cui Mesaulon dicebatur, remotis vestibus Paridi monstravere; eique dixit Pallas, si eam ceteris pulchriorem diceret, illi rerum omnium cognitionem daturam. Sic et Iuno regnorum et divitiarum dominium; Venus autem pulchriorem orbis mulierem spopondit. Qua tractus concupiscentia, silvanus iudex Veneri deberi pomum iudicavit. Tandem, ut dicit Servius, hic Paris, secundum Troica Neronis, fortissimus fuit, adeo ut in agionali certamine, quod agebatur Troie, superaret omnes, et ipsum etiam Hectorem. Qui cum iratus, quia vinceretur, in eum stringeret gladium, pastorem putans, dixit se esse germanum, quod allatis crepundiis probavit, cum adhuc sub habitu lateret pastorali. Et sic videtur quod cognitus receptus fuerit in

domum patriam. Inde compositis XX navibus, a Priamo, sub specie legationis, ad repetendam Hesionam in Greciam missus est. Ubi, ut aliqui volunt, et hos inter Ovidius, ut in Epistolis eius patet, a Menelao hospitio susceptus et honoratus est. Alii vero arbitrantur eum in Greciam venisse, absente Menelao, et ad famam pulchritudinis Helene tractus Sparten petiisse civitatem, et eam expugnasse anno regni Agamenonis primo, non existentibus ibi Castore et Polluce, qui ad Agamenonem perrexerant, et secum Hermionam Helene et Menelai filiam duxerant. Et sic civitate capta Helenam renitentem rapuisse, et omnes thesauros regios abstulisse. Quod satis eleganter tangit Virgilius, dum dicit; Me duce Dardanius Spartam expugnavit adulter etc. Et ob hoc volunt, qui hanc opinionem tenent, Helenam post captum Ylionem meruisse a viro recipi. Ex qua rapina bellum decennale Grecorum adversus Troianos suscitatum est. In quod refert Omerus Paridem ab Hectore fratre increpitum descendisse semel, et singulare certamen adversus Menelaum sumpsisse; in quo cum apertissime vinceretur, a Venere eum prelio subtractum dicit, adiciens, impulsu Minerve, Pandarum in Menelaum sagictasse, atque eum vulnerasse, et sic quod erat singulare, in universale certamen devenit. Postremo iam Hectore et Troilo peremptis ab Achille, cum ipse arcu a sagictis, quibus plurimum valebat, Achillem fraude Hecube ad desponsandam Polyxenam in templum Tymbrei Apollinis nocte et solum evocatum occidisset, et ipse a Pyrro, Achillis filio, occisus est. Paucis quippe fictionibus hec

hystoria interlita est. Quas enucleare volentes, primo iudicium Paridis videamus, in quo sententia Fulgentii, meo iudicio, sequenda est. Dicit enim tripartitam mortalium vitam esse, quarum prima theoretica dicitur, secunda pratica, tertia phylargica, quas nos vulgatoribus vocabulis contemplativam, activam et voluptuosam nuncupamus. De quibus Aristotiles uti de ceteris optime facit, disserit in primo Ethycorum. Has Iuppiter, id est deus, ne videatur aliquam reprobando arbitrium liberum cuique surripere, ad iudicium Paridis, id est cuiuscunque hominis, remittit, ut ei liceat quam maluerit approbare, et sibi sumere. Quid autem sumenti voluptuosam sequatur, exitu Paridis demonstratur. Quod autem pugna a Venere subtractum sit, ad eius declarandam ignominiam dictum est, ut appareat, quod iners tantum vacaret venereis. Pandarum autem a Minerva impulsus ideo dictum est, ut ostenderetur astutia Troianorum, qui videntes deficere Paridem, ut eum morti subtraherent, non servatis pactionibus in Menelaum fecerunt insultum.

CAP. XXIII.

De Daphnide et Ydeo filiis Paridis.

Daphnis et Ydeus, ut Paulus affirmat, filii fuere Paridis ex Oenone nynpha Ydea seu Pegasea, cuius amicitia usus, eos, dum

pastor esset, suscepit. De quibus nil memoratu dignum comperisse memini.

CAP. XXIV.

De Hectore Priami filio VIII°, qui genuit Astianactem.

Hector pre ceteris corporea virtute insignis, vatum omnium carminibus celebris, iuvenis fama inclita, in novissimum usque diem forte victurus, filius fuit Priami regis et Hecube. Hunc in coniugem sumpsisse Andromacam filiam Iectionis Thebarum Cilicie domini testatur Omerus. Ex qua, iam exorto Grecorum bello, filium suscepit nomine Astianactem, esto ipse Camandrum appellaret. Huic igitur, etsi militaris discipline plurimum inesset, tam grandis erat animi audacia et corporis robur, ut post occisum Prothesilaum, primum in litus Troianum ex Grecis e navibus prosilientem, Troianorum aciem persepe presentia sua non solum adversus Grecos ad subsistendum patientem faceret, sed ad insiliendum redderet audacem; et quod mirabilis erat, ipse solus sepiissime Grecorum turmas aggredi ausus est, et vi disgregare falanges, adeo omne agmen cogere, ut solus esset terror Achivis omnibus. Hic adversus Aiace Thelamonium, ut ait Omerus, singulari pugnavit certamine, nox tamen superveniens, non minus Ayaci grata quam sibi, diremit duellum, a quo more prisco cum discederet, gladium illi dono dedit, quo se Ajax

postea interemit, et ab eo suscepit balthcum, quo ornatus ab Achille occisus est, et post currum tractus, ut ait Servius. Tandem cum multos etiam principes Grecorum morti dedisset, Patroclum Achillis amicum et suis insignem armis occidit, Achillem existimans superasse, et armis nudatum insignibus, pompa inclitus ingenti, Troiam intravit, sue necis irritamento gloriosus. Nec multo post cum Achille congressus, seu fessus esset Hector, seu multum prevaleret Achilles, ab Achille superatus occubuit, et non solum armis ornatuque reliquo a victore spoliatus est, verum et curru cum balthco ab Aiace concessio tractus circa Ylionem, Priamo etiam prospectante, est, et ad naves usque Grecorum devectus. Quas penes severus iuvenis, nondum posito amici occisi dolore, nudum cadaver per dies XII insepultum servavit, donec noctu redempturus miserabilis pater Priamus veniret, ut scribit Omerus. Verum, eodem Omero teste, iussu Iovis ab Apolline cadaver insigne, ne corrumperetur, ante funus sacris liquoribus perlitum est. Priamo autem restitutum Yliadum lacrimis et merore publico, et solemni cerimoniarum veterum pompa tumulatum est, eiusque cineres aurea in urna servati. In hac hystoria nil fictum est, preter quod ab Apolline sit cadaver curatum; quod factum esse a medico iussu Achillis dicebat Leontius; et hoc non honorificentie causa, sed expectatione pecunie, qua expectabat cadaver redimi, si integrum servaretur, uti factum est; multis enim susceptis muneribus poscenti Priamo reddidit. Huic unum tantum legisse filium memini, Astianactem scilicet; verum

iudicio aliorum plures fuere; cum dicant Eusebius et Beda, unusquisque eorum in libro quem Temporum scripsere, Hectoris filios post lapsum temporis Ylium recepissee, Heleno eis subsidium prestante, ac posteros Anthenoris ex Ylione pulsos, regnante Latinis Ascanio, Enee filio. Insuper Vincentius Gallicus hystoriographus velle videtur, Francorum reges hodiernos a filiis Hectoris antiquissimam originem habuisse, aiens a Francone quodam, Hectoris filio, cum in extremam Germaniam aufugisset, Sycambriam civitatem conditam, et tractu temporis huius Franconis successores ripas observantes Danubii in occidentum descendisse, et in partes Turingie consedissee, ac Marcomanno Priami filio et Samione ex posteris Anthenoris ducibus, Gratiani Cesaris Augusti tempore, transvadato Rheno, eas in partes venisse, quas semper postea tenuere, sibi que ex his ducibus reges constituere, et in posteritatem longam atque fulgidam devenere. Quod etsi multum non credam, absit ut omnino negem, cum omnia sint possibilia apud deum.

CAP. XXV.

De Astianacte Hectoris filio.

Astianactes, ut sepiissime in Yliade testatur Omerus, et Seneca poeta in Troade tragedia, unicus fuit Hectoris filio, ex Andro-

maca natus eidem post inchoatum bellum inter Troianos et Grecos, ut facile comprehenditur ex verbis Andromace apud Virgilium, ubi Ascanium cum Enea vidit in Epyro, dum dicit: Accipe et hec, manuum tibi que monimenta mearum Sint, puer, et longum Andromace testentur amorem Coniugis Hectoree. Cape dona extrema tuorum, O michi sola mei super Astianactis ymago: Sic oculos, sic illi manus, sic ora ferebat Et nunc equali tecum pubesceret evo etc. Constat enim Ascanium hac etate fuisse adolescentulum, cum iam VIII annis vel amplius errasset cum patre; ergo si equus illi erat etate Astianactes, puer erat dum periit. Quod etiam ex tragedia Senece prealligata colligitur, ubi dum ab Ulixé quereretur in mortem, ut parvulorum mores est confugit ad matrem. Sed tandem vi agente Grecis exposcentibus redditus, antequam naves a Sygeo solverent, ut quidam volunt, e turri deiectus est, ut alii saxo illisus, et sic mortuus, ne ulla Priami generis libera super esset posteritas. Hunc, Omero teste, Hector ut plurimum vocabat Camandrum.

CAP. XXVI.

De Heleno X^o Priami regis filio.

Helenus Priami fuit filius et Hecube, vaticinio insignis, ut de eo loquens testatur Virgilius, dicens: Troiugena, interpretes divum, qui numina Phebi, Qui tripodas, Clarii lauros, qui sydera sentis

Et volucrum linguas et prepetis omina penne, Fare age etc. Huic sunt qui dicant a Grecis indultum, quia captus eis oportuna ad Troiam capiendam revelasset. Ipse tamen Ylione deiecto, Pyrro Achilles filio navigationem prohibuit predixitque futuram pestem navigantibus; quam ob rem non solum a Pyrro vita reservatus est, sed ab eo in Epyrum deductus, et ibidem illi regni parte concessa, cum Hermionam rapuisset Horesti, Andromacam olim Hectoris coniugem, quam loco uxoris tenuerat, illi iunxit coniugio. Et tandem, cum Pyrrus ab Horeste occisus fuisset in templo Apollinis, ut dicit Servius, Molossum, Pyrri filium, quem illi Andromaca pepererat, et eius regnum servavit. Quod etiam Virgilius in parte ostendit, dum dicit: Priamidem Helenum Graias regnare per urbes, Coniugio Eacide Pyrri sceptrisque positum, Et patrio Andromacam iterum cecidisse marito etc. Qui quidem Helenus cum regnum suum Caoniam de nomine fratris appellasset, ibidem ad instar Troie civitatem edificavit, in qua Eneam profugum suscepit et honoravit, et donatis muneribus interceptum dimisit. Quis tamen illi fuerit finis, non legi.

CAP. XXVII.

De Caone Priami regis filio XI°.

Chaon, ut dicit Servius, filius fuit Priami, ex qua matre non

dicit. Hunc insuper ait ab Heleno in venatione inadvertenter occisum, et ob id, quasi in perditum fratris solatium, regni portionem, que Heleno fuerat a Pyrrho concessam, ab eodem Heleno Caoniam nominatam.

CAP. XXVIII.

De Troilo XII° Priami regis filio.

Troilus fuit Priami regis et Hecube filius, ut satis absque testimonio notum est. Hic autem adhuc adolescentulus, ausus adversus Achillem pugnam arripere, ab eo occisus est, scribente Virgilio: Parte alia fugiens amissis Troilus armis, Infelix puer atque impar congressus Achilli, Fertur equis curruque heret resupinus inani, Lora tenens tamen, huic cervixque comeque trahuntur Per terram, et versa pulvis inscribitur hasta etc.

CAP. XXIX.

De Deyphobo XIII° regis Priami filio.

Deyphobus filius fuit Priami ex Hecuba. Qui cum multa in hostes egisset, dum se tutum arbitraretur, occubuit. Nam inter tumultum capti Ylionis, dormiens, insidiis Helene, quam post mortem Paridis coniugem duxerat, occisus et turpiter laceratus fuit, ut apud Virgilium refert Eneas, qui illum insignia vulnerum

apud Inferos servantem describit, dicens: Atque hic Priamidem laniatum corpore toto Deyphobum vidit, lacerum crudeliter ora, Ora manusque ambas populataque tempora raptis Auribus et truncas inhonesto vulnere nares etc. Post hoc autem ipsemet Deyphobus, apud eundem Virgilium, qualiter perierit, ostendit, dicens: Sed me fata mea et scelus exitiale Lacene His mersere malis; illa hec monimenta reliquit. Namque ut supremam falsa inter gaudia noctem Egerimus, nosti, et nimium meminisse necesse est. Cum fatalis equus saltu super ardua venit Pergama et armatum peditem gravis attulit alvo, Illa chorum simulans ovan-tes orgia circum Ducebat Frigias; flammam media ipsa tenebat Ingentem et summa Danaos ex arce vocabat. Tum me con-fectum curis somnoque gravatum Infelix habuit talamus pres-sitque iacentem Dulcis et alta quies placideque simillima morti. Egregia interea coniunx arma omnia tectis Emoveat et fidum ca-piti summoerat ensem. Intra tecta vocat Menelaum et limina pandit, Scilicet id magnum sperans fore munus amanti Et famam extingui veterum sic posse malorum. Quid moror? irrumpit tha-lamo comes additur una Hortator scelerum Eolides. Dii, talia Graiis Instaurate, pio sic penas ore reposco etc.

CAP. XXX.

De Polydoro XIII° Priami filio.

Polydoros ego duos fuisse Priami filios comperio. Nam unum ex Hecuba suscepisse in tragedia, que Polydorus intitulatur, plenissime asseruit Euripides, eumque dicit a Polynestore Tracie occisum, quod et Virgilius et Ovidius approbant. Alterum vero ex Lathoy filia Altay suscepisse dicit Omerus in Yliade, eumque in pugna ab Achille occisum. Nos autem de primo prosequamur. Fuit ergo iste Priami filius et Hecube, quem, ut dicit Euripides, Priamus filiis ad futuros eventus providens, cum maximo auri pondere misit in Traciam ad Polynestorem regem antiquum hospitem et amicum atque generum suum, ut eum aleret, et cum auro servaret. Sane cum iam in Grecos letiori vultu prospicere videretur fortuna, cum illa Polynestor animum vertit, et auri cupidus Polydorum in litore spatiantem telis aggreditur, et frustra fidem implorantem occidit. Cadentique tumulum superingessit; sic describit Virgilius: Hunc Polydorum quondam cum pondere magno Infelix Priamus furtim mandarat alendum Treicio regi, cum iam diffideret armis Dardanie cingique urbem obsidione videret. Ille, ut opes fracte Teucrum et fortuna recessit, Res Agamenonias victriciaque arma secutus Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat et auro Vi potitur etc. Dicit etiam Virgilius Eneam profugum in id devenisse litus, atque in eo civitatem fundasse, quam de suo nomine Eneam nuncupavit, et sacrum con-

ficiens, dum frondibus aras tegere vellet, forte ignarus ad tumulum devenit Polidori, et cum viribus virgulta quedam evulsisset, vidissetque sanguinem ex fracturis virgultarum erumpere, obtupuit, et longe magis dum sanguini voces subsequi audivit, quas huiusmodi fuisse demonstrat Virgilius: Quid miserum, Enea, laceras, iam parce sepulto, Parce pias scelerare manus; non me tibi Troia Externum tulit, haud cruor hic de stipite manat. Heu fuge crudeles terras, fuge litus avarum, Nam Polydorus ego; hic confixum ferrea texit, Telorum seges et iaculis implevit acutis etc. Quibus Eneas certior factus atque premonitus, celebrato ei officio funebri et litore relicto, ad ulteriora progressus est. Euripides autem et post eum Ovidius dicunt tumulum hunc ab Hecuba matre repertum. Sane et Euripidis dictum, et Virgilii, diversis temporibus potuit esse verum. Sed videndum superest, quid sub fictione apposita sentiendum sit. Testatur hystoria sepulture Polydori superimpositum tumulum, cui supercrevisse virgulta mirtea mirum non est. Consuevit quidem ociosa tullus, sponte sua, germina atque virgulta emittere, et ea potissime, quibus habundat adiacens regio, que, habundasse mirtetis credibile, cum litoralis esset. Mirtus autem longas rectasque vermenas emittere consuevit aliquando; ex quo accidente facile dictum Polydorum et iacula, quibus confossus est, in virgulta mirtea versa. Excerpta autem ab Enea, iudicio meo, volunt ostendere relata ab aliquo conscio perpetrati sceleris, ex quibus sanguis sequutus est, id est occisionis facte representatio, a qua demum occisi voces, id est

consilium sumptum non permanendi, cognita perfidia atque avaritia presidentis.

CAP. XXXI.

De Polydoro XV° et Lycaone XVI° filiis Priami regis.

Polydorus hic, alter a superiori, et Lycaon filii fuerunt Priami et Laothoy, ut satis apud Omerum Lycaon ostendit, Achilli dicens: Te precor, Achille, miserere mei, iturus enim tuus servus sum quo miseris; te penes in convivio fui, dum me in viridario cepisti, et in Lemnon transmisisti, XII^a dies abiit postquam ad Ylionem redii, et in tuas manus iterum reduxit me deus, me iuvenem vides quem genuit Laothoy filia Althay senis, qui Beletessi dominabatur. Huius autem filiam Priamus habebat et alias, ex ista autem duo nati sumus, tu autem ambos iugulabis? Certe primum inter pedestres domuisti Polydorum deo similem et percussisti lancea; nunc autem michi infortunium paras, tuas effugere manus non possum, sed hoc in animo ponas, queso, ne me interficias; non enim ex uno ventre cum Hectore sum, qui tibi socium interfecit etc. Verum Achilles, nil iuvantibus precibus, eum ignominiosis obiurgans verbis, in Camandrum flumen impulit, et in eodem misere periit. Patet ergo ex verbis huius, Polydorum hunc alium a primo fuisse, qui, ut testatur Omerus, plurimum diligebatur a Priamo, eo quod iunior filiorum esset, et ob

id non permittebat illum in pugnam descendere; vincebat enim pedum celeritate quoscunque coetaneos, et mirabilem de se prebebat indolem. Verum die quadam, nescio Priamo, armatus descendens in hostes, incidit in Achillem, qui lancea eum percussit, et fractis obstaculis armorum, infelicem evisceravit. Sed ipse visceribus manu collectis, dum abiret debilitatus occubuit, nec potuit Hector, in eius salutem veniens, eum e manibus mortis subtrahere.

CAP. XXXII.

De Esacho XVII° Priami filio.

Esacus filius fuit Priami et Alysiroe Dimantis filie, ut dicit Ovidius: Quamvis est illum proles enixa Dimantis, Esacon umbrosa furtim peperisse sub Yda Fertur Alyxiroe etc. Hic ante bellum Troianum diu natus est, et mortuus paulo ante initium, ex quo talem recitatur Ovidius fabulam. Erat huic civitas exosa, et libens nemora colebat, et rura, contigit die una ut videret Hesperiem virginem capillos pectentem suos atque siccantem, et eius caperetur formositate. Quem cum vidisset Hesperies ad se accedentem, confestim fugam arripuit: hic vero dum illam ferventer sequeretur, et contigisse ut virgo fugiens ab angue inter herbas latente morderetur, et moreretur ex morsu, acri dolore concussus in desiderium mortis incidit, et ex scopulo proximo

se in mare precipitem dedit. Cuius miserta Tethis, eum mutavit in mergum, nondum sic vocitatum; ipse tamen vitam spernens, dum sepe mergeretur moriturus in undas, mergi nomen fortius est. Hunc Priamus et filii, ficto illi tumulto flere diu, eo quod si vita mansisset, Hectore non videbatur futurus inferior viribus. Eum autem ideo in mergum versum dicit Theodontius, quia vivus descendit ad ima, et ab aquis mortuus in altum reductus est. Ego autem puto ideo in mergum versum creditum, seu dictum, eo quod qui nare non norunt, si in aquas cadunt antequam moriantur, et merguntur, et in altum sepius redeunt more mergi. Seu forte sic contigit ut dum in aquas cecidisset Esacus, et remansisset in fundo, mergus qui ante aquas intraverat, tunc eas exiens evolavit, et hinc sumptum Esacum in mergum versum.

CAP. XXXIII.

De Anthipho XVIII° et Yso XVIII° filiis Priami.

Anthiphus et Ysus Priami fuere filii. Verum Anthyphus ex Hecuba susceptus est, cum naturalis Ysus existeret, ut autoritate constat Omeri, qui in Yliade sic de ambobus ait: Ἀντὰρ ὁ βῆ ῥ' Ἴσον τε καὶ Ἀντιφον ἄμφω ἔιν ἐνὶ δίφρῳ ἔοντας· ὁ μὲν νόθως ἡνίοχευεν Ἀντιφος αἶ παρὲβασκε etc. [Que latine sonant]: Filios duos Priami nothum et legitimum ambo-

bus, in uno curru existentibus, sed nothus frena regebat, Anthyphus autem transibat etc. Restat ergo quod Ysus erat Nothus, qui frena regebat. Hi tamen ambo, ut erant, ab Agamenone in pugna, una hora occisi sunt, et ob id iunctos apposui.

CAP. XXXIV.

De Theucro XX° Priami filio.

Theucer, ut affirmat Barlaam, filius fuit Priami ex nympa susceptus Anthydona. Nec est hic is a quo Teucri appellantur Troiani; nam ille longe fuit antiquior, et filius Scamandri Creten-sis, qui, ob penuriam frugum, relictā Creta, venit in Frigiam, et cum Dardano et Erichthonio regnavit. Hunc tamen dicit Barlaam bello non interfuisse, cum paulo ante, dum in Bebritiis silvis venaretur, ab ingenti urso laceratus fuisset.

CAP. XXXV.

De <Dimocoonte> Priami XXI° filio.

Dimocoontes filius fuit Priami, ex qua tamen matre non habetur, sed naturalem fuisse satis per Omerum apparet in Yliade dicentem de eo sic: ἀλλ' οὐδὲν Πρῆαμοιο νόθον βάλε Δημοκῶντα etc. [Que latine sonant]: Sed filium Priami

nothum percussit Dimocoontem. Hic ab Ulixē occisus est in pugna, ut in testu sequitur Omeri, et hoc in vindictam Leuci socii Ulixis occisi ab Anthyphone filio Priami.

CAP. XXXVI.

De Echemone XXII° et Cremenone XXIII° filiis Priami.

Echemon et Cremenon Priami fuere filii naturales, de quibus in Yliade sic dicit Omerus: Ἐνθ' ὕιας Πριαμοιο δὺν λοβε Δορδανίδαο εἶν ἐνὶ διφρῳ ἔοντας, Ἐχεμονα τε Χρόμενον τε etc. [Que latine sonant]: Postea filios Priami duos cepit Dardanidis in uno curru existentes Echemona et Cremenonem. Hos enim duos, ut satis per sequentia Omeri verba patet, Dyomedes peremit in pugna.

CAP. XXXVII.

De Gorgitione XXIII° Priami filio.

Gorgition ex Castimira Priami fuit filius, ut in his testatur Omerus: Καὶ τοὺ μὲν ῥ' ἀφαρμαρτ', ὁ δ' ἀμυμονα Γοργυθιώαν Υἱον θυν Πριάμοιο, κατὰ στῆθος βάλεν

ἴω etc. [Que latine sonant]: Et hunc certe fefellit; hic irreprehensibilem Gogothiona filium amplum Priami per pectus percussit telo. Hunc, ut postea sequitur in textu, Priamus ex Castiamira, in esimia civitate propinqua Troie, suscepit. Qui postea in certamine apud Troiam a Theucro Thelamonis filio confossus occubuit.

CAP. XXXVIII.

De Cebrione XXV° Priami filio.

Cebrion filius fuit Priami, ut per Omerum apparet in Yliade dicentem: Κεβριόνην, νοθόν ἀγακλῆος Πριαμοιο etc. [Que latine sonant]: Cebrionem nothum filium gloriosi Priami. Iste Cebrion, ut idem Omerus in Yliade dicit, in pugna penes Troyama Patroclo saxo ictus interiit.

CAP. XXXIX.

De Phorbante XXVI° Priami filio, qui genuit Ylioneum.

Phorbas filius fuit Priami et Epythesie filie Stasyppi Migdonii, ut dicit Paulus, quem adeo senem tempore belli fuisse scribit, ut potius frater quam filius Priami videretur, et ob insitam armorum virtutem, non obstantibus annis, etiam prohibente Priamo,

in certamen sepius descendit, et tandem a Menelao gladio obtruncatus est, esto dicat Servius, et in testem inducat Omerum, hunc Phorbantem nunquam pugnasse, quin sibi favisset Mercurius, quod ego miror in Yliade non invenisse, dato credibile sit non omnes, qui in certaminibus illis pugnare, ab Omero positos. Quis autem huic fuerit finis legisse non memini.

CAP. XL.

De Ylioneo Phorbantis filio.

Ylioneus Phorbantis fuit filius, ut asserit Paulus, quod etiam testatur Servius. Quantus vel qualis hic in armis fuerit apud Troiam, non legi; verum, ut per Virgilium patet, eloquentia plurimum valuit. Nam ipse fuit qui, secutus Eneam post Ylionis excidium, Didonem pro salute sua atque sociorum oravit et eloquio placavit, et cum iam in Ytaliam venisset Eneas, ad Latinum regem princeps legationis fuit.

CAP. XLI.

De Doriclone Priami filio XXVII°.

Doriclon, teste Omero, naturalis Priami filius fuit, dicit enim in Yliade sic: Αἴας Τρώεσσιν ἐπάλμενος εἶλε Δόρυκλον

Πριαμίδην, νόθον υἱός etc. [Que latine sonant]: Aias Troianis insultans accepit, id est occidit, Doriclonem Priami nothum filium.

CAP. XLII.

***De Pammonē XXVIII°, Anthyphonē XXVIII°, Agathonē
XXX°, Hyppothoō XXXI° et Aganone XXXII° filiis
Priami.***

Pammonem, Anthyphonem, Agathonem, Hyppothoum et Aganonem filios fuisse Priami, his carminibus in Yliade demonstrat Omerus: Σπερχομένοιο γέροντος, ἰστ' υἱάσιν οἷσιν
ὁμόκλα, Νεικείων Ἕλενον τε Πάριν τ' Ἀγαθῶνά τε
δῖον Πάμμονά τ' Ἀντίφονον τε καὶ βοὴν ἀγαθὸν
Πολιτὸν Δηϊφοβόν τε καὶ Ἰππόθοον καὶ δῖον Ἀγανὸν
etc. [Que latine sonant]: Irato sene, hic autem filios proprios clamabat iniurians Hellenum Parimque Agathonemque gloriosum, Pammonem Antiphonemque et voce bonum Politon, Deyphobumque et Hyppotoum, et divum Aganonem. Hos quidem omnes, ut hac in parte dicit Omerus, iturus nocte Priamus ad Achillem redempturus cadaver Hectoris, iratus clamabat ad preparandos sibi currus et alia opportuna. Ex quibus concepti matribus, seu quid ex eis post modum contigerit, nec dicit Omerus,

nec alibi memoratos invenio.

CAP. XLIII.

De Laocoonte XXXIII° Priami filio.

Lacoontem filium Priami fuisse et Apollinis sacerdotem, undecunque habuerit, Papias affirmat. Ex quo quidem mentionem facit Virgilius dicens: Primus ibi ante omnes, magna comitante caterva, Laocoon ardens summa decurrit ab arce etc. Dicitque idem Virgilius, quod is percussit hasta equum paratum a Grecis, et ob id a duobus draconibus duos filios suos parvulos devoratos, et ipse demum ab eisdem captus et circumflexus, tamen utrum fuerit occisus non satis apparet, nec aliud inde dicit.

CAP. XLIV.

De Mistore XXXIII° Priami filio.

Mistor filius fuit Priami, ut in Yliade ostendit Omerus, ubi conqueritur Priamus, quod omnes filii sui, qui optimi erant in armis, occisi sunt, et inter alios nominat istum Mistorem.

CAP. XLV.

De Yphate XXXV° et Testhorio XXXVI° filiis Priami.

Yphates et Testorius, ut dicit Paulus, filii fuerunt Priami, quos illi uno partu Perivia Ydea nynpha enixa est, quam ipse furtim iuvenis in venatione compresserat. Cuius quidem rei testimonio utitur Omeri, esto quo libro non scripserit, addit insuper eos ineuntes una acriter pugnam apud Ylionem ab Anthiloco Nestoris filio trucidatos.

CAP. XLVI.

De Thimoete XXXVII° Priami filio.

Thimoetem dicit Servius Priami et Arisbe fuisse filium, ubi advertendum Thimoetem, ut testatur Ephorion, vatem fuisse. Qui cum dixisset die quadam nasci puerum per quem Troia posset everti, contigit ut, ea die que a Thimoete predicta fuerat, parerent eque Thimoetis coniunx et Hecuba; quam ob rem ad evitandum presagium Priamus Thimoetis natum filium uxoremque iussit occidi. Et hinc tractu temporis factum est, ut Thimoetes iniurie memor adversus patrem sentiret in proditione civitatis. Quod satis videtur ex verbis Virgillii concipi dicentis: Pars stupet innupte donum exitiale Minerve Et molem mirantur equi; primusque Thimoetes Duci intra muros hortatur et arce

locari, Sive dolo seu iam Troie sic fata ferebant etc. Alii vero volunt Thimoetem filium non fuisse Priami, sed Arisbe virum, ex qua Priamus filium suscepit, quem mox cum matre fecit occidi, ut supra dictum est, et Thimoetes postea tam ob mortem coniugis quam ob perpetratum in ea a Priamo adulterium, adversus Priamum cum Grecis sensisse.

CAP. XLVII.

De Polyte XXXVIII° Priami filio, qui genuit Priamum.

Polites filius fuit Priami, ut carmine Virgilii summitur, ubi dicit: Ecce autem elapsus Pyrri de cede Polytes, Unus natorum Priami etc. Nec multo post, si quis leget, advertet facile Hecube etiam fuisse filium. Hic autem Polytes cum multa egisset in bello pro patrie defensione, tandem civitate capta, a Pyrro Achillis filio in sinu Priami patris, spectante Hecuba, infelix occisus est.

CAP. XLVIII.

De Priamo Polytis filio.

Priamus filius fuit Polytis, secundum Virgilium, in Eneida dicentem: Una acies iuvenum, ducit quam parvus ovantem Nomen avi referens Priamus, tua clara, Polyte, Progenies, actura

Ytalos etc. Hunc Eneas parvulum ex excidio secum deduxerat Ascanii filii socium.

CAP. XLIX.

De Assaraco Troili regis Troye filio.

Infelici Laumedontis, Troili regis filii, prole in finem usque deducta, ut ad Assaracum eiusdem Troili regis filium retro trahamus calamum necesse est, ut vetustissimos Romani nominis proavos, et Dardani prolem integram designemus. Fuit igitur Assaracus Troili regis Troie filius, ut ubi de Fastis testatur Ovidius dicens: Huius Erichthonius, Tros est generatus ab illo; Assaracum creat hic etc. Gestorum huius Assaraci nulla extant monumenta, sic omnia vetustas absorpsit, sed propagate sobolis claritas non minus illum reddit illustrem, quam infortunium ingens deiecti Ylionis reddiderit. Nam uti ex audacia nimia Ylioniadum generis desolatio subsecuta est; sic ex humanitate prolis Assaraci Roma rerum domina constructa, et Cesarum familia propagata, fulgentis apud mortales glorie testimonio sempiterna.

CAP. L.

De Capi filio Assaraci, qui genuit Anchisem.

Capim Assaraci fuisse filium etiam ubi supra testatur Ovidius:

Tros est generatus ab illo. Assaracum creat hic, Assaracusque Capim etc. Et huius Capis sicut et Assaraci facinora eque abolevit antiquitas, in lucem tantummodo reservato, quod Anchisem genuerit, generose successionis gentis Iulie parentem inclitum et inclite pietatis filii testimonium sempiternum.

CAP. LI.

De Anchise filio Capis, qui genuit Hyppodamiam et Eneam.

Anchises filius fuit Capis, ut idem Ovidius, ubi supra, genealogiam Enee continuans dicit sic: Assaracum creat hic, Assaracusque Capim; Proximus Anchises. Hunc, sunt qui dicant, ante Troianum bellum, civitate relictā, nemora et solitudines coluisse armentis intentum et gregibus, circa que ut plurimum fuere divitiarum antiquorum. Quibus cum apud Symoentem fluvium vacaret, a Venere dilectus est, et eius est amicitia atque concubitu usus, adeo ut ex illa susciperet Eneam filium. Constat tamen et coniugem habuisse, cum ex ea dicat Omerus filias suscepisse. Eum preterea cecum fuisse dicit Servius, et ob id Troianorum consiliis non interfuisse. Cecitatis causam nonnulli dicunt fuisse, quia se cum Venere concubuisse iactasset, et inde ab eadem luminibus fuisse privatum. Que iuventutis sue, preter que dicta sunt, acta fuerint, non habentur. Capto autem Ylione et incenso, volente

eum secum trahere Enea, ut testatur Virgilius, potius quam obire vellet, constat mori dispositum. Verum dum flammulam absque lesione capiti Ascanii insidentem vidisset, capto omine fausto, filio obtemperasse legitur. Male tamen conveniunt opiniones Virgilio et Servio, quorum alter cecum dicit, alter flammulam vidisse asserit. Abiit autem cum fugiente filio, ab Enea ipso humeris per ignes et mille volantia tela subtractus, et navibus usque Drepanum Siciliae oppidum devectus est, et ibidem senio mortuus, et in monte Ericis sepultus, et hoc secundum Virgilium. Alii tamen aliter sentiunt. Nam Cato in Italiam usque venisse confirmat. Sed Servius dicit Varronem dicere, ossa Anchisis, iubente oraculo, a Dyomede diruta et asportata, demum cum multa mala perferret ab eodem Dyomede cum Palladio restituta. Quod quidem Virgilius ipse tangit, dum iratam Didonem adversus Eneam loquentem describit atque dicentem: Anchise cineres manesve revelli etc. quasi velit dicere, non ego hoc feci, sicut Dyomedes. Preterea videtur velle Servius hanc ob causam a Virgilio in persona Enee dictum: Iterum salvete recepti Nequicquam cineres animeque umbreque parentis etc. Quasi semel ex Troia suscepti sint, et a Dyomede iterum. Ubi tamen per hec mortuus sit, comprehendi non potest, sed videntur verba Servii eo pendere, ut apud Troiam ante captam urbem obierit. Suscepisse autem Anchisem ex Venere filium, qualiter intelligam, infra ubi de Enea servandum duxi. Quod autem ob iactationem ab ea

cecatus sit, sic intelligendum existimo. Consuevere non nulli iuvenes inter precipuas felicitates suas frequentes enumerare coitus, et plurium mulierum amicitias, quasi ex hoc velint quod eorum formositas veniat commendanda, eo quod a multis aut desiderentur, aut suscipiantur feminis, sic et robur extollatur, quod in coitum valentes perseverantesque appareant; ex quo quidem crebro coitu persepe egritudines oriuntur, et plurimum virtutes debilitantur corporee, et visiva potissime. Nam certissimum est non nullos non solum in brevem visum, sed in cecitatem integram ob coitum devenisse, et precognito ob iactationes defectu dicuntur et merito a Venere obcecati. Sic et Anchisi contigisse potuit, quia veniens in defectum visus ob iactatos coitus evenisse dictum sit. Sane ne videatur Servium a Virgilio discrepare, potuit in Anchise esse visivam virtutem debilitatam adeo, ut aut non discerneret que in conspectu essent, aut non nisi ex proximo videre posset, quos tales veteri quadam consuetudine loquendi cecos dicimus; esto et solis radios et ignis videant flammam; et sic potuit Anchises cecus esse, ut dicit Servius, et flammulam videre nepotis, ut dicit Virgilius. Huic preter Eneam fuere ex coniuge filie, ex quibus sola Yppodamia nominatur.

CAP. LII.

De Yppodamia Anchisis filia.

Yppodamia, ut in Yliade placet Omero, filia fuit Anchisis, et antiquior filiarum, ut appareat eum alias habuisse filias. Hec formosa plurimum fuit parentibus dilectissima, que tamen fuerit mater, non habetur. Eam tamen in coniugem tradidere Alchataoni Troiano, qui postea ab Ydomeneo Cretensi in pugna apud Troiam occisus est. De reliquis autem filiabus nec Omerus ipse, nec alter, quam ego legerim, aliquid refert.

CAP. LIII.

De Enea Anchisis filio, qui genuit Iulium Ascanium et Silvium Postumum.

Eneam filium fuisse Anchisis et Veneris et poete veteres predicant et moderni. Hic autem et si plurimum extollatur Homeri carmine, tanta tamen carminis Virgilii veneratione armis et pietate cantatur insignis, ut non solum barbaris, sed Latinis ceteris preponatur et Grecis. Sic fert fortuna rerum; habuit Achilles Omerum, et Eneas Virgilium, tanta potentes eloquentia, ut respective illaudati ceteri videantur mortales, esto evo nostro tertius exurgat Scipio Africanus non minori gloria, maiori tamen iustitia delatus in ethera versu viri celeberrimi Francisci Petrarce, nuper Rome laurea insigniti; tanta enim facundia et lepiditate sermonis

in medium trahitur, ut fere ex tenebris longi silentii in amplissimam lucem deductus videatur. Eneas igitur, ut paulo ante scriptum est, ex Anchise et Venere apud Symeonem fluvium natus est, et iam etate proventus Creusam Priami et Hecube filiam uxorem habuit, ex qua filium suscepit Ascanium. Et, ut quidam scribunt, Paridi eunti in Greciam et in raptu Helene socius fuit. Tandem cum iam Greci obsidione Ylionem cinxissent et illum crebris certaminibus expugnare conarentur, sepe in pugnam descendit. Sed inter alias vices semel adversus Achillem congressus, cum esset in discrimine maximo, ut in Yliade dicit Omerus, allocutus est Neptunus deos, et deprecatus ut Eneam morti subtraherent, ne omnis Dardania proles occumberet. Quod a Iunone, que plurimum erat Troianis adversa, ut ipse faceret concessum est. Et sic Neptuno tunc agente, Eneas e manibus Achillis subtractus est, et ut ibidem tangit Omerus, Ytalie reservatus. Qui, et si multa clara facinora apud Troiam egerit, secundum tamen quosdam prodictionis patrie macula notatus est, et inter alia trahitur in argumentum, quod incolumis cum filio et navigiis et parte copiarum abire permissus sit, cum fere in ceteros sit sevitum. Alii tamen dicunt hoc illi permissum loco muneris, quia legatorum Grecorum ad Priamum venientium hospes fuerit assiduus, et quia semper in consiliis Troianorum damnosum dixerit Helenam detineri, suaseritque restitui. Sed qualitercunque factum sit, Virgilius dicit, quod, capta Troia, cum ipse frustra in defensionem patrie aliquandiu laborasset, sumptis diis penatibus,

sibi ab Hectore per quietem commendatis, et patre sene, et filio parvulo, matre dea monstrante viam, devenit ad litus, et ibi XX navibus sumptis, cum quibus iamdudum Paris in Greciam iverat, intravit mare, et in Traciam traiecit, ubi a Polydoro, cuius in litore tumultum invenit, monitus ut avarum litus fugeret, condidit civitatem quam de suo nomine nuncupavit Eneam. De qua Titus Livius, libro XL Ab urbe condita dicit, Eneam civitatem propinquam Thessalonice ab Enea Troiano olim conditam. De qua ipse idem Titus sic: Proficiscuntur a Thessalonica Eneam ad statutum sacrificium, quod Enee conditori cum magna cerimonia quotannis faciunt etc. Et inde cum naves iterum reintrasset, oraculo vetustissimas avorum sedes petiturus, in Cretam abiit, et ibidem pulso iam Ydumeneo rege a Cretensibus, quasi ad sedes venisset avorum, eo quod inde Theucer Scamandri filius fuerit, qui una cum Dardano imperaverat Dardaniis, constitit. Verum et inde peste pulsus, factus certior, quia Dardanus fuisset Ytalus, Ytaliam petere disposuit, et inde in Caoniam venit, et ab Heleno vate de futuris edoctus Syciliam petiit, et apud Drepanum, ut Virgilio placet, Anchisem perdidit. Et reascensis navibus, tempestate in Affricam delatus est, ut ait Virgilius, cum alii negent, ubi a Didone regina susceptus cum septem iam errasset annis, cum qua aliquandiu fuit, eius amicitia usus et lecto, si in hoc Virgilio credendum est. Inde autem Superum monitu discedens iterum, venit in Syciliam ad Acestem, et ludis Anchisi anniversarium celebravit magnifico sumptu, et Acesta civitate condita et parte

suorum ibidem derelicta, dum Ytaliā peteret, Palinurum magistrum classis perdidit. Inde venit in Bayanum sinum, et ductu Sybille descendit ad Inferos, et ad Elysios usque campos penetravit, et comperto patre Anchise, omnem suam posteritatem eo monstrante cognovit. Inde ad superos rediens, persolutis Meseño tubicini funeralibus, Caietam navigavit, ubi Caieta nutrice defuncta civitatem posuit, eamque nutricis nomine appellavit. Porro in Ytaliā, id est ad hostia Tyberis, appulit, usque quo dicit Servius illi non defuisse Veneris visionem. Quam cum amplius non vidisset, arbitratus est se ad predestinatum locum venisse, et debere consistere. Ubi primo Evandri regis amicitiam habuit, et inde Latini regis Laurentum, qui illi Laviniam filiam, Turno Rutulorum regi promissam, iuxta responsum oraculi dedit in coniugem. Quam ob causam a Turno grandi bello lacessitus est, fultus tamen auxiliis Evandri Arcadis et Tuscorum, in odium Mezentii regis Agellie, regnum obtinuit coniugis. De morte autem eius diversimode opinati sunt antiqui, cum dicat Servius Catonem dicere iuxta Laurolavinium, cum Enee socii predas agerent, prelium commissum, in quo Latinus occisus est ab Enea, qui tamen Eneas in ipso prelio non comparuit, Ascanius postea Mexentium interemit. Alii dicunt, quod victor Eneas, cum sacrificaret super Numicum fluvium, lapsus est, et eius nec cadaver inventum est. Quod Virgilius eleganter tangit, ubi Dido nem morituram eum execrantem inducit atque dicentem: At bello audacis populi vexatus et armis. Finibus extorris, complexu

avulsus Iuli Auxilium imploret videatque indigna suorum Funera, nec, cum se sub leges pacis inique Tradiderit, regno aut optata luce fruatur, Sed cadat ante diem mediaque inhumatus harena. Hec precor etc. Preterea sunt qui dicant eum occisum a Turno, voluntque a Virgilio sub artificiosa fictione describi, ubi medio in ardore certaminis ostendit Iunonem mortem Turni timere, et inde ut illum e pugna subtrahat, effigiem dicit Enee sumpsisse, in quem confestim dicit Turnum conversum, et Eneam fugientem dicit in naves, que in Numico erant flumine, et in eas usque secutum a Turno. Quod volunt secundum hystorie veritatem non Iunonem fuisse in Eneam mutatam, sed ipsum Eneam, qui arma Turni fugiens ab eodem apud Numicum occisus est. Quod et in superioribus carminibus pro parte patet, nec alibi potuit tacuisse Virgilius, dum in eodem libro Venerem inducit orantem Iovem atque dicentem: Incolumem Ascanium, liceat super esse nepotem. Eneas sane ignotis iactetur in undis Et, quamcunque viam dederit fortuna, sequatur etc. Ubi si inspiciamus, cum iam non sit amplius Eneas, Venus que huc usque de eo fuerat sollicita, orat nunc pro nepote Ascanio. Et Ovidius in maiori volumine istud idem tenere videtur, dum dicit: Litus adit Laurens, ubi tectus arundine serpit In freta flumineis vicina Numicius undis. Hunc iubet Enee quecunque obnoxia morti Abluere et tacito deferre sub equora cursu: Corniger exsequitur Veneris mandata, suisque Quicquid in Enea fuerat mortale, re-

purgat etc. Et hoc idem arbitrari videtur Iuvenalis dum dicit: Alter aquis alter flammis ad sydera missus etc. Intelligit enim de Enea et Romulo, quia Eneas in aquis periit, ut predictum est; Romulus autem apud Capream paludem fulminibus et turbine subtractus est. Qui ambo apud Romanos precipua deitate honorati sunt. Nam et ipse Eneas, quocunque modo subtractus sit, ab indigenis deus habitus et Iuppiter indigetes appellatus est. Huius quidem hystoria aliquibus figmentis immixta est, quorum videre rationem ordo exigit. Eneam igitur Veneris fuisse filium non equo modo ab omnibus acceptum est. Quidam enim volunt in nativitate Enee Venerem celi dominam fuisse, et ad eam demonstrationes futurorum successuum pertinuisse, et huius domini operum multa Enee contigisse, quae ex industria a Virgilio sub figmentis abscondita sunt, quae ad presens elucidare non est incepti huius intentio. Alii vero volunt eum natum ea hora, qua Venus in oriente matutino tempore surgit, et ideo eius dictum filium volunt, quasi videatur eum in lucem, dum surgeret, eduxisse. Alii vero adeo formosam fuisse matrem eius existimant, ut perduto proprio nomine Veneris nomen adepta sit. Ex quo dixisse Virgilium putant: Coniugio, Anchise, Veneris <dignate> superbo. Alii autem in turpiorem declinantes opinionem, arbitrantur ideo eum Veneris dictum filium, quia non ex coniugio, sed ex concupiscibili coniunctione natus sit, summentes incongruum videri tanti hominis incognitam matrem fore, si Anchisis extitisset coniunx, sed ad illecebre[m] celebris viri notam

contegendam, deam illi veteres finxisse matrem. Ego quidem verum puto matrem eius ob aliquid meritum Venerem cognominatam, ut quosdam arbitrari predixi, nec obstat eius verum nomen fore incognitum; nam nec Priami, qui tantus fuit rex, nec etiam Agamenonis, nec multorum aliorum insignium regum atque virorum. Et absit ut credam, quod spurio pastoris Priamus tam grandis rex filiam Creusam dedisset in coniugem. Quod autem Neptuni precibus ex Achillis pugna subtractus sit, non, quod aiebat Leontius, verum credo, scilicet quod agente constellatione contigerit, quin imo potius puto, quia circa navalia, que ad Neptunum spectare videntur, in quantum deus dicitur maris, potuerit aliquid contigisse, propter quod exigente oportunitate revocatus Achilles Enee certamen omisit. Quod autem a Iunone Neptuno hoc permissum sit, arbitror ad futura prospexisse fingentem, eo quod Ytalico regno reservaretur Eneas, et ob id regnorum dea salutem futuri regis curari permisit. A Polydoro autem in litore sepulto ideo monitus dicitur, quia eius infortunio inspecto cognovit, si consisteret Traces illi futuros hostes, et ideo inde fugiendum fore. Quod autem Venus usque in agrum Laurentum se lumine suo ducem illi exhibuerit, et eo ibidem existente non comparuisse ulterius, constellationi agenti in concupiscibilem appetitum attribui potest; nam tamdiu navigando processit, quamdiu distulit invenire quod placuit, quo invento cessavit impellentis ducatus. Quod ad Inferos iverit, intelligendum puto eum egisse quod olim fere familiare fuit maxime gentilium

regibus, velle scilicet ab immundis spiritibus per scelestum illud nigromantie sacrum de futuris certificari. Quod quidem in sinu Baiarum apud lacum Avernum, qui talibus erat aptissimus locus, facturus accessit, et occiso Meseno, suo sanguine litasse Inferis et cerimoniais aliis detestandis egisse, ut aliquis ex infandis spiritibus vi cantaminum provocatus ad superos veniens, et sumpto fantastico corpore coram comparuerit, et ad interrogata responderit, et forte illi non nulla de futurorum successu predixerit. Deificatio autem sua nil aliud est quam insipientum ridenda fatuitas. Credo enim eum in Numico flumine nectum, et in mare devolutum, et Tuscis piscibus escam fuisse seu Laurentibus.

CAP. LIV.

De Ascanio Enee filio, qui genuit Iulium Silvium et Rho-* *mam.

Ascanius, ut Virgilio placet, non solum Enee filius ex Creusa susceptus fuit, sed et fuge et laborum in regno querendo socius, ut ipse per omnem Eneidam diffuse testatur. Sane Titus Livius, cui ad veritatem hystorie cura fuit impensior, non plene affirmat Creuse an Lavinie fuerit filius, cum dicat: Nondum maturus imperio Ascanius Enee filius erat, tamen id imperium ei ad puberem etatem incolume mansit, tantisper tutela muliebri, tanta in-
doles in Lavinia erat, res Latina et regnum avitum paternumque

puero stetit. Haud ambigam, quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? Hicne fuerit Ascanius, an maior quam hic, Creusa matre Ylio incolumi natus comesque inde paterne fuge, quem Iulum eundem Iulia gens autorem nominis sui nuncupat? Is Ascanius ubicunque et quacunque matre genitus, certe natum Enee constat etc. Hec Titus. Eusebius vero, in libro Temporum, Ascanium Creuse filium arbitratur, et alium, ex Lavinia natum, Silvium Postumum appellat. Ascanius autem apud Troiam matrem perdidit, et cum patre adversus hostes, ut per Virgilium late patet, strenue se gessit; eique plura fuere nomina, ut Servius asserit. Nam preter Iulum et Ylum, quibus vocatus est, ut dicit Virgilius: At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo Additur, Ylus erat, dum res stetit Ylia regno etc. hic etiam Dardanus et Leondamas appellatus est ad extintorum fratrum solatium. Et sic patet Eneam alios ex Creusa preter Ascanium suscepisse filios. De nominibus tamen huius dicit Servius sciendum hoc primum Ascanium ab Ascanio Frigie flumine dictum, ut transque sonantem Ascanium; deinde Ylum dictum a rege Illo, unde et Ylium; postea Iulum, occiso Mezentio, a prima barbe lanugine, que in tempore victoriae nascebatur. Hic tamen Ascanius, ut paululum Virgilium sequamur, adhuc parvulus futuri imperii portentum suscepit. Nam disceptantibus patre et avo de futura fuga, flammula quedam nullam inferens lesionem eidem in vertice capitis constitit, etiam parentibus illam extinguere conantibus. Demum, ut dictum est, fuge comes multos cum patre labores tulit. Et cum

Eneas rebus esset absolutus mortalibus, et ipse successor regnum sumpsisset, bellum a patre inchoatum victoria terminavit. Nam alii illum occidisse Turnum, alii Mezentium dicunt. Verum dicit Servius secundum Catonem hystorie hoc habet fides: Eneam cum patre ad Ytaliā venisse, et propter invasos agros contra Latinum Turnumque pugnasse, in quo prelio periit Latinus. Turnum postea ad Mezentium confugisse, eiusque fretum auxilio bella renovasse, quibus Eneas Turnusque pariter rapti sunt. Migrasse postea in Ascanium et Mezentium bella, sed eos singulari certamine dimicasse, et occiso Mezentio Ascanium Iulium ceptum vocari, ut paulo ante dictum est. Hic autem, ut ait Eusebius, cum XXX regnasset annis apud Lavinium, Albam condidit et Silvium Postumum fratrem suum summa pietate educavit. Alii amplius hoc recitant, asserentes eum ab amicis redargutum, quod Laviniam novercam, que ob timorem eius, mortuo Enea confugerat in silvas, in exilium detinere videretur, quam ipse revocavit, eique paternum restituit regnum, cum ipse iam ad Albam transitum facere disposuisset. Ipse tamen procreavit filium, quem, eo quod casu in silvis natus sit, Iulium Silvium appellavit, a quo familiam Iuliam ortam non nulli volunt. Tandem cum inter Lavinium et Albam, quam condidit, XXXVIII regnasset annis, in mortem veniens, quia filium propter etatem parvulam regendis civibus non cerneret aptum, Silvium Postumum fratrem suum regni reliquit heredem.

CAP. LV.

De Iulio Silvio, Ascanii filio.

Iulius Silvius, secundum Titum Livium, filius fuit Ascanii, et quia in silvis casu natus sit, Silvius cognominatus est, et ab eo Iulia gens processit, cum patre Ascanio in regno successerit. Eusebius tamen in libro Temporum eum Ascanii fuisse filium dicit, sed quoniam eo moriente parvus esset, nec regno videretur idoneus, Silvio Postumo, fratri suo, regni successionem reliquit.

CAP. LVI.

De Rhoma Ascanii filia.

Rhoma filia fuit Ascanii, ut scribit Solinus De mirabilibus mundi, dicens: Agathodem scribere nomen urbis Rome ab hac Roma Ascanii filia et Enee nepte initium habuisse, cum scriberet Heraclides, quod cum, capta Troia, quidam Achivi. ubi nunc Roma est, devenissent, et ibidem captive, cui Rhoma nomen erat, consilio sedes sumpsisse, et ab eadem locum denominasse.

CAP. LVII.

De Silvio Postumo Enee filio, qui genuit Eneam Silvium.

Silvius Postumus, secundum Virgilium Enee ex Lavinia fuit

filius, de quo sic scribit idem Virgilius: Ille, vides, pura iuvenis qui nititur hasta, Proxima sorte tenet lucis loca, primus ad auras Ethereas Ytalo commixtus sanguine surget, Silvius, Albanum nomen, tua postuma proles, Quem tibi longo serum Lavinia coniunx Educet silvis regem regumque parentem, Unde genus Longa nostrum dominabitur Alba etc. Hic, ut satis Virgilii carmen ostendit, post mortem Enee natus est, et ideo Postumus, quod est generale nomen nascentium post humatum patrem. Silvius autem, ut placet multis, dictus est, eo quod Lavinia, mortuo patre Latino atque Enea viro, et occupato ab Ascanio regno, eius metuens imperium in silvas pregnans secessit, et ibidem latuit atque peperit, et ideo natum in silvis Silvium appellavit. Sane ut supra dictum est, Ascanius revocata noverca in patrium regnum, fratrem Silvium fraterna educavit affectione, et cum moreretur, existente Iulio Silvio parvulo adhuc, eundem Silvium fratrem suum regni reliquit heredem. Qui Eneam Silvium genuit. Porro Britones eorum puto barbariem nobilitare cupientes, huic filium unum addunt, dicentes eum Brutum quendam etiam genuisse ex nepte Lavinie matris sue, cuius in nativitate aiunt mathematicum predixisse, quia occideret utrumque parentem; ex quo factum est, ut partu suo moreretur mater, et ipse tandem cum adolevisset, in venatione patrem inadvertenter occidit. Quam ob causam pulsus Ytalia aiunt eum in Leogreciam insulam Grece abiisse, et responso accepit sibi deberi extremi occidui insulam. Qui Pan-

drasii regis Greci filia in coniugem sumpta, cum sociis per triennium navigans una cum Corniveo Troiano, superato Gopherio Aquitanorum rege, Albionam insulam, quam incolebant Gigantes, superasse, eamque ex suo nomine Britanniam nuncupasse et a Corniveo Cornubiam, et inde aiunt eum Brutum alium genuisse cognomento Viridescutum, et hinc alium insule regem genitum, et inde alium, et in innumerabilem procedunt prolem. Que quoniam michi nec vera nec verisimilia visa sunt, omittenda censui. Postumus autem, cum annis XXXVIII regnasset, Enea Silvio superstitie filio derelicto, diem obiit.

CAP. LVIII.

De Enea Silvio, Silvii Postumi filio, qui genuit Latinum Silvium.

Eneas Silvius, Silvii Postumi, tercii Latinorum regis filius, patri successit. De quo quidem Virgilius meminit dicens: Et qui te nomine reddet Silvius Eneas, pariter pietate vel armis Egregius, si unquam regnandam acceperit Albam. Hic Latinum Silvium genuit, et cum annis XXXI regnasset, expiravit.

CAP. LIX.

De Latino Silvio, Enee Silvii filio, qui genuit Albam Silvium.

Latinus Silvius, ut dicit Titus Livius, Enee Silvii fuit filius, et mortuo patre Albanis imperavit, et ab eo colonie deducte sunt eorum, qui Prisci Latini nuncupati sunt. Cumque annis quinquaginta regnasset, genuissetque Albam Silvium, quem liquit superstitem, diem obiit. Eusebius vero in libro Temporum dicit se apud aliam hystoriam invenire Latinum Silvium quintum apud Albam regnasse, eumque filium fuisse Lavinie et Melampodis, et uterinum fratrem Silvii Postumi. Qui Latinus in ordine regum hic ponitur quartus.

CAP. LX.

De Alba Silvio, Latini Silvii filio, qui genuit Athim Silvium.

Alba Silvius Latini Silvii fuit filius, et patri successit in regno. Cumque regnasset annis XXXVIII, Athi relicto filio, rebus humanis subtractus est.

CAP. LXI.

De Athi Silvio filio Albe, qui genuit Capim Silvium.

Athis Silvius Albe fuit filius, quem Eusebius aliquando Egiptium Silvium vocat. Hic cum annis XXIII regnasset, Capi filio derelicto, diem clausit.

CAP. LXII.

De Capi Silvio filio Athis, qui genuit Carpentum Silvium.

Capis Silvius Athis fuit filius. Sunt qui velint ab hoc Capuam olim insignem Campanie civitatem conditam; qui cum annis XXVIII regnasset, Carpento filio moriens regnum liquit.

CAP. LXIII.

De Carpento Silvio filio Capis, qui genuit Tyberinum Silvium.

Carpentus Silvius filius fuit Capis, et cum annis XIII regnasset, Tyberino filio derelicto, decessit.

CAP. LXIV.

De Tyberino Silvio Carpentis filio, qui genuit Agrippam

Silvium.

Tyberinus Silvius Carpentii fuit filius, et Agrippam Silvium genuit. Cumque annis VIII imperasset Albanis, amnem quem ante Albulam vocitabant incole, terminum inter Latinos et Etruscos traiciens, in eum cecidit et mortuus est. Quam ob rem in hodiernum usque, veteri abolito nomine, a demerso rege Tyberis nuncupatus est fluvius.

CAP. LXV.

De Agrippa filio Tyberini, qui genuit Romulum Silvium.

Agrippa Silvius a Tyberino genitus, summerso patri successit in regno, et cum XL regnasset annis, moriens Romulum filium regni reliquit heredem.

CAP. LXVI.

De Romulo Silvio Agrippe filio, qui genuit Iulium Silvium et Aventinum Silvium.

Romulus seu Aremulus Silvius Agrippe fuit filius. Hic autem presidia Albanorum inter montes posuit, ubi postea Roma condita est, quod ea tempestate impie factum existimatum est, et ob id existimavere illius evi homines eum iuste fulmine ictum atque

exanimatum, cum iam XVIII regnasset annis, et ex eo Iulius et Aventinus filii fuere superstites.

CAP. LXVII.

De Iulio Silvio Romuli filio.

Iulius Silvius, ut scribit Eusebius, minor natu fuit Romuli filius, et proavus Iulii Proculi, qui cum Romulo Romam transmisit, et ibidem fundavit familiam Iuliam, ex qua Cæsares effluxere.

CAP. LXVIII.

***De Aventino Silvio Romuli Silvii filio, qui genuit Procam
Silvium.***

Aventinus Silvius Romuli Silvii filius fuit, eique fulminato successit in regno; et cum XXXVII regnasset annis, Proca relicto filio, mortuus est; et eo in monte Rome, qui postea de suo nomine semper Aventinus vocitatus est, sepultus.

CAP. LXIX.

De Proca Silvio filio Aventini, qui genuit Amulium et Numitorem.

Procas, secundum Titum Livium, Aventini filius fuit, et loco patris regnavit annis XXIII, Numitorique filio moriens regnum liquit.

CAP. LXX.

De Amulio Proce filio.

Amulius, teste Tito Livio, minor natu fuit ex filiis Proce. Hic per vim et nephas Numitori, qui tempore potior erat, regnum surripuit. Dicit Plinius De viris illustribus, Procam patrem eorum liquisse, ut ambo annuis vicibus regnarent, et cum ad Amulium pervenisset regnum, fratri, transacto anno, restituere noluit, quin imo cum Numitori pepercisset, Lausum filium eius interemit, et Rheam eiusdem filiam ad subtrahendam spem prolis, sub specie honoris, Veste perpetuam eius virginitatem dicavit. Sed cum iam septem regnasset annis, Rhea geminos peperit, quos ipse in Tyberim deici iussit, et Rheam vivam infodi. Verum nequeuntibus ministris ad alveum fluminis, eo quod pridianis ymbribus tumuisset, devenire, illos in ripa posuere, qui a Faustolo pastore comperti et nutriti, cum adolevissent Amulium interfecere, et Numitori avo regnum reddidere.

CAP. LXXI.

De Numitore filio Proce, qui genuit Lausum et Yliam et Rheam.

Numitor filius fuit Proce, et, ut iam dictum est, a fratre proiectus e regno, qui dum rure privatus senesceret a nepotibus Romulo et Remulo, occiso Amulio, in regnum restitutus est. Quid inde ex eo successerit, non habemus.

CAP. LXXII.

De Lauso Numitoris filio.

Lausus, ut predictum est, Numitoris fuit filius, et ab Amulio patruo impie trucidatus occubuit.

CAP. LXXIII.

De Ylia Numitoris filia, que peperit Romulum et Rhemulum.

Ylia, que et Rhea Numitoris fuit filia, et ab Amulio inter vestales virgines trusa. Que, ut ait Ovidius, dum aquam pro sacris quereret obdormivit, et in somnis illi visum est a Marte opprimi, et sic geminos concepisse, quos cum peperisset, viva infossa est

legis imperio. Fictio quod secum Mars concubuerit, ubi de Romulo et Remulo declarabitur. Et quoniam qui ex Iulio Silvio nati sunt ordine non habemus, genealogie posterorum Dardani finem facere necesse est. Hoc uno appposito, quod ab his natus sit orbis et urbis fulgor, Gaius Iulius Cesar dictator.

Genealogie deorum gentilium liber VI^{us} explicit feliciter.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUNDUM
JOHANNEM BOCCACCIUM DE CERTALDO LI-
BER SEPTIMUS INCIPIT FELICITER.**

In precedenti arbore, cuius in radice scribitur Oceanus, omnis eiusdem Oceani tam in ramis quam in frondibus posteritas ordinate apponitur, de qua in sequenti septimo libro dicitur.

Prohemium.

Qui ab Elsa, Certaldensi fluvio, et Arno Tusco, eminentissime rex, paulo ante in altum vela concesseram, et per ceca impulsus Syrthium vada, Aquilone stridente sevo, et inde per late patentia scabraque Asye promontoria et crebros Euripos Egei maris, impellente Lybico, nec non et vertiginosum Sycilidum fretum, atque inter sonantia tam Yllirici quam Tyreni maris litora, spirante Notho, non minori persepe timore quam admiratione circum actus sum, tegentibus poetarum atris nubibus, hinc Phebi splendidum iubar, inde Arthoi sydus immobile, dum minus crederem, a Vulturno raptus, postergatis Ligurum Gallorumque et Hispanorum litoribus, et Calpe Abylaque promontoriis omissis, ad limen usque Oceani delatus sum. Et, dum circa eius ingressum constitisset cortex, quasi deliberandi prestaretur spatium, in

conterminum polis pelagum oculos dedi. Dumque intuerer pre-
grande corpus, et incomprehensibile monstrum, prurptos
aquarum in celum montes, earumque atra opacitate speluncas
horrendas metirer animo, et indomitas vires, quibus terras con-
cutit, ac incognitos scopulos, et immanes eiusdem beluas, cogi-
taremque eum fluviorum omnium hospitem, horrui fateor, et
stetere crines, et timore quodam insolito <occupatus>, vix la-
bantia membra continui; nec multum, quin memet ultro in litus,
potius quam ad ulteriora progrededer, naufragum dederim, lu-
dum iocumque existimans per respectum iras fore Mediterranei
maris. Sed is, qui profecto certa spes et infallibile suffragium rite
in se credentium atque sperantium est, vocatus affuit illico, et,
igne sue caritatis, noxio frigore pulso, prostratum suscitavit ani-
mum, et in vires ampliores solitis revocavit adeo, ut parvo cortice
ingenti tamen pectore auderem immensum intrare gurgitem, et
insueta sulcare maria. Et expedita in precedentibus fere omni
Celi prole, calamum ad longam Oceani posteritatem scriben-
dam arripui, gubernaculo tenuissime cymbe illi commisso, qui
arcam Noe ab aquis universalis diluvii servavit incolumem.

CAP. I.

*De Oceano Celi et Veste filio, qui genuit XXIIII^{or} inter
filios et filias, quorum hec sunt nomina: Prima Eurinomi,
II^a Persa, III^a Etra, IIII^a Pleyon, V^a Clímenes, VI Triton,*

*VII^a Doris, VIII Protheus, VIII^a Corusices, X Nereus,
XI Achelous, XII Ynacus, XIII Peneus, XIII Nylus, XV
Alpheus, XVI Crinismus, XVII Tyberis, XVIII Axis,
XVIII Asopus, XX Cephysus, XXI Meander, XXII^a
Phyllira, XXIII Sperchius, XXIII Sol.*

Oceanum Celi et Veste fuisse filium voluerunt theologi, qui arbitrati sunt ex Celo, seu ex Terra, seu ex ambobus omnia a primevo producta. Quod nec credidit, nec tacuit Yonicorum phylosophorum princeps Milesius Tales, apud priscos autoritatis non minime, quin imo eidem Oceano, non minus insipide quam reliqui fecerint, divinam mentem esse insitam, et ab eo cuncta producta, seu eo causam dante, existimavit, eo forte motus, quia in omnibus, cessante humiditate, cerneret et vitam de necessitate cessare, et equo modo absque humore nil penitus gigni vel nasci posse. Et sic non genitum Oceanum, sed patrem deorum rerumque omnium asserebat. Cui aliquando adhesisse videtur Omerus, et potissime, ubi in Yliade introducit Iunonem dicentem: Ὠκέανον τὸ θεῶν γενεσίν, καὶ μητέρα Τηθύν etc. [Que latine sonant]: Oceanum deorum nationem et matrem Thetim. Et sic etiam non nunquam hos secutus Virgilius ait: Oceanumque patrem rerum. Plinius autem ubi De hystoria naturali, elementum istud aquarum extollens dicit: Quippe hoc elementum ceteris omnibus imperat, terras devorant aque, flammas

necant, scandunt in sublime et celum sibi quoque vendicant, ac nubium obtentu vitalem spiritum strangulant, que causa fulmina elidit ipso secum discordante mundo. Quid esse mirabilius potest aquis in celo stantibus, at ille ceu parum sit in tantam pervenire altitudinem rapiunt fluvios cum piscium examine. Sepe etiam lapides subvehunt portantes aliena pondera. Eadem cadentes omni terra nascentium causa fiunt, prorsus mirabili natura si quis velit reputare, ut fruges gignantur, arbores fruticesque vivant, in celum migrare aquas, animamque etiam vitalem inferre inita confessione, omnes quoque terre vires aquarum esse beneficii etc. Hec Plinius. A quo Vitruvius ubi De architectura non discrepat, aiens: Ex eo etiam qui sacerdotia gerunt moribus Egyptiorum, ostendunt omnes res e liquoris potestate consistere etc. Ridiculum quippe est aquas rerum credidisse principium. Sed quid ego succenseam talibus, si circa invisae rerum initia erraverint, cum adversus ea, que in oculis sunt stolidè credant? Viderunt Egyptii Ysidem morientem, et conati sunt animis suis infigere eam, et si non omnipotentem, potentissimam fuisse et esse deam, non mortalem feminam. Cretenses ipsum quem, sepeliverant ipsi, libidinosissimum hominem Iovem non erubere celi et terre predicare deum. Sic igitur cecitate mentis obducti credidere hos esse maiores, qui aliquando facti fuerant, quam qui illos fecerat aliquando. Sed de hoc alias. Qui autem Oceanum rerum putavere patrem ab eo genealogiam cepere deorum; quem cum constet secundum alios habuisse patrem

iuxta cepti operis ordinem locavimus eum. Cui ne inter pre-
grandes deos inhonoratus incederet, currum, ut dicit Theodon-
tius, statuere, eumque a balenis trahi per ingentia maria finxere.
Sic et illi Tritones tribuere tibicines atque precursores. Et maxi-
mos etiam illi phocarum fecere greges sub custode Protheo.
Eique maximas nynpharum cohortes socias obsequiosasque fe-
cere, et designavere prolem amplissimam filiorum, et eum
nominibus pluribus vocavere. Sed exenterande fictiones sunt.
Curru quidem trahi Oceanum, eius circa terre rotunditatem de-
scribit ambitum, qui ideo a balenis duci dicitur, quia a balenis
undique discurratur. Tritones autem eius ob causam tibicines
precursoresque dicuntur, quia sui nominis significatum incessa-
biliter operetur; nam triton, secundum quosdam, idem sonat
quod terram terens, quod assidue peragit mare, dum sese con-
tinuo impellens in litora motu terras terit; et quoniam istud ab-
sque sono non fiat, tanquam sonans tibicina nuncupatus est. Et
ideo dictus precursor, quia vehementiori impulsus motu sonus
in litus prenuntius est future tempestatis certissimus. Eum ha-
bere phocarum greges ideo dictum est, quia phoce ex anteriori
parte speciem habeant vitulorum, et armentorum more pascun-
tur in terris turmatim. Pastorem autem Protheum dixere, eo
quod harum phocarum habundantissimum sit mare Carpatium,
quod olim fuit sub dicione Prothei. Nynpharum autem illi iuncta
et obsequens cohors nil aliud est, ut arbitror, quam multiplices
aquarum proprietates seu accidentia continue aquis iuncta,

eisque agentibus, seu in eas impressio alia, una sese cum eis quasi obsequiosa mutantia. Vocatur insuper preter Oceanum Nereus, Neptunus, et Mare. Que nomina, quoniam cum nominibus aliorum numinum conveniunt, ubi de illis sermo fiet, convenientius exponemus. Oceanus autem quod illi proprium est, ut dicit Rabanus a Grecis et Latinis ideo dicitur, eo quod in modum circuli orbem ambiat. Item quia ut celum purpureo colore nitet. Ego autem a Cyanes, quod latine nigrum sonat, denominatum puto, tante enim profunditatis est, ut nulla possit in eo aquarum transparentia apparere.

CAP. II.

De Eurinomi Oceani filia I^a.

Eurinomi Oceani fuit filia, ut asserit Omerus in Yliade dicens; Εὐρυνόμη, θυγάτηρ Ἀψορρό Ὠκεανοῖο etc. [Que latine sonant]: Eurinomi filia retro fluentis Oceani. Interpretatur autem fluctuationis seu ventorum pastor. Nam aqua maris semper fluctuat, ut videmus, et ideo ab exercitio aquarum denominata est, et Oceani dicta filia. Seu secundum alios, qui ex aquis oriri ventos volunt, aqua ventos pascit, id est materiam prebet, ex qua et creantur et vigent, et sic hec rite dicitur filia Oceani. Preterea ubi de hac Omerus loquitur, inducit Vulcanum loquen-

tem Thetidi pro Achille arma poscenti, et ut se paratum ostendat, dicit quod cum a matre de celo proiceretur, quia claudus, ab ipsa Eurinomi et Thetide susceptus atque nutritus est. Ubi vult intelligamus ignem per humidum et spiritum ali, qui si deficient, ut exstinguatur necesse est.

CAP. III.

De Persa Occeani filia II^a.

Persa filia fuit Occeani, ut in Odissea placet Omero, ubi dicit eam a Sole dilectam, eumque ex eius concubitu Oetam Colcorum regem atque Circem suscepisse, sic aiens: Αυτοκασιγνήτῃ ὀλοοφρονος Αἰήταο· Ἀμφω δ'εγκεγάτην φαεσιμβρότοι Ἡελίοιο Μητρὸς τ'ἐρ Πέρσης, τὴν Ὠκεανὸς τέκε παῖδα etc. [Que latine sonant]: Soror sagacis Oete. Ambo autem orti fuerunt a lucente mortalibus Sole, matreque a Persa quam Oceanus genuit filiam. Hanc autem Persam dicit Leontius ab Esyodo Hecathen appellatam; que cum apud nos luna sonet, satis possumus arbitrari Oetam, apud suos clarissimum regem, illud idem fecisse, quod Saturnus egerat, qui Uranium patrem Celum nuncupari iussit, et Vestam matrem Terram, ut nominibus egregiis originem ampliaret suam, sic et Oeta patrem Solem et matrem Lunam. Que ideo Occeani

filia dicta est, quod a litoralibus ex Oceani fluctibus oriri videatur. Seu forsán ipsa Persa ab Oceano patri Oete venerat, et ideo Oceani filia dicta, vel imperium habuit penes Oceanum.

CAP. IV.

De Ethra III^a Oceani filia et coniuge Athlantis.

Ethra filia fuit Oceani, ut carmine confirmatur Ovidii, asserentis, eam ex Athlante Hyadem atque sorores peperisse, dum ubi De fastis legitur: Hunc stirps Oceani maturis nixibus Ethra Edidit et nynphas etc.

CAP. V.

De Pleyone IIII^a Oceani filia et Athlantis coniuge.

Pleyon filia fuit Oceani et coniunx Athlantis secundum Paulum, quod etiam confirmat Ovidius in libro Fastorum, dum dicit: Hinc sata est Plyone cum stellifero Athlante Iungitur ut fama est Plyiadesque parit etc. Pleyas enim idem est quod pluvia, quae eo quod ex vaporibus humidis ex Oceano in altum consurgentibus causetur, ideo filia Oceani dicta est, uxor autem Athlantis, eo quod huiusmodi vapores humidi ex aquis consurgentibus ut plurimum circa culmen Athlantis et aliorum montium volvantur, et

insidant incolis pluvias prenotantes.

CAP. VI.

De Climene V^a Oceani filia et matre Phetontis.

Climenes, ut Theodontio placet, filia fuit Oceani et Thetidis. Que cum forma valeret, Soli placuisse volunt, in cuius ipse concubitus veniens ex ea Phetontem suscepit et sorores. Paulus autem dicit eam fuisse Meropis Egyptii coniugem, et apud extremos Egyptios Ethyopibus imperasse cum viro, et ex eo Eridanum, qui et Pheton dictus est, et sorores concepisse. Leontius autem eam dicit filiam fuisse Minyi et Eurianassis, et ex Merope viro peperisse Yphiclum et Phylacem, et Phetontem cum sororibus. Circa quas varietates advertendum est, quod in quantum Oceani dicitur filia, et a Sole dilecta, potest intelligi humiditas; nam Climenes interpretatur humiditas, et sic Oceani tanquam omnium humiditatum fontis merito dicetur filia. Que a sole diligitur, eo quod, ut Tullius recitat, ubi De naturis deorum, sol et astra reliqua de humiditate pascuntur. Seu et melius eo quod solis calor in humiditate agens suscitatur nebulas, que Phytionem faciunt, ut ubi de Latona dictum est, et arbores etiam quasdam ex locis palustribus elicit, de quibus infra ubi de Phetonte et sororibus latius. Eam autem fuisse feminam et Meropis coniugem si velimus, tunc eam nobilem aliquam in littore Oceani dominam

fuisse dicemus, et exinde filiationem huiusmodi consecutam, nec aufertur ob hoc quin Minii et Eurianassis in partibus forsitan illis imperantibus fuerit filia, sed a loco tanquam a nobiliori parte denominata.

CAP. VII.

De Tritone VI° Oceani filio.

Tritonem Oceani et Thetidis filium dicit Theodontius. Servius autem eum Neptuni filium dicit et Salatie coniugis eiusdem. Paulus autem eum Tritonam vocat, et feminam asserit. Tandem seu masculus, seu femina sit, omnes in hoc conveniunt, eum scilicet esse seu Oceani, seu Neptuni Tibicinem, sed cum magis in Neptunum videantur inclinari, credo Neptunum et Oceanum unum et idem existimantes, in testimonium Ovidium trahunt dicentem: Nec maris ira manet, positoque in cuspide telo Mulcet aquas rector pelagi, supraque profundum Extantem atque humeros innato murice tinctum Ceruleum Tritona vocat, concaque sonanti Inspirare iubet, fluctusque et flumina signo Iam revocare dato. Cava bucina sumitur illi Tortilis, in latum que turbine crescit ab imo, Buccina, que medio concepit ubi <aera> ponto, Littora voce replet sub utroque iacentia Sole. Tunc quoque ut ora dei madida rorantia barba Contigit, et cecinit iussos inflata recessus, Omnibus audita est telluris et equoris undis, Et quibus

est undas audita, coercuit omnes etc. In his autem apparet Tritonis officium et quod masculus sit, ut dicebat Theodontius. Quod autem Oceani seu Neptuni sit filius, satis in hoc ostenditur, quod ab eorum sonoro motu causetur; intellexerunt autem theologi pro Tritone ipsum estuantis maris et in litora ferientis clamorem, cum Triton sonus secundum quosdam interpretetur. Alii vero bene voluerunt Tritonem maris sonum, sed non eum quem dum se ipsum in se frangit, sed illum tamen quem facit litora percutiens, et ideo dixere Tritonem quasi terras terens, et inde tam secundum primos quam etiam secundum sequentes, voluere ex illo sono comprehendi futurum maris maiorem solito estum, ut sono illo adventantem maiori cum impetu dominum suum ostendat Triton, uti et tibicines imperatorem de proximo advenire designant tibiatarum cantu. Sane Plinius ubi De naturali hystoria videtur arbitrari Tritones, non solum ficto nomine poetis deservire, sed etiam veros Oceani pisces existere, dicens de eis sic: Tyberio principi nuntiavit Olisipolentium legatio ob id missa, visum auditumque in quodam specu conca canentem Tritonem, qua nascitur forma. De hoc etiam Lucanus ait: Torrentem Tritones adit inlesa paludem. Hanc ut fama deus quem toto litore pontus Audit ventosa perflantem murmura conca etc.

CAP. VIII.

De Dori VII^a filia Oceani et Nerei coniuge.

Doris secundum Paulum et Theodontium, filia fuit Oceani, Thetidis, et Nerei fratris sui coniunx, atque nynpharum mater, ut dicit Servius. Huius Virgilius in Buccolico carmine meminit, dicens: Sic tibi, cum fluctus subterlabere Sycanos, Doris amara suam non inter misceat undam. Hanc aliqui volunt munus interpretari, eo quod aqua oportunissima mortalibus loco muneris a deo illis exhibita sit. Alii vero dicunt amaritudinem intelligi, et id circo Nereo marino deo nuptam, quia amarum sit mare, ut appareat uti viro perpetuo iuncta coniunx est, sic et aque marine amaritudo coniugio stabili iuncta sit. Oceani autem ideo filia dicta, quia ex aqua Oceani, sole agente, amaritudo nascatur, que postea mari miscetur Mediterraneo, in quo Nereus deus est.

CAP. IX.

De Protheo sene VIII° Oceani filio, qui genuit Melantem et Ydotheam.

Protheus marinus deus, et insignis, ut aiunt, vates, ut Theodontio placet, filius fuit Oceani et Thetidis. Quod autem vates fuerit, post Omerum in Odissea, testatur Virgilius in Georgicis, dicens: Est in Carpatio Neptuni gurgite vates Ceruleus Protheus, magnum qui piscibus equor Et iuncto bipedum curru metitur

equorum. Et paulo infra: Novit namque omnia vates, Que sint, que fuerint, que mox ventura trahantur; Quippe ita Neptuno visum est, immania cuius Armenta et turpes pascit sub gurgite focas etc. Hunc ait Omerus a Menelao ab excidio Troie redeunte et percontante quidnam de sociis perditis contigisset, vi coactum ad vaticinium reddendum. Sic et Virgilius dicit ab Aristeo de restauratione apium exquirente. Verum Menelaum docuit Ydothea filia Prothei, ubi a <Cyrene> matre instructus fuit de agendis Aristeus. Et, ut Omerus dicit, eum ante responsum varias dum cogitur sumere formas, ut dimictatur, sic et Virgilius: Fit enim subito sus horridus atraque tygris Squamosusque draco et fulva cervice leena Aut acrem flamme sonitum dabit atque ita vinclis Excidet, aut in aquas tenues dilapsus abibit. Hunc Theodontius origine ex Pallene insula seu monte fuisse dicit, et apud Egyptios regnasse, eique Helenam adhuc virginem a Theseo raptam et commendatam, atque ad eum tempestate impulsam, post excidium Troianorum Menelaum cum eadem Helena divertisse. Senem atque circumspectum virum, et rerum experientia doctissimum, et eo quod animadversione sua nedum presentia nosceret, et integram preteritorum haberet memoriam, sed per coniecturas etiam preteritorum non nunquam, ut sepe faciunt sapientes, de futuris predicebat eventum. Et hinc fabule locum datum, quod vates fuerit Protheus, arbitrabatur. Formas vero, quas eum sumere consuetum aiunt, et abicere, eas existimo passiones, qui-

bus anguntur homines, eius rei similitudinem gerentes, cui possunt merito similari. Que passiones, ut amoveantur ab eo, cui consilium poscimus, si recte velit prestare consilium, necesse est, ut tranquillus remaneat animus ad interrogata. Potest insuper hec fictio aliter aperiri, Protheum scilicet accipi loco divinationis ydromantice, et tunc quod Oceani Thetidisque sit filius, poterit non inconvenienter exponi, cum talis divinatio fiat in aqua, ut ipsum sonat nomen ydromantia, abydos quod est aqua, et mantia divinatio, et omnis aqua ex Oceano et Thetide est. Quod autem varias sumat formas, eo potest dici, quia fit sacrilegium istud circa flumina, que sui cursus murmure plurimas imitantur formas. Seu fors in hac operatione ad habendum quod queritur, est de necessitate aquas moveri, quo in motu et murmur aliquod auditur, et varie videntur forme, quibus in quietem positis vaticinium sumitur. Quod autem eum pastorem Neptuni seu Oceani dicunt, causa supra ostensa est, ubi de Oceano. Currum illi attribuunt ad designandas aquarum illius maris circumvolutiones. Quod autem ab equis bipedibus trahatur, ideo dictum est, quia mare illud habundat phocis, quibus et pedes et caput et totum fere corpus ab umbilico supra est ad instar vituli, deorsum vero pisces sunt, et sic cum tantum duo sint illis pedes, bipedes equos vocant.

CAP. X.

De Melanthe filia Prothei.

Melantho, ut Theodontius asserit, filia fuit Prothei senis. Cui consuetudo fuit, positis vestibus, delphynes inequitans vagari per maria patris. Que cum formosa esset, in gratiam venit Neptuni, qui in delphynem mutatus, illi applaudens, eam in consensum sui traxit, et transportatam etiam violavit. Asserit Barlaam rei huius veritatem fuisse, puellam hanc in gratiam suam allexisse delphynem, et eam solitam non nunquam dorso eius insidere, atque ab eo per mare deferri, et demum ad locum ubi conscenderat ad ultimum referri, tamen quacunque ex causa factum sit, eam in mari necatam. Miraberis forsitan, serenissime rex, feminam a delphyne illesam ferri, atque referri, quod ne fabulosum putes, de quibusdam libet apponere. Legimus enim, Plinio gravissimo viro scribente, in Affrico litore apud Ypponem Diarutim delphynem fuisse ex hominum manu cibum sumentem, seque tractandum manibus prebentem, et nautibus alludentem, atque conscendentes portantem, et a Flaviano proconsole Affrice unctum unguentis, odore quorum novitate sopitum aliquandiu more exanimis fluctuatum, ac deinde expergefatum, quasi iniuriam passum per menses aliquos secessisse. Qui cum demum rediisset, et fere omnis provincia ad hoc miraculum spectura concurreret, ab Ypponensibus venientium amicorum sumptibus gravatis, occisus est. Preterea et Alexandri Macedonis evo fuit in Asye litore puer adeo a delphyne uno dilectus, ut eo discedente eum

sequeretur in litus, et in harenam usque invectus expiravit. Similiter, ut scribit Iaso Egesidemus, puerum Hermem nomine delphynem super maria equitantem, quem cum repentina procella fluctibus exanimasset, a delphyne mortuus in litus reductus est, qui cum liquido se mortis pueri causam fuisse fateretur, non in maria retrocessit, sed in litore expiravit. Quid multa dicam? non est novum neque inusitatum delphynes cum hominibus amicitias habuisse. Sed redeuntes unde divertimus, sunt qui dicant, quod Melantho albedo interpretetur, que ex assidua maris fluctuatione oritur, et supra delphynes piscesque alios fertur, et a Neptuno, id est a mari violatur, quia ingurgitatur, et denuo restauratur. Ego autem unde hoc ab his sumptum sit nescio, cum sciam melan grece nigrum sonare latine.

CAP. XI.

De Ydothea Prothei filia.

Ydothea Prothei senis fuit filia, ut in Odissea testatur Omerus, dicens: Πρωτέος ἰφθίμῳ θυγατὴρ ἄλίοιο γένοντος. Εἰδοθέη [Que latine sonant]: Prothei fortis filia marini senis Ydothea. Et paulo infra ubi eam de Protheo patre suo loquentem Menelao regi introducit atque dicentem Ἀθάνατος Πρωτεύς Αἰγυπτίος ὃς τε θαλάσσης Πάσης Βένθεα οἶδε,

Ποσειδάωνος ὑποδμός Τὸν δέ τ' ἔμον φασὶν πατήρ
ἔμμεναι ἦδε τεκέσται etc. [Que latine sonant]: Immortalis
Protheus Egyptius, qui maris totius profunditates scit, Neptuni
famulus, hunc autem meum fantur patrem esse, atque genuisse
me. Hanc dicit Omerus obviasse Menelao in insula Pharos, que
in conspectu Egyptie Alexandrie est, in qua ventorum contrarie-
tate invitus detinebatur, et ei consilium primo dedisse, ut ad Pro-
theum accederet, et quid ageret deberet ostendisse; demum eum
sub coriis phocarum, antro Prothei cum tribus sociis abscon-
disse. Ydothea, ut quidam volunt, formosa interpretatur dea, per
quam maris tranquillitatem intellegi volunt, ea enim tranquillitate
factum est, ut posset Menelaus accedere ad Protheum.

CAP. XII.

De Corufice Occeani filia VIII^a.

Corufices, ut Ciceroni placet, fuit filia Occeani, quam ipse as-
serit ab Arcadibus Corion nominari, affirmans preterea eam pla-
cuisse Iovi, et Iovem ex ipsa suscepisse Minervam, eam scilicet
que quadrigarum fuit inventrix. Cur autem Occeani dicatur filia,
quod nonnunquam de aliis dictum est, responderi potest, nobi-
lem scilicet fuisse mulierem natam circa litora Occeani. Seu veli-
mus, quod etiam possibile est, Oceanum hominem insignem
fuisse, ob aliquam Occeani similitudinem sic nuncupatum.

CAP. XIII.

De Nereo X° Oceani filio. Hic genuit <nynphas>, que multe sunt, verum quoniam nisi de quattuor sit singularis mentio, earum tantum nomina apponam; genuit ergo Cymodocem, Tethim minorem, Galatheam et Arethusam et alias.

Nereum marinum deum Oceani et maioris Thetidis filium prisci gentilium voluere theologi; eique Dorim sororem suam iunxere coniugio, ex qua volunt nynpharum agmen suscepisse. Is enim aqua est, vulgo enim grece neros aqua dicitur. Oceani et Thetidis filius, eo quod omnis aqua progrediatur ex illo. Quod autem alio nomine vocetur, ab illo potest esse causa, quia sinus sit maris, et sic est, non eo evo factus, quo Oceanus factus est. Refert enim Pomponius Mela, Herculis opus fuisse Abylam Mauritanie promontorium a Calpe Hyspanie monte olim separatum, cum perpetuo essent iugo coniuncti, et tunc medias in terras Oceanum intrasse, et sic Oceanus Mediterraneus factus nova potuit quesisse nomina. Introductus autem Nereus cum Doride coniuge, id est aquarum amaritudine, multas apud nos genuit nynphas, id est humiditates, que forsan ante non erant.

CAP. XIV.

De <nymphis> in generali.

Nynphe generale nomen est quarumcunque humiditatum, quod ideo dico, quia humiditates secundum diversitatem rerum, quibus deserviunt nomina diversa accipiunt, ut in sequentibus apparebit. He, ut dictum est, Nerei et Doridis filie dicte sunt. eo quod a mare omnis derivetur humiditas. Harum quidem alie sunt marine, et appellantur Nereides a Nereo patre. Ex his Omerus in Yliade nominat XXXIII, quas ad concussam Tethidem ob mortem Achillis filii sui convenisse dicit. Quarum hec sunt nomina: Glaucis, Thalia, Cimodoci, Nisea, Spio, Thoi, Cimothoi, Actei, Liminoria, Meliti, Iera, Amphytoi, Agavi, Doto, Proto, Pherusa, Dinameni, Dexa, Meni, Amphynomi, Callianira, Doris, Panopi, Galathia, Nimertis, Apsedis, Callianassa, Climeni, Ianira, Dyanassa, Mera, Orithia et Amathia. Preterea et alias superesse dicit. Harum si quis haberet significata nominum, credo adverteret facile eas proprietates aquarum maris, et accidentia circa eas demonstrari. Sunt et alie que dicuntur fluminum, et he vocantur Nayades, eo quod nays interpretetur fluctus vel commotio, et ideo Nayades dicte, quia fluant flumina et in motu continuo sint. Ex his Virgilius in Georgicis XVIII nominat, videlicet Climenes, Drimo, Xancto, Logea, Phyllodoce, Nisea, Espio, Talia, Cimo-doce, Cidippe, Lycoras, Clio, Beroe, Ephyre, Opis, Deyopea, et Arethusa et Achao. Quas ego existimo fluviorum varias designare proprietates. Nec obstat his immixtas esse, vel aliis aliquas

ex nominatis inter Nereidas. Cum debeamus credere in nonnullis proprietatibus mare et flumina convenire. Sunt et alie que dicuntur fontium, et he appellantur Napee, quasi Naptee, id est aquarum fomites; nam napta apud Persas fomes est, et si non sit aquarum transumptive aliquando vocabula apponuntur. Sunt enim fontes fluviorum continuum nutrimentum. Ex his enim numerantur VIII, quibus Castalius fons dicatus est; quarum nomina non apponam, quoniam Muse vocantur, et de eis alibi fit sermo prolixior. Sunt et alie quas nemorum dicunt, et he Dryades vocitantur, eo quod dryas arbor seu quercus sit. Ex his Claudianus, ubi De laude Stilliconis VII nominat, has scilicet: Leontadome, Nenopene, Thero, Bithomartis, Lycaste, Agaperte et Opis. Quas ego non dubitem, quin arborum proprietates in generali interpretate describant. Sunt et alie, quas arborum dixere, easque Amadriades vocavere, quasi in speciali arbores, non in generali nemora amantes. Alie vero sunt montium, quas dixere Orcades, quasi Oroncades; nam Oron grece latine mons dicitur. Sic etiam et alie Hymnides appellantur, ut placet Theodontio, quas dixit pratorum atque florum nynphas existere. Has autem omnes aliquando mori et deficere dicit Aristotiles, sicuti Panes faciunt Faunique. Sane Plinius in libro Naturalis hystorie, Nereidas non simpliciter aquas, seu aquarum proprietates esse consentit, quin imo eos habere vera corpora et animalia esse asserit, dicens: Et Nereydum falsa opinio non est, squamis modo

hyspido corpore, etiam in quo humanam effigiem habent. Namque hec in eodem litore, scilicet Olisipolentium, spectata est, cuius morientis etiam cantum tristem accole audivere longe; et divo Augusto legatus Gallie complures in litore apparere exanimis Nereidas scripsit. Hec Plinius. Ad quam opinionem fortius roborandam subdit et ipse Plinius: Autores habeo in equestri ordine splendentes; visum ab his in Gaditano Oceano marinum hominem toto corpore, absoluta ascendere similitudine navigia nocturnis temporibus, statimque degravari quas <insiderit> partes, et, si diutius permaneat, etiam mergi. Tyberio principe, contra litus insularum Lugdunensis provincie trecentas amplius beluas reciprocans destitutas Oceanus mire varietatis et magnitudinis, nec pauciores in Sanctonum litore, interque reliquas elephantos et arietes candore tantum et cornibus assimilatis, Nereydas vero multas. Hec Plinius. Quod et si claro homini atque erudito plurimum credi possit, non sic propterea deliris mulierculis et agrestibus ignaris asserentibus absque rubore vultus se ex fontibus formosissimas mulieres, quas ipse Lammias vocant, prodeuntes vidisse. Sunt preterea, ne nos nimis artemur a significato vocabuli, et alie nynphe, ut sepissime vocavere poete, ut puta Cyrces, Calisto, Climenes, et alie huiusmodi multe, que vere fuere mulieres, pro quibus nulla superior fictio intelligenda est. Quin imo tales seu pro talibus accipiende et intelligende sunt puelle virgines atque nobiles, et thalamorum colentes umbras, ideo nynphe dicte, quia ex flegmatica complexione, qua

vigent, tanquam humentes, molles et delicate sunt et tenelle, et in eas tanquam in res aqueas facile omnis potest impressio. Agrestes autem femine ut plurimum exhauste laboribus atque fervore solis humide, hispide sunt et dure cutis, et ideo Nynpharum nomen merito perdidere. Et in hoc in generali de Nynphis dictum sit.

CAP. XV.

De Cymodoce filia Nerei.

Cymodoce nynpha ex filiabus Nerei una est, quam dicit Servius cursus fluctuum interpretari.

CAP. XVI.

De Tethide minore Nerei filia et matre Achillis.

Tethis minor, nynpharum una fuit. de qua dicit Ovidius, quod cum consulisset Protheum de sucessibus suis, sic illi fuisse responsum. Protheus: dea, dixerit, unde, Concipe: mater eris iuvenis, qui fortibus armis Acta patris vincet maiorque vocabitur illo. Tandem, cum esset speciosissima virgo, a Iove dilecta est, qui tamen a responso territus, ne forsitan ex eo ipsa conciperet filium, qui eum regno pelleret, abstinuit. Ipsa autem Pelleo filio Eaci regis nupsit, et ex eo concepit et peperit Achillem filium, quem

Chyroni centauro nutriendum tradidit, eique existenti in Troiano bello cum arma perdidisset in morte Patrocli amici sui, a Vulcano nova impetravit. Cuius fabule et potissime responsi Prothei evidens fortitudo Achillis causam dedit, cum post factum vaticinium adinventum sit. Hanc dicit Leontius Chyronis fuisse filiam et Thetyos insule cultricem, nec tantum ob habitatam insulam maris filiam habitam, et Thetidem appellatam, quantum a moribus filii, eo quod furiosus et impius more maris fuerit, et ideo Thetidis, id est furentis dictus est filius, et inde nomen ipsa sortita est post filii furiam, cum aliud haberet ante.

CAP. XVII.

De Galathea Nerei filia.

Galathea ex nynphis una Nerei filia fuit, ut paucis ostendit Ovidius in persona eius, dicens: At michi cui pater est Nereus, quam cerula Doris Enixa est etc. Ex qua talis extat fabula: Acis pulcherrimus adolescens Syculus a Galathea dilectus est, cum illam summe diligeret Poliphemus Ciclops. Qui cum non diligeretur, Acimque die una Galathee vinctum cerneret, iratus illum saxo illixit, atque occidit, quem Galathea in fluvium Syculum sui nominis transformavit. Cuius fabule allegoria potest esse talis. Galathea albedinis dea est, per quam albedinem undarum sese frangentium intelligo. Acim autem amat, id est fluvium suscipit,

quia flumina omnia in mare volvuntur. Theodontius autem dicit sub hac fictione hystoriam latitare, asserens Polyphemum immane fuisse Syclie tyrannum, et cum Galatheam singularis pulchritudinis puellam amaret, eamque per vim constuprasset, contigit ut adverteret hanc cum Aci Syculo adolescente misceri, quam ob causam indignatus, iuvenem iussit occidi, et in fluvium deici, cuius nomen fluvio postea datum ab incolis est. Galathee autem amore non permittente nil egit.

CAP. XVIII.

De Arethusa Nerei filia.

Arethusas fuisse duas comperi, quarum altera Nerei et Doris fuit filia. De qua talis fertur fabula. Dicunt enim hanc Elydis fuisse nynpham et Diane comitem, quam cum fessam et vestimentis nudam, ac se in Alpei undis lavantem Alpheus Elydis fluvius vidisset, confestim desiderio sui captus, illam tenere voluit, verum ipsa territa cepit fugam, et cum sequeretur illam fluvius, nec iam sibi videretur posse evadere, oravit Dianam dominam suam, ut illi opem ferret; que illam nube texit, quam cum circumiret fluvius, Arethusa timore sudans, in fontem versa est; cuius undis cum suas miscere conaretur Alpheus, ipsa a terra absorpta est, et in Ortigiam usque insulam delata, et inde in Syci-

liam, usque quo etiam Alpheum eam secutum dicunt. In qua fabula monstrum designatur apparens. Nam certum est Alpheum Elydis fluvium esse, et apud Syragusas Sycilie habere exitum. Quod probare videtur Seneca philosophus, ubi De questionibus naturalibus sic dicens: Quidam fontes certo tempore purgamenta eiectione, ut Arethusa in Sycilia, quinta quaque estate per Olympia, inde opinio est Alpheon ex Achaya eo usque penetrare, et agere sub mare cursum, nec antequam in Syragusano litore emergere, ideoque his diebus quibus Olympia sunt, victimarum stercus secundo traditum flumini, illic redundare. Hec Seneca. Ab hoc igitur eventu fabule locus adinventus est. Ovidius tamen agit carmine suo, ut maius videatur miraculum, dum dicit in eodem Arethusa: Pars ego nynpharum, que sunt in Achaide, dixit, Una sui etc. Verum hanc, etsi absorptam a terra ostendat, non in Syciliam venisse dicit, sed in Orthygiam insulam erupisse; qualiter autem postea in Syciliam venerit non habetur, sed qualitercunque fuerit, vel venerit hanc eandem videtur esse, que se fateatur in Elyde ab Alpheo dilectam; et sic per subterraneos meatus in Syciliam devenisse, ut etiam testari videtur Virgilius illi dicens: Sic tibi, cum fluctus subterlabere Sycanos, Doris amara suam non intermisceat undam. Et sic fons et inde fluvius ex Elyde in Syciliam venit, et ob insecutionem fluminis amor fluminis in fontem presumptus est. Altera vero Arethusa in Ytachia insula fons est, de qua sic dicit Omerus: Πὰρ Κόρακος πέτρῃ ἐπὶ

τε κρηνη Ἀρεθούση . [Que latine sonant]: Penes Corachi petram ac fontem Arethusam. Leontius vero ex hac Arethusa refert: Quendam fuisse in Ytachia venatorem, cui Corax nomen, qui furore impulsus ex petra quadam precipitem sese dedit in mare, et ob id petra illa ab eo Corax denominata est. Mater autem eius, cui Arethusa nomen, hoc videns dolore percita in vicinum petre fontem se proiciens enecta est, et sic de se nomen fonti dedit, et sic duo sunt fontes Arethusa vocati. Solinus autem ubi De mirabilibus mundi tertium addit, asserens apud Thebas fontem esse, cui etiam Arethusa nomen, sed apud quas Thebas non dicit.

CAP. XIX.

De Acheloo flumine Occeani XI° figlio, qui genuit Syrenas.

Achelous fluvius, ut dicit Paulus, filius fuit Occeani et Terre; Servius vero dicit eius matrem fuisse Tethidem; Theodontius eum Solis et Terre filium vocat. Omerus autem in Yliade non tantum Acheloum, sed omnes fluvios dicit Occeani filios, sic aiens: Οὐδὲ βαδύρρεϊται μέγα σθενος Ὠκεανοῖο, Ἐξ οὖ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πασα νάουσιν etc. [Que latine sonant]: Neque profundissimi magna potentia Occeani, a quo omnes fluvii et totum mare et omnes fontes et putei longi fluunt.

Terram autem fluviorum matrem esse per Virgilio carmen in Georgicis comprehendere potest, dum dicit: Iamque domum mirans genitricis et humida regna Speluncisque lacus clausos lucosque sonantes Ibat et ingenti motu stupefactus aquarum, Omnia sub magna labentia flumina terra, Spectabat diversa locis, Phasimque Lycumque Et caput, unde altus primum se erumpit Enipheus, Unde pater Tyberinus et unde Aniena fluente Soxosusque sonans Ypanis Misusque Caycus Et gemina auratus taurino cornua vultu Eridanus etc. Cum ergo in ventre terre ante ortum consistent flumina, et eius ex ventre affluant, bene Terra mater dicitur fluviorum. Quod autem dicebat Theodotus ratione non caret. Volunt enim physici a tractu solis non nullas aquas in terre cavernas deduci per humiditatem vaporum solis calorem sequentium, qui in frigidis terre visceribus evaporantes in aquam vertuntur, que per occultos meatus in superficiem veniens, erumpit in fontem, et quandoque fluvium conficit. Quod autem de origine huius dictum est, de reliquis etiam intelligatur necesse est, ne oporteat replicare quotiens de aliquo flumine sermo fieret. Is autem fluvius, ut ait Ovidius, gemino cornu olim erat insignis tandem ob petitam Deyaniram Oenei regis Calidoniae filiam, in coniugium Herculi desponsatam, cum eo in certamen devenit, et cum sese in varias transformasset figuras, ad ultimum victus et spe coniugii et uno cornu privatus est. Primumque preterea Lactantius et Servius dicunt hunc fuisse qui vinum

poculis miscuerit. Quod etiam testatur Virgilius: Poculaque inventis Acheloia miscuit uvis. Eumque Syrenarum patrem esse voluerunt. Quid per hoc sentiendum sit exquirentes, sciendum Acheloum fluvium e Pindo monte fluere, ut scribit Plinius, et ut Vibius Sequester de fluminibus asserit, primus fuit qui terram erupit, et, ut idem Plinius ait, Acarnaniam ab Etholia dividit et per fines Perebiorum affluens in Maliacum sinum effunditur, hostio obiectas habens insulas Thynnidas, ex quibus assiduo terre invectu continenti quasdam iunxit. Certamen autem eius et Herculis, quoniam in gloriam Herculis cessit, ubi eiusdem labores in sequentibus scribemus, ut dabitur, exponemus. Vinum autem poculis miscuisse, nil aliud intellexisse veteres puto, nisi quia primo penes eum in Grecia vinee plantate sunt, que in usu ante non erant, et sic ex eo loco primo vinum propinatum est. De Syrenis autem dicetur in proximo.

CAP. XX.

De Syrenis filiabus Acheloi.

Syrenas tres fuisse Servius et Fulgentius asserunt, et Acheloi atque Caliopis muse filias, cantantesque dicunt alteram voce, alteram cythara, et tibiis tertiam. Leontius vero illas dicit fuisse quattuor sic nuncupatas: Aglaosi, Telciepi, Pisinoi et Iligi; easque

filias Acheloi et Thersicoris muse, quartam timpano canere superaddens. Has dicit Ovidius socias fuisse Proserpine, eamque raptam diu quesisse, quam cum non reperissent, in marina monstra fuisse conversas, ora virginum habentia, et corpus ad umbilicum usque femineum, abinde infra pisces existentia, quos elatos Albericus dicit, et eis gallinacios pedes addit, et retenta modulationis doctrina, qua ante mutationes utebantur, dulcissimam canunt melodiam. Eas preterea dicit Servius iuxta Pelorum Sycilie promontorium primo, deinde ad Capream insulam secessisse. Plinius vero dicit, Neapolim Calchidiensium, et ipsam Parthenopem a tumultu Syrenis appellatam. Et sic iam quinque Syrenas habemus. Deinde paulo post dicit idem Plinius: Nuceria, Surrentum cum promontorio Minerve, Syrenum quondam etc. Aristotiles autem, ubi De mirabilium auditu, dicit: In extremo Ytalie ubi Pelorus scissus ab Appennino iter Tyreno mari in Adriacum prebet, Syrenicas autem insulas residere, eisque ibidem sacrum consistere templum, in quo plurimum ab indiginis sacrificiis honorantur. Que cum tres sint, non absurdum est nomen meminisse. Una ex his igitur Parthenopia appellatur, secunda Laucosia, tertia Ligia nuncupatur. Hec ille. Has autem insuper aiunt sui cantus dulcedine nautas in somnum trahere, sopitos mergere, mersos ultimo devorare, quam ob rem in pratis inter occisorum ossa illas pingebant veteres. Eas nonnulli mortuas dicunt dolore, quod ad se Ulixem pretereuntem trahere nequiverint, ut in Odissea describit Omerus. Hec de his legisse

memini, in quibus quid fingentes senserint advertendum est. Palefatus ante alios in libro Incredibilium scribit has meretrices fuisse, solitas decipere navigantes. Et Leontius asserit vetustissima haberi fama apud Etholos prima Grecorum fuisse meretricia, et tantum lenocinio facundie valuisse, ut fere omnem Achayam in suam vertissent predam; et ex hoc arbitrari fabule originis Syrenarum locum fuisse concessum. Et sic illis Etholie fluvius pater est dictus, eo quod eum penes primo sua scelesta cepere servitia; et ut intelligamus per labentem fluvium patrem, lascivam et effluentem concupiscentiam meretricum. Quibus ob blandam fere omnium facundiam Caliopes, id est bona sonori-tas, mater ascribitur. Demum prima vocatur Parthenopia a parthenos, quod est virgo. Consuevere quidem meretrices docte volentes externos irretire, virginum seu pudicarum matronarum mores fingere, oculos scilicet in terram deicere, verba pauca facere, erubescere, tactum fugere, petulcis etiam gesticulationibus ludere, et huiusmodi, ut ex his arbitrentur insipidi hostem honestatis hospitem esse, et incognitum appetant, quod erat cognitum fugiendum. Secunda dicitur Leucosia a leucos, quod est album; ex quo sumendum reor oris formositatem, et corporis decentiam, atque vestium et ornamentorum splendidam apparentiam, quibus comite incedunt illecebres; nam si desint ista cum ab ignavis per exteriora iudicentur intrinseca, non facile devenient ad intentum, cum de sui natura turpes vilipendantur et pauperes. Tercia dicitur Ligia ab iligi, quod est circulus, seu

giram, ex quo insipientis captivitas assumenda, que adeo irretitos tenet astrictos, ut etiam si noverint scelestissimas esse quas amant, nequeant volentes vincla dissolvere. Harum autem cantus voce, fidibus et tibiis, quid aliud putandi sunt, nisi melliflua verba, blanditie, gannitus, risusque lascivi et petulantie, quibus carcerati naute, id est exteri, trahuntur in somnum a talibus, id est in sui oblivionem se ipsos, spe stolidi decipientes, donec his ligurientibus mercimonia omnia, facultates et navigia dederint; et sic demersi non in mare, sed in sterquilinio obscene libidinis, devorentur ab his marinis imo infernalibus monstris, que, eis nudatis atque repulsis in pratis, id est in deliciis, ossibus miserorum, id est exinanitis memoriis nudatorum insident, seu eosdem infami servitute premunt. Ab umbilico autem infra ideo pisces esse dixere, ut cognoscamus ad decorem eo usque virgineum corpus, id est pulchrum atque decens mulieribus esse concessum, ut appareat homo; in umbilico autem omnem libidinosam mulierum concupiscentiam esse credunt, cui soli, quod corporis deorsum restat, deservit, ex quo non absurde piscibus simulantur, qui animalia sunt lubrica et facile in aquis huc illuc discurrentia; sic et meretrices cernimus in coitum discurrere variorum, quod per alas etiam designatur. Eas autem habere gallinacios pedes ideo voluere, quia prodige et inconsiderate credentium eis dispergunt substantias. Socias autem has fuisse Proserpine ideo fictum puto, quia pro Proserpina Sycula habundantia rerum summenda sit, ex

qua ut plurimum libidinis pruritus subsequitur, et ciborum ociorumque delicie ministrantur. Hec autem dum subtrahitur, ut fit, remanente ob consuetudinem appetitu, dum perquiritur, nec invenitur, et ob penuriam appetitus acuitur, fit ut a multis in lupanar usque queratur. Dicunt insuper has incolere insulas et litoralia loca, quod ideo dictum est, quia sic sit; nequeunt enim huiusmodi femine ubi cognite aucupium facere, et ideo he ex proposito incolunt loca, ad que crebro forenses adveniant, ut illos possint incognite laqueare. De his quidem Syrenis deo plenus Ysaïas dixit: Syrene et demonia saltabunt in Babilone; quod forsán evo nostro in nova Babilone contigisse vidimus. Sunt autem Syrene dicte a seiron, quod est tractus; trahunt enim ut premonstratum est.

CAP. XXI.

De Ynaco fluvio XII° filio Occeani, qui genuit Yonem, Phoroneum et Phegeum.

Ynacus Achaye grandis est fluvius, irrigans, ut ait Pomponius, Argolicos campos. Hic, ut ceteri, Occeani et Terre dicitur filius. Pro quo sentiatur, volunt veteres, de Ynaco rege Sycionorum, a quo denominatus est. Qui, ut ait Eusebius, regnavit, regnante apud Assyrios Balameo seu Xerxe, circa annos mundi mcccclvii, qua tempestate Jacob natus est.

CAP. XXII.

De Yone Ynachi filia et matre Epaphi.

Yo, ut dicit Ovidius, filia fuit Ynachi, ex qua talem recitat fabulam. Quod cum esset formosissima virgo, a Jove dilecta est, qui illam a paternis undis redeuntem atque iam fugientem, orantemque tenebris superinductis detinuit, et oppressit; et cum Juno ex alto vidisset tenebras, suspicata descendit in terras, et tenebras solvit. Quod Juppiter videns ne pateret crimen, puellam transformavit in vaccam, eamque laudanti atque deposcenti Junoni egre dono concessit, que illico Argo filio Aristidis, cui centum erant oculi bini et bini dormientes vicissim, servandam tradidit. Cui compatiens Juppiter misit Mercurium, ut illam custodia liberaret. Qui, pastoris sumpta forma, Argo iunctus est. Cui dum redderet fistule rationem, eum tetigit caduceo, et in profundissimum somnum omnes una oculos eius astrinxit, et inde dormientem gladio interemit. Quod videns Juno, Argi oculos summens, illos caude pavonis avis sue apposuit, et vacce immisit oestrum, quo infestata cursum rapuit, et peragratis locis plurimis, non ante destitit quam ad Egyptios perveniret, ubi quievit, et prece Jovis a Junone eidem forma pristina restituta est; et, ut volunt plurimi, Jovi peperit Epaphum, nupsitque Api nepoti suo, et ex Yone ab Egyptiis Ysis dicta est. Huius fabule duplicem esse sensum puto, naturalem scilicet et hystoriographum; quorum talem naturalem

existimo, ut hic iuxta Macrobiani sententiam pro sole Iuppiter accipiendus est; qui Sol Ynaci fluvii filiam amat, id est humani seminis vitalem humiditatem, ut in eam agat fiatque, quod ait Aristoteles: Homo hominem generat et sol; quam quidem humiditatem Ynaci, iuxta fictionem, filiam tunc tenebris circumdat, cum in utero matris suo opere conceptum fetum auget et conservat; quas quidem tenebras tunc Juno, id est luna, ad quam spectat meatus ampliare corporum, resolvit, cum invocata more veteri, eo quod dea parturientium haberetur, illum iam maturum deducit in lucem, quem iam sol in vaccam transformaverat, id est ex humiditate humani seminis concreta animal fecerat. Et ideo in vaccam transformatus dicitur homo, quia uti vacca laboriosum et fructuosum sit animal, sic et homo; qui quidem, uti ad volatum avis, sic et ipse nascitur ad laborem; quorum autem fructuosus sit labor, deus ipse cognovit. Demum hic iam natus Argo servandus committitur, id est rationi, cui profecto multa sunt lumina semper, et in salutem nostram vigilantia. Sane Mercurius, id est blande carnis astutia, caduceo, id est suasuonibus pessimis, in somnum rationem deducit atque interimit, eaque superata atque deiecta, Juno, id est regnorum preminentiorum atque divitiarum concupiscentia, vacce, id est humano appetitui, summittit oestrum, id est sollicitudinis acquirendi stimulum; hinc miserum cursum rapimus, vagamur, et circum agimur fluctuantes, quietem eis in rebus querentes, in quibus ne dum sit quies, sed continuus labor inest talis, ut anxios nos ad ultimum deducat in

487

mundi 𐀓DCCXXVIII Danaum regem Argivorum fuisse, et eius filiam Ypermestram et eandem Ysidem seu Yonem esse. Postremo in eodem volumine asserit, anno mundi 𐀓dcclxxiii, regnante Lynceo Argis et Athenis Pandione, Ypermestram, quam Ysidem vocavere, fuisse. Quod quidem tempus satis competit Jovi Cretensi, qui Juppiter III^{us} fuit. Quibus tam diversis hystoriorum opinionibus fere stupefactus, quid teneam de hac Yside nescio. Hoc tamen scio, quia temporis conformitas Ysidis Promethei cum Jone et hystoria, que si non vera est, vero tamen similis est, me magis quam ad aliquam aliarum trahit. Sane, ut ad aliqua circa allegoriam huius Yonis per alios dicta revertar, aliis omissis, dicunt hanc ideo in vaccam fingi mutatam, quia in navi, cuius erat insigne vacca, in Egyptum transfretasset. Que postmodum diu, ut dicit Fulgentius, ab Egyptiis in summa reverentia habita est, et ibi licteras Egyptiis tradidisse, qui primo signis loco licterarum utebantur, eosque terre docuisse culturam, et, ut placet Martiano, lini usum sementemque primam ibidem adinvenisse, atque seri fecisse, et multa eis etiam commoda demonstrasse. Esto Augustinus, in libro De civitate dei, dicat quosdam scribere eam ex Ethyopia in Egyptum venisse reginam, Preterea eam Api nepoti suo, qui post eam, et aliqui ante eam dicunt, in Egyptum etiam transfretavit, nupsisse. Eusebius vero eam cuidam nupsisse Telegono scribit, et ex quocunque habuerit seu ex Jove, seu ex Api vel Telegono, Epaphum filium peperisse volunt. Hec insuper propter concessa commoda doctrinis suis Egyptiis

ab omnibus dea habita est, et dum viveret omni divino cultu honorata, et post mortem, ut ait Augustinus, ubi supra, adeo fuit illis grata, ut capitali crimine reus fieret, si quis eam fuisse hominem diceret.

CAP. XXIII.

De Phoroneo Ynaci filio, qui genuit Egyaleum et Nyobem.

Phoroneus, ut Eusebius in libro Temporum scribit, filius fuit Ynachi et secundus apud Argos tenuit regnum, Beloco regnante Assyriis, et Sycioniis Leucippo. Fuit quippe homo insignis industria et sapientia conspicuus, cuius tempore primo legum et iudiciorum Argos clarior facta est. Nam ab hoc iuris civilis periti dicunt eum locum, quem forum dicimus, in quo scilicet petentibus iura redduntur, denominari. Cuius preterea filios Egyaleum atque Nyobem fuisse dicit Eusebius. Asserit insuper Lactantius hunc primo Junoni sacrificasse.

CAP. XXIV.

De Egyaleo Phoronei filio.

Egyaleus, ut testatur Eusebius, Phoronei fuit filius. Huic Apis,

quem Phoronei filium quidam dicunt, quod etiam velle idem videtur Eusebius, dato dicat eum ex Nyobe filia Phoronei Jovis filium primum, ex mortali femina susceptum fore, postquam Argis regnasset, in Egyptum transiturus Achaye regnum liquit, sed cui imperaverit regioni non dicit. Eusebium autem in se discordantem de Api, quem et Jovis et Phoronei dicit filium, ut verum scripsisse videatur, est possibile duos fuisse quibus nomen idem, quorum alter Jovis, alter Phoronei fuit filius, et sic identitas nominis veritatem hystorie intricavit. Quod autem duo fuerint per Eusebium apparet, quorum unus, ut ipse ait, Sycioniorum rex fuit, circa annos mundi 𐌛𐌛𐌛XXVIII. Alter vero apud Egyptios deificatus est anno mundi 𐌛𐌛𐌛CLXVII, et hunc idem dicit Eusebius regem Argivorum fuisse anno mundi 𐌛𐌛𐌛CLVII, et cum Egyaleum fratrem suum regem fecisset Achaye, ad Egyptum navigasse. Preterea, idem Eusebius scribit, anno mundi 𐌛𐌛𐌛𐌛XIII Jovem Nyobi filie Phoronei immixtum, et ex eo concubitu natum Apim, quem postea Serapim Egyptii vocavere. Deus rei huius videat veritatem, ego quidem has intricaciones non intelligo, nedum explicare queam.

CAP. XXV.

De Nyobe filia Phoronei que peperit Apim.

Nyobes, ut Eusebio placet, fuit filia Phoronei, esto Gervasius

Tileboriensis in libro Ociorum imperialium asserat hanc matrem Phoronei, non filiam, quod quidem non est impossibile idem nomen avie et nepti fuisse. Cum hac autem dicit Eusebius, et post eum Lactantius, immixtum Jovem, cum ante mortalium nulli fuisset immistus, et ex ea suscepisse Apim, qui post Phoroneum regnavit Argivis, et ab Egyptiis postmodum Serapis dictus est.

CAP. XXVI.

De Phegeo Ynaci fluminis filio.

Phegeus, si Augustino credimus, Ynaci fuit filius. Qui cum adhuc iuenculus moreretur, ad eius tumulum templum constructum est, et sacra ordinata, ut tanquam deus etiam coleretur. Primus quidam sacella diis instituerat, et honores divinos impenderat, docueratque regni sui rudes homines tempora per menses et annos distinguere. Quibus meritis a suis deus habitus est.

CAP. XXVII.

De Peneo flumine XIII Oceani filio, qui genuit Cyrenem et Danem.

Peneus Thesalie fluvius est, eque Oceani sicuti et reliqui fi-

lius, celebris quidem poetarum carminibus et hystoriographorum licteris. Cui due fuere filie Cyrenes et Danes.

CAP. XXVIII.

De Cyrene Penei filia, que peperit Aristeum et fratres.

Cyrenes, teste Virgilio, filia fuit Penei fluminis; dicit enim: Cyrene soror ipse tibi, tua maxima cura, Tristis Aristeus Penei genitoris ad undam etc. Hanc dicit Justinus ab Apolline raptam, et ei Aristeum et fratres peperisse. Huius autem, que secundum rei veritatem spei regis apud Peneum regnantis fuit filia, et fabula et hystoria plene habetur in precedentibus, ubi de Aristeo dictum est.

CAP. XXIX.

De Dane Penei filia.

Danem Penei fluminis fuisse filiam vulgatissima fama est, et fere delire iam anicule, eam et speciosissimam virginem, et a Phebo dilectam novere, eumque dum fugeret, miseratione deorum in laurum fuisse conversam, et inde ab Apolline ad suas cytharas et pharetras ornandas assumptam. Qua fabula, ni fallor, ratio tegitur naturalis. Pro Dane quidem humiditas, que circa Penei ripam ex ipso Peneo procedit, summenda est, quam ideo

Apollinem dixere diligere, eo quod illam fervore radiorum suorum in sublime trahat, eamque non nunquam resolvit in aerem, et ob id humiditas, ut natura fit, quia una queque res fugit et renuit id, per quod de esse ad non esse trahatur, sese ad intrinseca terre trahit; ibi autem cum eam in altum trahere nequeat Apollo, agit in eam, et cum habundet regio illa semine laurorum, et licit lauros, et sic Danes, id est humiditas, Penei filia in laurum versa videtur. Sed ratio videnda est, cur huius, frondes suis citharis et pharetris dicarit Apollo, que potest esse talis. Mos Grecorum vetustissimus fuit, secundum qualitates agonum, quos varios in suis solemnitatibus peragebant, inter alia munera sertis frondium honorare victores, et cum inter ceteros tanquam dignior Phitius celebraretur agon, qui in memoria superati Phitonis ab Apolline, cura solertioris fieret, victori eiusdem laureum decernebatur sertum. Equo modo et poetis, his potissime, qui heroyco carmine gesta maiorum perpetue commendabant memorie; videbantur enim hos non posse absque Apollinis facundia tam sublimes versus componere, et sicuti per pharetram Apollinis pugiles et athletas designare volebant, sic per cytharam demonstrari poetas, et hinc tractum Apollinis cytharas et pharetras ornari lauro. Qui mos postmodum cum universali rerum gloria ad Romanos delatus est, tanteque apud eos fuit existimationis, ut nisi quibus decerneretur triumphus, decerneretur et laurea, poetis exceptis, qui, superato laudabili labore, meriti viderentur. Quod vir inclitus Franciscus Petrarca, cui iam quidem fuit honor iste

delatus, in Epistulis testatur dicens: Florea virginibus sunt laurea
serta poetis Cesaribusque simul, parque est ea gloria utrisque.
Nec erat decernere cuiquam lauream vulgate autoritatis. Solius
senatus fuit ista potestas, quam sibi postea ut reliqua surripuere
principes. Que autem ratio tam exquisiti moris inventores move-
rit, non latet. Dicunt enim Ysidorus et Rabanus, quod laurus a
verbo laudis dicta sit, cum prisco tempore laudus vocaretur, et
inde quia victores, per quos et servabatur et augebatur respu-
blica, et poete per quos hominum merita miris extollebantur lau-
dibus, frondium laudem significantium ornabantur. Viret prete-
rea arbor hec perpetuo, ut ostendatur per eius viriditatem bene
meritorum perpetuo virere famam, et quoniam sola non fulmi-
netur, sic talium glorie viriditatem ab invidie fulmine ledi non
posse. Sacra insuper hec arbor Apollini ideo est, eo quod occul-
tam quandam divinationis videatur habere virtutem. Nam aiunt,
si quis huius frondes capiti dormientis supponat, eum vera visu-
rum somnia, et ideo Apollini divinationis deo dicata est.

CAP. XXX.

***De Nylo flumine XIII° Oceani filio, qui genuit Miner-
vam, Herculem, Dyonisium, Mercurium et Vulcanum.***

Nylus fluvius est meridionalis, Egyptum ab Ethyopia sepa-

rans, Oceani et Terre filius. Huic secundum quosdam latine nomen est Melo, eumque nostri theologi in sacris libris appellari Geon dicunt. De hoc multa et mirabilia referuntur. Composuit enim ex eo libellum Aristotiles, et Seneca phylosophus ubi De questionibus naturalibus multa dixit, et post eum Lucanus, sic et ego ubi De montibus et fluminibus; de quo quoniam hic preter simplex nomen ponitur, si quis amplius videre desiderat prealligata volumina querat. Nos autem de filiis eidem attributis prosequamur.

CAP. XXXI.

De Minerva Nyli filia.

Minerva alia a superioribus, ut dicit Tullius De naturis deorum, filia fuit Nyli, eamque, ut ipse idem testatur, Egyptii Salet colunt. Credo ego hanc prudentia et artificio insignem fuisse mulierem, ideo Nyli filiam dictam, quia penes eum forte gessit imperium.

CAP. XXXII.

De Hercule Nyli filio.

Hercules a superioribus alius, ut placet Tullio, Nyli fuit filius.

Hunc aiunt licteras Frigiis conscripsisse. Eumque dicit Theodontius, qui cum Antheo luctam egit. Quem arbitror illustrem aliquem fuisse virum, Nyli accolam, et inde ille in filium attributum.

CAP. XXXIII.

De Dyonisio Nyli filio.

Dyonisius, ut dicit Cicero, Nyli filius fuit, non tamen idem cum reliquis, cum dicat eum Nysam interemisse; que autem hec fuerit Nysa, ego non repperi. Sunt tamen qui velint hunc eum esse Dyonisium, qui adversus Yndos habuit bellum et a Perseo superatus et occisus est. Hunc preterea non nulli putant eum esse, qui cum Antheo pugnavit, et ob victoriam habitam Herculis meruisse cognomen.

CAP. XXXIV.

De Mercurio IIII° Nyli filio, qui genuit Mercurium quintum et Daphnim.

Mercurius a superioribus quartus Nyli fuit filius, ut legitur apud Tullium De naturis deorum. Hunc dicit Theodontius Hermetem Trimegistum fuisse, pium quidem hominem, et plurimis

imbutum doctrinis, et, tanquam gentilis homo, de vero Deo mirabiliter bene sentit eo in libro, quem De ydolo ad Asclepium scripsit. Hic apud Egyptios in maxima veneratione fuit, adeo ut apud eos nephas fuerit ipsum proprio nomine nuncupare. Credo ob reverentiam numinis, ne forte internominando de eius humanitate et mortalitate sermo contingeret, et sic videretur deitati eiusdem in aliquo derogari. Nyli autem filius dictus est ad extollendam fluminis et eius gloriam. Volentes eum insuper quosdam seu genitos, seu attributos habuisse filios.

CAP. XXXV.

De Daphni Mercurii IIIIⁱ filio.

Daphnis, ut Servius asserit, filius fuit Mercurii, utrum huius an potius alterius ignoro; ego autem quoniam sub hoc appositum comperi, sic apposui. Fuit quidem iuvenis forma speciosissimus et, ut aiunt, primus in silvis pastor.

CAP. XXXVI.

De Mercurio V^o, filio Mercurii IIIIⁱ, qui genuit Noracem.

Mercurius qui a primo quintus est, ut dicit Theodontius, Mercurii filii Nyli fuit filius, et cum a patre Cath fuerit nominatus, ob

insignem eius et artificiosam scientiam meruit cognominari Mercurius atque coli. ^{sdzx} Qui dicit eum, cum illi videretur a fama proavi atque patris locum praeipi, in extremum occidentale abiisse, et ibi in maxima occidentalium extimatione fuisse; et cum illos multa docuisset ad mercimonia spectantia, et mensuras, et pondera mercatorum, deum ab eis nuncupatum fuisse. Cuius nominis interpretatio a preclaro viro Francisco Petrarca facta optime convenit cum titulo deitatis; dicit enim in libro *Invectivarum in medicum* sic: Unde et Mercurium. quem sermonis deum vocant, inde dictum volunt, quod mercatorum Kyrius hoc est, dominus esse videatur. Hec ille. Gallum autem illi addidisse, ut omittamus reliqua, ut nocturnam mercatorum solertiam designaret, qua eo tempore potissime utuntur in componendis mercimoniis, in revidendis rationibus, in itineribus peragendis, et huiusmodi. Hunc eundem Trophonum, id est conversibilem, appellant, quod aptissime mercatorum est, se scilicet ad mores quarumcunque nationum, ad quas vadunt vertere, et negotia sua omnia quadam astuta sermonis circumvolutione peragere, et ingenio et sagacitate tractare. Et quoniam ad occiduos abierit, ab Egyptiis et Grecis eum abiisse sub terras fictum est. De hoc Julius Celsus in libro *Belli gallici* a Cesare confecti, dicit sic: Hunc Galli maxime colunt, et multarum inventorem artium volunt, et viarum atque itinerum ducem dicunt, et ad questum pecunie et mercaturas habere vim maximam arbitrantur. Cicero autem ubi *De naturis deorum*, hunc Mercurium, qui Trophon appellatus

est, filium dicit fuisse Valentis et Coronidis. Leontius autem addit, dicens eum uterinum fratrem fuisse Esculapii medici fulminati, et ob dolorem fraterne mortis ad occiduos secessisse. Eusebius vero in libro Temporum cum Theodontio concordat, dicens eum fuisse filium Trimegesti, et, regnante Argis Steleno, floruisse.

CAP. XXXVII.

De Norace Mercurii quinti filio.

Norax, ut dicit Theodontius, filius fuit Mercurii quinti ex Oschyra nynpha Pyrenei filia. Quod etiam testari videtur Solinus ubi De mirabilibus mundi, qui, eque cum Theodontio, dicit hunc Noracem a Tharsaso Hyspanie oppido venisse Sardiniam, ubi cum Sardus Herculis filius universam insulam ex suo nomine dixisset Sardiniam, ipse oppido constructo Nore de suo nomine nuncupavit.

CAP. XXXVIII.

De Vulcano Nyli filio, qui genuit Ethiopem et Solem.

Vulcanus, non is qui prefuit Lemno, sed alter, ut Cicero De naturis deorum scribit, filius fuit Nyli. Hunc Opim Egyptii appellant, eumque esse custodem Egypti volunt. Et cum nil aliud

de eo legerim, credo eum aliquem insignem fuisse virum circa fabrefactiones et architectonicam, et secus Nylum imperium habuisse, et ob id Nylo in filium attributum.

CAP. XXXIX.

De Ethyope Vulcani filio.

Ethyops, ut Plinio placet in libro De hystoria naturali, filius fuit Vulcani, et ut ipse idem ait, cum omnis gens eius regionis, que postea Ethyopia dicta est, appellaretur Etheria, et deinde Athlantia, postremo, ab isto Ethyope, Ethyopia nuncupata est, non parvum equidem argumentum, eum potentissimum fuisse hominem.

CAP. XL.

De Sole Vulcani filio, qui genuit Phetontem, Phethusam, Lampethusam et Iapetiam.

Sol, ut scribit Tullius, Vulcani Egyptii fuit filius, et ut idem dicit Cicero, Egyptii volunt eius urbem fuisse Elyopolim, nam grece elyos, sol dicitur. Theodontius autem dicit eum in ea civitate regnasse, et splendidissimum fuisse regem, et Meropem vero nomine nuncupatum et in coniugem Clymenem habuisse, et ex

ea Eridanum, quem Phetontem vocavere, et alios filios suscepisse. Leontius vero putabat eum idem cum Ethyope fuisse, et, ob splendorem occupate Ethyopie, Solem ab amicis et subditis nuncupatum.

CAP. XLI.

De Phetonte solis filio, qui genuit Lygum.

Pheton filius fuit Solis Egyptii et Clymenis, ut carmine patet Ovidii in persona Clymenis dicentis: Per iubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis, Nate, tibi iuro, quod nos auditque videtque, Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem, Sole satum etc. De hoc talem recitat Ovidius fabulam. Contigisse scilicet, quod non cedente Phetonte Epapho Jovis et Ysidis filio, ab illo illi dictum sit, eum Solis non esse filium, quam ob causam Pheton matri conquestus, ab ea in regiam usque Solis deductus est, ubi a patre benigne susceptus, petiit quod iam se daturum iuraverat donum, scilicet ut lucis currum illi ducere permetteret; quod cum illi Sol diu frustra dissuassisset, instanti concessit; ipse vero, non sufficientibus viribus ad regendum equos, territus visione Scorpionis dimisit habenas, quam ob causam equi, omisso consueto itinere, nunc in celum ascendentes, nunc versus terram etiam declinantes, omnem illam celi regionem exuxerunt et fere

terram omnem multis desiccatis fontibus et fluminibus incendebant, quo incendio Terra commota oravit Jovem ut auxiliaretur ei, quibus precibus motus Juppiter fulminavit Phetontem, qui in Padum cecidit, ibique a sororibus defletus atque sepultus est, et sepulcro appositum epythaphium tale: Hic situs est Pheton currus auriga paterni, Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis. Fictio hec iudicio meo subspisso cortice hystoriam et naturalem rationem tegit. Creditum enim ab antiquis est, ut in libro Temporum asserit Eusebius et post eum Orosius presbyter in Cronicis suis, incendium quoddam permaximum in partibus Grece et orientis fuisse, regnante Cecrope primo Atheniensium rege, nec hoc humano opere factum, sed corporum supercelestium infusione emissum, et id omnes incendium vocavere Phetontis. Huius enim longe lateque vagantis opere factum est, ut desiccarentur fontes et flumina multa, sata omnia redigerentur in cineres, arescerent silve, et arbusta quecunque, relinquerentur ab incolis urbes et a populis regiones, et mare fere fervere videretur omne; et cum mensibus perseverasset pluribus, contigit ut circa medium autumnii, cadentibus immensis imbribus, extingueretur. Que sub figmento tali ratione ponuntur. Pheton ante alia, ut ait Leontius Thessalus, latine sonat incendium; hic ideo Solis dicitur filius, quia sol caloris fons et origo sit, et sic cum a Sole causare videatur calor omnis, non incongrue incendii pater fictus est. Climenes autem grece, latine sonat humiditas, que ideo Phetontis mater dicta est, quia non possit perseverare calor, nisi

congrua subsistat humiditas, et sic ab humiditate tanquam a matre filius ali videtur, et in esse perseverare. Quod autem Pheton petat a patre, ut lucis currum ducat, nil aliud sentire debemus quam innatum quoddam etiam insensibilibus creaturis permanendi et augendi desiderium, ut de insensibilibus tanquam de rationalibus loquar; quod etiam de Terra orante dicere possumus. Quod autem inseritur, eum viso Scorpione timuisse atque habenas equorum liquisse, et in eos ultra solitum ascendisse, et celi partem, illam exussisse, et terram equo modo descendentes incendisse, ab ordine nature continuo suntum est. Est in Zodiaco spatium XX graduum, a XX° scilicet gradu libre usque ad X scorpionis, quod phylosophi viam vocavere combustam, eo quod singulis annis, gradiente sole per spatium illud, omnia in terris videantur exuri; nam arescunt herbe, frondes albescunt et decidunt, aque ad interiora terre retrahuntur, nec aliquid penitus ea tempestate gignitur, et sic ab effectu celi pars illa denominatur. Preterea Phetontem circa medium autumnii fulminatum fingunt, quia eo tempore ex opposito Scorpioni occidente sole surgunt in oriente cum signo Tauri Pliades, Orion et Eridanus astra, habentia provocare pluvias et exundationes aquarum, a quibus extinguuntur incendia; quas pluvias videmus ut plurimum cadentes circa medium autumnii, vel ante, et diu perseverare, et sic eorum opere omnis terre superficialis calor extinguitur. Eum autem in Eridanum cecidisse sic sentiendum puto. Dicit enim Iginus in libro De astrologia poetarum, Eridanum a non nullis nuncupari

Nilum, et ab aliis Oceanum, pro quibus ingentem aquarum copiam debemus accipere, et sic intelligere incendia in ingenti aquarum copia cadere, id est extinguere, et sic non in Padum simpliciter, ut non nulli minus advertenter arbitrantur. Quod autem a Jove fulminatus sit, sic intelligendum reor. Intelligunt enim poete non nunquam pro Jove ignem et aliquando aerem, qui hic pro aere accipiendus est, in quo ascendentes vapores humidi conglomerantur in nubes; que, si impulsu alicuius venti extollantur usque ad frigidam aeris regionem, confestim vertuntur in aquas, quas cadentes pluvias dicimus; et sic fulminatus est, id est extinctus a Jove, id est ab aere causante pluvias. Possemus insuper dicere, omitta historia veteri, estivum calorem a temperie supervenientis autumnus extinguere, et in imbres deici. Asserit tamen Paulus Perusinus secundum nescio quem Eustachium, quod, regnante Saporeto apud Assirios, Eridanus qui et Pheton Solis Egyptii filius, cum copia suorum, duce Nylo navigiis devenit in mare, et ventis adiutus in sinum, quem Lygustinum dicimus, venit; ibi, cum suis longa fatigatus navigatione, descendit in litus, et cum suasionibus suorum in Mediterranea pergeret, Genuinum ex sociis suis unum, nausea maris debilitatum, cum parte suorum navium custodem liquit in litore; qui iunctus accolis loci, silvestribus hominibus oppidum condit, et Genuam de suo nomine nuncupavit; Eridanus autem, superatis montibus, cum in amplissimam atque fertilem devenisset planiciem, hominesque

rudes et agrestes feroces tamen comperisset, ratus se ingenio superaturum ferociam, secus Padum consedit, et, ut idem refert Paulus, videtur Eustachium velle Taurinum oppidum suum fuisse opus, sed Eridanum nuncupatum. Ibidem autem cum aliquandiu regnasset, relicto Lygure filio, in Pado periit, a quo Padus Eridanus appellatus est. Quem veteres Egyptii in memoriam compatriote sui inter celi ymagines locavere. Et sic aliquid videntur arbitrari hoc fabule dedisse causam, et potissime, quod fulminatus sit Pheton et in Padum deiectus. Addebat huic Leontius fratres duos, Yphyclum scilicet et Phylacem, eosque natu maiores Phetonte, de quibus quoniam nil aliud, illos apponere non curavi.

CAP. XLII.

De Lygo seu Lygure filio Phetontis.

Lygus, ut ex dictis patet, filius fuit Phetontis, eique mortuo successit; qui, quos habuit in ditione populos, Ligures de suo nomine nuncupavit.

CAP. XLIII.

De Phetusa, Lampethusa et Iapetia filiabus Solis.

Phethusa, Lampethusa et Iapetia, ut ait Ovidius, filie fuere

Solis, et secus Padum mortem Phetontis flentes, in arbores verse electrum lacrimantes sunt. Cuius figmenti si causam exquiramus, non arbitror has fuisse feminas, quin imo diversas arborum species circa Padi palustria agente sole sua sponte nascentium, et circa estatis extremum, dum incipit solis fervor, decrescere, sudantium humorem croceum in modum lacrimarum, qui si colligantur, arte solidatur in electrum, et quia, ut dictum est, agente sole nascuntur in locis humidis, Solis et Climenes, id est humiditatis, filie dicte sunt, et a Sole Elyades nuncupate.

CAP. XLIV.

De Alpheo fluvio Oceani filio XV°, qui genuit Orsilocum.

Alpheus Oceani et Terre fuit filius, quem Servius fluvium Elydis esse dicit, eo quod apud Pisam Elydis civitatem effluat. Hunc autem amasse Arethusam nynpham, que in fontem versa est, eamque in Sicilyam usque secutum dicit Virgilius: Sicanio pretenta sinu iacet insula contra Plenurium undosum, nomen dixere priores Ortigiam. Alpheum fama est huc Elydis amnem Occultas egisse vias subter mare, qui nunc Ore, Arethusa, tuo Syculis confundit undis etc. De hoc supra ubi de Arethusa satis dictum est; verum Servius amoris huius flammas, his aperit verbis: Elis et Pisa civitates sunt Archadie, in qua est fons ingens, qui ex se duos alveos creat, Alpheum et Arethusam, unde fit ut fingatur

coniungi in exitu quos origo non iunxit. Huius autem filium dicunt fuisse Orsilocum.

CAP. XLV.

De Orsiloco filio Alpei fluvii, qui genuit Dyocleum.

Orsiloco filius fuit Alpei fluminis, ut liquido testatur Omerus in Yliade, dicens: γένος δ' ἦν ἐκ ποταμοῖο Ἀλφειοῦ, ὃς τ' εὐρὸν ῥέει Πυλίων διὰ γαίης, Ὅς τέκετ' Ὀρτίλοχον πολέεσσ' ἄνδρεσσιν ἄνακτα· Ὀρτίλοχος δ' ἄρ' ἔτικτε Διοκλῆα μέγαθυμον, Ἐκ δὲ Διοκλῆος διδυμάονε παῖδε γενέσθην, Κρήθων Ὀρσίλοχός τε, μάχης εὖ εἰδότε πάσης etc. [Que latine sonant]: Generatio autem erat a fluvio Alpeo, qui ample fluit per terram Pylon. Qui genuit Orsilocum multorum virorum regem. Orsilocus autem genuit Dyoclea magnanimum. A Dyocleo gemelli filii nati sunt Crito Orsilocusque, omnis pugne bene scientes. Hunc Orsilocum dicit Omerus in Phiri civitate, que secus Alpeum est, habitasse, ex quo satis patet que sit huius filiationis causa.

CAP. XLVI.

De Dyocleo filio Orsiloci, qui genuit Crithonem et Orsilocum.

Dyocleus, ut satis per Omerum ostensum est, filius fuit Orsiloci, ex quo preter nomen et genus, et quod Crithonem et Orsilocum filios genuerit, nil habeo.

CAP. XLVII.

De Crithone et Orsiloco filiis Dyoclei.

Critho et Orsilocus, ut ostensum est, fuerunt filii Dyoclei. Hi quidem insurgentibus Grecis adversus Troianos, una cum reliquis Grecorum principibus coniurantes, venere ex Phyri civitate ad exterminium Ylionis. Ibi autem cum ingentis essent animi, et plurimum in corporeis viribus confiderent, die quadam, inito certamine, ausi sunt adversus Eneam armis insurgere, a quo ambo occisi sunt, et maximo Menelai et Anthiloci Nestoris filii labore, e manibus hostium eorum cadavera subtracta sunt, et concessa sepulcro.

CAP. XLVIII.

De Criniso fluvio XVI° Oceani filio, qui genuit Acestem.

Crinismus fluvius Oceani et Terre fuit filius. Is quidem per

Syciliam fluit, et ex eo talem refert Servius fabulam. Nam cum Laumedon promissam Neptuno et Apollini mercedem pro edificatione murorum Ylionis non persolveret, et Neptunus iratus Troie cetos immisisset, ut eam vastarent, consultus Apollo etiam, indignatus, dicunt contraria respondisse, scilicet obiciendas esse puellas nobiles belue; quod cum fieret, Yppotes Troianus quidam nobilis, cum cerneret Hesyonam, Laumedontis filiam, non absque seditione religatam, timens ne sic Egeste filie sue contingeret, clam illam navi imposuit, fortuneque commisit, volens potius ut, se non vidente, a fluctibus sorberetur, quam se coram devoraretur a belua. Hec autem ventorum vi in Syciliam delata est, ubi Crinisis fluvius, eius forte formositate captus, in canem seu in ursum versus eam cepit atque oppressit, et ex ea Acestem filium suscepit. Huius fabule medium hystoria est. Quod autem circa principium fictum legitur, ubi de Laumedonte exponitur. Quod autem in fine est, dicit Theodontius per coniecturas oportere summi, cum nil traditum inveniat ab antiquis. Et idcirco dicit possibile fuisse hanc virginem minis alicuius potentis circa Criniseum, ubi devenerat, pavefactam eius in amplexus venisse; nam minantium boatus latratibus canum simillimi sunt, seu audaci alicuius complexu, quod ad ursum spectare videtur, virginem captam atque oppressam fuisse.

CAP. XLIX.

De Aceste filio Crinisii fluminis.

Acestes filius fuit Crinisi fluminis ex Egesta Troiana, ut in Eneida testatur Virgilius dicens: occurrit Acestes, Horridus in iaculis et pelle Libistridis urse, Troia Criniso conceptum flumine mater Quem genuit [Veterum] non immemor ille parentum etc. Hic iam senex primo Anchisem et Eneam Ytaliā petentes suscepit hospitio, et mortuum Anchisem una cum Enea in Erice monte Syculie sepelivit. Demum iterum a Cartagine discedentem Eneam, quo illum venti impulerant suscepit. Ubi Eneas condita invalidis sociis civitate, eam a matre Acestis vocavit Egestam, que postea Segesta vocata est, et sub dominio reliquit Acestis; quem tam ab Enea relictī, quam indigene regem suum vocavere.

CAP. L.

De Tyberi fluvio Oceani XVII° filio, qui genuit Cithoonum.

Tyberis seu Tybris Oceani et Terre filius. Hic ex Appennini latere dextero effluens, Tuscos ab Umbris atque Campanis, urbem etiam Romam dividens, separat. Cui eo quod contigerit rerum dominium intueri erga se, tanto orbi et carminibus poetarum celeberrimus factus est, adeo ut Xantum atque Symoim,

Grecorum memoria illustres, superaverit. Cui multa fuere nomina que, si quis appetit, videat ubi De montibus et fluminibus scripsi. Placuit preterea priscis hunc Citheonum filium genuisse.

CAP. LI.

De Citheono Tyberis filio.

Citheonus filius fuit Tyberis fluvii et Mantonis, filie olim Tyresie Thebani vatis, ut in Eneida testatur Virgilius, dicens: Ille etiam patriis agmen Citheonus ab oris, Fatidice Manthos et Tusci filius amnis, Qui muros matrisque dedit tibi, Mantua, nomen etc. Hunc Servius dicit in Buccolicis Bianorem vocari a Virgilio. Sane Pomponius in Cosmographia de hac Mantho seu Manthone aliter sentire videtur, sic dicens, Asyaticum litus describens: Ibi Lybedos, Clarii que Apollinis fanum, quod Mantho Thyresie filia, fugiens victores Thebanorum Ephygenos, et Colophon, quam Mopsus eiusdem Mantos filius fuit etc. Ex quibus patet non in occidentem, sed in orientem solem hanc fugientem sumpsisse iter. Est tamen possibile eam tractu temporis in Italiam venisse, quod et si minime probetur, quis tam claro vati fidem deneget circa sue civitatis originem?

CAP. LII.

De Axio fluvio, XVIII° Occeani filio, qui genuit Pelagonium.

Axius fluvius Occeani et Terre fuit filius, de quo Omerus in Yliade: Τηλόθεν ἐξ Ἀμυδῶνος, ἀπ' Ἀξίου εὐρυ ρέοντος, Ἀξίου, οὗ κάλλιστον ὕδωρ ἐπὶ κιδναται αἶαν. Παφλαγονῶν etc. [Quel atine sonant]: Procul ab Amidona, ab Axio amplifluctus, Axio, cuius pulcherrima aqua spargitur per terram Paphlagonum. Hunc dicit Omerus amasse Perhibiam antiquiorem ex filiabus Achessomenii, et eam oppressisse, et ex ea Pelagonium suscepisse.

CAP. LIII.

De Pelagonio Axii filio qui genuit Asteropium.

Pelagonius filius fuit Axii fluminis et Perhibie, ut Omerus in Yliade testatur, ex quo nil aliud legisse memini, nisi quod Asteropium filium genuit.

CAP. LIV.

De Asteropio Pelagonii filio.

Asteropius, ut testatur Omerus, filius fuit Pelagonii. Qui audax iuvenis atque robustus cum Peonibus auxilio venit <Troianis>, et dum nimis ex viribus suis confideret in XI^a die postquam ad Troiam venerat, Achilli irato ob occisum Patroclum occurrere ausus est, et primo verbis eum lacescere, et inde armis contendere, a quo misere cesus interiit.

CAP. LV.

De Asopo fluvio Oceani XVIII° filio, qui genuit Hypseum et Eginam.

Asopus fluvius, ut aiunt, Oceani et Terre fuit filius. Hic per Boetiam fluit, ut ait Lactantius, et in Epydagmon effluit, ut ubi de fluminibus asserit Vibius. Hunc preterea patrem asserunt fuisse Ypsei et Egyne, et cum rescisset Eginam a Jove viciatam, adeo egre tulisse, ut furore commotus undis in astra bellum moveret, ut ait Statius: Namque ferunt raptam patriis Eginam ab undis Amplexu latuisse Jovis, furit amnis, et astris Infensus bellare parat, nondum ista licebant Nec superis, stetit audaces effusus in iras, Conseruitque manum, nec quem imploraret habebat etc. Jovem autem commotum eum fulminasse aiunt. Quod idem testatur Statius dum dicit: Donec vi tonitru summotus et igne

trisolco Cessit, adhuc ripis animosus gurgēs hanelis Fulmineum cinerem, magneque insignia pene Gaudet, et Ethneos in celum efflare vapores etc. Fictio fabule huius talem contegit veritatem. Dicit Leontius Asopum regem fuisse Boetie, et ab eo flumen denominatum, cui cum Iuppiter Archas Egynam surripuisset filiam, convocatis viribus, bellum adversus eum movit, et ab eo victus atque fugatus est. Quod autem fulminatus fuerit non pertinet ad regem, sed ad flumen; quod cum per sulphureos campos transitum faciat, et undis suis ex illis fumum suscitāt, apud veteres iram fulminis causavit.

CAP. LVI.

De Ypseo Asopi fluminis filio.

Ypseus filius fuit Asopi fluminis, ut carmine probatur Statii, dum dicit: Sed potius celso vibrantem hunc aspice late Ypsea quadriugos, clipei septemplum tauro Leva, ter insuto servant ingentia ferro Pectora; nam tergo nunquam metus, hasta vetustum Silvarum decus, emisse cui pervia semper Armaque pectoraque et nunquam manus irrita voti. Asopos genuisse datur dignusque videtur Tunc pater, arreptis cum torrentissimis exit Pontibus, aut nate tumidus cum virginis ultor Flumina concussit, generum indignata tonantem etc. Hic autem, ut idem ostendit Statius, auxilium tulit Ethiocli adversus Polinice.

CAP. LVII.

De Egyna filia Asopi, que peperit Eacum.

Egyna filia fuit Asopi fluminis, ut supra dictum est. Quam Juppiter amavit, ut dicit Ovidius: Aureus ut Danen Asopida luserit ignis etc. Nam in ignem versus eam decepit et oppressit, et ex ea suscepisse Eacum volunt, qui postea, ut idem ait Ovidius, insulam Enopiam, in qua regnavit, de nomine matris vocavit Egnam, que in hodiernum usque nomen servat. Quod in ignem versus sit Juppiter, dum cum Egyna concubuit, arbitror potius a virtute subsecute posteritatis, quam aliunde sumptum; enim ignei vigoris homines fuerunt Eacides, ut in Achille, Pyrro et aliis descendentibus satis videre possumus.

CAP. LVIII.

De Cephyso flumine Oceani XX° filio, qui genuit Narcissum.

Cephus filius Oceani fuit et Terre, et per Boetiam labitur, ut ostendit Lucanus: Boetii coiere duces, quos impiger ambit Fatidica Cephysos aqua, Cadmeiaque Dyrce etc. Huius dicunt filium fuisse Narcissum, et quod cum cede Zephyri prostratus esset, Apollinis miseratione sanatus sit, ut dicit Lactantius. Circa que primo aquas Cephyssi ideo vocari fatidicas credo, quia penes

eum fuerit olim templum Themis, ad quod, cum nondum essent oracula Phebi, Deucalion et Pyrra consulturi deam iverunt, et quia ibi darentur responsa, et quid fato futurum esset demonstraretur, sumpsit aqua cognomen, et quod dee templi erat, aque etiam appropriatum est. Et forsan precedentia sacra responsa instituto veteri absque aqua fluminis fieri non poterant; et sic aliquid videbatur aqua illius false divinitatis habere. Quod nece Zephyri prostratus sit, posset esse intentio hec. Dicit Augustinus in libro De civitate dei, Mesappum regem Sycioniorum nonum fuisse, qui et Cephysus appellatus est. Cuius forte regia in parte erat, in qua estivo tempore, flante Zephyro, sanitas erat incolis, eo vero cessante, ut sit, et aliis supervenientibus ventis corrumpebatur aer, et sic factum est, ut nece Zephyri Cephysus infirmitatem inciderit, a qua beneficio Apollinis, id est medicine, quia medicine deus appellatus est Apollo, relevatus sit Cephysus, et sanitati restitutus. Et si hec regi attribuere volumus, attribuere possimus regioni, per quam labitur Cephysus.

CAP. LIX.

De Narcisso filio Cephysi.

Narcissus filius fuit Cephysi et Lyriopis nynphe, ut satis ostendit Ovidius, dum dicit: Prima fidem votisque dare tentamina sumpsit Cerula Lyriope, quam quondam flumine curvo

Implevit clauseque suis Cephysus in undis Vim tulit. Enixa est utero pulcherrima pleno Infantem nynphe qui tunc quoque posset amari, Narcissumque vocat etc. Ex hoc eodem Narcisso satis notam fabulam Ovidius ipse refert. Dicit enim quod, nato Narcisso, ad Tyresiam vatem delatus est, ut de successu vite ipsius haberet responsum. Qui respondit percontantibus puerum victurum quam diu se videre differret. Quod quidem vaticinium primum ab audientibus risum est, sed tandem effectum non caruit. Nam cum in formosissimam adolescentiam excrevisset, venator factus a Nynphis pluribus amatus est. Sed ab Echo Parnasi nynpha potissime. Sed cum esset inexorabilis, et flocci faceret omnes diligentes se, orationibus nynpharum impetratum est, quod infra modicum temporis contigit. Nam die quadam, cum tam labore venationis quam estu temporis fessus in recentem vallem secessisset, sitiens se in limpidum reclinavit fontem, et viso ydolo suo, quod ante non viderat, existimans fontis nynpham, repente pulchritudinem probavit et captus est, et cum non posset quod arbitrabatur posse contingere, cum se ipsum stulta concupiscentia ligasset, post longam querelam sui oblitus ibidem inedia periit, et in florem sui nominis miseratione Nynpharum versus est. Hac ex fictione moralis excerpitur sensus. Nam per Echo, que nil dicit nisi post dictum, famam ego intelligo que unumquemque mortalium diligit, tanquam rem, per quam consistit. Hanc multi fugiunt et parvi pendunt, et in aquis,

id est in mundanis deliciis, non aliter quam aqua labilibus se ipsos, id est suam gloriam, intuentur et adeo a suis voluptatibus capiuntur, ut spreta fama post paululum tamquam non fuissent, moriuntur; et si forsán aliquid nominis superest, in florem vertitur, qui mane purpureus et spléndens est, sero autem languidus factus marcescit, et in nichilum solvitur. Sic et huius modi ad sepulcrum usque aliquid videntur habere fulgoris, sepulcro autem clauso evanescit, et in oblivionem perditur una cum nomine.

CAP. LX.

De Meandro flumine Oceani XXI° filio, qui genuit Cyanem.

Meander fluvius Oceani et Terre fuit filius et genuit Cyanem nympham. Hunc dicit Titus Livius in summa Cylenarum arce nasci, et mediam per urbem effluere, inde per Carias et Yonas in sinum maris deferri, qui inter Priennem et Miletum est, de quo sic Ovidius: Non secus ac liquidis Frigiis Menandrus in undis Ludit, et ambiguo lapsu refluitque fluitque, Occurrensque sibi venturas aspicit undas, Et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum Incertas exercet aquas etc.

CAP. LXI.

De Cyane filia <Meandri>.

Cyane Meandri filia, a Mileto Solis filio et dilecta et oppressa, ei peperit Caunum et Biblidem, ut Ovidius ait: Biblida cum Cauno prolem est enixa gemellam etc.

CAP. LXII.

De Phyllira XXII^a filia Occeani.

Phylliram Occeani fuisse filiam dicit Paulus, et a Saturno dilectam, ei Chyronem centaurum peperisse.

CAP. LXIII.

De Sperchio XXIII° Occeani filio, qui genuit Mnesteum.

Sperchius fluvius Occeani et Terre fuit filius. Hic, ut ait Omerus, ex Polidori filia Pellei et Borionis coniuge genuit Mnesteum. Et, ut ait Pomponius, in sinu Pegaso effluit, eique devoverat Achilles comas, ut ait Lactantius, si sospes ab expeditione Troiana remeasset in patriam.

CAP. LXIV.

De Mnesteo filio Sperchi.

Mnesteus, ut ait in Yliade Omerus, filius fuit Sperchii fluminis et Polidoris filie Pellei. Qui, cum egregius esset iuuenis, Achillem ad obsidionem Troianam comitatus est.

CAP. LXV.

De Sole XXIII° Oceani filio.

Solem alium a superis in libro Naturalis hystorie dicit Plinius, autoritate Gellii, Oceani fuisse filium, matre non expressa. Et hunc dicit medicine et mellis fuisse inventorem; quod pluribus hactenus attributum est, nec propterea admirandum; possibile enim est talium multos variis in locis repertoires fuisse, cum ubique ingenia meditationesque valeant; et sic quod apud Grecos credimus Apollinis opus aut Aristei, non aufertur quin possibile fuerit apud Oceanios nasci aut advenisse, qui tantundem valuerit ingenio, et eadem experientia comperisset, quem loci incole ad extollendum nomen eius et genus Solem vocavere, et Oceani, per quem forte navigio venerat, dixere filium.

Nos autem, quoniam omnis Oceani proles explicata est, finem faciamus volumini septimo.

Genealogie gentilium deorum liber VII^{us} explicit.

**GENEALOGIE DEORUM GENTILIIUM SECUNDUM
JOHANNEM BOCCACCIIUM DE CERTALDO LI-
BER OCTAVUS INCIPIT FELICITER.**

In arbore autem precedenti, cuius in radice Saturnus Celi filius ponitur, describitur tam in ramis quam in frondibus pars posteritatis eiusdem Saturni, cum reliqua omnis in <quinque> sequentibus describitur libris, sub Iunone et Neptuno atque Iove, filiis eius.

Prohemium.

Offuscari nebulis celum, et solis preclarum deficere iubar, turbari ventis aera, crebras coruscationes aperiri, audiri sibila, mugire solum et quodam modo in cavernis tumultuari, in summum cete maris et monstra reliqua effferri, terrisque misceri undas, querulis volucris taciturnitatem imponi, et in umbras impelli nemorum, et in latebras silvestres abire feras, ac omnia repente tristari ceptum est. Ego autem mirari primo, demum, tam grandi rerum permutatione exterritus, in mediis Sperchiî faucibus Solis adhuc inventa prospiciens, quod in Oceano minime timueram, timere cepi, ne in antiquum chaos omnia verterentur, nec, quid agerem, stabat consilium. Tandem, dum sic in pendulo essem, et ecce ex orientali Oceano quasi sese ab Inferis in altum

efferens, tardum atque nubilum sydus visum est, Stygia velatum caligine. Quod dum nebulis immixtum intuerer, memor preceptorum venerabilis Andalo, odiosum atque nocuum Saturni astrum fore cognovi. Cuius dum perniciosos mores in mentem reducerem, cessit illico repentine mutationis pavor et admiratio, et quasi eo apparente suarum miseriarum a nova rerum immutatione premonitus, cum ex Celi filiis secundum cepti operis ordinem esset extremus, ad explicandam eius splendidam prolem, non uno quidem volumine, pregrandis quidem est, sed sex istis sequentibus proximo evocatum me novi. Sane cum Laberintos quatuor fuisse hystorie testentur veterum, Etruscum scilicet, et Egyptiacum, Cretensem, atque Lemniacum, ex his qui errorum et circumvolutionum plenior fuit, non dubitem quin facilius intranti atque progredienti prestiterit exitum, quam prestature sint infelices grandevi senis, cuius sermonem intraturi sumus, ambages. Nam, cum in eum fere omnis vetusti erroris inclinetur et gentilitatis insania, non erit leve ad exitum deduxisse diversitates opinantium, ac dissonantias errantium, et antiquorum relationes ambiguas, et in propositum pulsum, ac devium exulem, atque agricolam revocasse regem. Non ergo absque horrore quodam Oceani litora prolemque relinquo, inter asperos scopulos et profundos ad inferos usque hyatus aquarumque vertigines plurimas directurus fragilis navigii proram, et potissime cum nondum satis, etiam si per fuscum aerem oculos inpingam, quorsum evasurus sim, advertere possim. Spero tamen is, qui luridas Ditis

domos et terribiles eterna fuligine pervias factas victor evacuavit,
in optatum exitum aperiet equor immensum.

CAP. I.

De Saturno XI° Celi filio, qui X genuit filios, scilicet primum Cronim, II^{am} Vestam, III^{am} Cererem, IIII^{am} Glaucam, V^{um} Plutonem, VI^{um} Chyronem, VII^{um} Picum, VIII^{am} Iunonem, VIII^{um} Neptunum, X^{um} Iovem tertium. Sane de Iunone, Neptuno et Iove non in hoc libro, sed in sequentibus quinque libris scribitur.

Saturnus Celi et Veste fuit filius, ut in libro Divinarum institutionum scribit Lactantius. Cui ante alia veteres Opim sororem suam sacro vinxere connubio, eique ex ea susceptos plures ascripsere filios. Quos aliqui ferunt devorasse omnes, et evestigio evomisse. Nonnulli servatum Iovem Opis fraude, et illi, loco eius, addit lapidem presentatum, quasi illum peperisset Opis. Volunt preterea illum Celo patri virilia abscidisse falce. Quod illi a Iove factum dicunt alii. Inde quidam eum regno pulsum scribunt a Iove. Alii vero apud Inferos religatum. Sunt insuper qui illum senem, mestum, sordidum, capite obvolutum, inertem, segnemque et armatum falce describant. Cur Celi Terreque dictus sit filius, rationem ostendit Lactantius, ubi in libro Divinarum

institutionum, in testem Minutium Felicem inducens, ait: Saturnum, cum fugatus esset a filio in Ytaliamque venisset, Celi filium dictum, quod soleamus hos, quorum virtutem miremur, aut eos, qui repentine advenerint, de Celo cecidisse dicere; Terre autem, quod ignotis parentibus natos Terre filios nominemus. Sunt hec quidem similia veri, non tamen vera, quia constat etiam tum cum regnaret ita esse habitum. Potuit sic argumentari Saturnum, cum potentissimus rex esset, ad retinendam parentum suorum memoriam, nomina eorum celi terreque indidisse, cum hi aliis vocabulis appellentur, qua ratione et montibus et fluminibus nomina scimus imposita. Hec Lactantius. Qui alibi dicit: Emnius quidem in Evemero non primum dicit regnasse Saturnum, sed Uranium patrem. Et alibi idem: Apparet ergo non ex Celo natum esse, quod fieri non potest, sed ex eo homine, cui Urano nomen fuit; quod esse verum Trimegistus autor est, qui cum diceret admodum pauco extitisse, in quibus esset perfecta doctrina, in his Uranum, Saturnum, et Mercurium nominavit cognatos suos etc. Quem Uranum Celum a Saturno vocitatum idem testatur Lactantius dicens: legi in sacra hystoria Uranum potentem virum Vestam habuisse coniugem, et ex ea Saturnum atque Opem et alios suscepisse. Qui Saturnus cum regno potens efficeretur, patrem Uranum Celum appellavit et matrem Terram, ut hac mutatione nominum fulgorem sue originis ampliaret etc. De Opi autem coniuge multa supra dicta sunt. Eum devorasse filios et evo-

misse demum, duplicem tegit sensum, hystoriam scilicet, et naturalem. Nam in Sacra legitur hystoria, ut alias dictum est, quia Saturnus ut retineret regnum, cum Tytano fratre pactionem habuit occidendi omnem masculinam prolem, que a se gigneretur; verum qui nascebantur masculi clam ab eo a coniuge servabantur, eique presentabantur femine, et sic absumpti videntur filii quantum ad Saturnum, et tunc emisse cum in ultionem suam adversus Tytanum comparuere. Circa autem naturalem rationem dicit sic Cicero: Saturnus autem est appellatus, quod saturetur annis; edere enim natos fingitur, quia consumit etas temporis spatia, annisque preteritis insatiabiliter expletur etc. Et hoc quantum ad devorationem filiorum dictum; de emissionem autem dicitur, de fructibus annuis e terra susceptis; nam producte in tempore fruges ex terra, esto devorentur, omnes in tempore, ab eodem tempore, agente deo, anno sequenti redduntur. Ob hanc fictionem ab ignaris minime intellectam, a nonnullis creditum est detestabilem illum sacrorum ritum apud quosdam barbaros nationes exortum, quo scilicet Saturno quidam, nedum alios, sed natos immolabant proprios, quasi ad instar illius acturi. Macrobius autem dicit in libro Saturnaliorum, quod Hercules, Gerione superato, sacrum hoc apud Ytalos immutavit, iussitque loco humanorum capitum, quibus conficiebatur, oscilla, ad humanam effigiem ex cera composita, Saturni aris accensis luminibus imponerent; quod postea diu observatum est. Dicunt insuper, nato Iove, loco eius Saturno a coniuge lapidem ostensum; de quo dicit

Theodontius, eum ipsum lapidem fuisse Iovem, sed monstratum Saturno Iovem non suum, sed alterius hominis fuisse filium et Lapidem nuncupatum, quod forsan sic est. Dicit enim Eusebius, Danao Argis regnante, Lapidem quendam Cretensibus imperasse, quo tempore iam Cretensis Iuppiter secundum quosdam poterat regnare cepisse. De abscisione genitalium, quam quidam a Jove Saturno factam volunt, satis supra, ubi de secunda Venere dictum est. Saturnum a Iove regno pulsum certissimum hystorographi arbitrantur, facinoris causam Sacra declarat hystoria, in qua legitur, quod cum Iuppiter Saturnum et Opim a Tytanibus captos liberasset, comperit forte Saturnus quod regno pelleretur a Iove, et ideo ad evitandam sortem Iovi insidias tetendisse, ut illum occideret; quod cum Iuppiter comperisset, contractis copiis, arma in eum sumpsit. Qui cum nequiret resistere, et ut volunt quidam in Flegra victus, aufugit. Quod autem apud Inferos religatos fuerit a Iove falsum esse Sacra demonstrat hystoria, in qua sic scriptum est: Deinde Tytan, postquam rescivit Saturno filios procreatos atque educatos esse clam se, seducit secum filios suos, qui Tytani vocantur, fratremque suum Saturnum atque Opem comprehendit, eosque muro circumegit, et custodiam his apposit. Et post hec paululum subditur: Iovem ad ultimum, cum audisset patrem atque matrem custodiis circumseptos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Tytanumque atque filios eius expugnasse, parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atqua ita in Cretam rediisse.

Hec ibi. Pro quibus, dicit Lactantius, liberatur Iuppiter summi sceleris crimine, quod, patrem iunxisse compedibus, perhibetur. Si vero eiusdem Lactantii velimus opinionem sequi, qui super Thebaide Statii dicit, Saturnum religatum a filio apud Inferos, tunc dicemus, quod cum Saturnus a Iove pulsus, ut dicitur, in Ytaliam abierit, que a Grecia inferior est, id est occasui propinquior, apud Inferos descendisse videtur, et ibidem ideo religatus, quia in regnum redire nequibat, sic et exules etiam non nunquam dicimus religatos. Quod autem mestus senex obvolutus capite, tardusque et sordidus sit, atque ornatus falce, et planete et homini conveniunt omnia. Albumasar autem, in suo maiori introductorio, dicit Saturnum complexione frigidum esse et siccum, melanconicum et fetidi oris, que ad mestum hominem spectare videntur. Dicit preterea eum comestorem pregrandem, avarum, pauperem ad inopiam usque, malitiosum, invidum, ingenio valentem, seductorem et in periculis audacem, et conversationis pauce, superbum, simulatorem, iactatorem, et cogitationis quam plurime, atque profundi consilii, tardum ad iram, sed irrevocabilem fere, bonum, nemini cupientem, populatoremque locorum. Est preterea significator operis ad agriculturam spectantis, mensurationum terrarum atque divisionum, peregrinationum longarum ac laboriosarum, carcerum, tristiarum atque merorum, et involutionum animorum, fraudum, et afflictionum, destructionum, amissionum mortuorum et eorum reliquiarum, vitupera-

tionum ac latrociniorum, effossorum etiam sepulcrorum, et vispilionum, magorum, et vilium hominum et spadonum. Quae omnia quam conformia sint Saturno homini attributis, quoniam facile videbit oculatus homo, et pro parte insequentibus etiam tangentur, non appono. Sed videre superest quantum Saturno, de quo sermo, conformia sint. Mestus autem fingitur, ut melanconica complexio et exilii tristitia ostendatur. Senex, et quia tunc erat dum pulsus est, et quia turpis faciei sint senes, et ut plurimum fetidioris, et quia consilio et astutia, quae summe valent annosi, valuit ipse. Obvolutum autem capite ideo voluere, ut fuscum syderis Saturni aspectum et fugientis habitum, et occultam Saturninorum sagaciam, cogitationes, atque simulationes designarent. Tardum autem dixere, quia ob gravitatem membrorum tardi sunt senes ad incessum, tardi ad iram, tardum et ipsum planetae corpus motu; nam fere in XXX annis cursu suo orbem zodiaci perficit, quod in longe minori spatio temporis ceteri faciunt. Sordidum vero ideo fictum puto, quia impuros habeat Saturnus prestare mores. Seu quia more veteri regno pulsus, et in miseria constitutus ad Janum susceptorem suum sordidatus accessit, id est vestibus miseriam pretendentibus indutus. Seu ut ostendatur agriculturam exercentes laute vivere non posse. Falce autem ideo insignitus est, ut intelligamus, quia per ipsum omnis agrorum cultus primo Ytalis traditus sit; erat enim apud nos ante adventum eius incognitus. His igitur explicatis libet apponere, quid illi pulso contigerit, quid vivens egerit, quid etiam mortuo a

superstitibus inpensum sit. Cum ergo superatus atque fugatus, ubique persequeretur a filio, ad ultimum in Ytaliā fugit, ut testatur Virgilius dicens: Primus ab ethereo venit Saturnus Olympo, Arma Iovis fugiens et regnis exul adeptis etc. In Ytalia autem, ut dicit Macrobius, a Iano susceptus est. Et: genus indocile ac dispersum montibus altis Composuit legesque dedit Latiumque vocari Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris. Aurea que perhibent illo sub rege fuere Secula: sic placida populos in pace regebat etc. Apud Ytalos enim receptus multa ostendit ante non cognita, et inter alia cum eo usque ex pellibus pecudum duratis igne pecunia conficeretur, ipse primus era signavit, et nomen signatis apposuit, numo infigens ex parte una Iani susceptoris sui caput bifrons, ex altera vero navim, eo quod venisset in navi fugiens, et hoc fecit, ut eius adventus memoria perseveraret in posteris. Hec in libro Fastorum testatur Ovidius, esto non ab eo, ut Macrobius ait, sed a posteris era signata dicat, sic: Causa ratis superest, Tuscum rate venit in amnem Ante pererrato falcifer orbe deus. Hac ego Saturnum memini tellure receptum, Celitibus regnis a Iove pulsus erat. Inde diu genti mansit Saturnia nomen. Dicta quoque est Latio terra, latente deo, At bona posteritas puppim formavit in ere; Hospitis adventum testificante dei etc. Aiunt insuper cum concors una cum Iano regnaret, et vicina communi opere constructa haberent oppida, Saturniam scilicet et Ianiculum, aurea fuisse secula, eo quod libera tunc esset omnibus vita, nemo servus, nemo alteri obnoxius, nullum

etiam fertur in eius finibus furtum factum, nec sub illo fuit aliquid alicuius privatum. Nec signare solum aut partiri limite campum fas erat, in medium querebant. Quam ob rem respectu seculorum seculorum illa aurea dicta sunt. Et Romani apud eodem Saturni erarium publicum esse voluerunt, ut apud eum locaretur pecunia communis, sub quo fuissent cunctis universa communia. Insuper ignaros docuit arva colere, semina terris dare, matura colligere, et suo tempore stercorebus agros fecundare, ex quo cum ex reliquis officiis nullum esset consecutus cognomen, Sterculius appellatus est. Deo tanto atque tali profecto splendidum et insigne nomen. Demum cum in multis hominum vitam in melius redeisset, contigit ut repente nusquam compareret. Quam ob causam excogitavit Ianus, ut Macrobius asserit, honorum eius augmentum, ac primum terram omnem ditioni sue parentem Saturniam nominavit. Aram deinde cum sacris tanquam deo condidit, que Saturnalia appellavit, iussitque eum observari maiestate religionis, quasi vite melioris autorem. Cuius rei simulacrum eius indicio est, cui falcem, insigne messis, adiecit. Huic deo insertiones surculorum pomorumque educationes et omnium huiuscemodi fertilium tribuunt disciplinas. Et, ut idem dicit Macrobius, hunc una cum coniuge nonnullis persuasum celum et terram esse, Saturnumque a satu dictum, cuius causa de celo est, et terram Opem cuius ope humane vite alimenta queruntur, vel ab opere, per quod fructus frugesque nascuntur. Huic dee sedentes vota concipiunt, terramque de industria tangunt,

demonstrantes ipsam matrem terram esse mortalibus appetendam. Et sic non deum solum esse Saturnum, sed etiam Celum una cum coniuge agentem volunt. Phylcorus insuper, ut appareat non solum Ytalorum hanc fuisse insaniam, dicit Saturno et Opi primo in Attica statuisset aram Cecropem, eosque deos pro Iove terramque coluisse, statuissetque ut patres familiarum et frugibus et fructibus inchoatis passim cum servis vescerentur. Sic et Apollophanes comicus dicit in epyco carmine, Saturnum quasi sacrum num, nus enim grece sensus dicitur, aut satorem num, quasi divinum sensum creantem omnia etc. Romani autem quibus plurimum cure fuit nil absque significato componere, cum huic deo templum construxissent eius in fastigio Tritonas sculpsere cum bucinis et terris earum caudas immersere, volentes per hoc intelligi, quod ab eius commemoratione in nostrum usque evum hystoria clara sit atque vocalis, que ante eum muta et obscura atque incognita est, quod per infixionem caudarum intelligunt. Et hec de Saturno dicta sint.

CAP. II.

De Croni I^a Saturni filia.

Cronis, secundum Barlaam, filia fuit Saturni. Lactantius vero non feminam sed marem dicit et latine Serpentarium appellari,

et ab Egyptiis inter sydera collocatum. Sed cum sonet latine tempus, ne videatur quod tempus nascatur ex tempore, pro certa temporis dimensione accipiendam puto. Et quoniam Greci a Croni cronicas vocant libros gestorum, quos nos vocamus annales, hanc dimensionem Cronim veteres annum intellexisse puto, quod etiam anni vetus Egyptiorum descriptio, Serpentarius scilicet, satis videtur ostendere. Est enim Serpentarius homo serpentem manibus tenens in se in modum circuli adeo revolutum, ut devorare ore caudam videatur. Hoc enim signo pro anno utebantur Egyptii, ante quam eius licterarum characteres traderentur ab Yside vel Mercurio; et sic Cronis erit illa temporis dimensio, quam annum vocitamus. Ad hunc annum designandum Censorinus, in libro quem De natali die scripsit ad Cerellum, longam describit hystoriam intercalationes annorum atque mensium et dierum diminutiones additionesque plurimas apponens et diversorum insuper philosophorum opiniones, quas ego curiosis exquirendas omittam, ut brevitati obsequar, oportuna summens tantummodo. Est igitur annus duplex, vertens scilicet atque magnus; vertentem olim Egyptii habuere bimestrem, trimestrem Archadas, decem mensium inequalium veteres habuere Romani sub Romulo rege primo, cui Numa Pompilius duos addidit, ut XII esset mensium, dierum vero CCCLIII, qui antiquissimus Hebreorum fuit annus, et ab Ysraaelitis in hodiernum usque servatur. Sane cum multas intercalationes annus talis exquireret, ne

ferie messium hiemales esse contingeret, aut sacra hiemalia efficerentur estiva, Gaius Iulius Cesar, consulatu suo III°, annum ad solis cursum equavit, eumque dierum CCCLXV cum quadrante esse constituit, eo quod comperisset hoc in spatio solem fere zodiacum omnem circumnisse. Et quoniam quadrantem illum singulis apponere annis videbatur difficile, instituit ut quarto anno annus esset semper dierum CCCLXVI, diem illam Februario mense addens, hac in forma, ne auctus videretur, ut VI Kal. Martii bis diceretur, scilicet duobus continuis diebus in quibus venire contingeret, et hic bisextus est. Hunc autem annum Romani a mense Martio incepere ob Martis reverentiam, a quo mensis ille denominatus est, alii vero aliter. Magnus autem annus is est secundum Aristotilem, quem sol et luna ceterique planete in eundem punctum, unde iuncti omnes discesserint, invicem redeuntis conficiunt, ut si omnes sint in principio Arietis, et inde cursum ceperint, quandocunque contingat eosdem omnes in principio Arietis invicem repperiri, annus tunc magnus erit perfectus. Hoc fieri diversimode putaverunt antiqui, ut idem Censorinus ostendit. Dicit enim Aristarcum putasse hunc annum confici ex annis vertentibus π CCCLXXXIII, Arethem vero Dyracinum ex VDLII, Heraclitum et Lynum ex XDCCC, Clionem ex XDCCCCLXXXIII, Orpheum ex cxx, Cassandrum ex tricis sexies centum milibus. Hec ille. Tullius quidem arbitrari videtur ex XV annis confici. Sed Servius ex duodecim milibus

nongentis quinquaginta quattuor. Senex autem venerabilis Andalo et Paulus geometra Florentinus, astrologi ambo insignes, ex XXXVI expleri dicebant. Ex his quippe, apud quosdam exortus est error, asserentibus eis si contingat supercelestia corpora in eundem locum, unde alias cursum cepere, reverti et reassumere cursum, eosdem de necessitate productura effectus, quos alias produxere, et sic nos iterum et iterum et infinitum usque, hanc in vitam redituros, quod quidem credere ridiculum est.

CAP. III.

De Vesta Saturni II^a filia.

Vestam Saturni et Opis Ovidius fuisse filiam dicit: Ex Ope Junonem memorant Cereremque creatam Semine Saturni tertia Vesta fuit etc. Et sic due fuere Veste, Saturni mater et filia. De his confuse loquuntur autores, non nunquam unam ponentes pro altera. Et ideo dicentes Vestam terram esse, quia floribus et herbis vestita est, de matre Saturni dictum sumendum est. Quando autem eam dicunt virginem, Saturni filia designatur, quam ignem esse voluere, ut ait Ovidius: Nec aliud Vestam, quam vivam intellige flammam, Nataque de flamma corpora nulla vides. Jure igitur virgo est, que semina nulla remittit, Nec rapit etc. Hanc dicit Albericus nutricem fuisse Jovis, exponens quod ex igne inferiori celestis alatur ignis. Ego autem contrarium

credo, elementatum scilicet ab elemento, quod sublimius est nutrir. Jovem autem a Vesta nutritum ad hystoriam pertinere reor, cum ut supra dictum est, Jovem natum Saturni aspectui subtratum et Veste avie sue commendatum et ab ea clam nutritum. Dicunt et hanc a Priapo, ortorum deo, fuisse dilectam, quod credibile est, cum dicat Ovidius: Nitimur in vetitum cupimus semperque negatum. Vestam enim virginem volunt, et virgines obsequio suo deputavere Romani, quas semper eo quod cautiore servarentur custodia, libidinosi appetivere. Seu quia absque igne, id est calore, iaceat Priapus. Huius preterea nunquam visam dicunt effigiem, quod dicunt, eo quod incognita sit; nam si flammam videamus, quam illi dicemus esse effigiem? Dicit insuper Augustinus veteres non nunquam et Vestam dixisse Venerem, quod et si inhonestum videatur virginem deturpare meretricis nomine, potuit hec fictio rationis aliquid habuisse. Dicimus enim in Venerem, seu libidinem venientes, in ignem incurrere, ut Virgilius. In furias ignesque ruunt, id est luxuriam; ergo et hic calor a similitudine Vesta vocari poterit, nec omnino erit a toto sensu fictionis huius extraneum, cum Vestam dicamus Saturni filiam, id est saturitatis, ex qua saturitate non minus oritur venereus ignis, quam virgineus pudor. Hanc Romani summe coluerunt, et eius in templo obsequentibus virginibus perpetuum servabant ignem, quem semper summa celebritate die prima Martii innovabant, et sacrum istud inter alia a Troianis habuerunt.

CAP. IV.

De Cerere III^a Saturni filia et matre Proserpine.

Ceres altera a superiori, et notissima dea frugum est, et Saturni filia atque Opis, ut ab Ovidio supra monstratum est. Hanc aiunt Jovi fratri suo placuisse, et ex eo concepisse Proserpinam. Quam cum rapuisset Pluto, nec reperiretur a Cerere, dicunt eam accensis facibus et maximo cum ululatu per universum orbem exquisitam; demum apud paludem Cyanis irata, cum rastros et aratra et cetera ruralia instrumenta, que ad culturam terre invenerat, fregisset, filie cingulum comperit, et ab Arethusa nynpha certior facta est, quoniam illam apud Inferos vidisset. Que cum Jovi Plutonis accusasset audaciam, ab eo eidem primo suasum est, ut papavera comederet. Que cum fessa fecisset, in soporem soluta est, et cum expergefata astitisset Jovi, ab eo habuit se filiam rehabere posse, si nil apud Inferos comedisset, sed, accusante Ascalapho, compertum est eam tria grana mali punici ex viridario Plutonis gustasse. Qua propter Juppiter ad Cereris mitigandam tristitiam sancivit, ut sex mensibus anni Proserpina cum viro esset, et totidem apud Superos cum matre. Narrant insuper, et inter alios Lactantius, quod cum perquirens Ceres filiam ad Eleusium regem pervenisset, cuius erat uxor Hyonia, et ea peperisset parvulum nomine Tryptoleum, querereturque illi nutricem, ultro se Cererem altricem infantulo obtulisse, et cum suscepta esset volens alumnum facere immortalem, interdum lacte

divino nutriebat, noctu clam igne obruebat, itaque preter quam soliti erant mortales crescebat puer. Quod cum miraretur pater, clam nocturno tempore observavit, quid in puerum nutrix ageret, et cum vidisset eum igni obrui, exclamavit, ex quo irata Ceres Eleusium exanimavit, ac Triptolemo eternum contulit beneficium; nam fruges ei propagandas et currum draconibus iunctum dedit. Quibus ille victor orbem terrarum frugibus obsevit. Postquam autem domum rediit, Cepheus rex eum tanquam emulum occidere conatus est, sed, re cognita, iussu Cereris Triptolemo regnum tradidit, qui ibidem oppidum constituit, quod ex patris sui nomine appellavit Eleusium, et Cerere sacra primus instituit, que thesmophoria Greci nuncupavere. Ovidius vero dicit Triptoleum infirmum fuisse puerum, et cuiusdam pauperis mulieris filium, quem Ceres in retributionem beneficii illum curavit, et demum illi currum tradidit, et cum frumento misit. Postremo in Scithia a Lynceo rege fere occisus est. Quem Ceres in animal sui nominis transformavit. Sunt insuper qui dicant, et Omerus potissime in Odissea, Cererem Iasionem quendam amasse, et sese illi amicitia et lecto iunxisse. Et Leontius addebat Cererem ex Iasione Plutonium filium peperisse, et tandem Iasionem a Jove invidia fulminatum. Recitantur preterea et alia, nos autem sensum eliciamus ex dictis. Est igitur Ceres aliquando Luna, aliquando Terra, et nonnunquam terre fructus, et persepe femina, et ideo quando Saturni et Opis dicitur filia femina est, et

Sycani Sycilie regis coniunx, ut Theodontius asserit, quando autem ex Jove Proserpinam parit, tunc Terra est, ex qua primo Proserpina, id est luna nascitur, secundum opinionem eorum, qui ex terra omnia creata arbitrati sunt, seu potius ideo credita est Luna Terre filia, quia, dum ab inferiori hemisperio ad superius ascendit, visum est priscis eam ex terra exire, et sic illam Terre dixere filiam. Hanc rapit Pluto, qui et terra est, sed inferioris hemisperii, quando post diem XV^{am} incipit sole cadente non apparere, et hinc fit ut appareat eam tantundem esse apud hemispermium inferius quantum apud superius, ex quo sumptum est fabulosum illud, Jovem sanxisse ut anni medium apud Inferos cum viro esset, et tantundem apud Superos cum matre. Seu aliter. Est quidem Proserpina loco frugis habenda, que ex iacto sulcis semine, nisi celi temperies agat, incrementum habere non potest, et nisi eiusdem iuветur calore, in maturitatem venire non posset. Juppiter autem et celi temperies est, et calor, cuius opere suis temporibus et crescunt segetes, et maturitatem suscipiunt; et sic ex Jove et Cerere Proserpina nascitur. Que tunc a Plutone, id est terra rapitur, quando semen sulcis iniectum non redditur, quod aliquando contingit ob nimium frequentatam sationem, ex qua adeo terra bono humore emungitur, ut exhausta nequeat dare iniectis seminibus nutrimentum. Hinc turbata Ceres, id est agricultores, qui terrei dici possunt homines, strumenta frangit ruralia, id est frustra operata cognoscit et negligit, et ululatu femineo, id est agricultorum querela, incensis facibus, id est exustione

agrorum, per quam humores adversi, qui sunt circa terre superficiem, exalant, et utiles ab inferiori terra evocantur in altum; et suadetur a Jove Cereri ut papavera comedat, id est ut in quietem vadat, habent enim papavera somni quietem prestare, per quam quietem intermissio culture intelligenda est, ut possit terra ob intermissionem emunctos humores reassumere. Redire autem ad Superos rapta Proserpina, id est habundantia frugum, non potest incontinenti, quia grana mali punici gustaverat, per que intelligenda sunt vegetative vite principia, que tunc initiantur, quando ex humore terre humectatur et calefit semen iniectum, et inde putrefactum prosilit in radices, quarum opere segetes vegetantur. Que principia ideo per grana mali punici designantur, ut intelligatur, quia sanguini similia sint, sicut sanguis nutrimentum est animalis sensitivi, sic et illa principia vegetativi, et uti, ut placet Empedocli, in sanguine vita consistit animalium sensitivorum, sic et segetum in humore terrestri. Sed Iovis sententia, id est celi dispositione, agitur, ut post sextum mensem, qui anni dimidium signat, ad Superos redeat Proserpina, id est segetum habundantia, eo quod a die sationis seu a mense in mense septimo incipiant spice segetum apparere et grana suscipere, et in maturitatem etiam devenire, que grana usque ad sationis nove tempus apud superos commorantur. Theodontius ex Cerere ista vetustissimam refert hystoriam, ex qua videtur multum cause fictionis superioris assumptum, et dicit: Cererem Saturni filiam Sycani re-

gis fuisse coniugem, et Sycilie reginam, ingenio clarissimo predictam. Que cum per insulam cerneret homines vagos glandes et mala silvestria comedentes, nec ullis obnoxios legibus, prima in Sycilia terre culturam excogitavit, et adinventis instrumentis ruralibus boves iunxit, et terris semina dedit, ex quo homines cepere inter se campos dividere, et in unum convenire, et humano ritu vivere; ex quo ab Ovidio dictum est: Prima Ceres unco terram dimovit aratro, Prima dedit fruges alimentaue mitia terris, Prima dedit leges: Cereris sunt omnia munus etc. Proserpinam vero dicit speciosissimam fuisse virginem Cereris regine filiam, et ob insignem eius pulchritudinis famam, ab Orco Molossorum rege raptam et in coniugem sumptam. Quod etiam testatur in libro *Temporum* Eusebius. Verum de hoc infra prolixior fiet sermo. De Tripholemo autem scribit Phylcorus vetustissimum fuisse regem apud Atticam regionem. Qui cum tempore ingentis penurie occiso a concursu populi patre Eleusio, quia, pereunte fame plebe, filium aluisset habunde, aufugit, et longa navi, cuius serpens erat insigne, abiit ad exteras regiones, et quesita frumenti copia in patriam rediit, ex qua pulso Celeo, qui terram occupaverat, seu secundum alios, Lynceo Trace, in regnum paternum restitutus est, et non solum restitutus alimenta tribuit subditis, sed illos docuit, facto aratro, terram colere, ex quo Cereris alumnus est habitus. Sunt tamen qui velint non Tripholemum, sed Buzigem quendam Atheniensem Atticis bovem et aratrum comperisse. Dicit tamen Philcorus Tripholemum multis seculis

ante fuisse quam fuerit Ceres regina Syculorum. Quod autem Ceres Iasonium amaverit, dicit Leontius etiam hystoriam fuisse talem, cum tempore diluvii Ogigii, Iasonius quidam Cretensis multum frumenti congregasset, illud patientibus peniuriam ob diluvium pro libito vendidit, et sic ex frumento maximam conflavit pecuniam, et hinc locus fabule datus, quod ex Cerere, id est ex frumento, Plutonem divitiarum deum, id est divitias suscepit. Iasonius autem a Jove invidia fulminatus dicitur, quia ab amicis, quibus oportunus erat, visum est, quod ante tempus subtractus sit.

CAP. V.

De Glauca IIII^a Saturni filia.

Glauca Saturni et Opis fuit filia, et, ut Sacra narrat hystoria, uno partu cum Plutone edita, et Saturno sola presentata, clam Plutone servato atque nutrito, que adhuc parvula diem clausit.

CAP. VI.

De Plutone V^o Saturni filio, qui genuit Venerationem.

Pluto, qui latine Dispater dicitur, Saturni filius et Opis uno eodemque partu, ut supra dicitur, cum Glauca editus est, et clam

a Saturno servatus. Hunc veteres Infernorum finxere regem, ei-
que civitatem dedere Ditem, de qua sic Virgilius: Respicit Eneas:
subito et sub rupe sinistra Menia lata videt, triplici circumdata
muro, Que rapidus flammis ambit torrentibus amnis, Tartareus
Flegeton, torquetque sonantia stagna. Porta adversa ingens soli-
doque adamante columnne. Vis ut nulla virum, non ipsi excindere
ferro Celicole valeant; stat ferrea turris ad auras, Thesiphoneque
sedens, palla succincta cruenta, Vestibulum exomnis servat noc-
tesque diesque etc. Eius inde aulam atque maiestatem sic descri-
bit Statius: Forte sedens media regni infelicis in arce, Dux He-
rebi, populos poscebat crimina vite, Nil hominum miserans, ira-
tus omnibus umbris, Stant Furie circum, varieque ex ordine Mor-
tes, Sevaque multisonans exercet Pena catenas. Fata ferunt ani-
mas, et eorum pollice damnant: Vincit opus. Iuxta Minos cum
fratre verendo Jura bonus meliora monet, regemque cruentum
Temperat, assistunt lacrimis atque igne timentes Cociton Fle-
getonque et Stix periuria divum Arguit etc. Currum illi insuper
trium rotarum statuere, qui triga dicitur, trahique illum a tribus
equis voluere, a Metheo scilicet, et Abastro, et Novio. Qui ne
celebs viveret, sic uxorem sibi quesisse dicit Ovidius. Nam cum
die quadam ingentibus viribus tentasset Typhoeus superimposi-
tam sibi Trinacriam abicere, visum est Plutoni si hoc contingeret,
possibile ad eum usque lucem diei penetrare; quam ob rem cons-
enso curru exploraturus qualia essent Trinacrie fundamenta,

exivit Infernum et dum insulam circumiret, haud longe a Syragusis vidit Proserpinam cum virginibus sociis legentem flores. Que cum Veneris sperneret ignes, factum ut repente Pluto sua pulchritudine caperetur, et ob id flexo curru virginem nil tale timentem rapuit, et ad Inferos detulit, et sibi coniugio copulavit. Huic insuper Venerationem seu Reverentiam filiam fuisse dicunt, et Tricerberum canem regni custodem attribuunt. Quem aiunt tricipitem fuisse et inaudite ferocitatis, et cuncta vorantem. De quo sic tragedus Seneca, in tragedia Herculis furentis: Post hec avari Ditis apparet domus: Hic sevens umbras territat Stigijs canis, Qui terna vasto capita concutiens sono Regnum tuetur. Sordidum tabo caput Lambunt colubre, viperis horrent iube Longusque torta sibilat cauda draco. Par ira forme etc. Hec ego sic intelligenda existimo, cum iuxta Fulgentium Pluto latine sonet divitias, et ideo Dispiter, quasi divitiarum pater a latinis appellatur, et divitias perituras in terris consistere, aut ex terris effodi clarum sit, et terra vocetur Opis, ut supra sepius dictum est, merito Pluto Opis dicitur filius. Verum quoniam divitie prime pro parte ex cultura terre patuere, nondum auro comperto, et Saturnus terram colere docuerit, Plutonis dictus est pater. Divitiis ferrea civitas et custos Thesiphon ideo datur, ut ferreas avarorum mentes et truculentias eorundem circa custodiam et tenacitatem earum cognoscamus. Hanc civitatem intrare neminem iustum dicit Virgilius: Nulli fas casto sceleratum insistere limen etc., ut appareat aut querere aut servare divitias absque iniustitia

non posse. In hac civitate scribit Dantes noster obstinatis inferri supplicia, quibus nulla proximi caritas, nullusque fuit amor in Deum. Per aulam atque circumstantes multiplicium curarum anxietates, et augende rei labores execrabiles, atque perpendendi formidines, quibus anguntur in divitias hyulco tendentes gutture, intelligendi sunt. Currus autem circumitiones optantium ditari designat triplici vectus rota, ut labor circumeuntium periculum et futurorum incertitudo monstretur. Sic et equi trahentes tres esse dicuntur. Quorum primus Methheus dicitur, qui interpretatur obscurus, ut per eum intelligatur insana deliberatio acquirendi, quod minime oportunum est, qua trahitur seu impellitur cupidus. Secundus Abaster dictus est, qui idem quod niger sonat, ut appareat discurrentis meror et tristitia circa incumbentia fere semper pericula et pavores. Tertius Novius nuncupatur, quem intellexere sonare tepentem, ut per eum advertamus, quoniam ob timorem periculorum ardor ferventissimus acquirendi tepescat aliquando. Coniugium vero Proserpine quam supra habundantiam diximus, nulli dubium est cum divitibus fieri, et potissime iudicio prospectantis vulgi, cuius sepe falsa est extimatio; arbitratur quidem sepe dum divitis intuentur horrea plena, ibi habundantiam fore, ubi fames est, et peniuria, avaritia procurante. Ex hoc quippe coniugio nil gignitur, laudabile scilicet aut memoratu dignum. Cerberus, ut nonnulli arbitrantur, verus fuit canis, triceps dictus, eo quod esset latratu sonorus, mordax nimium, et in tenendo fortissimus. Senserunt tamen veteres, ut

reor, sensus alios hac sub veritate repositos, eo quod custos fingatur Ditis, et ideo cum pro Dite divitiae intelligende sint, ut premonstratum est, nullum earum rite dicemus custodem preter avarum; et sic pro Cerbero avarus intelligendus est, cui ideo tria descripsere capita, ut triplicem avarorum denotarent speciem. Sunt enim qui aurum cupiunt, et in omne lucrum etiam inhonestum volentes irruunt, ut quesitum dissipent et expendant, qui si divitiarum custodes dici non possint, perniciosi tamen et damnosi sunt homines. Sunt qui maximo labore atque periculo suo congregent undique et quomodocunque, ut teneant, servent atque custodiant, nec ex quesitis sibi prosint vel aliis, et hi hominum genus inutile. Sunt qui nullo suo opere, sed maiorum quesita sudoribus tam studiosa vigilantia servent, ut non aliter quam alienum depositum contingere audeant; et hi segnes atque tristissimi sunt et Ditis custodis certissimi. Serpentes vero Cerbero additi, tacite atque mordaces avaritiae cure sunt. Plutonem hunc insuper vocavere Orcum, ut in Verrinis Cicero, dum dicit: Ut alter Orcus venisse Ethnam, et non Proserpinam, sed ipsam Cererem rapuisse videbatur etc. Quem ideo sic vocari dicit Rabanus, quasi receptorem mortium, quia recipiat quacunque morte morientes. Februum preterea dictum volunt, non a febre, ut multi stolidè arbitrantur, sed a lustrò quodam sacro a veteribus ei constituto, per quod Manes purgari credebantur, et hoc in mense Februarii fiebat, et inde mensis ille nomen sortitus est, quod a Macrobio in libro Saturnaliorum dicitur sic: Secundum dicavit Februo deo,

qui lustrationum potens creditur; lustrare autem eo mense civitatem necesse erat, quo statuit ut iuxta diis Manibus solverentur etc. His prelibatis, quid hec fictio hystorie tegat apponendum est. Refert ergo Lactantius de Plutone in libro Divinarum institutionum sic: Ergo illud in vero est, quod regnum orbis ita partiti sortitique sunt, ut orientis imperium Jovi cederet, Plutoni, cui cognomen fuit Agesilao, pars occidentis obtingeret, eo quod plaga orientis, ex qua lux mortalibus datur superior, occidentis autem inferior videatur etc. Theodontius autem paululum plenius de hoc inquit: Saturno scilicet Jovem, Neptunum et Plutonium fuisse filios, qui eo mortuo cum eius partirentur imperium, contigit Plutoni iuniori in occiduam regni partem regnare, apud ea loca, in quibus postea mansere Molossi, secus inferum mare, et is a circumadiacentibus regno suo populis Orcus appellatus est, eo quod sevus et receptator scelestorum esset hominum, et quod ingenti cani suo, quem Cerberum appellabat, consuetus esset vivos homines trucidandos apponere. Hinc Proserpinam virginem Syculam, cum intercepisset, rapuit et in regnum deportavit suum, eamque sibi coniugem copulavit. Hec ille. Eusebius autem in libro Temporum hunc appellatum Aydoneum ait et, tempore Lyncei regis Argivorum atque Ericthei Atheniensium, regnasse.

CAP. VII.

De Veneratione Plutonis filia et Honoris coniuge.

Venerationem filiam fuisse Plutonis Servius affirmat. Theodontius autem hanc Reverentiam vocat, ut et non diis, Plutonis fuit filia, ideo dicens venerari deos oportere, maiores autem homines revereri; et quoniam ea, que hominibus exhibet Reverentia non Veneratio appellari. Ex qua autem concepta sit matre non habetur, cum Proserpinam sterilem fuisse omnes affirmant. Hanc Honori nuptam Paulus et Theodontius dicunt, et ex eo peperisse Maiestatem, ut supra monstratum est. Ego ex hoc figmento id sentio quod intuior; diximus supra Plutodem divitiarum deum, e quibus divitiis oriri reverentiam satis cernimus, cum reverentia solis exhibeatur divitibus, etiam si inertes, degeneres, inscii, privatique sint homines, tante sunt apud mortales existimationis divitie.

CAP. VIII.

De Chyrone VI° Saturni filio, qui genuit Ochyroem.

Chyronem centaurum Saturni et Phyllare filium voluere. Lactantius tamen dicit eum ex Pelopea conceptum; cuius originis talis extat fabula. Saturnum scilicet venustate Phyllare captum eam interceptisse, et dum eius, ut ait Servius, uteretur concubitu,

interveniente Opi coniuge, confestim se vertit inequum, ne cognosceretur in culpa. Phyllara autem ex eo concubitu Chyronem concepit, peperitque animal, ab umbilico supra hominem, ab inde vero infra equum. Qui cum excrevisset, in silvas abiit, easque coluit. Huic aiunt a Thetide Achillem puerum commendatum, quem ipse nutrit et docuit, et similiter Esculapium. Postremo cum eum visitasset Hercules, casu factum est, ut una sagittarum eius Lerne veneno perlita super pedem eius caderet; attamen cum a parentibus fuisset genitus immortalis, ut Ochyroes filie vaticinium impleretur, quo predixerat eum optaturum esse mortalem, gravi vexatus morbo mori cupiens, oravit Superos ut illi mori concederent. Quo concesso, ab eisdem in celum translatus est, et in zodiaco locatus et Sagittarius appellatus; et quoniam valuerit auspicio, eo coram celestis ara apposita est. Ex his fictionibus Theodontius et Barlaam sensum exprimebant huiusmodi. Chyronem ideo Saturni filium dictum, quia circa agriculturam plurimum valuerit, et quia ortorum adaquationem inveniit, Phyllare dictus est filius, quasi Phyllidros, id est aque custos vel amator, eo quod ad irrigationem ortorum plurima uteretur. Quod autem in conceptione eius Saturnus a coniuge repertus verteretur in equum, dictum est, eo quod causam suam apud turbatam coniugem iustificaverit, dicens, quod ob id aliarum mulierum concubitus quereretur, si forte filios masculos suscipere posset, cum sibi prolem melioris sexus ex ea conceptam ob promissum Tytano factum servare non posset, et sic ob

hoc eque agere visum est, et inde equus, id est iustus. Alii vero volunt fabulam a precedentibus causam habuisse. Nam cum viderent illum mortales, ut dicit Ysidorus, hominum pariter et iumentorum medicinam invenisse, hominis et equi filius dictus est, et Chyron denominatus, ut intelligeretur quia cyrugiam non physicam reperisset, que levi doctaque manu operatur; nam chyros grece manus est. Quod a sagitta Herculis vulneratus sit, hystorographum dicunt, et cum letalem morbum arte sua aliquandiu curasset, visum est amicis eum immortalem creatum, quem veneni vis non occideret. Tandem cum venisset in mortem, ob meritum virtutis sue, quia iustissimus fuerit homo, ut in Yliade dicit Homerus, ad perpetuam sui nominis memoriam ab antiquis inter astra locatus est.

CAP. IX.

De Ochyroe filia Chyronis.

Ochyroe filia fuit Chyronis ex quadam nynpha Cayci fluminis suscepta, ut ait Ovidius: Ecce venit rutilus humeros protecta capillis Filia Centauri, quam quondam nynpha Cayci Fluminis in rapidis ripis enixa vocavit <Ochyroem>, non hec artes contenta paternas Edidicisse fuit: fatorum arcana canebat etc. Hec Esculapium orbi toto profuturum predixit, et patrem optaturum mor-

tem, et se equam futuram. Que omnia evenere. Rei huius significatum potest esse, cum dicat Theodontius eam Thetim Achillis matrem fuisse, ideo in equam versam dici, quia genuerit equum, id est hominem bellicosum, uti Achilles fuit, a furore cuius et ipsa Thetis, ut dicit Leontius, aquarum dea nuncupata est. Equi autem ubique apud antiquos bellorum erant presagium, ut Virgilius dicit: Quattuor hic, primum omen, equos in gramine vidi Tondentes late campum, candore nivali. Et pater Anchises: bellum, o terra hospita, portas: Bello armantur equi, bellum hec armenta minantur, etc.

CAP. X.

De Pycō VII° Saturni filio, qui genuit Faunum et Sentam Faunam.

Pycus, Auxonie rex, Saturni fuit filius, ut asserere videtur Ovidius, dum dicit: Pycus in Auxoniis, proles Saturnia, terris Rex fuit, utilium bello studiosus equorum etc. Et Virgilius: Accepimus; Fauno Pycus pater isque parentem Te, Saturne, refert, tu sanguinis ultimus autor etc. Hunc dicit Servius a Pomona, pomorum dea, dilectum ac eius sortitum coniugium. Demum, ut ait Ovidius, cum die quadam venaretur, a Circe, Solis filia, visus et adamatus est, quam cum ipse parvipenderet, ab ea irata in avem sui nominis versus est. Sane Ovidius a Servio discrepat,

Pycum virum fuisse Cyrcis dicens, eumque dilexisse Pomonam, et ob id Cyrces, zelo commota, aurea illum tetigit virga et in pycum avem mutavit. Huius autem fictionis effectus talis a Servio arbitrari videtur, Pycum scilicet regem eo in pycum avem mutatum dici, quia augur fuerit, et domi pycum habuerit per quem futura prenosceret, et sic in pontificalibus libris haberi. Nonnulli dicunt hunc Pycum Cyrcis fuisse virum et, cum ob singulare studium domandorum equorum alias rudis esset homo, ab ea doctus eloquentissimus factus est. Qua eloquentia in commodum suum multos traxit agrestes, eosque sibi fecit obsequiosos, et ob id fictum eum in avem sui nominis fuisse conversum. Est enim pyco avi inter alias proprietates hec, ut cum habeat longissimam linguam, estivo tempore exquirat loca formicarum plena, et emissa inter eas lingua, patitur eas illam conscendere, et morsu prehendere; tandem cum illam formicarum plenam sentit, retrahit et adherentes una secum formicas, ex quibus sic pastus evolat. Sic Pycus rex, lingua, id est eloquentia, trahebat agrestes, qui formicis similes sunt, et in suum, ut dictum est, vertebat commodum. Augustinus autem, ubi De civitate dei, dato que ad hystoriam spectant, quasi poeticam fictionem floccifaciat incipit: Exortum est Laurentum regnum, ubi Saturni filius Pycus regnum primus accepit. Et paulo post sequitur: Sed hec poetica opinentur esse figmenta, et Pyci patrem Stercen potius fuisse asseverent, a quo peritissimo agricola inventum ferunt, ut fimo

animalium agri fecundarentur, quod ab eius nomine stercus dictum est. Hunc quidam Stercutium vocatum ferunt, qua autem ex causa eum Saturnum appellare voluerunt. Certe tamen hunc Stercen seu Stercutium, merito agriculture fecerunt deum, Pycum quoque similiter eius filium etc. Et sic videtur per Augustinum ostendi Pycum filium non fuisse Saturni. Sane cum Pyci plures esse potuerint, et Augustino credimus Pycum quendam Stercen fuisse filium, et alium Pycum filium fuisse Saturni. Huius insuper inventum lusoriam pilam in libro Naturalis hystorie Plinius asserit fuisse.

CAP. XI.

De Fauno Pyci filio, qui genuit Faunos, Satyros, Panes et Silvanos, Acim et Eurimedontem et Latinum et, secundum quosdam, Sentam Faunam, quam alii eius volunt sororem fuisse et coniugem.

Faunus Pyci fuit filius, ut Virgilio testimonio patet, dicentis: Accepimus; Fauno Pycus pater etc. Hic etiam patri successit in regno. De quo dicit Lactantius [in] libro Divinarum institutionum primo: Quod ut Pompilius apud Romanos institutor ineptarum religionum fuit, sic ante Pompilium Faunus in Latio, qui et Saturno avo nepharia sacra constituit, et sororem suam Sentam Faunam eandemque coniugem consecravit. Quam ut Crispus

Clodius in eo libro, quem grece scripsit, dicit, eo quod contra mores decusque regium clam vini ollam ebiberat, et ebria facta erat, virgis mirteis ad mortem usque cecidit, postea facti penitens, cum desiderium eius ferre non posset, illi sacros detulisse honores. De Fauno vero hoc, et Fauna quod dii facti sunt videtur testari Servius sic: Quidam deus est Fatuclus, huius uxor est Fatua; idem Faunus, et eadem Fauna dicti autem sunt Faunus et Fauna a vaticinando, id est fando, unde et fatuos dicimus inconsiderate loquentes; ergo faune et fatue nomen quasi asperum etc. Hec ille.

CAP. XII.

De Senta Fauna Pyci filia et coniuge Fauni seu filia.

Senta Fauna, ut proximo supra dictum est, filia fuit Pyci regis et coniunx Fauni, fratris sui, Lactantio teste. Et quicquid Crispus Clodius minus honestum de ea scribat, Gabius Bassus dicit eam Fatuam nominatam, quod mulieribus fata canere consuesset, ut Faunus viris. Eandem Varro scribit tante pudicitie fuisse, ut nemo illam, dum vixerit, preter suum virum, mas viderit, nec nomen eius audierit; et ideo mulieres illi in operto sacrificare consueverant, et Bonam appellare Deam. Sed de hac Macrobius Saturnaliorum libro, autoritate Cornelii Labeonis, hanc Maiam

dici dicit; eique sub nomine Bone Dee edem Kal. Maias dedicatam, eandem terram esse, et id occultiore sacrorum ritu doceri. Demum eam Opem, Bonam, Faunam et Fatuam pontificum libris appellari. Bonam quod bonorum omnium ad victum causa sit, Faunam quod omnibus animantibus faveat, Opem quod eius auxilio vita constet, Fatuam a fando, eo quod non ante infantes partu editi, vocem edant, quam terram attigerint. Et quia, cum regali sceptro figuretur, sunt qui dicant eam Junonis habere potentiam. Et alii eam arbitrari Proserpinam, eo quod illi porca ob depastas segetes sacrum fiat. Preterea eam non sororem et coniugem Fauni, ut quidam dicunt, sed filiam, eumque in amorem eius lapsum, et ob id, quod etiam oppressa vino, nolisset eius parere desiderio, ab eo virgis mirteis cesam; tandem eo in serpentem verso, cum ea concubisse creditum; et ob id in templo eius haberi virgam mirteam nephas esset, et extentam supra caput eius vitem videri, eo quod pater vino illam decipere tentasset. Quod in templo eius, suo nomine, non consuevit inferri, sed vas in quo vinum esset inditum mellarium nominari, et vinum nuncupari lac. Et serpentes in templo eius innocuos et impavidos apparere, et alia plura, quasi velit hanc Faunam terram esse. Quas quidem ego ambages et circumitiones detestor et omitto libens.

CAP. XIII.

De Faunis, Satyris, Panibus et Silvanis filiis Fauni.

Faunos, Satiros, et Panes, atque Silvanos dicit Theodontius Fauni fuisse filios. Leontius vero dicebat Saturni. De quibus eo quod nullius nomen sciatur proprium, seu opus, invicem tractare de omnibus necesse est. Faunos ergo et Satyros nemorum dicebant deos, et, ut ait Rabanus, voce non signo ostendebant futura paganis exigentibus. Panes vero agrorum deos, et Silvanos silvarum, sed inproprie a poetis persepe unus pro altero assumpti sunt, ut Virgilius facit: Et vos, agrestum presentia numina, Fauni etc. Hos etiam semones, seu semideos vocari veteres voluere, ut scribit Ovidius: Sunt michi semidei, sunt rustica numina, Nynphe, Et Fauni, Satyrique et monticole Silvani: Quos, quoniam celo nondum dignamur honore, Quas dedimus certe terras habitare sinamus etc. Hos ego nec Fauni, nec Saturni filios credam, cum homines isti, illi vero quodam modo animalia bruta sint, sed possibile forsitan est circa Saturni tempora vel Fauni, ex eis ortus est error, et de eis primo recitationes inter mulierculas haberi cepte. De quibus tamen ab insignibus autoribus quedam miranda narrantur. Nam Pomponius Mela ultra Athlantem, Mauritanum montem, dicit noctu lumina visa, et strepitus cimbalorum atque fistularum auditus persepe, nec die repertus quisquam, atque pro constanti habitum, hos Faunos esse atque Satyros, et huiusce generis animalia. Preterea dicit Rabanus Satyros homuntiones esse, et habere uncas nares, et cornua in frontibus,

pedesque caprarum similes, et ex his unum a beato Antonio per solitudines Thebaidis, Paulum sanctissimum virum heremiticam agentem vitam exquirente, visum, atque ab eodem interrogatum respondisse, se mortalem et ex accolis heremi, unum ex his, quos stolido errore lusa gentilitas Faunos Satyrosque colit. Alii silvestres homines putant appellantque Incubones seu Ficarios. Ex quibus sic scribit Martianus, ubi De nuptiis Mercurii et phylologie: Ipsam quoque terram, que hominibus invia est, referuntur longevorum chori, qui habitant silvas, nemora, lucos, lacus, fontes atque fluvios, appellanturque Panes, Fauni, Fones, Satyri, Silvani, Nynphe, Fatui, Fatueque vel Fantue, vel etiam Fane, a quibus fana dicta, eo quod soleant divinare. Hi omnes post prolixum evum moriuntur, ut homines, sed tamen et presciendi, et incursandi, et nocendi habent promptissimam potestatem. Hec Martianus. Hos autem dicit Aristotiles post annorum milia et Nynphas et Satyros perire. Nonnulli autem gentilium inter alias stultias suas in hanc devenere, ut se horum mallent filios quam hominum dici, arbitantes, dum matrum meretricia accusarent, sue nobilitati plurimum splendoris iniungere, ex quibus pauci apponuntur.

CAP. XIV.

De Aci Fauni filio.

Acis filius fuit Fauni et nynphe Symetridis, ut clare scribit Ovidius: Acis erat Fauno nynphaque Semetryde cretus etc. Ex hoc talis ab Ovidio fertur fabula. Quod scilicet Galatheam nynpham Syculam amaverit, et ab ea amatus sit, quam cum etiam diligeret Polyphemus ciclops, nec se diligi cerneret, eosque die quadam misceri invicem viderit, iratus in eos cursum rapuit; sed Galathea se mersit in undas impune, quia nynpha, Acis autem minus velox a Ciclope captus atque dilaceratus est. Verum precibus Galathee in flumen sui nominis miseratione deorum versus est. Cui fabule Theodontius talem tribuit sensum. Dicit enim Ciclopem tyrannum apud Syculos fuisse, cui maximum erat pecus, lacte cuius plurimum eius augebantur substantie, et ideo Galatheam, id est lactis deam, amasse dicitur. Verum Galatheam ideo amasse Acim dicit, quia ex humiditate lac procreetur. Sed cum aque Acis fluminis hanc habeant proprietatem, ut desiccant ubera potantium pecudum, non solum Ciclops ob id a flumine illo certo anni tempore amoveri greges iubebat, sed non nunquam per rivulos illud exinanire atque desiccare conatus sit, frustra tamen. Leontius vero dicebat Acim nobilem fuisse iuvenem diligentem Galatheam amasiam tyranni, et a tyranno captus in flumine necatus est, et sic dedit flumini nomen; Galathea autem, cum intrasset navim, aufugit. Ego autem non credo hunc Fauni

regis fuisse filium, sed forsán alicuius alterius nobilis viri sic vocati, seu unum ex his fuisse, qui Faunorum filios dici maluere quam hominum.

CAP. XV.

De Eurimedonte Fauni filio, qui genuit Periviam.

Eurimedon filius fuit Fauni, ut placet Statio in Thebaide, ubi dicit: Proximus Eurimedon, cui pastoralia Fauni Arma patris, pinusque iúbas imitatur equinas, Terribilis silvis: reor et Mavorte cruento Talis erit etc. Hunc ego, ut de Aci dixi, non arbitror Fauni Laurentum regis fuisse filium, sed quoniam in silvis conversaretur, ad extollendam progeniem suam, se Fauni finxit filium. Fuit enim hic, ut idem Statius ostendit, in bello thebano partibus favens Ethioclis.

CAP. XVI.

De Perivia Eurimedontis filia, et Nausithei matre.

Perivia filia fuit Eurimedontis, ut in Odissea scribit Omerus, dicens Ναυσίθοον μὲν πρῶτα Ποειδάμων ἐνοσίχθων Γείνατο καὶ Περίβοια, γυναικῶν εἶδος ἀρίστη, Ὀπλοτάτη θυγάτηρ μεγαλητορος Ἐυρυμέδοντος [Que

latine sonant]: Nausitheim quidem prius Neptunus terram movens genuit. Et Perivia feminarum specie optima, iunior filia magnanimi Eurimedontis. Dicit autem Leontius Eurimedontem Gigantum fuisse dominum, et cum eis perisse; et sic esto in tempore cum eo, de quo dictum est, convenire possit, non tamen eum credere cum patre Perivie idem esse, que Neptunno peperit Nausitheim, ut per Omerum monstratum est.

CAP. XVII.

De Latino Laurentum rege, Fauni filio, qui genuit Laviniam et Prenestem.

Latinus Laurentum rex, Fauni regis et Marice nynphe Laurentis fuit filius, ut carmine patit Virgilii dicentis: Rex arva Latinus et urbes Iam senior longa placidas in pace regebat. Hunc Fauno et nynpha genitum Laurente Marica Accepimus etc. Justinus autem non Fauni filium, sed nepotem dicit ex filia. Scribit enim, redeunte Hercule ex Hispania, Gerione superato, Fauni filiam vitiasse, et ex eo concubitu suscepisse Latinum. Servius autem refert secundum Esyodum eo in libro, quem Aspidopiam vocat, Latinum Ulixis et Cyrcis fuisse filium, quam nonnulli Maricam vocant; et inde de eo dicit dixisse Virgilium: Solis avi specimen etc., eo quod Solis Cyrce fuerit filia; verum dicit Servius, quia temporum ratio non procedit; et ideo illud accipiendum esse Hyginii, qui ait Latinos plures fuisse, ut intelligamus poetam

abuti, ut solet, nominum similitudine. Sed quicquid dicant alii, cum universalis fama Virgilio faveat, Latinum scilicet Fauni fuisse filium carmini eius obtemperandum est, credendumque Latinum Fauni fuisse filium. Est insuper et de matre Marica opinio varia. Servius autem de ea dicit: Est autem Marica dea litoris Miturnensium iuxta Lirim fluvium. Oratius: et innantem Marice Litoribus tenuisse Lirim. Quod si voluerimus accipere uxorem Fauni Maricam, non procedit; dii enim topici, id est locales, ad alias regiones non transeunt; sed potest dictum esse per poeticam licentiam Laurente Marica, cum sit Miturnensium. Dicunt alii per Maricam Venerem intelligi debere, cuius fuit sacellum iuxta Maricam, in quo erat scriptum ΠΟΝΤΙΗ ΑΦΡΑΙΤΗ; hec Servius. Hoc tamen dubium paucis potest absolvi. Plures enim potuerunt esse Marice, ut supra de Latino etiam dictum est. Hic autem Latinus Laurentibus rex fuit, eo tempore quo Troia deleta est, habuitque Amatam Dauni regis Ardee sororem in coniugem, ut per Virgilium patet. Varro autem eo in libro, que De origine lingue latine scripsit, dicit Palantiam Evandri filiam eius fuisse uxorem, eumque volunt profugum suscepisse Eneam, et, uti ex responso susceperat, Laviniam filiam iam Turno filio Dauni promissam, dedisse uxorem. Quam ob rem bellum ingens inter Eneam et Turnum exortum est, in quo Latinum cecidisse dicit Servius.

CAP. XVIII.

De Lavinia filia Latini et Enee coniuge.

Lavinia filia fuit Latini regis et Amate secundum Virgilium, quam cum, Turno regi promissam, Latinus pater daret in coniugium Enee Troiano, ingens exortum est bellum, et, ut ait Servius, in primo fere concursu Latinus occisus est; et sic patris dotata sanguine advene coniugio iuncta est. Et cum virum in eodem conflictu apud Numicum fluvium perdidisset, timens victoris privigni insolentiam, ex Enea pregnans aufugit in silvas, et, ut dicit Servius, apud Tyrum pastorem divertit, ibique peperit filium, quem Julium Silvium Postumum appellavit, eo quod post patris funus in silvis natus esset. Hanc Ascanius postea revocavit in regnum patrium, cum ipse secessisset in Albam a se conditam. Quod quidem cum regia indoles generoso mulieris in pectore ob adversas res in nullo fracta esset, adeo integre conservavit, ut, adulto Silvio, auctum quam diminutum potius resignaret. Eusebius autem in libro Temporum dicit hanc post Enee mortem Melampodi cuidam nupsisse, et ex eo concepisse filium, quem Latinum Silvium nominavit, qui etiam Latinus, Julio Silvio mortuo, imperavit.

CAP. XIX.

De Preneste Latini regis filio.

Preneste Latini regis fuit filius, ut Solinus, ubi de Mirabilibus mundi scribit, videtur asserere, et hunc ait Preneste etiam civitatem fecisse, et a suo nomine nuncupasse. Dicit enim sic: Preneste, ut Zenodotus, a Preneste Ulixis nepote Latini filio etc. De eo autem nil amplius legi. De Junone, Neptunno et Jove, Saturni filiis et eorum prosapiis insequentibus scribitur, ut huic octavo libello finis imponatur.

Genealogie deorum gentilium liber VIII^{us} explicit feliciter.

FINE DEL VOLUME PRIMO